

כשר' דוד משה הזקן [=הרבי הראשון] מטשורטקוב היה בן שבעים, ר' יידעל מלמד מצפת (אביו של ר' אייזיק בראנשטיין) היה בטשורטקוב.
הוא סיפר לר' מטשורטקוב שהרבי מרוז'ין אמר פעם שכשאחד מילדיו יחיה עד גיל 70, תהייה גאולת המשיח.
כשהרבי מטשורטקוב שמע זאת, הוא ענה לו: 'השם יתברך ירחם עלינו!'

י.פ.

אייזיק בראנשטיין
(ישראל)

חיילע – בתו של ר' מאיר מפרעמישלאן, גרה בשאץ.

פעם אחת, ר' יידעל מלמד מצפת (האבא של ר' אייזיק בראנשטיין) היה חולה וחיילה רפאה אותו. כשהוא הרגיש טוב יותר, הוא שאל אותה אם המעשה הבא, שסיפרו על אביה, הוא אמת או לא. פעם אחת, ר' מאיר בא לסדיגורה אל הרבי מרוז'ין. הגבאים לא הודיעו על בואו וגרמו לו לחכות. הרבי מרוז'ין הרגיש בכך, ובמהרה הרשה לו להיכנס אל חדרו, היכן שהם בילו מספר שעות ביחד. כשיצא החוצה, ר' מאיר אמר: 'מאיר לא צריך את הרבי מרוז'ין. הוא גדול כמו הרבי מרוז'ין! אולם, באתי לראות ספר תורה, אשר, מרגע שעזב את רחם אמו, אין בו אף פגם. חיילע אמרה שהיא בעצמה שמעה את ר' מאיר מספר את הסיפור הזה שלוש פעמים.

י.פ.

אייזיק בראנשטיין

(ישראל)

אִישָׁה בָּאָה אֶל הַבַּעַשׁ"ט לִבְקֶשׁ נֹדֵב, אוֹחֶזֶת יֶלֶד בִּידָה. הַבַּעַשׁ"ט בִּיקֶשׁ מִמֶּנָּה שֶׁתִּמְכֹּר לוֹ אֶת הַיֶּלֶד, שִׁישָׂאָר בְּנוֹ (שֶׁל הַבַּעַשׁ"ט). הִיא לֹא רָצְתָה מִכִּיּוּן שֶׁהֵיֶלֶד הוּא פִּרְנִסְתָּה – כִּשְׁהִיא נֹרְאִית עִם יֶלֶד בְּזִרְעוּתִיהָ, מִרְחָמִים עָלֶיהָ. הַבַּעַשׁ"ט הִצִּיעָה לָּהּ חֹדֶר אֲצִלּוֹ בְּבֵית, וּלְבוּשׁ, כְּדֵי לִשְׁכֹנֵעַ אוֹתָהּ לְהִשָּׂאֵר אֶת הַיֶּלֶד אֲצִלּוֹ. הִיא הִסְכִּימָה, אֲבָל אָמְרָה שֶׁעֲבוּר זֹאת הִיא תִּשְׁטוֹף אֶת הָרִצְפָּה. – 'לֹא', עָנָה הַבַּעַשׁ"ט – 'אֲנִי רֹצֵה שֶׁתִּשָּׂאֵרִי עִם בִּנְךָ אֲצִלִּי רַק בְּדֶרֶךְ כְּבוֹד'. הַבַּעַשׁ"ט גִּידֵל אֶת הַיֶּלֶד – הוּא הִצְלִיחַ מְאֹד בְּלִימּוּד – הִחְזִיקוּ מִמֶּנּוּ כַּעֲלִיּוֹ. אֲנָשִׁים כִּינּוּ אוֹתוֹ בֶּן הַבַּעַשׁ"ט. כּוֹלָם בָּאוּ לְבֵר הַמִּצְוָה שֶׁל הַיֶּלֶד. גְּבִירִים, רַבָּנִים – רַבּוֹ בַּעֲבוּרוֹ, וְהִצִּיגוּ לַבַּעַשׁ"ט אֶת הַשִּׁדּוּכִים הַטּוֹבִים וְהַמְשׁוּבָּחִים בְּיוֹתֵר – אֲבָל הַבַּעַשׁ"ט אָמַר שֶׁכַּעַת הוּא לֹא מַחְפֵּשׁ שִׁדּוּךְ עֲבוּר הַיֶּלֶד. כִּשְׁהָאוֹרְחִים נִסְעוּ, קָרָא הַבַּעַשׁ"ט ל' ר' וּוּלֶף קִיצִיס וְהוֹרָה לוֹ לִנְסוּעַ לְכַפֵּר, הֵיכֵן שְׁחִי מִלְמֵד אֶחָד עִם חֲמֵשׁ בָּנוֹת מֵאוֹסוֹת מְאֹד, וְלַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ עִם הַבֵּת הַבְּכוֹרָה. הוּא בְּנוֹסֵף הוֹרָה לוֹ לְהִתְחַיֵּב בְּנִדּוּנִיהָ, בְּבִגְדֵי הַחַתּוּנָה עֲבוּר הַחֲתָן, הַכֹּלָה וְגַם עֲבוּר כָּל הַמִּשְׁפָּחָה. ר' וּוּאֶלֶף קִיצִיס הִגִּיעַ אֶל הַמִּלְמֵד עִם הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁלוֹ –

המלמד החל לבכות – 'לא די שאני קבצן עם 5 נערות שעלי לחתן – אלא שאתה בא הנה לעשות ממני צחוק?!'. אבל, כשר' וולף שכנע אותו שהוא היה רציני – הוא הסכים – [כשראה] שהבעש"ט היה מחוייב – הוא ענה – 'בוודאי גם אני מחוייב' – ומיד סגרו בתקיעת כף. אבל, כשר' וואלף ראה את הכלה חשכו עיניו – היא הייתה זקנה-מאוסה. הוא נהייה כל כך חסר מנוחה – ומיד שכח לקבוע זמן לחתונה.

כשהוא חזר מהבעש"ט, שאל אותו הבעש"ט, אם קבע זמן לחתונה. ר' וואלף קיצים החל לבכות ולספר כמה חוסר מזל וקושי שעוברים עם השידוך – אבל הבעש"ט אמר לו לחזור ולקבוע זמן לחתונה – ר' וואלף ציית.

קהל רב ומכובד הגיע לחתונה. הבעש"ט לבדו הלך לקבל את פני הכלה והמחותנים והשמחה הייתה גדולה לאין שיעור. אולם, כשהקהל ראה את הכלה, בכייה גדולה החלה עם עצבות רבה. שלוש פעמים הוא הורה לקהל לשמח את החתן והכלה אבל הקהל לא ציית. הבעש"ט בעצמו קרא 'אני יודע שאתם עצובים מאוד, אבל שמעו את המעשה שאני רוצה לספר לכם על היחוס של החתן והכלה.

פעם אחת היה מלך אחד – צורר יהודים גדול, שלא הרשה לאף יהודי לחיות בארצו. למלך הזה היה בן יחיד. פעם אחת, בן המלך יצא אל היער כדי לצוד והבחין בבקתה קטנה בין העצים, משם

זרח אור גדול. הוא שחרר את מלווי ונכנס אל הבקתה. כשהלך והתקרב הוא שמע נגינה כה מתוקה, כמוה לא שמע מימיו. כשפתח את הדלת הוא ראה חייל יושב אל הגמרא ושר לעצמו ניגוד (זה היה ל"וניק).

ביקש ממנו בן המלך שילמדו את הניגון. החייל סירב מכיוון שהוא גוי. אם הוא רוצה ללמוד, הוא חייב להימול [=להתגייר]. בן המלך הסכים לקחת שמונה ימי חופש מאביו ולהימול. לאחר מכן, הוא התיישב ללמוד והלך מחיל אל חיל.

לאחר 6 חודשים, הל"וניק עצר, ובן המלך אמר שהוא לא יכול להמשיך ללמוד איתו עוד בגלל שהוא חי עם גויה. אז הוא אמר לו שהוא יפרוש מאשתו שהייתה בת מלך ושאביה היה צורר יהודים.

אשתו הרגישה זאת, ולא הניחה לו עד שהוא סיפר לה את הסוד וגם היא התגיירה [מילולית: נהפכה לילד יהודי].

בינתיים, הוא הצליח בלימודיו עד שהחייל ראה שאין לו אף תורה נוספת ללמוד – הוא שלח אותו עם מכתב אל הרבי שלו. שם, הוא התפתח עוד יותר – עד שהוא נהייה אדם גדול בישראל.

לאחר זמן, הרבי גם עצר אותו ואמר לו שהוא לא יכול להמשיך עוד בגלל שהוא נולד גוי.

מה, אם כן, ניתן לעשות? – הוא צריך להסתלק מהעולם

ולהיברא מחדש. הוא הסכים לכך, אבל התנה זאת בהבטחה מהרבי שלו שלא יגרום לו ליפול בגלגול החדש לידיים כאלו שיהרסו את כל מה שהוא כבר השיג בזמן הזה. אז הרבי אמר לו שההישגים שלו לא יהרסו. כשהוא נפרד מאשתו – היא לא רצתה דבר, מלבד להסתלק מהעולם כמוהו – אבל, הוא הצטרך להבטיח לה בתקיעת כף – שבגלגול החדש שלו הוא ישא אותה שוב. סיים הבעש"ט: 'נו, יהודים, אתם רוצים עכשיו לפרק את ההבטחה [=תקיעת הכף] שהם עשו בעצמם – זה הוא בן המלך וזו היא בת המלך – שמחו את החתן והכלה!'

(מעשה ששמע מהרבי מבוהוש)

י.פ.

אייזיק בראנשטיין

לאחר פטירתו של הרבי מאפטא, הרבי מסאווראן בא לניחום אבלים אצל בנו, ר' יצחק מאיר. ר' יצחק מאיר סיפר שהיו זמנים בהם אף אחד לא היה מגיע אל הרבי מאפטא לפני מנחה. אלו – הכריז ר' יצחק מאיר – היו זמנים שהמגיד (שנשלח מהשמים כמלאך) למד עם אביו הקדוש.

י.פ.

גדליה שוורץ

ר' אהרון מקרלין היה חתנו של ר' מרדכי קרעמיניצער (הבן של המגיד מזלטשוב). פעם אחת, ר' מרדכי קראמיניצער ישב במלווה מלכה ושר 'אמר ה' ליעקב'. הוא החזיק את בתו של ר' אהרון על ברכיו, ואמר לה: אני אומר לך [=מבטיח לך] שכשתינשאי, יהיה לך חתן שיהיה מלך בישראל.

לאחר מכן, דיברו על שידוך עם הבן של הר' מרוז'ין ר' אברהם יעקב (הזקן מסדיגורה). למרות שהרבי מרוז'ין שיחק את התפקיד הגדול יותר, ור' אהרון היה רק איש צעיר, ר' אהרון טען שהשידוך הוא מן השמיים – מכיוון שחמיו, ר' מרדכי קרעמיניצער, הבטיח שבתו תתחתן עם הרבי מסדיגורה, ולכן, הוא לא צריך לתת נדוניה. כשהגיעו לכתיבת התנאים, ר' מוט'לה מטשרנוביל הכריע שלא צריך לכתוב שום תארי כבוד מכיוון שזה יכול להוביל לכך שאחד יכתוב תואר כבוד יותר מהשני.

י.פ.

גדליה שוורץ

[בגליון: הרבי מרוז'ין נולד ב-1796, ר' אהרון ב-1802?]

הערה: ייתכן ש'נדן' הכוונה לדרישת אלף רו"כ מאת מצד החתן? ראה בית ישראל, טו ע"ב אות לב; שטרן, נר ישראל, ה, עמ' קלז (סי' יב)

מתלמידי הבעש"ט היה אחד מהמעט שלא עברו אל המגיד היה ר' חיים מקרסנה. המחותן שלו, הרבי מוואלישיסק כן עבר.

בנקודה מסוימת[?], כל התלמידים של הבעש"ט עברו אל המגיד.

י.פ.

פנחס לאנדוי

אל הזקן [=הרבי הראשון] מבוהוש הגיע גביר אחד מרוסיה שהיה לו גידול של בשר שהידלדל משולי העין עד ללחי. הוא היה כבר אצל איין-ספור דוקטורים וכולם אמרו לו – שהגידול הזה הוא פיסטולה ושאם ינתחו אותו העין תתבקע. הרבי אמר לו לעמוד ליד החלון, הוא מישש את חתיכת הבשר ואמר לו: 'זו לא פיסטולה – אלא יבלת. אני אתן לך מכתב לרופא העור שלי – טויסיג, ביאסי [רומניה], שינתח אותך'. היהודי נסע ליאסי אל ד"ר טויסיג. הרופא הסתכל עליו ואמר שהרבי הוא בוודאי רב גדול – אבל אני רופא – הדיאגנוזה היא פיסטולה ויש סכנה שהעין תתבקע. נסע היהודי עוד הפעם אל בוהוש, והרבי אמר לו שהרופא עשה טעות – ולכן שיסע עוד הפעם. הגיע היהודי אל הרופא – אמר לו הרופא – אם יש לך כל-כך הרבה ביטחון ברבי – תחתום על כתב ויתור לפני הניתוח שאתה מבין ולוקח אחריות מלאה על עצמך. שלח היהודי טלגרמה אל בוהוש וקיבל מיד תשובה שיעשה את הניתוח ושהוא רשאי לחתום על כתב הויתור. במהלך הניתוח קרא

הרופא: הרבי הוא רופא – לא אני – העין בריאה לחלוטין – והניתוח היה הצלחה מלאה.
היהודי שסיפר את הסיפור ראה את הגביר – בשתי עיניים בריאות.

י.פ.

אייזיק בראנשטיין

(שמע מאביר)

ר' ישראל מטשורטקוב ביטל את השלטון של הגבאים — הם הכניסו פנימה אל הרבנים, רק יהודים ששימנו את ידיהם
בתשלום יפה.
הוא ייסד שצריך ללכת לפי התור.

י.פ.

יוסף וואהרמאן
חסיד הוסיאטין

המלאך [ר' אברהם] למד עם הרב [=רש"ז] [את תורת ה' נסתר, והרב למד עם מלאך נגלה.

(נשמע מחסידים זקנים)

הרבי מבויאן

י.פ.

הערה: ראה כרם ישראל, יג ע"א, אות ב

ר' דוד ארטענבערג (הרבי מברדיטשב) גם נהג לנסע אל הרבי מרוז'ין. בזמן פטירתו ר' דוד היה רק בן 20 שנה. הוא נהג לומר שלרבי מרוז'ין הייתה צורה משונה – כשנהגו להביט בו נהגו ממש לחוש פחד. היה לו זקן קטן. הדודה פייגענו (בתו הבכורה של הזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה), שגם הכירה את הרבי מרוז'ין, נהגה לומר שר' ישראל מטשורטקוב דומה לרבי מרוז'ין – רק שלרבי מטשורטקוב היה זקן גדול יותר.

י.פ.

הרבי מבויאן

כשהרבי מרוז'ין ברח לרוסיה הוא קרא בקול בגבול :

'זו הישג להיות הרבי מאפטא או הרבי מברדיטשוב. אולם, להיות הרבי מרוז'ין זו לא אמנות. פשוט מתיישבים בתוך הכרכרה ונוסעים !

(ובפעמים אחרות הוא נהג לדבר גדולות על עצמו)

י.פ.

הרבי מבויאן

הרבי מרוז'ין נהג לומר – ש'פרשיות [=השבוע] של החורף' עטופים בכל מיני לבושים – הם הולכים בפרוות. (זה רמז לעובדה שהפרשיות הללו מתייחסים לאירועים בלתי נתפסים – לסודות) י.פ.

הרבי מבויאן

הרבי הזקן [=הראשון] מסדיגורה, ר' אברהם יעקב, אמר פעם אחת: השעון לא עומד במקום – הזמן 'טס', ושאלוהים לא ישן, ושיצר הרע לא נחלש מזקנה. (למרות שכתוב 'יצר הרע מלך זקן וכסיל [קהלת רבה ד, יג])

י.פ.

הרבי מבויאן

פעם אחת, הרבי משטעפענעשט סיפר על גדולתם של אחיו.

הרבי מסדיגורה רוצה ויכול.

הרבי מליובה יכול אבל לא רוצה.

הרבי מטשורטקוב אינו, אפילו לדקה אחת, לא דבוק בהשם יתברך.

הרבי מהוסיאטן לומד מכל המדות של אחיו ובעצמו כולל את כל האחים.

שאל אותו חסיד אחד – והרבי עצמו?

ענה הרבי משטעפענשט. עלינו לא צריך לדבר. זה מספיק לי שיש לי כאלו אחים.

י.פ.

הרבי מבויאן

בזמן שהרבי הזקן [=הראשון] משטעפענעשט היה במסע האחרון שלו אל המעינות, הוא עצר בסדיגורה. כשהוא עמד לעזוב, הוא נעמד עם רגל אחת על הקרקע ועם השנייה על הכרכרה וסיפר את המעשה הבא:

כשריבנו של עולם רצה להחריב את בית המקדש, אף אחד מן המלאכים לא רצה לקחת על עצמו עבודה כזאת. וכשהגיע אל הס"מ, גם הוא לא רצה – הוא טען שלעתידי לבוא יידונו אותו על כך.

אז רבנו של עולם אמר לו שהוא ייתן לו שם סודי שאף אחד בעולם לא יכיר ועד שהשם לא יתגלה, הגאולה לא תוכל לבוא. רק הצדיק שבכל דור ידע על קיומו של השם, אבל הם לא ידעו את סוד השם, למרות שהם יעמלו בכל כוחותיהם לגלותו.

הידיעה על השם עוברת בירושה מצדיק לצדיק. הר"י הקדוש העביר זאת לבעש"ט, הבעש"ט למגיד – המגיד למלאך והמלאך לר' שלום מפרוהובישט.

הרבי משטעפענעשט המשיך לספר: מה עשה הסבא (ר' שלום)? – הוא החליט שהוא צריך להתחבר עם הס"מ. הוא הכין "שפראנקעס" [(לבושים מודרניים)] ואמר לס"מ שהיותו רבי הוא רק משחק – באמת הוא מהחברה' שלו [וכך] הוא מטעה אותם [=את ההמון] מאוד. פעם, ר' שלום שאל אותו – אבל מה

בסופו של דבר יהיה איתנו – בסופו של דבר ישפטו אותנו [?]. ענה לו הס"מ שהוא לא צריך לפחד. יש בידיו תעודת ביטוח – השם, שאף אחד לא יכול לגלות.

הס"מ ר' שלום היו קרובים זה לזה עד שהס"מ חש שמישהו בשמים עובד עליו. הוא מייד חשד שזה היה ר' שלום. אבל הוא ראה מיד איך ר' שלום הולך לשוק וקונה ביצים ועוף מגויה אחת, מתמקח איתה ואז מעביר לה כסף – הוא מיד הפסיק לחשוד.

בסופו של דבר, הוא נתן לו את השם. מכיוון שעשה זאת, הס"מ ראה שהשמים זוהרים באור הגאולה – הוא רצה להבין מהיכן זה מגיע ומהי הסיבה.

הוא חילק את העולם לשמונה חלקים והסיק שרוסיה היא המקור. הוא המשיך וחילק את רוסיה לשמונה חלקים המשיך לצמצם זאת אל הפלך של פרוהובישט.

הפלך חולק עוד וכך שוב ושוב – עד שהוא הגיע אל פרוהובישט, אל הרחוב היכן שר' שלום התגורר, ועד לר' שלום בעצמו – ורצה לנקום בו. אולם ר' שלום לא פחד ממנו – וענה לו: אני לא מפחד ממך כלל – הנשמות של הילדים שלי יהיו גדולות יותר ממך – ואת הגופים שלהם הפקרת [הקרבתי] זה מכבר עד ביאת הגואל. ואם הגופים שלהם לא יוכלו לשאת זאת, הם יסעו אל מעיינות המרפא.

י.פ.

מתתיהו ספקטאר

חסיד בויאן

[הערה: השווה נוסח המעשה בכרם ישראל וכנסת ישראל = דרכי שלום, עמ' צא-צד]

יהודי, שהיה פונדקאי וחוכר אצל פריץ אחד, ניהל לו חשבונות מסוימים. לפריץ היה גם מנהל שפיקח על נכסיו ורצה לעשות צרות קשות ליהודי. הוא ביקש מאנשיו שישגיחו ויערכו למצוא מעשים לא-ישרים אצל היהודי. ואם הם מוצאים אז הוא יתגמל אותם יפה.

אחד מהם הציץ בלילה וראה כיצד היהודי מזייף את חתימת הפריץ. המפקח ראה בכך הזדמנות פז שעכשיו הוא יוכל לנקום ביהודי – הוא רץ אל הפריץ וסיפר לו על העוולות של היהודי. הפריץ קרא ליהודי אליו ואיים עליו שאם הוא לא ישיב את הכסף שהונה, הוא יהרוג אותו.

היהודי מיהר אל ר' פנחס מקוריץ וספר לו את כל המעשה. כשהרבי מקוריץ שמע את המעשה הוא הסתובב ממנו אל החלון וענה ברוגז: כיצד יכול יהודי לחלל שם שמים – ולרמות גוי.

היהודי טען שהוא לא אשם – ושזה השגחה פרטית [=הכוונה שאלוהים הכוין זאת]. מה זו השגחה פרטית? שבדיוק אז [=בשעה שהמפקח הגיע] חתם וזייף את חתימתו של הפריץ, ואז היהודי סיפר שם מאמר אחד מהבעש"ט שאמר שכשיהודי הולך בחוץ ומוצא קש זו השגחה פרטית, שהוא צריך להשתמש בה כדי לנקות את המקטרת שלו.

הרבי מקוריץ ענה לו: ואתה אכן מאמין באמת

שזו השגחה פרטית? ענה היהודי: כן! נו, אמר הרבי מקוריץ – אז אתה מאמין אמיתי – סע הביתה והכל יסתדר לך בשלום.

וכך אכן היה. המפקח הביע חרטה על כל הבלבולים שגרם ואף ביקש מהיהודי מחילה. גם הפריץ שכח מכל האיומים שלו והיהודי נשאר לעבוד עוד כחוכר ופונדקאי שלו.

י.פ.

ר' דוד כהן.

פעם אחת, ר' ישראל אייזענשטאדט, הרב של ניקולאיב, מחבר הספר "עמודי אש", ור' מוט'ל פרנקל, רב בסמילא, ישבו בטיש של ר' יוחנן מרחמסטריווקה.

סיפר ר' ישראל אייזענשטאדט מעשה על הבעש"ט. חייך ר' יוחנן. אמר ר' ישראל: סיפור זה כתוב "בשבחי הבעש"ט". קרא ר' יוחנן: אוי! על כזה קדוש כמו הבעש"ט אומרים כאלו שקרים

ר' פנחס לאנדוי שמע את המעשה מר' שלמה זוויניגראדקא — מברדיטשב

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם אחת, כשתלמידי המגיד ממעזריטש ישבו ודיברו בלימוד – המגיד נכנס לבית המדרש והודיע להם שלא יפסקו בשום שאלה.

מיד לאחר מכן, נכנס נער עם שאלה [בעניין כשרות]. התלמידים התפלפלו על כך אמנם, ורצו בוודאי לפסוק – 'טריפה'. אולם, הם נזכרו את דברי המגיד ושלחו את הנער אל הדיין.

הדיין חזר ופסק שהבהמה כשרה. זה היה קשה לתלמידים – מהיכן הוא הביא סברה כדי לפסוק שזה כשר? הוא ענה, שבזמן שהוא הרהר בשאלה, הוא היה יכול לזכור רק איזה ב"ח נידח [פירוש הבית חדש ליואל סירקיש] שעל פי שיטתו יכולים להכשיר את השאלה.

לאחר מכן, המגיד סיפר מדוע באותו הזמן הוא הורה להם לא לפסוק בשום שאלה. בא אליו בחלום יהודי אחד שנפטר כבר לפני זמן רב ושהנשמה שלו חיכתה לתיקון. הגלגול שלו היה בהמה שהתיקון שלו הוא באכילה כשרה של יהודי את הבהמה. [אך, תמיד [=בכל גלגול] עם הבהמה הופיעה שאלה ותמיד עשו אותה טריפה – התיקון שלו אף פעם לא הגיע. לכן, ארגן המגיד שהדיין יפסק את השאלה ככשרה והיהודי יקבל את התיקון שלו.

י.פ.

ר' דוד כהן

אדם צעיר הגיע אל הרבי מרופשיץ – יהודי 'תכשיט' – כמעט גביר – יהודי בעל מדרגות ומעלות.
הוא הגיע אל הרבי מרופשיץ רק כשהיה כבר מאוחר. הוא שוטט בעיר – בכל מקום היה חושך – מלבד בית אחד שהיה מואר בפנים.
זה אכן היה הבית של הרבי מרופשיץ, אבל היהודי לא ידע זאת.
הרבי מרופשיץ ישב שם – היהודי לא הכיר אותו והרבי מרופשיץ לא התיימר להכיר בערך עצמו ושאל אותו: מה מביא יהודי לכאן כל כך מאוחר? הוא ענה שהוא בא אל הרב. לשם מה? שאל אותו הרב – הוא ענה שהוא בא מכיוון שהוא שמע שכשאדם בא אליו וחושב שהוא אדם בעל מדרגה גבוהה, אז הוא מנפץ אותו [=שובר לו את המחשבה הזאת]. רוצה, יהודי לראות זאת וגם להגיע לכזאת מדרגה שהרבי הקדוש מרופשיץ יעשה כך גם לו.
קרא הרבי מרופשיץ: רק הבט – אני יהודי עם זקן ארוך ואפור ומאד רוצה לגלות שאני [שווה] משהו וכך לשבור את הגדלות שלי.
אתה, אדם צעיר יודע טוב שאתה [שווה] משהו ורוצה לנסוע אל רב שיבטל אותך?

י.פ.

דוד כהן

אחד מתלמידיו החשובים של הצמח צדק, ר' אייזיקעל חוזר, נשלח אל הרבי מרוז'ין כדי ללמוד הנהגה וחסידות. לאחר מכן, הוא סיפר שבתחילה הוא בשום אופן לא ראה אף בו אף גדולה – עד יום שישי בערב, כשהוא התחיל להתכונן לשבת – אז, הוא ראה את גדולתו – הוא פשוט התעלה כל דקה מדרגה לדרגה. הרבי מרוז'ין עישן את המקטרת שלו עד ממש מאוחר בשישי לפנות ערב.

י.פ.

הרבי מבויאן

שמע מחסיד לובביץ' חשוב.

[הערה: ראה בהרחבה קופסא 293 תיקיה 9 עמ' 27 – מכתב מר"ש ג"א]

[הערה: פרגמנט. נמחק בכתב היד]

~~של הצמח צדק~~ אחד מהחשובים

הרבי מרוז'ין נהג לומר:

פרשיות החורף [=פרשיות השבוע של הקריאה בתורה] לובשות חורף.

(ראיה לכך שלא מבינים – בזמן שגופי תורה [הלכות ועקרונות] מופיעים ברמיזה – הולכים ומפרטים על מעשי אבות –
לכן יוצא שקוראים לפרשיות החורף העוסקות במעשי אבות כמחופשות)

י.פ.

פעם אחת ר' עזריאל באלטער בא לרבי מאפטא. הוא ראה כיצד הרבי מאפטא מניח תפילין של רבנו תם לפני 'ובא לציון'. הוא שאל אותו: איך זה? – ר' וועלוועל (ר' בנימין זאב) באלטער ראה אצל הבעש"ט שהוא מניח תפילין של רבנו תם רק לאחר תפילתו.

ענה לו הרבי מאפטא – איזו מין שאלה היא זו? הבעש"ט תמיד אמר 'קדושה' עם המלאכים. וכשהגיע למילים 'מקבלין' זה מזה המלאכים קיבלו מהבעש"ט יותר ממה שהוא קיבל מהם.

אנחנו - המשיך הרבי מאפטא לומר – איננו מקבלים מהמלאכים והם בוודאי אינם מקבלים מאיתנו. יהיה טעם [=הגיון] בלהניח תפילין עבור 'קדושה' בדיוק כפי שמקדשים על חלה במקום על יין.

את המעשה סיפר ר' יצחק מאיר – שבעצמו שמע מאביו – הרבי מאפטא.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

ר' עזריאל באלטער נסע ביחד עם הרבי מסאווראן אל הרבי מאפטא.

לרבי מאפטא היה מנהג לפתוח את דברי התורה שלו עם מדרש.

כשר' עזריאל והרבי מסאווראן יצאו מהטיש קרא ר' עזריאל אל הרבי מסאווראן: "הזקן" לא קלע לסל [=לא קלע בול] עם המדרש היום'.

אכן כך – ענה הרבי מסאווראן – 'הזקן' גדול יותר ממדרש אחר. כמו שאחד הולך ביער סבוך קושר עצמו לעץ – כדי שיוכל לחלץ עצמו החוצה משם. בדיוק כך, הרבי הקדוש מאפטא. הוא נכנס לעולמות עליונים ולעולם לא היה יוצא [ולכן] הוא לוקח מדרש כסימן כדי שיוכל לצאת.

י.פ.

פנחס לאנדוי

הרבי מרוז'ין אמר פעם אחת: יש לי מספר כיתות של חסידים.
היהודים שבאים אלי בעבור רוחניות – הם מבקשים יראת שמיים, אדיקות וכדומה.
אחרים באים אלי בעבור הגשמיות – פרנסה, עושר.
ויש לי יהודים שמסתובבים – יושבים – חסידים.
אולם, כשמסתובבים לא באים לידי חימוץ.

י.פ.

רבי מבויאן

ר' ישעיה דינאוויצער היה מנגן גדול – אולם הוא לא נולד עם קול נעים.

חסידים מספרים שפעם אחת הוא עבר ליד בית אחד – הוא שמע איש אחד שר עם קול מוסיקלי מופלא. אז הוא צעק: 'רבנו של עולם! מה אתה צריך שיחללו את שמך בכזה כול – תן לי את הכוח הזה בשביל שאוכל לברך אותך'.

מאז הוא התחיל לקבל קול נעים והכופר ההוא איבד את קולו.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' פיני עזריאל'ס, הנכד של ר' ישעיה דינאוויצער היה נוסע אל ר' רפאל בערשעווער ואל הרבי מסאווראן.
 פעם אחת, הוא בא אל ר' רפאל בערשעווער – שהיה עני ואביון מאוד – בשבת.
 כשחילקו את החלה, ר' פיני הרגיש שהיא לא הייתה טובה.
 הוא שאל: 'כיצד זה מגיע לכך שהחלה כזאת גרועה'.
 ענה לו ר' רפאל: 'אומרים שחלה טובה כמו האורחים'.
 השיב ר' פיני: 'נו – בשבוע שעבר הייתי אצל הרבי מסאווראן – החלה הייתה מצויינת – וגם שם הייתי אורח?'
 ענה לו ר' רפאל: ניתן להניח מכאן מה יהודי יכול לעשות לעצמו בשמונה ימים.

בערב הגישו קוגעל – שהיה טוב מאוד. שאל ר' פיני – אומרים שהקוגל טוב כמו האורחים – אני לא מבין. אני האורח היחיד.

קרא ר' רפאל – 'נו – אפשר להניח מכאן כמה תשובה יכולה לעזור'

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם אחת המגיד ביקש מהתניא – שמכיון שהבית יוסף והאר"י היו חלוקים בנוגע לאופן בו צריך לכתוב אותיות מסוימות
[=כתב שכותבים בו ספרי תורה, תפילין, ומזוזות] – שהתניא ייצר ויעצב כתב שיהיה מקובל על שני הצדדים.
התניא התיישב ויצר כתב כזה.

בדרכו הביתה הוא עבר דרך אנאפאליע והתאכסן אצל סופר אחד. הוא ראה כיצד הסופר השתמש באותו הכתב שהוא
בדיוק המציא עבור המגיד. הוא תהה רבות על כך ושאל את הסופר: 'היכן למדת לכתוב כך? – אני רק בדיוק עכשיו
עבדתי על האותיות האלו ואף אחד לא יודע עליהן עדיין'.

ענה לו הסופר: 'אתמול, שמע ר' זיזשע בשמים שכך חייב לכתוב תפילין, ואמר לי כיצד לכתוב דבר שבקדושה'.

י.פ.

ר' דוד כהן

פעם אחת, היה הרבי מאפטא בברדיצ'ב.

שם הייתה משפחה של גביר אחד – שהושפעה מעט מאפיקורסות. כפי טבעו של הרבי מאפטא הוא אכל הרבה, והם [=אנשי המשפחה] צחקו מהאכילה המשונה של הרבי מאפטא.

הבחין בכך הרבי מאפטא וקרא: 'מאכילה מגיע כוח וגבורה. "כח וגבורה נתן להם להיות מושלים בקרב תבל" [=אל אדון] פיוט לברכת 'יוצר אור', שחרית של שבת]. אני רוצה להוציא את הקרביים (האמצע) של [המילה] תבל [=עולם] - ואעשה ממנה תל [=הר קטן].

חסידים מספרים שהמשפחה אכן נהייתה תל [=חסרת חשיבות].

י.פ.

פנסה לנדא

נאמר לרבי מצאנו שהרבי מאפטא מתפלל שמונה-עשרה מאוד מהר. הוא תהה על כך ושאל – 'כיצד אפשר להתפלל כל כך מהר? - חייבים להתפלל כמונה מעות [=כפי שסופרים כסף. הכוונה לאט ובשיקול דעת].

מהרגע שזה סופר לרבי מאפטא הוא אמר: 'מי אמר לו לספור כמו גוי?! – צריך לספור כמו יהודי – מהר וטוב.'

י.פ.

כשר' ברוך (ממעז'בוז') נסע לטולטשין (?) הוא תמיד התאכסן אצל אחד מהאנשים שלו – יהודי, חסיד וגביר. פעם אחת, הרבי מברדיטשב הגיע לעיר הזאת ומכיוון ששם אצל היהודי היו התנאים הכי יוקרתיים, הוא קיבל את ההזמנה להתאכסן אצלו.

באותו הערב, הגיע ר' ברוך. כשסיפרו לו שהרבי מברדיטשב כבר הוזן אל האכסנייה הרגילה שלו, הוא לא רצה לזוז. (מה קרה בסוף?)

בבוקר שבת, אמר ר' ברוך שהוא רוצה לשמוע את קדושת הכתר של הרבי מברדיטשב. כשחזר [מהתפילה], הוא נשאל מדוע הוא פתאום הלך לרבי מברדיטשב.

'מדוע שלא אלך לשמוע כשאפילו מלאכים ושרפים באים מהשמים לשמוע את קדושת הכתר שלו?' ענה ר' ברוך.

י.פ.

רב מקינוב

המכתב מהגאון מווילנה, שר' פנחס לאנדוי ראה ושמזכיר את הבעש"ט, היה בבעלותו של פעלשער [זייפן?] שנקרא הרבובסקי שהתיישב ברחובות (ישראל) – הוא נפטר לאחרונה והשאיר אחריו בנות.

הוא היה אחד מהביל"ויים האחרונים.

י.פ.

פנחס לאנדוי

כשהרבי מרוז'ין ברח מרוסיה, ר' יוסף מראשקוב, שחי על הגבול, רץ לפניו עם דגל וקרא: 'פנו מקום לצדיק הדור'.

לאחר מכן, הרשקובי היה בסדיגורה אצל הרבי מרוז'ין והוא לא אהב את האופן בו נוהגים שם – בגדלות – בלוקסוס. הוא פירש את הפסוק 'רבות רעות צדיק' [כך:] – גדלות זה רע לצדיק; הוא רצה לסיים את הפסוק 'ומכולם יצילנו ה'', אך הרבי מרוז'ין סתם לו את פיו וסיפר לו מעשה:

היו היה בעיר אחת רב אחד וגביר אחד – שניהם גדלו יחד – למדו ביחד והיו ידידים טובים אחד לשני. כשהם נפטרו ועלו לשמיים שקלו את המעלות והחסרונות שלהם ומצאו אותם שווים. לרבי היה בן אחד וכך גם לגביר. הם חינו אותם יחד – למדו יחד והיו חברים טובים – בן הרב נהייה רב ובן הנגיד נהייה גביר. כשהם נפטרו מצאו בשמים שבן הרב היה שווה לאביו – אך בן הגביר היה קצת פחות [מאביו]. עדיין ישר, אולם לא כמו אביו.

שאלו – איך זה? שניהם גדלו

שווים ביחד בדיוק כמו אבותיהם – האבות היו שניהם שווים והבנים כבר שונים זה מזה. בן הגביר הסביר שהאוצרות והעשירות הסיטו אותו מעט מהדרך.
הרבי מרוז'ין סיים – לכן אמרו לו בשמים שהצדיקים צריכים להיבחן עם אוצרות ולוקסוס.

המעשה נשמע משעוע'לע, אחת מבנותיה של גיטה'לע, בתו של הרבי מרוז'ין, שבעצמה שמעה מאביה.
י.פ.

חסיד בויאן

ר' עזריאל באלטער היה ביחד עם הרבי מסאווראן אצל הרבי מאפטא.

[הם] דיברו על האכילה המשונה של הרבי מפאטא. ר' עזריאל באלטער אמר לרבי מסאווראן: 'כתוב שר' אבוטלוריה? היה דורש כל אתים שבתורה עד שבא אל 'את ה' אלוהיך תירא' [דברים י, כ] – את המילה 'את' אי אפשר לדרוש. עד שבא ר' עקיבא ואמר 'את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים' [הערה: בגמרא פסחים דף כב, ב כתוב: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא - פירש. אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? - אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש: את ה' אלהיך תירא - לרבות תלמידי חכמים.]

אם היו רואים את "הזקן" אוכל, לא היו צריכים את הפסוק והיו אומרים עס [=אכילה בידיש. מחליף את המילה 'את'] – רק ה' אלהיך תירא.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' שלום הזקן [=הרבי הראשון] מבעלז היה מכבד באופן יוצא דופן את אמו, רבקה <רבקה הענא>. במהלך הסדר הוא תמיד ישב איתה באותו השולחן ואפילו אכל עמה מאותה הצלחת. פעם אחת, הוא מצא בזמן האוכל שהמצה שאמא שלו הגישה לו, נפלה לתוך המרק. ר' שלום הוציא אותה ואכל אותה.

חסידים תהו: איך זה? הרי זו מצה שרויה! הרבי מבעלז התרגז ואמר 'כבוד אב ואם הוא מדאורייתא – מצה שרויה היא רק חומרה – נו, מה חמור יותר?'

י.פ.

רב מקומרנה

ר' ייבא, התפלל בבית הכנסת של המהרש"א – מכיוון ששם מתפללים נוסח אשכנז, אצל הנכדים שלו לא אומרים 'ויצמח פורקניה'

י.פ.

רב מקינוב

חסידים מספרים שפעם אחת, כשסיפרו [לן] כיצד הרבי מאפטא הפליג בשבחו, אמר הרבי מרוז'ין: 'משום כבודו של זקן
אני מגלה לו את כל החיצוניות שלי, אבל רק קצת מהפנימיות שלי'.

י.פ.

חסיד בויאן

[הערה: דברי דוד, עמ' קנו]

כששרה'לה, אשתו של הרבי מרוז'ין נפטרה ביום האחרון של פסח, הרבי מרוז'ין בכה רבות.
זקני החסידים שאלו אותו מדוע הוא בוכה ומתאבל כך ביום האחרון של פסח ומקלקל ככה את שמחת החג.
הוא ענה להם: הבעש"ט בכה שלוש פעמים בחייו (1) כשבמהלך נסיעתו לארץ ישראל האונייה שקעה.
(2) כשאדל, בתו, נפלה לנהר בדרך חזרה
(3) כשאשתו נפטרה

"אני" – המשיך הרבי מרוז'ין – "קיוויתי שבסוף ימי אזכה לנסוע לארץ ישראל – כעת, אני חושש שמכיוון שאיבדתי חצי מגופי [=אשתי] כבר לא אוכל להגיע לשם."

י.פ.

מרדכי שלמה יוסף פרידמאן
הרבי מסדיגורה

הערה: יש לציין לדברי אדמה"ז מטשארטקאוו, דברי דוד, עמ' קנה: בעניין בכייתו של הס"ק

חסיד אוסטרוביץ סיפר שפעם הוא הלך עם הרבי מאוסטרובץ לקבץ נדבות בי"ז בתמוז.
הם הגיעו לבית של גביר אחד ומצאו אותו סועד. הגביר התבייש נורא שהרבי מצא אותו אוכל בתענית, והרבי הבחין
במצוקה שלו.
אז הרבי מאוסטרוביץ ניגש אל השולחן, לקח קצת יי"ש, ושתה לחיים וכך הוא הרגיע את הגביר – שהוא
בעצמו, הרבי, גם לא צם. לאחר מכן, הגביר נתן לו נדבה.
כשהוא יצא והלך הוא קרא לחסיד אחד: "המשכתי לצום אחרי ששתיתי יי"ש. אבל, ראיתי את מצוקת הגביר –
ולכן, כדי להציל נשמה יהודית, שתיתי לחיים."

י.פ.

פעם כשהמגיד היה בקראלסבאד – הראו לו שנמצאו נביעות חדשות. הוא נאנח בעוצמה ואמר: 'כתוב שרבונו של עולם שולח את הרפואה לפני המכה. עכשיו, שגילו כל כך הרבה מעיינות חדשים – מי יודע כמה מכות ומחלות יבואו על העולם, מהן יצטרכו להירפא'

י.פ.

הרבי מבויאן

יהודי אחד הגיע אל ר' משה { צערעס } [צעסעס], תלמיד של הבעש"ט, וביקש ממנו להישאר אצלו שבת. הוא אמר: "לך אל שמואל'עקיל שלי (ר' שמואל מקמינקא), והוא יארח אותך יפה בשבת."

כשהיהודי הגיע אל ר' שמואל הוא היה באמצע קריאת שמע וסימן לו ש[אינו פנוי כי הוא] מחזיק ומנשק את הציצית.

היהודי חזר אל ר' משה וסיפר שר' שמואל לא יכול לעזור בגלל שהוא באמצע קריאת שמע.

אז ר' משה הלך בעצמו אל ר' שמואל והתרגז עליו, ואמר לו: "שמע, ר' שמואל, יש מלאך אחד שיודע 1000 לשונות שאיתן הוא אומר שירה לרבוננו של עולם. וגם אתה אומר שירה – אלא מהו ההבדל בינך ובין המלאך? המלאך לא יכול לעשות ליהודי טובה – רק אתה יכול! אבל, מה אתה עושה כשהודי בא אליך בשביל טובה? – אתה מראה לו את הציצית? ! אם כן, המלאך לבדו מספיק לאלוהים!"

אז הבטיח ר' שמואל – שאם יהודי יבוא אליו בשביל נדבה, ופילו שהוא בדיוק נעמד לפני 'גאל ישראל' [לפני תפילת העמידה] הוא יוריד את התפילין וירוך לעשות טובה ליהודי.

י.פ.

ר' דוד כהן

[הערה: מודפס כמעט מילה-מילה אצל ר"נ וויינטראב, חיים חזן, ירושלים תש"ז, עמ' ג-ד. בסוף: שמעתי זה מהרב מגראדזיסק הרה"צ ר' אברהם אלימלך שפירא שליט"א ששמע זה מתלמיד הרה"ק ר' שמואל מקאמינקע זצ"ל. [אבל א"כ, ע"כ הכוונה לר"ש מקאמינקא 'השני' [רא"א נולד בתרנ"ד והר"ש השני שח"ל בשנת תר"ג] – ולא ר"ש מקמינקא, תלמיד הבעש"ט שנפטר לכאורה, בסביבת שנת תק"מ [ד"ז, בכרם החסידות ב (תשמ"ה), עמ' קנט]. ר"ש השני, שהיה בן-אחיו של ר"ש הראשון ועל שמו נקרא, היה תלמידו של ר' משה צעסיס, מ"מ טושדנוב שהיה תלמיד הרי"י הכהן מפולנאה והמגיד ממעזריטש (עי' י"פ הגר, אבן ישראל, תש"ס, עמ' עט; שני המאורות, ירושלים תשס"ח, עמ' 19).]

פעם אחת, הזקן מסדיגורה [=הרבי הראשון] נסע לבית מרפא ליד ווינה ונשאר שם לשבת. בזמנו, ווינה היתה עיר מאוד חופשית – מרכז האסימילציה וההשכלה. אמר הרבי מסדיגורה: "בווינה זה טוב לעשות קידוש. מהו הקידוש? – עדות על בריאת שמים וארץ (ויכולו השמים והארץ)" – ומתי אומרים עדות כזאת, כשיש הכחשה וכפירה. כאן בווינה יש כל כך הרבה כפירה והכחשה שבוודאי צריך לומר עדות"

י.פ.

הרבי מבויאן

כשהזקן מסדיגורה [=הרבי הראשון] היה בווינה הוא אמר: "כשרואים כמה העולם גדול, יש טעם גדול יותר לומר את ברכת 'מלך העולם', מכיוון שכעת מבינים כמה גדול המלך"
י.פ.

הרבי מבויאן

למדן יהודי גדול הגיע אל המגיד כדי להפוך לתלמידו – אבל לא העריכו אותו כאדם הגון והוא גם לא היה חכם במיוחד.

אז המגיד אמר: "אומרים שיצר הרע הוא מלך זקן וכסיל. אבל יש כאן קושי. אנחנו יודעים שיצר הרע מתנועע בקלות – רוח – אז מדוע אומרים שהוא מלך זקן וכסיל? ! אלא הפשט הוא שהוא מלך [=שולט] אפילו על זקן וכסיל. מלך בשר ודם אין לו שיג ושיח עם זקנים וכסילים – בצבא אין צורך בזקנים וטיפשים. אולם, יצר הרע כן יכול לפקד עליהם – הוא מרמה אותם בתדירות ומכניסם לעסקיו."

אנשים מספרים שאכן, אותו למדן, כשהזדקן נהייה אדם נמוך [=חסר מוסר], והלשין על הרבי מברדיטשב

בפינסק.

י.פ.

חסיד בויאן.

כשהמלאך הגיע לגור אצל חמיו, ר' פיבוש מקרמניץ, לאחר החתונה כנהוג [=פרנוס החתן], היו שם הרבה מתנגדים שאמנם היו למדנים גדולים.

הם התייחסו להנהגת המלאך בביטול.

פעם אחת, שניים מחשובי העיר – מתנגדים, למדנים, אולם גם בעלי חשיבות-עצמית, באו לבקר את המלאך.

הם ראו אותו עומד ליד החלון מביט ארוכות על ההרים המקיפים את קרמיניץ.

הם התפלאו מאוד ושאלו את המלאך: "מדוע אתה מביט כך על ההרים – זה בוודאי לא חדש לך שקרמיניץ

מוקפת בהרים?"

ענה המלאך: "אני מתבונן [ותוהה] כיצד לגוש עפר יש כזו תחושת גדלות שהוא מביט כל הזמן על השמים"

י.פ.

חסיד בויאן

פעם הרבי מרוז'ין אמר: "לפני האינוקוויזיציה הספרדית ליהודים היה מעמד גבוה. היו בקרבם אנשים גדולים קרובים למלכות וכך היה תורה וגדולה במקום אחד. הם קיוו לבנות את בית המקדש, הם התלבטו לגבי הדין של טמאי מת [= כלומר האם הם יכולים לבנות בית המקדש במצב שחל עליהם ההלכות של טמא למת]. אבל הדבר העיקרי שעצר אותם היה שהם חששו שלא תרד אש מהשמים."

הרי מרוז'ין קרא: "משום כך הם נענשו – האינוקוויזיציה וגירוש ספרד. הם היו צריכים לבנות את בית המקדש ולא לחשוב כל כך הרבה – אם הם היו פועלים מתוך בטחון, כך או כך הייתה יורדת אש מן השמים."

י.פ.

הרבי מבויאן

בנו של ר' ישעיה מדינוויץ, ר' יעקב סמילא, השתדך עם הגאון מווילנא.

בני משפחת עליאש מישראל היו הנכדים שלו.

פנחס לאנדוי אומר שהיה להם סידור עם הגהות של ר' ישעיה מדינאוויץ.

י.פ.

פנחס לאנדוי

הרב [=ר' שניאור זלמן מליאדי] היה אדם חלש ועני מאוד. פעם אחת, הוא רצה לנסוע אל המגיד במזריטש ולא יכול היה לעשות זאת ברגליו.

הוא ביקש מבעל העגלה המקומי שירשה לו לנסוע עם הסוס והעגלה שלו. אמר העגלון: "מילא להשאיר את אשתי והילדים בלי פרנסה – אני בעצמי סומך על ניסים, אבל הסוסים לא מבינים חכמות – הם חייבים לאכול. מה יהיה עליהם?" הרבי הציע שהוא ימכור את אחד מסוסיו, וכך יוכל לספק אוכל למשפחתו בזמן שהוא רחוק מהבית, ו[אוכל] לסוס הנותר במהלך המסע. וכך עשו, והרב ובעל העגלה יצאו לדרך.

מכיוון שהם נסעו רק עם סוס אחד, הם לא יכלו לשלוט בעגלה כל כך טוב. כשהגיעו לבית מרזח באמצע הדרך הם רצו לעצור, אך לפני שיכלו לרתום את הסוס, הכרכרה נכנסה בחלון המסבאה ושברה את השמשה. יצא הפריץ החוצה בכעס גדול וצעק: "מי שבר לי את השמשה ככה?! " העגלון הצביע בבעתה על הרב. הפריץ נתן מבט בהדרת פניו של הרב – בצורתו הקדושה – והתמלא פליאה. הוא הזמין אותו לתוך ביתו ונתן לו כבוד רב. לאחר מכן, הוא נתן לו גם סוס

כדי שיוכל להגיע למזעזריטש במהירות.

כשהרב והעגלון המשיכו הלאה בדרכם – שאל הרב את העגלון: "אני לא מבין אותך! היה לך אמון בי – לעזוב ולנסוע רחוק מהמשפחה בלי לתהות כיצד הם יחיו – וכשהגענו לפריץ הצבעת עלי?!"

ענה העגלון: "דווקא בגלל זה, רבי. בגלל שהייתה לי אמונה בך הצבעתי עליך. אם אתה כזה רבי קדוש, כמו שאני חשבתי, אז הפריץ לא יוכל להזיק לך – ואם אתה לא, אז מגיעה לך המכה!"

אנשים אומרים שתמיד כשהרב היה בעת צרה הוא חזר על המעשה הזה וסיים אותו במוסר השכל: שאם לא, אז אכן מגיעה לו המכה!

י.פ.

הרבי מטולנא

ר' פיני לאנדוי אומר שר' בנימין זאב באלטער לא נקרא ר' בנימין באלטער, אלא ר' וועלוועל באלטער. הוא היה מתלמידיו הצעירים של הבעש"ט ונפטר מאוד צעיר. (הוא חושב שבהמשך הוא היה אצל ר' פנחס מקאריץ)

בנו, ר' עזריאל באלטער היה תלמיד של ר' ברוך ממז'יבוז'. לאחר מכן, הוא היה תלמיד של הרבי מאפטא.

בנו של ר' עזריאל, ר' פיני, (שנהגו לקורא לו פיני ר' עזריאל'ס), היה גביר גדול. הוא נפטר ערירי. הוא הכיר את הרבי מאפטא. פיני הכיר אותו טוב. הוא היה יהודי עדין ואצילי – ורהוט מאוד. אולם, היה גרוע מאוד במסחר.

הוא העריך מאוד את הזקן [=הרב הראשון] ממונסטריץ'. כשהיה מתחיל לדבר על הרבי מאפטא או על הרבי מסאווארן הוא היה מזיל דמעות].

י.פ.

פנסח לאנדוי

הסבא משפולי אמר על ר' נחמן מברסלב – "הוא בדיוק כמו 'זורק אבן למרקוליס'¹

הוא רצה לכנס אסיפה אצל הרבי מברדיטשב כדי להוציא חרם על ר' נחמן מברסלב. אולם הרבנית, אשתו של הרבי מברדיטשב, לקחה מטאטא וגירשה אותם החוצה.

גם הרבי מברדיטשב עצמו לא רצה לצאת בכזאת חריפות נגד ר' נחמן ולהוציא עליו חרם.

חסידים לא מוציאים מפיהם את המילה חרם – אלא אומרים ששמו את האדם ב"שלוש האותיות."

י.פ.

הרבי מטולנא

¹סנהדרין סד עמ' א, הכוונה היא אדם שהתכוון לטוב אך נמצא עושה רע.

הרבי מסאווראן רדף בכוח את חסידי ברסלב. הוא הוציא איסור שאומר שהשחיטה שלהם היא נבילה ושאסור להתחתן איתם.

י.פ.

הרבי מטולנא

ר' דוד מטולנא אמר: "זה כבר יועד לי. כשגרתי בוסילקוב עברו שם הרבה גויים בדרכם לעלייה לרגל לקייב. עכשיו, שאני מתגורר בטולנא, חסידים 'מתים' עוברים כאן בדרכם לאומן."

ר' דוד מטולנא היה רודף את חסידי ברסלב בכוח. בטולנא היו נחשבים ספרי ר' נחמן לטריפה כמו ספר לא כשר.

י.פ.

הרבי מטולנא

לפני שהרבי מסאוראן נפטר הוא אמר: "אני מפחד שהמחלוקת שלי עם ר' שלמה קלוגער הייתה טעות." והוא פירש את הפסוק "נצח ישראל לא ישקר" והסביר: "מהי המעלה של 'נצח ישראל' – שרבונו של עולם לא משקר? אלא הפשט הוא כך: היכן שמדובר בנצחנות, רק רבונו של עולם יכול שלא ליפול בשקר [=עיוות האמת] מכיוון שבשר ודם לא יכול להתגבר על הפניות שלו. ואני מפחד שבמחלוקת שניהלתי עם ר' שלמה קלוגער אחזתי במדת הנצחנות, ונכשלתי בעיוות האמת."

י.פ.

הרבי מטולנא

הרבי מסאווראן חלק על ר' שלמה קלוגער בעניין שוחט אחד בשם ר' לעבצו מברדיטשב.
ר' שלמה קלוגער אסר את שחיטתו והרבי מסאווראן התיר אותה. פעם אחת, כשהרבי מסאווראן הגיע לברדיטשב הוא
אכל מהשחיטה שלו.
כשר' שלמה קלוגער שמע על כך הוא אמר: "מה שהרבי מסאווראן אכל הוא בוודאי כשר, אולם מה ששאר האנשים
אוכלים משחיטתו של אותו שוחט, זה בוודאי טרף."

י.פ.

הרבי מטולנא

למרות שר' פנחס מקאריץ לא היה תלמיד של הבעש"ט, הוא היה אצלו שלוש פעמים. על הביקור השלישי שלו אצל הבעש"ט מספרים את המעשה הבא:

[בגליון: ר' פנחס אמר על הבעש"ט: "לא קיבלתי מרות (מלשון מורה)".]

לר' פנחס היה קושי ב'מורה נבוכים'. כששמע שהבעש"ט נמצא בקרבת מקום, הוא החליט לנסוע אליו כדי ללמוד ממנו את פירושו העניין במורה נבוכים.

כשר' פנחס היה בדרכו, התיישב הבעש"ט עם החבורה שלו ושוחח איתם. לפתע פתאום, הוא קרא בקול "תכף יהיה לנו אורח מכובד – ר' פנחס." והחל לדבר איתם רק על עניינים נשגבים.

בדיוק כשר' פנחס נכנס בדלת, אמר הבעש"ט "כתוב 'בידו מחקרי ארץ' וקשה שאם הכל בידו – בידי הקב"ה – מדוע צריך להרהר ולחקור? – כשהכל בהשגחה אין צורך בשום 'מחקרי ארץ'. מנגד, אם בכל זאת 'חוקרים ארץ' יכול חס וחלילה להסתפק אם הכל באמת בידו.

אלא, הפשט [=ההסבר] הוא כך: 'בידו' – הכוונה שרק ברשות האלוהים פלוני רשאי להיות 'חוקר ארץ'. ר'

פנחס רשאי, אבל אתם, תלמידי, לא רשאים"

ולאחר מכן, הסביר הבעש"ט את הפשט במורה נבוכים.

[בגליון: אכן קראו לר' פנחס חוקר אלקים].

י.פ.

הרבי מטולנא

כיצד ר' נחום מצ'רנוביל נהיה תלמיד של הבעש"ט.

מספרים שפעם אחת, כשר' נחום היה בעיירה אחת ליד קוטנא והיה צריך לתת דרשה, הוא שמע שהבעש"ט גם היה בקוטנא, ולפתע התחוויר לו שעליו לנסוע לקוטנא אל הבעש"ט אז הוא הפסיק באמצע הדרשה. כשהגיע לקוטנא וראה את דרכו של הבעש"ט, הוא תכף ומיד נמשך אליו ונהייה לתלמידו.

י.פ.

הרבי מטולנא

אביו של ר' נחום מצ'רנוביל נקרא ר' משה יהושע. הוא ניהל אכסניה או בית-מרוזח, ואומרים שהיה אדוק מאוד, וכינו אותו ה"ליטאיץ"

[בגליון : ? ? ראה ספר חסידות ליצחק וורפל]

בנו, ר' נחום, היה בן יחיד. היו לו שתי אחיות. אומרים שהן התחתנו בפולין או בליטא, אולם לא יודעים עליהן יותר מזה.

לר' נחום היו שני בנים – ר' מרדכי ור' משה. ר' משה לא היה כלל רבי, ולא נהג באדמ"ורות. הר' קוק הוא צאצא שלו.

י.פ.

הרבי מטולנא

הערה: ראה להלן, עמ' 69 – אחד מחתני ר"נ היה ר' אברהם אשר ב"ר הירש קארשאווער

אמרו על ר' יוחנן מרחמסטריווקה שהוא מכיל בתוכו את נשמתו של רבן יוחנן בן זכאי.
כשסיפרו לו זאת – הוא חייך [ואמר] – "נו, מה הפלא – אני נקרא ר' יוחנן ואני אכן גם בן זכאי – לכן מותר לקרוא לי ר'
יוחנן בן זכאי"

י.פ.

הרבי מטולנא

דקה לפני פטירתו, ר' רפאל בערשעווער [מברשיד] קרא: "תודה רבנו של עולם – אני חושב שאני ב"ה כבר חופשי מגאווה."

אולם, הוא מיד תיקן "אוי ואבוי לי ! בזבזתי חיים שלמים במלחמה נגד השקר והגאווה – ומה שאמרתי זה שניהם – גם שקר וגם גאווה."

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם אחת, ר' רפאל בערשעווער [מברשיד]* נשלח על-ידי ר' פנחס מקאריץ לקנות אתרוג. באותו הזמן היה קשה מאוד לקנות אתרוג – ובמאמץ גדול הוא הצליח להשיג את האתרוג היחידי בעיר.
*[בגליון:] הוא היה תלמידו של ר' פנחס.

כשהוא נסע בחזרה, הוא ראה יהודי אחד שנשא עמו דגים למכירה. באותו הזמן, גם דגים לא היו בנמצא אז ר' רפאל החל לבקש ממנו שימכור לו את הדגים עבור ר' פנחס. אולם היהודי לא רצה למכור בשום אופן, אלא אם הוא יתן לו את האתרוג בעבורם – אז ר' רפאל הסכים לכך והחליף את הדגים בתמורה לאתרוג.

כשהוא הגיע לקאריץ בלי האתרוג שאלו אותו – "מה הפירוש? החלפת אתרוג בשביל דגים?!"

הוא ענה: (היום הראשון של סוכות אז היה שבת) שכשיש דגים בשביל יום טוב, אז השמחה אמיתית, ושמחת יום טוב היא מדאורייתא (ככתוב 'ושמחת בחגך') – מצוות אתרוג ביום השני היא רק מדרבנן –[ולכן] דגים עדיפים.

י.פ.

הרבי מטולנא

ר' נחום היה מגיד או רב בפרוהובישט. הוא תמיד היה עני ואביון, אדם פשוט שהתהלך בבגדים קרועים ובלויים. פעם אחת, הוא נסע לצ'רנוביל ומצא חן בעיני בעלי הבתים המקומיים. כשהם ראו את לבושו, הם הבטיחו לו שאם הוא יתקבל למשרה בצ'רנוביל, אז הם יתפרו לו מעיל ואדרת חדשים. כשהוא חזר לפרוהובישט בעלי הבתים שם הודו שאין להם הכסף בשביל הוצאות כאלה ושאלו אם יהיה מאושר בצ'רנוביל, הם יניחו לו [ללכת לשם]. כך הוא הפך להיות הרב בצ'רנוביל – ולפני שהוא העתיק את מושבו לצ'רנוביל הוא דרש שיתנו את מקומו לחתנו, ר' אברהם אשר.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' אברהם אשר היה בנו של ר' הירש מקורשוב וחתנו של ר' נחום מצ'רנוביל – אשתו מלכה הייתה בתו של ר' נחום. הוא נהיה רב בפרוהובישט כשר' נחום, חמיו, נהייה רב בצ'רנוביל.

[בגליון : או מגיד ?]

היו לו שלושה חתנים: (1) הרב של בנדר (2) המגיד מבהופול ו- (3) ר' שלום מפרוהובישט

לפני שהוא נפטר הוא ביקש מבעלי הבתים בפרוהובישט שימנו את ר' שלום במקומו. הוא אמר להם: "חתני ר' אריה לייב, הרבי מבנדר – אינו זקוק לרבנות שלכם – כי הוא כבר רב בבנדר, עיר גדולה בבסרביה. חתני השני, המגיד מבהופול נוסע בדרכים ויש לו כבר פרנסה. אבל ר' שלום שלי הוא יתום ואין לו אף מקום – אני מבקש מכם, יהודי פרוהובישט שתרשו לו להישאר במקומי."

י.פ.

פנחס לאנדוי

הזקן מסקווירה [=הצדיק הראשון], ר' יצחק, אמר: "כל המעשיות שכתובות ב'שבחי הבעשט' הן שקר, אולם הוא
[=הבעש"ט] יכול היה לעשותן"

י.פ.

פנחס לאנדוי

התלמידים של המגיד היו מגאוני הדור – ומשום כך, המקרים הגדולים ביותר והחשובים ביותר היו מגיעים לדין תורה אצל המגיד.

במהלך דיון על דין תורה כזה, החלו התלמידים להתווכח בעוצמה. עיקר הדיון היה על קטע קשה מהרמב"ם לגביהו חילוקי דעות וקולות המריבה הגיעו עד לב השמים.

[באותו הזמן] ר' זושע מאנאפולי עמד בצד והתפלל, אך הצעקות היו כל כך רמות שהוא לא יכל לכוון בתפילתו. הוא ביקש מהתלמידים מספר פעמים שיהיו בשקט מכיוון שהוא רוצה להתפלל, אולם לא היה להם אכפת. בפעם השלישית או הרביעית הוא שאל את התניא על מה מתווכחים, אך משום שלא העריכו את ר' זושא כלמדין גדול הם לא רצו לומר לו על מה מתנהל הוויכוח. אולם, לאחר מכן סיפר לו התניא שהתווכחו על פשט ברמב"ם קשה.

לאחר כמה דקות, ר' זושא ניגש לחבורה והסביר להם בפשיטות את הפשט ברמב"ם. וכך אכן היה. שאלו אותו בפליאה כיצד הוא מצא את הפירוש, והוא ענה להם: "לא יכולתי להתפלל בגלל המהומה שהקמתם. אז בכיתי לרבנו של עולם שיוריד אלי הרמב"ם ויאמר לי את פירוש בדברי הרמב"ם. שמע רבנו של עולם

את בקשתי, ואמר לי את הפירוש לרמב"ם.

התניא סיפר את המעשה הזה כששאלו אותו מדוע כשהוא כתב מכתב לר' זושא מאנאפולי הוא נתן לו תארים כה חשובים – למשל 'קדוש' ו'שר תורה', כשכולם יודעים טוב מאוד שר' זושא הוא לא למדן גדול. הוא ענה במעשה הזה וסיכם שאדם שיכול לצוות כך על השמים הוא ממילא בוודאי 'שר התורה'.

י.פ.

ר' דוד כהן

ר' יוחנן מרחמסטריווקה שאל את ר' מוטל'ה מצלטופול מהי החשיבות של קוויטל [=פתקא].
[ר' מוטל'ה ענה:] "יהודים מאמינים ברביים וחושבים שאנחנו מתפללים, לומדים ועושים מעשים טובים. אבל, כשהם
מתוודעים לכך שאנחנו לא עושים כל זאת – עליהם להוכיח אותנו] – אבל הם ביישנים, אז הם כותבים קוויטלעך
[פתקאות] וכך מזכירים לנו – הם מרמזים שאנחנו חייבים לקיים את חובתנו להתפלל, ללמוד ולעשות מעשים טובים.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

תלמידים שאלו את הבעל שם טוב: "מה העניין הגדול שעושים מהקוויטל?"

הוא ענה להם:

"אם יהודי היה מושלם – בלא חסרונות, אז בוודאי שלא היו לו אף צרות. כשיש למישהו צרות זה סימן שהוא חטא. על כן, הוא צריך לבוא אל הרבי ולומר לו את כל האמת. אך משום שהוא מתבייש הוא כותב בקוויטל את הצרות שלו – ובין כה וכה יודעים שהוא חטא."

י.פ.

פנחס לאנדוי

כשסיפרו לר' שמואל אבא שר' דוד מטולנא פעם אחת אמר שמכים אותם (את הרבנים) כדי שיהפכו לרבנים— אז הוא נר' שמואל אבא] אמר: "אני לא יודע אם מכים אותנו כדי שנהייה רבנים, אבל אין לי ספק שיכו אותנו בגלל שנהיינו רבנים."

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' שמואל אבא (נכדו של ר' פנחס מקאריץ) ור' שמשון מאריאגאפאליע [אוסטרופולי?] היו אצל הזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה. כמובן שכיבדו אותם בקפה כנהוג בסדיגורה – שם מגישים קפה בכלים יפים ויקרים.

אמר ר' שמואל אבא: "הייתי אצל ר' זושא מאנפולי – ונתנו לי קפה בכוס שבורה שמחוברת בחוט, אבל אני

עדיין זוכר את הקפה!"

הרבי מליובה, שהיה שם חייך ושאל בחיוך – "מה היה מיוחד באותו הקפה?"

אמר לו ר' שמואל אבא בעצבנות: "אדם צעיר חייב ללכת פראווע (ימינה ברוסית) ולא לעווע (שמאלה ברוסית),

אולם הצעיר הזה – הוא הצביע על ר' נחום בער [מליובה] – מבין שיש כאן הבדל בין סוגי קפה – ושבעזרת קפה אדם

יכול גם לחשוב על "קווה אל ה'" [תהילים כז: יג]"

י.פ.

פנחס לאנדוי

כשר' שמואל אבא נסע לסדיגורה הוא אמר לחסידים :
"אומרים שהוא (הרבי מליובה) אדם יותר חריף מהרבי מסדיגורה — הוא לא מגיע לקרסוליו (הוא התכוון לרבי מסדיגורה)".

י.פ.

פנחס לאנדוי

פנחס לאנדוי שמע מר' מוטל'ה מרחמסטרייוקה שלאדם אחד היה ספק שרחל אמנו באמת קבורה בקבר רחל:
"אם דורות של יהודים בוכים שם – מתייפחים על הצרות והכאב שלהם – אז היא בוודאי כבר שם"

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' לייב שרה'ס – תלמידו של הבעש"ט, קבור ביאלטישקוב.

י.פ.

פנחס לאנדוי

אצל החסידים הראשונים היה מנהג לתת קוויטלעך [+כתב] 'התקשרות'
בעזרת הקוויטל הזה החסיד היה מחבר עצמו אל הרבי. הוא היה מבקש בקוויטל שהרבי ישפיע עליו— שיהיה נחקק
במצפוננו — שירשה לו להפוך לחלק ממנו.

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם שאלו את הרבי מרוז'ין כיצד זה שכל הרבנים מדברים על המשיח – ורק אצלו לא שמעו אפילו פעם אחת דיבור על המשיח?
אז הוא ענה: "החתן לא מדבר על עצמו"

י.פ.

פנחס לאנדוי

שאלו את ר' זושא מאנאפולי כיצד אפשר להגיע למדרגה שבה מברכים על הרעה כשם שמברכים על הטובה בלב שלם.

הוא ענה: "אני לא יודע מה זה רעה – אף פעם לא היה לי רע."

י.פ.

דוד טווערסקי

ר' שלמה, בנו של הרבי מסדיגורה, היה קרוב מאוד לר' נחום בער, חתנו של הרבי מסדיגורה.
כשר' שלמה נפטר בשנת תרמ"א, השמש של ר' שלמה נהייה השמש של ר' נחום בער.
לילה אחד ר' נחום בער הלך עם השמש לביתו. שאל אותו ר' נחום בער: "אם אתה רוצה, אני יראה לך את ר' שלמה!"
השמש פחד מאוד וצעק "לא! אני מפחד!"
השיב ר' נחום בער: "זה טוב שאתה מפחד. אם לא היית, אז יכולת, חס וחלילה, למות"

י.פ.

נחום בער המבורגר

חסיד בויאן

אנשים רבים היו מגיעים אל ר' נחום בער'נו (מסדיגורה), למרות שהוא נפטר עוד כשהזקן מסדיגורה היה בחיים. פעם אחת, בערב ראש השנה, יהודי מאזור סדיגורה בא אליו בבכי גדול ונתן לו קוויטל. "מה העניין?" אותו יהודי הגיע אל הרבי מסדיגורה לחגוג איתו [את ראש השנה], אך הרבי ציווה עליו לנסוע הביתה מיד – לפני ראש השנה. אותו יהודי שאל את ר' נחום בער'נו מה עליו לעשות – אולי הוא יוכל לפעול אצל הרבי שירשה לו להישאר שם לחג. הביט ר' נחום בער בתוך הקוויטל ואמר לחסיד: "אני לא רואה שום דבר [חריג] בקוויטל, אבל אם הרבי הקדוש ציווה עליך לנסוע הביתה – עליך לציית."

נסע החסיד הביתה וגילה שבאופן פתאומי הבן שלו נהייה חולה מאוד, ושכמה שעות לפני שהוא הגיע הוא נפטר.

לאחר מכן, כשהמעשה נודע לנחום בער הוא התכעס ואמר: "אם [המצב הגיע] עד כדי כך שלא יכולתי לראות [לחוש] את הדבר הזה – אני כבר לא אקבל יותר אף קוויטל"

י.פ.

נחום בער המבורגר

(חסיד בויאן)

ר' אהרון לייב היה אביו של ר' מאיר מפרמישלן.
אביו של ר' אהרון לייב היה ר' מאיר הגדול שגם חי בפרמישלן. הוא היה תלמיד וידיד נאמן של הבעש"ט.

פעם אחת, הבעש"ט בא לבקר את ידידו, ר' מאיר הגדול. ר' אהרון לייב היה אז עדיין ילד בעריסה.
אמר ר' מאיר הגדול לבעש"ט. "אני רוצה להראות לך את בני." הזיזו את העריסה והראו לר' אהרון לייב את הבעש"ט.

שאל אותו הבעש"ט: "מי אני, בני?, אתה מכיר אותי?"
ולמרות שהילד אז, עוד לא יכול היה לדבר, הוא פתאום התחיל לדבר ואמר: "אתה ר' יצחק לוריא, הר"י הקדוש." אמר הבעש"ט: "תחיה חיים ארוכים!"
אמר הילד עוד הפעם: "כן, עכשיו אתה ר' ישראל בעש"ט, אבל לפני כן היית נשמתו של ר' יצחק לוריא."
מאז, התחיל ר' אהרון לייב לדבר.

י.פ.

(נחום בער המבורגר)

חסיד בויאן)

גביר אחד ירד מנכסיו ונהייה עני ואביון. המליצו לו לנסוע אל המגיד. למרות שבתחילה הוא לא רצה לנסוע, הוא בסוף השתכנע. בהגיעו אל המגיד הוא בכה לפניו בעוצמה וביקש שהוא יתן לו עצה כיצד לחזור לעשירות שלו. אמר לו המגיד שכדאי לו ללכת לבית הכנסת, שם יראה את ר' זושא מאנפולי והוא כבר יתן לו עצה. כך הוא עשה. הוא פגש את ר' זושא בבית הכנסת וביקש ממנו עצמה כמו שהורה לו המגיד. ענה לו ר' זושא: "יהודי יקר שלי, אני חושש שאיני יכול לעזור לך כלל. אף פעם לא היה לי רע – למרות שתמיד הייתי עני ואביון, אני תמיד שמח בגלל שכך רוצה רבונו של עולם. אתה חייב ללכת למישהו שרע לו – הוא יזדהה עם התחושות שלך ויוכל לעזור לך."

י.פ.

נחום בער המבורגר

חסיד בויאן

ר' מאיר מפרמישלן המליץ למגיד מברודי, ר' שלמה קלוגר, לקבל קוויטלאך – אבל הוא לא רצה. פעם אחת הוא בא לר' מאיר עם בנו הקטן ובזמן הארוחה הילד לקח בטעות טבק במקום מלח ושם במרק שלו. אמר לו ר' מאיר: "אוי, אתה טיפש!" ואכן כך היה – הוא לא גדל להיות חכם.

י.פ.

ר' נחום בער המבורגר

חסיד בויאן

פעם אחת בראש השנה ר' מאיר מפרמישלן הגיע באיחור לתפילה. כששאלו אותו מדוע הוא הגיע כל כך מאוחר לתפילה הוא ענה: "מאיר'ל היה בשמים – הוא שמע שגוזרים קץ על היהודים ושמגפה תבוא עליהם, אז הוא התחיל לצעוק 'געוואלד! כיצד מאפשרים כזה דבר?!' [אז בעקבותיו החליטו] להעביר את המגפה על הבהמות. אז מאיר'ל טען: 'גם את זה אסור לעשות כי היהודים מתפרנסים מהבהמות. איך אפשר להרוס את פרנסת היהודים?!' ובאופן דומה הוא טען כשהחליטו לגזור את המגפה על העופות. בסופו של דבר הוא הצליח לגרום לכך שהמגפה תתקיים על תרנגולים מסורסים. וכך אכן היה – באותה השנה מתו הרבה תרנגולים מסורסים.

י.פ.

נחום בער המבורגר.

(חסיד בויאן)

ר' מיכל מזלטשוב היה אדם עני מאוד. כששאלו אותו אם הוא מבקש מרבנו של עולם שישלח לו פרנסה, הוא ענה במעשה הבא:

"לקיסר גדול אחד הייתה בת יחידה והוא ערך לה חתונה, עם סעודות גדולות ומפוארות ואף לעניים עשו סעודות מיוחדות. אחרי שכבר סיימו את הסעודות הגיע אדם עני אחד שביקש שיתנו לו משהו לאכול מכיון שהוא עמד למות מרעב. אולם באותו הזמן בת הקיסר נהייתה חולה מאוד ובאופן טבעי אף אחד לא הסתכל עליו [=על העני] למרות שהוא צעק שהוא רוצה לראות את הקיסר בגלל שהוא מת מרעב."

סיכם ר' מיכל מזלטשוב: "אני יודע טוב מאוד שהשכינה נמצאת בגלות ושהיא דואבת על עמה ישראל – אז איך אני יכול להיות עצוב על עצמי ולבוא בזמן כזה להטריד אותה בשטויות שלי – שאני צריך פרנסה?"

י.פ.

נחום בער המבורגר

(חסיד בויאן)

גדול אחד שערך 'גלות' במשך שבע שנים, נשאר בביתו במשך כל הזמן הזה ולא התרועע עם שום אדם ו[בגין זאת] ראה את עצמו עניו גדול, ואגב כך גם החשיב עצמו אדם גדול. הוא בא אל המגיד וביקש ממנו שיתן לו הסכמה, וסיפר לו כיצד הוא לקח על עצמו לשאת את צרות הגלות וכן סיפר כמה ענו הוא.

בתגובה, פירש המגיד את הפסוק "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'" (ירמיהו כג, כד). אם אדם מסתיר את עצמו מהעולם, אבל הוא גדול בעיני עצמו ומחזיק מה-"ואני" – אז "לא אראנו נאום ה'", אז רבונו של עולם לא מביט בו כלל.

י.פ.

נחום בער המבורגר

חסיד בויאן

הזקן [=הרבי הראשון] מצ'ורטקוב תמיד סיפר כיצד הצדיקים והרבני בדורו של הרבי מרוז'ין העריכו וגידלו אותו
[=הרבי מרוז'ין] מאוד.

פעם אחת ביום השנה לפטירתו [ביארצייט] של הרבי מרוז'ין, סיפר הרבי מצ'ורטקוב את המעשה הבא:

כשהרבי מרוז'ין היה צריך להתחיל להניח תפילין, אמו חוה'נו לקחה אותו אל הרבי מאפטא. כשהוא הגיע אליו, היא אמרה לו שהרבי מאפטא מתפלל מאוחר, ולכן הוא צריך לחכות עם התפילין עד שהרבי מאפטא יוכל להניח איתו את התפילין בפעם הראשונה.

אבל ביום בר המצווה שלו, הרבי מרוז'ין התעורר מוקדם והניח תפילין כבר מוקדם בבוקר.
כשהגיע הזמן שבו הרבי מאפטא מתפלל, התחילו לחכות לרבי מרוז'ין, אולם הוא לא היה שם – חיפשו אותו ולא יכלו למצאו. אמנם, בסופו של דבר הוא הגיע. חוה'נו – אמו, שאלה אותו בצעקה גדולה "איפה היית? אתה לא ידעת שהרבי מאפטא צריך להניח לך את התפילין בפעם הראשונה?" הרבי מרוז'ין ענה "כן, אבל אני כבר התפללתי והנחתי תפילין."
חוה'נו נחרדה עוד יותר, כלומר, היא נסעה בעצמה אל הרבי מפאטא והילד שלה הרשה לעצמו להניח תפילין?!

אולם, היא בכל זאת לקחה אותו עמה אל הרבי מאפטא, שאמר: "בוא נראה לפחות כיצד אתה מתפלל"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

כשהבריחו את הרבי מרוז'ין מחוץ לכלא וכבר היה חופשי, הוא לפתע נסוג לאחור והורה להחזיר אותו לכלא – קראו אליו: "מה הכוונה? כיצד אתה יכול לסמוך על עצמך ולרוץ בחזרה לאש?" אבל הרבי מרוז'ין היה נחוש אז היו חייבים לציית לו, ולקחו אותו בחזרה לכלא.

לאחר מכן, הוא הסביר ואמר שעשה זאת בגלל שבמקום שבו אדם היה פעם אחת, הוא חייב להיות עוד פעם, ורצה לקיים זאת.

י.פ.

מיכל'ע שוחט

פעם אחת, בי"ט בכסליו, הזקן [=הרבי הראשון] מצ'ורטקוב סיפר את המעשה הבא:

ר' מיכל'ע מזלאטשוב נסע פעם אחת אל המגיד ולקח איתו לנסיעה את אחת מ'חמשת חומשי התורה שלו' – כלומר, את אחד מבניו.

כשהגיע למעזריטש, ר' מיכל'ע שלח את בנו אל המגיד להודיע לו על הגעתם ולבקש שיודיע להם מתי הוא יכול לפגשם. פתח הבן את דלת [חדרו של] המגיד פעם אחת, פעמיים, אולם המגיד לא הביט בו כלל. הילד התרגז וחזר אל אביו וסיפר לו שהמגיד התעלם ממנו ושהוא אפילו לא הביט בו.

שאל אותו ר' מיכל'ע – "מה ראית אצל המגיד?"

ענה לו: "[ראיתי] יהודי זקן עומד שם ומתווכח עם המגיד"

השיב לו ר' מיכל'ע: "לא הבנת בני! המגיד היה עסוק עם אליהו הנביא, ואתה מצפה שהוא יקדיש את תשומת לבו לשטויות שלך?!"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

לאחר מכן, ר' מיכל'ע מזלטשוב אמר לבנו – "בוא לפגוש את המגיד!"
הם התיישבו יחד [עם המגיד] לזמן מה ולאחר מכן, יצא המגיד. על שולחנו של המגיד הייתה מונחת קופסא [=פושקע]
שלו והילד החל לשחק איתה.
כשהמגיד חזר הוא הבחין שהקופסא לא הייתה מונחת באותו המקום.
הוא קרא: "כשצדיק מניח משהו בצד הוא בונה עולמות – אבל כשמזיזים את הדבר ממקומו אז חס וחלילה הורסים
עולמות"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

הרב [=ר' שניאור זלמן מליאדין] נסע דרך פרוהובישט והלך לבקר את ר' אברהם, בנו הבכור של ר' שלום (שאנשים קוראים לו ה'מלאך השני') ואת הרבי מרוז'ין.
ר' אברהם כבר היה נשוי והרבי מרוז'ין היה עדיין ילד.
כשהרבי שאל את הרבי מרוז'ין מה הוא לומד בחדר, הרבי מרוז'ין ענה לו:
"כיצד יתכן שאדם מקבל עול מלכות שמים במסירות נפש מלאה כשהוא אומר 'שמע ישראל' – ועדיין נשאר לו עוד כוח לומר 'ואהבת'?" –

אז הרב התחיל להסביר אמירות נשגבות ורעיונות עמוקים במשך שעות וניסה לענות לקושיה של הרבי מרוז'ין.
לאחר מכן הוא אמר: "האח המבוגר הבין בתחילה, אבל לאחר מכן הוא התעייף מכך ולא הצליח להבין יותר – אולם האח הקטן השיג הכל והבין הכל"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

הזקן [=הרבי הראשון] מצ'ורטקוב אמר פעם אחת:

”כשצדיק אומר תורה, הוא חייב לקשר עצמו עם הדור, כדי שיוכל לתקן אותם. אולם, אם [צדיקים] רחוקים כל כך ולא מתקשרים עם הדור, אז אסור [להם] לומר תורה כלל.” מאז והלאה הוא לא אמר יותר תורה.

י.פ.

מיכל'ע שוחט

חמיו של הרבי מברדיצ'ב היה חוכר פשוט. הרבי מברדיצ'ב נסע אל המגיד מיד לאחר החתונה ונשאר שם זמן רב. כשהוא חזר הביתה חמיו כעס עליו מאוד ושאל אומה מדוע הוא עזב את אשתו לכל כך הרבה זמן. ענה לו הרבי מברדיצ'ב: "למדתי להכיר שיש בורא שמים וארץ." צחק עליו חמיו, "היית צריך לעמול בשביל ללמוד את זה?!" – אפילו משרתת בחצר יודעת שיש בורא לעולם" אמר לו הרבי מברדיצ'ב: "יש הבדל. היא יודעת שיש – אני *לואה*, שיש!"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

ר' שמואל מברודי, אחד מחכמי ברודי, היה תלמיד של הרבי מברדיצ'ב. הוא היה איש קדוש. פעם אחת, הוא בא לבקר את הרבי מברדיצ'ב אך הוא לא היה יכול להיכנס אליו, והחל לעיין בספר. בספר הוא ראה כתב יד, בו הרבי מברדיצ'ב כתב את כל שיחות החולין שהוא שמע מהמגיד. הופיעו שם כל מיני דברים שר' שמואל לא הבין ושנדמו לו כשטויות. כשהוא נכנס לקבל את פני הרבי מברדיצ'ב הוא שאל אותו מה הוא כתב באותן שיחות חולין. ענה לו הרבי מברדיצ'ב: "בכל הזמן שהייתי אצל המגיד, ניסיתי לכתוב ולתעד כל מה שהמגיד עשה. אולם, הצלחתי להבין רק חצי מהדברים – את החצי לא יכולתי להשיג – אני לא מבין את זה."

י.פ.

מיכל'ע שוחט

אמו של הרבי מרוז'ין חוה'נו הגיעה אל הרבי מאפטא כשבנה התחיל להניח תפילין. היא הסבירה לו מתי זמן התפילה של הרבי מאפטא ואמרה לו שיהיה שם בזמן.

אולם, דווקא ביום בו הרבי מרוז'ין היה צריך להתחיל להניח תפילין הוא השכים קום הניח תפילין והתפלל בעצמו. כשהרבי מאפטא נעמד לתפילה התחילו לחפש את הרבי מרוז'ין ולא יכלו למצוא אותו בשום מקום. פתאום הוא חזר הביתה – "איפה היית?" שאלה אותו אמו. כשהוא ענה לה שהוא כבר התפלל והניח תפילין היא נבהלה מאוד שהרבי מאפטא יכעס עליהם.

אולם כשהיא באה אל הרבי מאפטא וסיפרה לו מה שבנה עשה, הוא רק אמר: "בוא נראה לפחות כיצד התפללת" והוא נגע לו במצח ואמר "אכן כן, אתה הנחת תפילין היטב"

י.פ.

מיכל'ע שוחט

הערה: ראו סיפור דומה בעמוד 91 לעיל

בבעלז היה מנהג שבסוכות עורכים טיש ל"מוזמנים" והרבי מבעלז היה מספר על המגשים הגדולים [?] של אוכל [שהגישו].

המנהג נוצר כך:

כשהרבי מבעלז הגיע לבעלז הוא פגש עיר פשוטה ומושפעת ממנהגי הגויים – עד כדי כך שבסוכות בעלי הבתים לא ישובו לאכול בסוכה. הרבי מבעלז הצטער על כך מאוד והכריז שבכל יום, אותם אנשים שנקראים כמו אושפיזין – כל האברהמים, כל המשהים, וכולי, צריכים לבוא אליו לסוכה. הוא מזמין אותם פנימה. מכך יצא שבעלי הבתים אכלו לפחות פעם אחת בסוכה.

לאחר מכן, נהגו שהבנים והנכדים של אותם בעלי בתים "מוזמנים" באו לאכול בסוכת הרב – והסעודות נקראו טיש ה"מוזמנים".

י.פ.

הרבי מצאנז

חמיו של הרבי מצאנו גם סיפר שפעם אחת לאחר שיעור בו הוא למד עם החידושי הרי"ם, דיבר החידושי הרי"ם דברי חסידות וסיפר את המעשה הבא :

ר' יעקב מליסא, מחבר הספר 'חוות דעת' נהג לבוא לוורשה וללמד את הציבור שיעור על הגדולים ותלמידי החכמים הנאדרים. [פעם] החידושי הרי"ם גם ישב בקהל סביב השולחן והקשיב לשיעור, ובמהלכו שאל קושיה מורכבת. הרב מליסא שאל מי שאל את הקושיה, וכשהוא אמרי מי הוא, אז ר' יעקב קרא את ה'חידושי הרי"ם' (שאז היה בחור בן 18) אליו לקדמת החדר, והחל לשוחח איתו וללמוד איתו.

לאחר שלמדו – הוא אמר אל החידושי הרי"ם: "אני מבין שאתה [במקור 'הוא' כדרך כבוד] מהחסידים" החידושי הרי"ם לא התבייש ואמר לו: "כן, אני נוסע אל ר' בונים מפשיסחה"

"האמנם אכן כך?", אמר ר' יעקב "אני רוצה לספר לך מעשה שקרה לי."

פעם אחת הוא ראה כיצד שני חסידים (מסטערליק?) אכלו אווז צלוי למחצה לפני התפילה. זה גרם לו לאי-נחת.

ורק כשהוא ראה

שהיהודים הללו לא היו נערים מופקרים, הוא החליט להמתין ולהתבונן כיצד הם יתנהגו בהמשך. "ראיתי כיצד הם מתפללים, וחשבתי לעצמי – כשאני אתפלל כך, אז גם אני אוכל לאכול אווז חצי-צלוי לפני התפילה".

(הרבי מצאנז העיר: מכאן רואים את הכבוד שהיה לגאון הגדול כלפי החסידים. הוא הראה גם שהמחבר של הסידור 'דרך חיים' [היינו אותו ר' יעקב מליסא] כתב שלפני התפילה אסור לשתות אפילו כוס מים אחת)

י.פ.

הרבי מצאנז

חמיו של הרבי מצאנז, הרבי מווידיסלאב, גדל אצל אחי-אביו החידושי הרי"ם, והרבי מצאנז שמע ממנו את הסיפור הבא:

ר' בעריש מייזלס, שהיה בתחילה רב בקרקוב, נבחר להיות רב בוורשה. למרות שהוא נחשב ל'מתנגד', החסידים קיבלו אותו לרב וורשה (אגב, הם רצו למנות את החידושי הרי"ם לרב בוורשה, אבל הוא לא רצה משום שהוא אמר שאז לא יהיה לו זמן לענייני הקהילה – הרי הוא התפלל שחרית במשך כארבע שעות, ולמה היה צריך את זה? הוא הרי גם גביר גדול).

פעם אחת, כשר' בעריש מייזלס הגיע לביקור אצל החידושי הרי"ם, החל החידושי הרי"ם לדבר בענייני חסידות ובצעקה שאל את הרב מייזלס: "אתה יודע מה שמעתי מהרב שלי, ר' בונים מפשיסחה, על היהודי הקדוש? שמעתי שהוא היה אדם כל כך גדול, כמו הנביאים, ואולי אפילו יותר מהם!"
אחר כך, הוא שוב קרא: "בזמן העישון היהודי הקדוש היה לו כוונות בדיוק כמו אלו של הכהן הגדול כשערך את הקטורת לפני ולפנים!"

י.פ.

הרבי מצאנז

יהודי אחד הגיע אל הרבי מרדושיץ בבכייה גדולה והתלונן שהפריץ שלו, שונא ישראל גדול, עושה לו צרות גדולות. הוא מקשה את חייו ורוצה לזרוק אותו מתפקידו ולהרוס את פרנסתו. בדרך אותו הרבי מרדושיץ שהפריץ לא יוכל להרע לו לעולם, אולם הצרות נמשכו והיהודי הגיע אליו שוב ושוב להתלונן על הפריץ שלו – הוא פשוט כבר לא יכל לסבול את זה יותר.

בפעם האחרונה שהגיע אליו, לקח הרבי מרדושיץ מקל בידו, פתח את החלון כיוון את המקל החוצה כאילו הוא רוצה לירות בעזרת המקל וצעק – "פוי (קול כמו ירייה) איזאן!"

בהמשך התגלה שבדיוק בדקה בה הרבי כיוון במקלו, אותו הפריץ אכן נורה ונהרג.

י.פ.

הרבי מצאנז

ברשות הרבי מצאנז יש הרבה מכתבים וכתבי יד, ביניהם מכתבים מהמגיד מטריסק, מר' חיים מצאנז ומאחרים.
בנוסף לכך גם העתקה של אחד מכתבי היד של הבעש"ט.

י.פ.

ר' דוד מלעלוב יושב עם חסידיו בטיש כשלפתע פתאום הוא קרא: "אני רוצה לומר לכם מה הרבי מלובלין דורש עכשיו." והתחיל לומר את התורה שהרבי מלובלין מסר.

אולם, ר' דוד היה עניו מאוד ולא רצה שיאמרו עליו שהוא עושה מופתים, אז הוא אמר: "כל העולם היו צריכים להיות חסידים של הרבי הקדוש. אבל אז השולחן בו חסידים יושבים יצטרך להיות מקצה אחד של העולם לקצהו השני. ואילו היו כל כך הרבה חכמים גדולים וצדיקים יושבים בטיש של הרבי, אז דוד'ל [=מתייחס לעצמו בגוף שלישי] בוודאי היה יושב בקצה השולחן. אולם, שימו לב-", קרא ר' דוד'ל לחסידים שלו, "שדוד'ל [אכן] לא ישמע את הקדוש מלובלין אומר תורה [=דורש]"

י.פ.

הרבי מצאנז

הרבי מלובלין נהג לקרוא לתלמידיו אליו לאחר אמירת 'אין כאלקינו' [=לאחר שחרית], להסיט את הווילונות של החלון ולומר להם:

"אתם רואים? – הביטו החוצה – במרחק של אלפי "מיילים" – נעשה דבר זה – [ו]זה קורה עם זה ועם ההוא."

והוא אפילו נטע בתלמידיו את הכוח לראות.

ולאחר כמה שבועות, אכן נודע להם שהדברים התרחשו בדיוק כפי שהרבי מלובלין תיאר שכך יקרה.

י.פ.

הרבי מצאנז

הדברי חיים מצאנז (הרבי מצאנז) צחק על אלו שנסעו לציון הקבר של ר' אלימלך מליז'נסק. הוא אמר "טיפשים! מה הם חושבים? שצדיק כזה גדול נשאר שוכב באותו המקום בו קוברים אותו? הוא הרי כבר שוכב לו במקום אחר לגמרי."

י.פ.

הרבי מצאנז

כששאלו את החידושי הרי"ם אם לבנות לו אוהל [=מבנה מעל קברו], הוא ענה:
"ממה נפשך אין צורך באוהל: אם לא מדובר באדם גדול, אז אין צורך לעשות לו אוהל, ואם הוא דווקא כן צדיק אז
לוקחים אותו לארץ ישראל – ולכן בכל מקרה אין צורך לעשות אוהל."

י.פ.

הרבי מצאנז

התחילו לנהוג הילולות, חגיגות ביום השנה, ונסיעות לציון הקבר של רבנים, רק לאחר מותו של הרבי מלובלין. לפני כן לא הכירו כאלו מנהגים. (כך הרבי מצאנז סבור).

בקוצק ובוורקא היה אסור לדבר על יום השנה ולנסוע לציון הקבר ומסיבה זו לא העריכו את חסידי ברסלב – "החסידים המתים" שאין להם רבי חי, אבל היו נוסעים לציון של הרבי המת.

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' דוד מלעלוב ניסה לענות לרבי מלובלין לאחר ההלשנה של שניים מחסידי לובלין, בערל וכסיל [=כסיל, יקותיאל. הם הלשינו על ר' מלעלוב לחוזה מלובלין] אולם כשהוא ראה שזה לא הולך, הוא צעק: "אם כך אז דוד'ל חוזר הביתה ומוריד את המעיל!"

הוא אכן חזר הביתה ולאחר מספר חודשים נפטר, ז' שבט הוא יום פטירתו.

י.פ.

הרבי מצאנז

כשר' דוד מלעלוב השתדך עם היהודי הקדוש]=רבי משה מלעלוב בנו של ר' דוד מלעלוב התחתן עם בתו של היהודי הקדוש], הרבי מלובלין אמר: "עד עכשיו היה לו רק חצי עולם, מעכשיו יהיה לו העולם כולו"²

י.פ.

הרבי מצאנז

² ראו יצחק אלפסי, החווה מלובלין, עמ' צג.

כשהזקן [=הרבי הראשון] מצ'ורטקוב, ר' דוד משה, שוחח עם ר' אלטער מוואלבעראם בנוגע למחלוקת שבין הרבי מלובלין ושלושת תלמידיו – החוזה מלובלין, היהודי הקדוש ור' דוד מלעלוב, אז הוא אמר: "נו, הרבי מלובלין לא יכול היה לסובב את המפתחות שלהם למעלה בכיוון הפוך ולהחליש את המדרגות שלהם?".
ענה לו ר' אלטער: "כנראה שהוא לא יכול היה לעשות זאת."

י.פ.

הרבי מצאנז

החוזה, היהודי הקדוש, ור' דוד מלעלוב – שלושת התלמידים של הרבי מלובלין שהובילו את המחלוקת נגדו, נפטרו בשנה אחת. חסידים אומרים שזה היה העונש שלהם על כך שלקחו את החסידים הטובים ביותר של הרבי מלובלין ממנו עוד בחייו.

י.פ.

הרבי מצאנז

לר' מיכל'ע מזלאטשוב (?) ³ היו שלושה בנים:

- (1) ר' יצחק מנסכיז'
- (2) ר' יוסף – הרבי מאוסטילה
- (3) ר' לעלבעלע, הרבי מקאוול.

פעם אחת, חסיד נסכיז בא אל ר' חיים מצאנז, שאל אותו ר' חיים בפרוטרוט כיצד נוהג ר' יצחק מנסכיז – כיצד היא דרך החסידות שלו וההתנהגות שלו. סיפר לו [אותו חסיד] כל מיני דברים, אך ר' חיים לא התפעל מכך, אפילו לכשאותו חסיד פירט לפניו את כל סדר יומו [של הר' מנסכיז].

כשהחסיד כבר סיים לפרט, הוא לפתע נזכר: "כן, שכחתי להזכיר, שבכל יום לפני התפילה, אפילו בערב פסח וביום כיפור, ר' יצחק לוקח שעון [מפרק שעון ומרכיב אותו?] ומתקן אותו מחדש. "נראה היה, שר' חיים ראה בכך דרך יוצאת דופן לעבודת השם והוא אכן התפעל מכך מאוד. הוא מיד הורה למשה יהושע, מקורבו, לרתום את העגלה ולהכין אותה לנסיעה לנסכיז.

אולם, מסיבה זו או אחרת, הוא לא יכול היה לנסוע. ודוקא הפעם שהוא היה מוכן לנסיעה הגיעו החדשות שר' יצחק נפטר.

י.פ.

הרבי מצאנז

³ [הערה: הכוונה לבני ר' מרדכי מנעשכיז, תלמידו של רי"מ מזלאטשוב: ר' יצחק מנעשכיז; ר' יוסף קצנלבוגן מאוסטילה; ר' יעקב אריה שפירא מקאוועל].

ר' ישראל יצחק, הרבי מאלכסנדר, לא גידל זקן (הוא גם נפטר בלא ילדים).

לא הייתה אהבה גדולה בין [חסידות] אלכסנדר [לחסידות] גור.

כשחסידי גור היו מגחכים על ר' ישראל יצחק והיו מכנים אותו : "הרבי בלי הזקן", אז חסידי אלכסנדר היו עונים : "זה עדיף מזקן בלי רבי"

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' יצחק מדרוהוביטש היה התלמיד המבוגר ביותר של הבעש"ט. בתחילה הוא היה מתנגד, אולם בהמשך הוא התחיל ללכת בדרכו של הבעש"ט.

בנו, ר' מיכל'ע מזלאטשוב, לא היה חסיד כלל למרות שהוא נחשב כ'תלמיד חבר' של המגיד. הוא נקרא תלמיד של אבא שלו – ר' יצחק מדרוהוביטש.

(הרבי מצאנו אומר שר' חיים הציג דרך חדשה בחסידות – למרות שהוא לא יכול היה להצביע על שום דבר ספציפי שמסביר את פרטי הדרך).

י.פ.

הרבי מצאנו

ר' אלטר מדז'יקוב העיד על הרבי מצאנז: "אף אחד לא משתווה לר' חיים! הוא משרת את הקב"ה בחריפות בעוצמה!"⁴

י.פ.

הרבי מצאנז

⁴ במקור: ברציחה

כשהדברי חיים (הרבי מצאנז) היה בחיים, בתו – אשתו של ר' אליעזר מקראקוב (נכדו של הרבי מרודשיץ), נפטרה. גם בעבורה הוא נהג אבלות רק לשעה אחת, שלאחריה סיים את השבעה, ומיד התנהג כרגיל כאילו לא קרה דבר. בערב שבת (שהיה עדיין בתוך השבעה), במהלך הטיש, הוא פנה לחתנו שישב שם (אצל הרבי מצאנז נהגו שהחתן לא יושב ביחד עם ילדיו של הרב במהלך הטיש, אלא מקדישים ספסל לחתנים), ושאל אותו – "אליעזר, מדברים על שידוכים טובים בשבילך?"

(הרבי מצאנז סיפר את הסיפור הזה כדי להדגים את התנהגותו הקרה והבלתי מובנת של הרבי מצאנז בזמן צערו הגדול)

י.פ.

הרבי מצאנז

הרבי מצאנז – הדברי חיים – הכתיר את ר' אלטער וואלבעראמער כרבי, ונתן לו קוויטל עם 10 זהובים – מה שבזמנו נחשב לפדיון מאד יוקרתי.

ר' אליעזר לא רצה לקרוא את הכתוב בקוויטל אולם הרבי מצאנז הורה לו לעשות זאת ובירכו שיהיו לו כח לפעול ישועות.

י.פ.

הרבי מצאנז.

הרבי מצאנז שמע מחמיו ר' אלטער, הרבי מוואלבעראם⁵ (צאצא של ר' דוד מלעלוב), שכשאשתו השלישית של ר' חיים מצאנז נפטרה, הוא בעצמו ליווה אותה אל ציון הקבר ולאחר מכן צרח בקול: "אל תפחדי מאף אחד, אמרי שהיית אשתי, לכי בשלום, לכי בשלום!"

כשחזר הביתה הוא ישב שבעה ונהג מנהגי אבלות במשך שעה ולאחר מכן נעמד והמשיך לנהוג ולעסוק ברבנות כאילו לא קרה שום דבר.

י.פ.

הרבי מצאנז

⁵ תיקון. מוסר הסיפור הוא הרב מנחם בנימין בנציון רוטנברג-הלברשטם האדמו"ר מצאנז בן ר' אהרן הלברשטם. ר' אהרן התחתן עם הבת של ר' אלטר מאיר דוד מוואלברום. כך שמוסר הסיפור היה נכדו (ולא חתנו) של האדמו"ר מוואלברום.

[הערה: פרגמנט. נמחק בכתב היד]

~~העובדה שלמרות שהיהודי הקדוש הגיע ללובלין [=לחווה מלובלין] כתלמיד וחשש לקבל קוויטלים בעצמו בלובלין
גופא הוא היה ממש מוקף באלפי חסידים שלא עזבו אותו לנפשו.~~

עוד סיבה לכך שחייו של הרבי מלובלין [כנראה שצ"ל היהודי הקדוש] היו קצרים היא העובדה שלמרות שהיהודי הקדוש נסע ללובלין [=לחוצה מלובלין] כתלמיד וחשש לקבל קוויטלים בעצמו בלובלין, הוא בכל זאת היה מוקף באלפי תלמידים.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרבי מצ'ורטקוב, ר' דוד משה, ביקש מר' אלטער וואלבראמער, צאצא של ר' דוד מלעלוב, שיאמר לו מהי הסיבה בגינה היה לרבי מלובלין הקפדה [=כעס] על הרבי ר' דוד מלעלוב.

כתשובה, הוא סיפר לו שהוא שמע את החסידים הזקנים מספרים שלרבי מלובלין הייתה מבוכה גדולה [חלישות הדעת] כשהוא ראה שמתחילים לנסוע אל התלמידים שלו. פעם הוא אמר על כך: "בגילנו המופלג, איננו מורגלים בכך שעדיין צריך לנסוע כדי ללמד את התלמידים שלנו."

מעבר לכך, הלשינו לרבי מלובלין על תלמידיו. המסירות [ההלשנות] הגיעו לרוב משני חסידי לובלין – כסיל ובערל – שנקראו כך בגלל שרבי גדול אמר עליהם "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין זאת (תהילים צב, ז)"

ר' דוד מלעלוב ניסה לענות לרבי מלובלין לאחר ההלשנה של שניים מחסידי לובלין, בערל וכסיל [=כסיל, יקותיאל. הם הלשינו על ר' מלעלוב לחוזה מלובין] אולם כשהוא ראה שזה לא הולך, הוא צעק: "אם כך אז דוד'ל חוזר הבייתה ומוריד את המעיל!"

גם צדיקים אמרו עליהם שהם עמלו במשך 40 לתקן את כל הרהורי העבירה שהיו להם לפני שהיו יכולים לפעול שהרבי מלובלין יקבל את לשון הרע על תלמידיו.⁶

י.פ.

הרבי מצאנז

⁶ ראו יצחק אלפסי, החוזה מלובלין, עמ' צג.

ה'תולדות' השתדך [=התקשר בקשרי נישואין] עם צאצא של ר' חיים מצאנז.
ר' חיים לא רצה שהבעש"ט יהיה נוכח בחתונה, והיו חייבים לציית לו. לאחר החופה, החתן והכלה הלכו אל הבעש"ט שבזמנו היה בברודי. הבעש"ט איחל אותם בפסוק "לאלה תחלק הארץ" (במדבר כו, נג)
אחרי כן, בנו של התולדות רצה לנסוע לארץ ישראל, אולם אשתו לא רצתה לנסוע ולכן הם התגרשו.

[כתוב בכתב יד אחר:] (בנו של התולדות נשא את נכדתו של ר' חיים)

י.פ.

גדליה שווארץ

בזמן התרחשות האירועים בין הרבי מרוז'זין והרבי מליאובה, ר' מאיר מפרמישלן כתב לרבי מרוז'זין:
'יש לך דב – אני חושש שעיפוש ידבק בו'

[ביד אחרת כתוב:] (מויל = ריקבון שנתפס בתוך הפרווה)

הרבי מרוז'זין ענה לו בחזרה: 'לדוב יש פרווה בריאה – אינך יכול להידבק בריקבון'

י.פ.

אייזיק בראנשטיין (ישראל)

אצל המגיד היה נהוג שלאחר הטיש התלמידים עסקו בדברי התורה שאמר, הם חזרו עליהם והסבירו אותם אחד לשני. פעם אחת, היה וויכוח על מאמר אחד והחליטו ללכת אל המגיד ולשאול אותו למה הוא התכוון. בדרך-כלל, כשקרו דברים כאלו היו מבקשים מר' שלמה לוצקער, הגבאי של המגיד, שישאל את המגיד בשבילם בגלל שלאחרים לא הייתה רשות להיכנס אליו.

אולם, אותו האירוע היה מאוחר בלילה ור' שלמה לוצקער כבר הלך הביתה, אז החליטו שהתני"א יהיה זה שיכנס אל המגיד לברר. דפק התני"א על הדלת והמגיד קרא "מי זה?", ענה התני"א "אני!" שאל המגיד עוד הפעם והתני"א חזר על תשובתו "אני!"

לאחר מספר פעמים שכך ענו זה לזה, ענה התני"א בפעם האחרונה: "זלמיניו". (כך המגיד קרא לתני"א). כשהוא ענה 'זלמיניו', המגיד בעצמו פתח לו את הדלת והרשה לו להיכנס.

מנהג נוסף אצל המגיד היה שהוא בפתאומיות היה אומר לאחד מתלמידיו "עליך ללכת לשם" או למקום אחר, ונהג לתת הוראות להיכן ללכת.

כשהתני"א היה בתוך החדר, אמר לו המגיד: זלמיניו – מחר עליך לנסוע לכפר [הספציפי הזה] וללבוש בגדים פשוטים שלא יכירו אותך.

מובן מאליו שהתני"א ציית לדבריו של המגיד,

והגיע אל הכפר בדיוק כשהם חיפשו עשירי למניין עבור חופה וקידושין. נגיד הכפר חיתן את אחד מילדיו והיה חסר לו מניין. צירפו את התני"א למניין ונוכחותו התקבלה בהערכה רבה. לאחר החופה, הזמיונו אותו לסעודת מצווה והושיבו אותו בקצה השולחן.

השולחן היה ערוך בעושר גדול ו[האוכל] הוגש בכלי כסף יקרים.

לאחר המרק ניגש אליו המשרת ולחש לו בסוד "דוד יקר, חסרה כף, בבקשה השב אותה!" התני"א הנרגש, השיב בהחלטיות "זה לא אני!"

כך היה עשר פעמים – המשרת ביקש ממנו להחזיר את הכף והתני"א צעק "זה לא אני!" הנגיד הבחין בהתרחשות ואמר "אבל היהודי מתעקש כל כך שצריך לבדוק את המשרת בעצמו" ואכן מצאו אצל המשרת את הגניבה. אז פייסו את התניא והוא חזר לביתו.

המנהג היה שאלו שחוזרים מכזאת שליחות, צריכים לדווח עליה למגיד כשהם חוזרים. לכן, כשהתני"א הגיע הוא הלך מיד אל ביתו של המגיד, אך לפני שדפק על הדלת המגיד פתח אותה והושיט את ידו לשלום. "זלמינו" הוא אמר "עכשיו אתה מבין כבר, שאחרי פעם אחת שאומרים "אני" חייב לעבור את הייסורים בלצעוק 10 פעמים "לא אני!"

ר' מרדכי שלום יוסף פרידמן – הרבי מסדיגורה
שמע ביי"ט כסליו, בטיש של אביו, ר' אהרון.

ר' אברהם מסוכטושב פעם אחת ביקש מחסיד בויאן אחד בשם ר' לעבעל בענדינער שיחלוק איתו איזה דבר תורה ששמע מהרבי מבויאן.

אותו חסיד בויאן לא רצה לציית משום, כפי שאמר, שהרבי מבויאן לא אומר תורות כאלה שאפשר לחזור עליהן בקלות. אולם הרבי מסוכטושב לחץ עליו ואמר: "כיצד זה שיהודי שנוסע לבויאן כבר כל כך הרבה שנים לא מסוגל לחזור על דברי התורה של הרבי שלו?"

אז הוא אמר לו את התורה הבאה: "מהיכן יודעים שהתשובה נבראה לפני העולם עצמו? מכיוון שאין דבר העומד בפני [=כלומר אין דבר שקיים בעולם לפני] התשובה."

י.פ.

?

הרבי מבוהוש חזר על דבריו של הרבי מרוז'ין:

”משפחה של רבנים היא כמו תפוח עץ. הרבי הוא העץ בעצמו, הילדים הם הענפים והנכדים הם התפוחים. במקרה שהתפוחים לא טובים – אנשים אומרים שהעץ אינו טוב. אני מבקש מכם, בני! התנהגו יפה שלא יאמרו שהעץ אינו טוב.”

י.פ.

גדליה שווארץ

פעם אמר הבעש"ט לר' בער המגיד ממזריטש שיום יבוא ונשמה תרד מן השמים, כזו אשר תמליץ טוב על היהודים "אני לא אזכה להכיר אותה, אבל אתה כן! –

כיצד תדע לזהות אותה? כשהוא יבוא להוביל את תפילת מנחה ויהודי יעמוד לפני התיבה וימנע ממנו לגשת לשם [אז תדע שזה הוא]"

שנים רבות לאחר מכן, הגיע מי שלאחר מכן הוכר כרבי מברדיטשב אל המגיד ורצה להתפלל מנחה ולא הרשו לו. אז המגיד קרא: "זהו אכן האדם הצעיר שהבעש"ט התכוון אליו"

י.פ.

גדליה שווארץ

פעם אחת, ר' זושא, בנו של ר' יצחק מאיר ונכדו של הרבי מאפטא, ישן בחד עם סבו. באמצע הלילה, הרבי מאפטא התעורר והחל להתייפח ולצעוק: "אוי ווי! אני חוטא! אני עובר על עבירות!" וכדומה. זושא הצעיר, שהיה אז בן 12, התעורר משנתו ושמע כיצד סבו, הרבי מאפטא, מאשים את עצמו. קרא אליו: "סבא! אני יכול להעיד שאתה לא חוטא." שאל אותו הרבי מאפטא: "האם לא כתוב 'לא יקום עד אחד [באיש] לכל עון' [דברים יט, טו]?" ענה לו זושא: "אכן, כן, 'לכל עון' צריך שני עדים – אולם בשביל אף עון מאמינים גם לעד אחד"

י.פ.

אלעזר זאהן

בתוך מעזריטש עבר נהר הבוג וליד הנהר היה סכר שיצר אזור של נהר שקט ורחב בו נערים שחו בקיץ.
ר' יצחק מאיר אמר: "הילדים שוחים ולא חושבים אפילו על טבילה לשם מצווה, אולם הנהר ממלא את חובתו ומטהר אותם."

י.פ.

אלעזר זאהן

חסיד סטולין, שהיה למדן גדול, נסע לסטולין. בדרכו הוא עצר בקוברין, שם היה רב שהיה מתנגד גדול אך למדן גדול וגדול בתורה.

הלך החסיד אל אותו הרב לדבר איתו בענייני תורה והרב ראה שהיהודי [החסיד] היה למדן גדול. אולם כשהוא שמע שיהודי זה גם נוסע לסטולין, הוא מיד החל לתלוש את שערותיו: "הסבר לי, מה תשיג מכך? זה ביטול תורה" ענה לו החסיד: "ההליכה אל הרבי היא כמו עלייה לרגל – לומדים [תורה] בדרך לשם ואצל הרבי לומדים מידות טובות ומוסר" אולם אותו הרב לא התרצה.

אמר לו החסיד "אני יודע קצת לקרוא מחשבות, אם תתן לי רשות, אנסה לקרוא את מחשבותיו". הסכים לכך הרב. אז אמר החסיד: "אכן כן! אתה חושב עכשיו על הפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד'!" הרב הודה שהוא בכלל עוד לא התחיל לחשוב על הנושא הזה. על כך ענה החסיד: "נו, עבור זה בדיוק, אני הולך אל הרבי שלי – הרבי מסטולין. אני יודע שהוא כן חושב על 'שויתי ה' לנגדי תמיד' בכל רגע"

י.פ.

פסח לעלטשיק (חסיד סטולין)

ר' אשר מסטולין הגיע לעיירה אחת שם הוא נפגש עם מגיד אחד שגם הגיע לשם לשבת לתת דרשה. תמורת דרשתו של הרבי מסטולין אנשי העיר תרמו הרבה כסף, אבל המגיד לא הצליח כל כך. לאחר מכן, המגיד ור' אשר נפגשו והמגיד שאל "עזור לי להבין, אתה בקושי דיברת ובכל זאת תרמו כסף, ואני שדרשתי הייתה ארוכה, בקושי קיבלתי מטבע אחד?!"

ענה לו הרבי מסטולין: "הבט וראה! אני שונא בצע – כשאני מדבר אני גורם לאנשים לחוש את אותה השנאה שיש לי [לכסף], ומשום כך הם נותנים לי אותו. אתה ממשיך לחשוב על הכסף כשאתה מדבר וזה בא לידי ביטוי בדרשות שלך אז יוצא שהם מזדהים עם אהבת הכסף ולכן לא רוצים לתת אותו."

י.פ.

פסח לעלטשיק (חסיד סטולין)

אישה אחת התחתנה עם נגר, שעזב לעיתים קרובות כדי לחפש עבודה ויום אחד הוא נעלם ולא היה לה שום אות חיים ממנו.

פעם אחת, ר' אשר'ל*מסטולין עבר בכפר בדיוק כשהאישה בכתה. כשהוא כבר היה בדרכו לעזוב, העגונה התגברה [על בכייתה] ובלב מר סיפרה לו על צרותיה.

*[בגליון: לא ברור ב-100% שמדובר בר' אשר, אולם כן ברור שמדובר במישהו השייך לשושלת סטולין].
הוא הקשיב לסיפורה בעודו עומד ליד הכרכרה. [כשסיימה] הוא זרק מבט לעבר גלגלי הכרכרה ואמר שיקראו לנגר שיתקן את הגלגל. כשהנגר הגיע הרבי התחיל לדבר איתו על אותו נגר שנעלם – עד שהוא צעק אליו: "תודה!"
[בסופו של דבר] הרבי שכנע אותו שיתוודה שבעקבות מחלוקת הוא הרג את האדם הנעדר וקבר אותו בחצרו.

י.פ.

פסח לעלטשיק (חסיד סטולין)

בקרב חסידי רוז'ין יש פתגם שאומר שככל שלוטשים את היהלום, כך הוא נעשה יפה יותר ומקרב אותנו למשיח. אומרים שאפילו הנכדים של ילדיו של הרבי הגדול מרוז'ין היו קדושים.

ראה גם את המעשה על מה שהרבי מסדיגורה אמר, כשהתלוננו על ר' ישראל'נו מסדיגורה שאמר "אני רוצה להיות אדמו"ר גדול יותר מאבי."

י.פ.

פנחס לאנדוי

הרבנית גיטעלע, ר' ישראל'נו (שלאחר מכן נהיה האדמו"ר מסדיגורה), ור' יצחק (שלאחר מכן נהיה האדמו"ר מבויאן) שיחקו יחדיו כשעוד היו ילדים קטנים.

הם היו משחקים ב"רבי וחסידים" ונתנו אחד לשני קוויטלים. כשגיטעלע הקטנה נתנה קוויטל לר' ישראל'נו הוא קרא (הוא אז עדיין לא הצליח אפילו להגות את האות ג'): "אני רבי דדול [=גדול בהגייה משובשת של ילד] יותר מאבא שלי (הזקן מסדיגורה [=הרבי הראשון מסדיגורה])." זה הכעיס את גיטעלע והיא נתנה לו מכה – בתגובה, ישראל'נו דחף אותה והיא התחילה לדמם. היא רצה פנימה אל אביה זקן סדיגורה והתלוננה על ר' ישראל'נו. דוד ארטענבערג (הרבי מברדיטשב) גם היה שם בשעת המקרה הזה.

קרא הרבי מסדיגורה: "הוא אכן צודק – ככל שזהב יותר מזוכך הוא טוב יותר."

י.פ.

מתתיהו שפעקטאר (חסיד בויאן)

אצל הזקן מהוסיאטין [=הרבי הראשון] הנענועים של הושענה רבה נמשכו למשך ארבע שעות רצופות. פעם אחת, נער צעיר העז להציץ מתחת לטלית שלו והוא ראה כיצד דם נשפך מאפו [של הרבי מהוסיאטין] כמו מים והוא כלל לא הרגיש בכך.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

כשהרבי הזקן מהוסיאטין נפטר אשתו סיפרה את המעשה הבא בזמן שישבה עליו שבעה:

פעם אחת בליל יום כיפור היא שמעה נשמה אחת דופקת על החלון ומוחאת כפיים ומבקשת: "רבי תן לי תיקון!" היא התחלחלה מפחד. הרבי מהוסיאטין הבטיח לנשמה שלא יוכלו להטריד אותה יותר, והורה לאשתו שלא תספר לאף אחד על כך, כי שמירת הסוד היא סגולה לאריכות ימים.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים (שמע את הסיפור מאביו)

הזקן מהוסיאטין לא הראה שום תנועה של חיות אפילו בטישים של פורים ושמחת תורה. חששו שהוא בתהליכי התפשטות הנפש. מרוב חשש החסידים התחילו לשיר ולמחוא כפיים עם כפות ומזלגות. פעם אחת היה כזה פחד שקראו לרבנית שתתן לו דחיפה ותעורר אותו.

י. פ.

יעקב טייטעלבוים

פעם במהלך טיש אחד, הזקן מהוסיאטין הבחין שקופסת הטבק שלו העשויה מכסף נעלמה.
הוא הורה לגבאי, ר' דוד, שבמקרה היה גם הרב שלו: "תדע שממש סיכנת אותי "

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

פעם אחת, הרבי מבוצ'אץ' סיפר שר' יעקב'ל מרומילוב, מחבר הספר "כוכב מיעקב", גאון עולם, הובא להוסיאטין כדי להכשיר את המקווה שלהם.

הוא הגיע אל הזקן [=הרבי הראשון] מהוסיאטין ושוחח איתו בעניין עמוק ובסברות בהלכות מקווה.

לאחר מכן, הרבי מרימילוב סיפר שהרבי מהוסיאטין מצא סברה מהראב"ד וכיוון למחשבתו.

(גם חסידים מאמינים שהרבי מהוסיאטין היה גדול בתורה למרות שאף פעם הם לא שמעו ממנו דברי תורה גם לא במהלך הטיש)

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרב מבוצ'אץ', גאון עולם, שנסע לצ'ורטקוב, העיד שבחנוכה כשהזקן מצ'ורטקוב אמר 'ויהי נועם' הוא ממש פשט צורה ולבש צורה [=עבר שינוי עמוק].

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הזקן מהוסיאטין היה אדם קפדן. פעם אחת קרה שהגבאי, ר' דוד, הגיש לפניו כוס והכוס התהפכה, אז הרבי מהוסיאטין ניגש והביט עליו במבט שעורר בו פחד. עד מהרה, פשתה פריחה בידו של ר' דוד והוא לא הורשה להיכנס אל הרבי למשך זמן מה עד שיכול היה לבקש סליחה.

י.פ.

יעקב טייטלבוים

הרב מבוצ'אץ' סיפר על הזקן מצ'ורטקוב את המעשה הבא :

באחד הטישים, יהודי אחד ניגש את הרבי ובזמן ששתו לחיים הוא שבר את בקבוק יין, והיין נשפך על הרבי מצ'ורטקוב. היהודי כמעט התעלף על המקום – איך שפך ככה יין על הרבי הקדוש ? !
הרבי מצ'ורטקוב מיד הבין מה היהודי הפשוט הרגיש, ומיד ציין שכששוכרים בקבוק, זה אירוע משמח וסימן לברכה. במילים אלו הוא ממש החייה את היהודי.
לאחר מכן, שלח אליו הרבי עם הגבאי מעיל [קאפאטע] מתנה להראות לו שהוא לא התערער מהאירוע.
[בגליון : ?]

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

אביו של ר' יעקב טייטעלבוים הכיר יהודי אחד שהיה שמש אצל הרבי מאפטא. אותו היהודי היה אדם פשוט מאוד.
כשמש יצא שהוא ישן באותו החדר בו ישן הרבי מאפטא.

פעם אחת, ההנהגות של הרבי מאפטא לא אפשרו לו לישון, [עד שהגבאי] צעק עליו "תן לי לישון!"
אז הרבי מאפטא הרגיע אותו ואמר לו: "שן, שן! לך לישון! שום דבר לא יקרה"

י.פ.

יעקב טייטלבוים

הרב מטורנא⁷ סיפר שיהודי אחד סיפר לו שפעם אחת הוא היה בצאנו, והדברי חיים היה חלש ולכן התפלל בחדר נפרד. בזמן ספירת העומר החסידים צעקו 'לשם יחוד' (באחת התשובות, הנודע ביהודה אמר שאסור לומר 'לשם יחוד'). אז הרבי מצאנו יצא מחדרו והחל לצעוק על החסידים שלו: "יחאזקל (הנודע ביהודה) אמר שאסור לומר לשם יחוד ואתם עוד צועקים זאת?!"

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

⁷ הרב מאיר אריק (1855-1925), מגדולי רבני גליציה.

לאחר שהזקן מסדיגורה נפטר בי"א אלול, אז בכל הטישים של החגים ישבו שני האחים – ר' יצחק (מבויאן) ור' ישראל'נו (שנהיה בהמשך לרבי מסדיגורה) ביחד.

בשמחת תורה, לפני 'אתה הראת' החלו החסידים להתווכח ולריב מי צריך לומר את 'אתה הראת', אולם בסופו של דבר אמר אותה החזן הקבוע.

אבל בשבת בראשית שני האחים כבר ערכו טישים נפרדים.

אצל ר' יצחק בטיש (הוא היה הבכור) ישבו ר' דוד ארטענבערג ור' יוסף ישראל'ס – שניים מחסידי סדיגורה המכובדים ביותר שעוד הספיקו להיות אצל הרבי מרוז'ין.

כשר' יצחק התחיל לומר תורה כלומר, בפעם הראשונה שהוא התחיל לומר תורה בכלל כרבי – הוא התחיל עם המילים: "בראשית – אני אומר ש' בת – שבת" (אותן המילים המובאות בזוהר). אז ר' יוסף ישראל'ס החל לרעוד מרוב התפעלות ושרט את בשרו של שכנו, וגם תפס רגלו.

החסידים השתוממו – מה כל כך גאוני במילים האלו? מה אתה מתפעל כל כך? זה כבר כתוב בזוהר!

אז ר' יוסף ישראל'ס וגם ר' דוד ארטענבערג (הרבי מברדיטשב) סיפרו שכשר' יצחק היה ילד בן שנה, לקחו אותו

אל הרבי מרוז'ין ושם לימדו אותו לומר את מילותיו הראשונה "שבת שלום".

השבת הוא לא דיבר טוב – כשיצא לו ש' בת.

אז קרא הרבי מרוז'ין – "שמעו, הוא אמר ש-בת, שבת."

לכן, חסידי רוז'ין הזקנים התפעלו כל כך מדברי התורה הראשונים של ר' יצחק כרבי.

י.פ.

מתיהו שפעקטאר (חסיד בויאן)

כשהזקן [=הרבי הראשון] מטריסק השתדך עם הרבי מהוסיאטין כל הילדים ברוז'ין באו לחתונה.
לרבי מטריסק היה מנהג לברך את החתן והכלה לפני החופה – ולכן הוא רצה לברך [גם] את הרבי מהוסיאטין, אז הרבי מהוסיאטין ביקש ממנו לשאול את אחיו המבוגר – הרבי מסדיגורה. כשרהבי מטריסק שאל את הרבי מסדיגורה, ענה לו האחרון: "כן, אני מסכים שיברך, אבל בלי הידיים! כשמברכים עם הידיים אז [המבורך] חייב להתכופף, ואבינו לא התכופף בפני אף אדם – וכך גם אנחנו ואפילו הילדים שלנו לא נתכופף"

י.פ.

אלכסנדר ביסטריצקי

הרב מטורנא סיפר את המעשה הבא על הרבי מרוז'ין:

כשהרבי מרוז'ין היה בסקולה [סקאלה פודילסקה] התגורר שם מחבר הספר "שו"ת בית שלמה" – גאון עולם. בערב שבת, ממש לפני הדלקת נרות, הרבי מרוז'ין התקין את מקטרתו בטבק, ולפתע קרא לבית שלמה אליו מיד. הוא חיפש באופן דחוף פסיקה בשאלה האם אונס ממון הוא אכן אונס או לא.

הבית שלמה מיד דפדף בגמרא אל מסכת כתובות יח עמ' ב אל המשנה: "העדים שאמרו כתב ידנו הוא זה." ומתוך הרשב"א על הסוגיה הוא הצליח לפסוק שאונס ממון הוא אכן אונס.

כשהרבי מרוז'ין שמע זאת הוא השליך את המקטרת בדיוק כשהגיע הזמן להדליק נרות.

לאחר מכן, הרבי מרוז'ין סיפר את המעשה:

היו היהודי, שניהל מזקקה ליי"ש. כדי להתפרנס מכך ולא לשלם מס הוא התקין צינור שהטה את היי"ש לצד [כך שחלקו לא נספר] באופן שפטר אותו ממס.

כשהוא הגיע לבית הדין בעולם הבא – טען היהודי שהוא אף פעם לא חילל שבת בחייו, אלא פעם אחת. פעם אחת, הגיע גובה המיסים לאסוף את המס בדיוק בשבת. חשש היהודי שאם יגלו את

הצינור הוא יהפוך לאביון ודל, ולכן היה חייב להשליך את הצינור ובכך לחלל את השבת. טען היהודי בפני בית הדין שהיה זה אונס ממון ולכן הוא פטור. החליטו למעלה שהרבי מרוז'ין יבקש מפוסק הדור לפסוק אם היה זה אונס ממון או לא.

לכן, ביקש הרבי מרוז'ין שהבית שלמה יכריע את הדין למרות שזה כבר היה מאוחר מאוד וממש לפני הדלקת נרות שבת.

י.פ.

יעקב טייטלבוים

(הוא בעצמו שמע את המעשה מהרב מטורנה)

(יעקב טייטלבוים היה תלמיד של הרב מטורנה)

ר' נחום בערי'נו סיפר את המעשה הבא לזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה:

יהודי פשוט אחד הגיע אל הרבי מאפטא כדי להתייעץ איתו האם להיות חוכר אצל פריץ. אמר לו הרבי מאפטא 6 עניינים שעליו לכתוב בחוזה.

כשהיהודי עזב את הרבי מאפטא, הרבי מסאווראן רץ אחריו ושאל אותו בנוגע לדברים שאמר לו הרבי מאפטא. הוא הבין חמישה "אופנים", אבל לא את ה"אופן" השישי. (הרי מסאווראן בוודאי חשב שהרבי מאפטא התכוון לשישה אופנים של עבודת השם). אולם היהודי לא הבין את הרבי מסאווראן מכיוון שהוא לא ידע מה ההבדל בין 'סעיפים' ל'אופנים'.

כשר' נחום בער סיים את המעשה, אמר לו הזקן מסדיגורה: "אני מבין שקורה שאדם גדול מדבר בצורה אחת ומתכוון למשהו אחר, אבל איני יכול להבין שאדם מדבר ושני אנשים מבינים אותו אחרת זה מזה."

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרב מבוצ'אץ' שמע מר' דוד ארטנבערג (הרבי מברדיצ'ב) בנוגע לספר בשם 'בית רבי' או 'וויכוח רבה'⁸ המתאר את הוויכוח בין הרבי משפטיבקה לבין הנודע ביהודה. ר' דוד לא רצה אפילו להחזיק את הספר בביתו – אז הוא זרק אותו, כי האמין שמי שכתב אותו הוא לץ. זה נכון שהרבי משפטיבקה היה בפראג אצל הנודע ביהודה בעקבות איזה עניין שקשור בתולדות, אבל הדברים האחרים שכתובים בספר הם בדיה ושטות גמורה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים שמע מהרב מבוצ'אץ'.
יעקב טייטעלבוים גם היה תלמיד של הרב מבוצ'אץ'.

⁸ הכוונה לספר וויכוח רבה. ראו: <https://tinyurl.com/mv76s5sm>

כשהרבי משפיטקוב חזר הבייתה מהביקור אצל הנודע ביהודה הוא החל לכתוב את ההשגות שלו על הספר הנודע ביהודה. את ההשגות הללו הוא הראה למגיד ממעזריטש, שלא רצה לפרסם אותם וציין: "אפשר לכתוב השגות על כל מחבר. לראב"ד היו השגות על הרמב"ם אולם בשמים הכריזו שהלכה כמשה. אני אומר – הלכה כנודע ביהודה."

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרב מטורנה סיפר שידוע שהבעש"ט אמר: "על יחזקאל השדוף עומד שלושת-רבעי עולם (הנודע ביהודה היה גבוה ורזה)"

י.פ.

יעקב טייטעלבוים (תלמיד של הרב מטורנה, ממנו הוא שמע את הסיפור)

הרב מוטרנה סיפר את המעשה הבא:

אשתו של הנודע ביהודה הייתה קרובת משפחה של הבעש"ט. פעם אחת, הם נפגשו כולם בברית. אשתו של הנודע ביהודה לקחה את בנה יעקב'סקא, ובלי רשות מבעלה הרשתה לו לקבל ברכה מהבעש"ט. לאחר סעודת המצווה של הברית, הנודע ביהודה ביקש מהבעש"ט שיאמר תורה אך הבעש"ט סירב כי טען שהוא [הנודע ביהודה] בכל מקרה לא יעריך זאת. אולם, הנודע ביהודה הפציר בבעש"ט שכן יאמר תורה. בסופו של דבר, הוא אמר תורה והנודע ביהודה אכן לא העריך אותה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים (תלמיד של הרב מוטרנה. הוא בעצמו שמע את הסיפור ממנו)

הרבי מרוז'ין העריך את הבית שלמה מאוד. וכשחיתן [את בנו] הרבי מצ'ורטקוב, ביקש [הרבי מרוז'ין] מהבית שלמה שיברך אותו.
הוא אמר על הבית שלמה שיש לו ממש צלם אלקים.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

פעם אחת, ר' אשר מסטולין (אביו של ר' ישראל מסטולין) (נפטר בתרל"ג) הגיע לכפר אחד, ואחד החסידים שלא היו לו ילדים רחמנא ליצלן, הזמין אותו אליו הביתה.

אותו חסיד מסכן היה קבצן גדול ולא היה לו שום כלי פורצלן לכבד את הרב האורח, אז אשתו שאלה משכתנה כלי פורצלן – צלחת וסיר.

ערכו שולחן עלוב בחוץ ליד המים וכיבדו את הרבי בפירות וקפה.

בזמן הסעודה נפלה הצלחת מידו של הרבי ונשברה. בעלת הביית התעצבנה אולם חשה כבוד כלפי הרבי מלומר לו "אווי הצלחת נשברה!"

לאחר מכן היא ראתה כיצד הרבי לוקח את הקערה וזורק אותה למים, ונראה היה שהוא עשה זאת במודע.

היא פחדה מלומר משהו לרבי, אולם, חשבה האישה לעצמה איזה תירוץ תתן לשכנה?

לאחר מכן, התגלה שהרבי מסטולין עשה זאת בכוונה להכעיס את האישה, באופן שבסופו של דבר יהווה רפואה עבורה. הרוגז השפיע [לחיוב] על הדם שלה שמנע ממנה להביא ילדים.

י.פ.

אברהם הכהן

חסיד סטולין

ר' פנחס מקאריץ לא רצה להרשות לר' מיכל'ע מזלאטשוב להיכנס אליו בכלל שר' מיכל'ע היה נסע לבקר את המגיד ולא את התולדות.

ר' פנחס חשב שזה שהמגיד נהייה רב במקומו של הבעש"ט הוא הסגת גבול משום שמתלמידיו המובהקים של הבעש"ט הרבנות הייתה צריכה להישאר אצל התולדות.

זה לא שלרבי מקאריץ היו ספקות בנוגע למגיד, אולם הוא החזיק בדעה שהרבנות צריכה להישאר אצל התולדות.

י.פ.

פנחס לאנדוי

לרבי מאפטא היה מנהג ללבוש מעילים שונים לאירועים שונים וראה בכך דבר חשוב.

פעם אחת, לפני שבת שקלים, הוא פתאום הבין שהוא צריך מעיל עבור שבת. למרות שכבר היה יום חמישי הוא קרא לחייט והורה לו להכין לו מעיל תכף ומיד, שיהיה מוכן לפני השבת. החייט טען שאין ביכולת להכין מעיל כל כך מהר, אולם הרבי מאפטא התעקש.

נו – הוא היה רק חסיד, חייט – הוא זנח את כל שאר העבודות שלו והחל בעבודה.

הוא עבד בכל רגע, מהבוקר עד הלילה והצליח להביא אליו את המעיל בדיוק לפני הדלקת נרות.

הרבי מאפטא התפעל מהעבודה היפה והחל לשבח ולהלל את החייט על כך שהוא הקריב את עצמו כך – הוא מקנה בו – הלוואי והוא עצמו יוכל להקריב עצמו לעבודת הבורא וכו'.

מרב השבחים החייט החל לחשוב על עצמו כאדם גדול ואמר לרבי מאפטא: "אם אכן כך, אז נו, יש לי בת ולך יש בן, אולי נשדך ביניהם"

הרבי מאפטא נשאר שקט ושאל אותו: "מה עשית לפני שהיית חייט?" ענה לו החייט: "הייתי שוליה לחייט" והוא הודה שבמהלך ההכשרה שלו הוא נתפס גונב שאריות של חומר.

אז הרבי מאפטא קרא שזה הרס את השידוך ואילולי כן, אולי היה יוצא מזה משהו.

י.פ.

נוישטאדט

ר' משה, הרבי מסלאוויטא, [בנו של ר' פנחס מקוריץ] לא רצה לפרסם את הספר 'אור המאיר' של ר' וועלוועל מז'יטומיר משום שטען:

"אני יודע שהוא למד מאבא שלי יותר מאשר מהמגיד – אולם בספר שלו הוא מביא תמיד את [דברי] המגיד"

י.פ.

פנחס לאנדוי

המספר של האנקדוטה שמע אותה מסבתא שלו, הרבנית רייזעלע, בתו של ר' יוסף דוד מארליק (ואשתו של ר' מרדכי מווארשיליב ששמע בעצמה מחמותה הרבנית דינעלע (הבת הבכורה של הרבי מאפטא), היא הייתה אשתו של ר' ישראל מלטישניץ.

”בתי היקרה” אמר פעם הרבי מאפטא לבתו “אני מפחד שלא די שהנכדים שלי לא יהיו אדמו”רים בעצמם, אלא שעוד יהיו אפיקורסים”
הם יחשבו שבדיוק ככה כמו שהם כלום – גם אני הייתי כלום.

י.פ.

נישטודט

ר' נחום מצ'רנוביל נהג לנסוע למז'יבוז' אל הציון של הבעש"ט – וכמובן הוא ביקר גם את ר' ברוך. פעם אחת, הוא היה צריך להגיע למז'יבוז' אבל הנסיעה התארכה. כשהוא בסוף הגיע לשם, ר' ברוך שאל אותו מדוע לקח לו כל כך הרבה זמן להגיע. ענה לו הרבי מצ'רנוביל שבדרכו קרה לו משהו יוצא דופן; בדרכו הוא פגש נשמה שלא מעלמא הדין שלא הרשה לו להמשיך לנסוע עד שהוא יבטיח לתת לו תיקון. שאל אותו [=את הנשמה] ר' נחום איזה חטא הוא עשתה בעבורו הוא מבקש תיקון? ענה לו שהוא חי באותה העיר עם ר' נחום ושהוא רדף אותו בעוצמה. ענה לו ר' נחום שאם זה החטא אז הוא מוחל לו. אולם, הנשמה המשיכה, שפעם אחת הוא זרק אבן על ר' נחום. גם על כך הוא מחל לו. אך הנשמה המשיכה עוד לתאר חטאים נוספים ור' נחום מחל לו על כולם.

לאחר מכן, אמרה הנשמה, שפעם אחת הוא שכנע קוזאק שיתרועע עם בתו של ר' נחום. סיכם ר' נחום: "על החטא ההוא לא אמחל לו. השלכתי אותו אל שאול תחתיות אלפי פעמים."

על כך ענה ר' ברוך: "אומרים עלי שאני רבי כעסן, ועליך שאתה רבי טוב. נשמה של יהודי

מתגוללת כל כך הרבה זמן ברפש, היתכן שיש [לך] לב לתת לה לסבול עוד כל כך הרבה זמן?"
מיד, לבש ר' ברוך את המעיל שלו, והוא ור' ברוך יצאו החוצה יחדיו. הם התעכבו [בחורף] מעט זמן, וכשחזרו אמרו
שהעניקו לנשמה תיקון מתאים.

את המעשה הזה סיפר הזקן [=הרבי הראשון] מהוסיאטין בחנוכה לאחר הדלקת נרות.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

אל הזקן מבוהוש [=הרבי הראשון] הגיע זוג עם בת יחידה. הגבר התלונן אצל הרבי שבתו היחידה הייתה מוצלחת מאוד. הוא חיתן אותה בשמחה, אולם בערב החתונה היא חלתה מאוד. הם היו איתה בכל העולם, והרופאים אומרים שהיא כבר בריאה לחלוטין, אולם היא מתלוננת על כאבים בלב שעושים אותה חולה. למרות שהמשפחה אף פעם לא נסעה לאדמו"רים, הנערה התעקשה שהיא לא תגלה לאף אחד מה שבלבה, אלא רק לרבי. כשהיא נכנסה אל הרבי מבוהוש, הוא אמר לה: "את יכולה לספר לי הכל." אז היא סיפרה את המעשה הבא: לפני שהיא התחתנה עם בעלה הנוכחי, היא הייתה כבר נשואה. אולם החתן נעדר, אז היא התחתנה עם בעלה הנוכחי שהוא אדם טוב וירא אלוהים ואדם. אולם, בזמן החתונה בעלה הקודם בא אליה בחלום ומאז היא חולה. אמר הרבי: "נו, הוא (החתן הראשון) אכן צודק." מרוב פחד ההורים והנערה התעלפו. כשהם התעשתו, הסביר להם הרבי: "יש מנהג בישראל שהחתן בא אל הכלה – מכיוון שלא גזרת את שיערך, הוא לא יכול היה לדעת שאת נשואה

אני מבטיח לך שאם תגזרי את שערך אז החתן הקודם כבר לא יבוא אליך בחלום.”
היא נשבעה לעשות זאת ותכף ומיד גזרה שיערה ובלילה היא כבר לא ראתה את החתן הקודם בחלומה.
לאחר מכן, הרבי מבוהוש קרא אליו את בעלה. הזוג התיישב בוהוש למשך שבעה חודשים שלאחריהם היא ילדה ילד.

י.פ.

אייזיק בראנשטיין (שמע מאביו)

בשנת 1917, בזמן המלחמה, הגיע אל ר' ישראל מבוהוש קולונל צבאי אחד. זה היה בשבת כשהרבי היה בדיוק באמצע התפילה. הקצין רצה לקבוע פגישה [עם הרבי], אולם הרבי מבוהוש לא רצה לקבלו משום שזה היה בשבת. למרות זאת, הקולונל התעקש והתווכח שהפגישה שלו נוגע למלחמה, ושהוא חייב לראות את הרבי. בסופו של דבר הרבי מבוהוש הסכים והרשה לו להיכנס לחדרו, אולם רק בתנאי שכל הקהל יצטרף אליו. הקצין הסכים ונכנס אל הרבי. הוא סיפר לרבי שהוא בא בעניין שהטריד את מנוחתו. מכיון שהוא בעצמו נולד נוצרי לכתחילה נסע למטרופוליס [לחפש תשובה לעניין שהטריד אותו], אבל בגלל שהוא לא הצליח לקבל תשובה מספקת [מקרב הנוצרים] הוא בא אליו, לראש הדת היהודית – הרבי מבוהוש.

אולם, לפני שהוא מספר לו על בעייתו, הוא הציג את עצמו. הוא קצין בכיר בצבע – דוקטור לפילוסופיה, דוקטור לכימיה, דוקטור להנדסה, דוקטור למשפטים, עיתונאי, ובעל חשיבה ביקורתית. מכיוון שהוא עורך דין אז הוא אחראי במסגרת תפקידו הצבאי, לדאוג לכך שהחיילים ישבעו לנאמנות למדינה בפניו, מכיוון שהוא פטריוט. אבל בו-בזמן הוא גם בעל מחשבה ביקורתית הוא רוצה לדעת אם נוסח השבועה של החיילים נכון או לא. הרבי הורה לו עוד הפעם למנות את התארים שלו,

וכך עשה.

שאל אותו הרבי מבוהוש: "מהם גווני שיער השונים שיש לאנשים?"

ענה הקצין: "חום, שחור, בלונדיני, אפור"

"ואצל עופות?"

הקצין השיב ומנה כל מיני צבעים כמעט כל גווני הקשת.

שאל אותו הרבי: "מדוע לאנשים יש רק את הצבעים הללו ולעופות יש כל כך הרבה?"

לא ידע הקצין מה לענות.

שאל אותו הרבי עוד הפעם "אולי אתה יכול לענות מתוך לימודי הכימיה שלך?" "לא" אמר לו הקצין. מנה לפניו הרבי

את כל התחומים שהביאו לו את התואר דוקטור, אבל הקצין לא ידע לענות.

קרא אליו הרבי מבוהוש: "האם אתה יודע מדוע העופות כל כך צבעוניות? בגלל שכך אלוהים הורה. זו הוכחה שיש

אלוהים לעולם. לכן, אין צורך לדאוג, מכיון שהחיילים נשבעים לאלוהים, לא לך."

כשהקצין שמע זאת, הוא נפל לרגלי הרבי ונישק את רגליו. אז הוא הסתובב כלפי הקהל וזעק בפניהם: "אתם צריכים

להיות גאים בו, שיש לדת שלכם כזה מנהיג. אני מאחל לכם דבר אחד – שכל אחד ואחד מכם יהיה בריא ותזכו לכל

טוב!"

י.פ.

אייזק בראנשטיין (ישראל) היה נוכח בזמן המעשה.

כשאשתו של ר' מרדכי שלום יוסף (מחסידות סדיגורה-פשעמישל) הגיעה לארץ ישראל ב-1939 (תרצ"ט), הוא [=ר' מרדכי שלום יוסף] סיפר את הסיפור הבא על הרבי מרוז'ין.

בשנה שהרבי מרוז'ין נפטה, הוא אמר 62 פעמים את "והיא שעמדה לאבותינו". אחד מבניו שאל אותו בנוגע לסיבה בגינה הוא אומר כל כך הרבה פעמים "והיא שעמדה", אז הוא ענה לו: "אם רוצים לגלות משהו על איזה דבר, צריך לשאול לגביו. לכן, אמרתי כל כך הרבה פעמים את הפסוק – כדי שתשאל לגביו. אני רוצה לתת לך סימן בנוגע לזמן של גאולת ישראל. יגיע הזמן שיהודים יגורשו מארבע קצוות העולם וגם לארץ ישראל הם לא יורשו להיכנס – אז תדע שזה זמן גאולת ישראל"

(בזמן ההוא, האנגלים לא הרשו ליהודים להיכנס לארץ ישראל)

י.פ.

אייזק בראנשטיין (ישראל)

ר' זיזשע מדז'יקוב אכל על שולחנו של הרבי מסאווראן, שהיה הסבא של אשתו [=כנהוג לאחר הנישואים].
פעם אחת, בליל יום הקדוד, ראה הרבי מסאווראן כיצד ר' זיזשע יושב בבית הכנסת ולומד חושן משפט. שאל אותו הרבי
מסאווראן "נו, מה אתה אומר על לימוד חושן משפט בליל יום כפור?"
ענה לו ר' זיזשע: "אם יש דין למטה אין דין למעלה"
צחק הרבי מסאווראן ואמר: "אכן אתה חכם!"

י.פ.

גדליה שווארץ

הרבי מבעלז אכל על שולחנו של ר' אהרון מצ'רנוביל [כנהוג לאחר הנישואים].
פעם אחת לאחר מכן, כשאמר תורה הוא חזר מספר פעמים על המילים "הסבא, המאור עיניים, אמר, הסבא המאור עיניים
אמר..."
לאחר מכן הוא אמר: "העיקר הוא שהמחשבה הדיבור והמעשה יהיהו עבור השם יתברך, עבורו בלבד – בלתי להשם
לבדו"

י.פ.

גדליה שווארץ

- (1) הרבי מרוז'ין חקר לגבי מה שאמר הרבי מלובלין בזמן פטירתו של ר' שלום מפרובישט.
- (2) מה שקרה עם הרבי מרוז'ין כשהיה בפאב יחד עם סוחר אחד מברודי.
- (3) האמירה של הרבי מרוז'ין בנוגע לכניסה לשמים.
- (4) פירוש הרבי מרוז'ין על מחלוקת יעקב ולבן.
- (5) האמירה של הרבי מרוז'ין שהילדים יהיו ה'קול' [=קויל] [=משחק מילים בעברית ויידיש על הפסוק "הקול קול יעקב", בראשית כז, כב. ביידיש המילה "קויל" פירושה קליע] ש"יקח" [=יהרוג] את הצאר.
- (6) שלוש גרסאות לדברי הרבי מרוז'ין על חסיד שהתלונן שאביו מייסרו בגלל שהוא מבקר את הרבי.
- (7) מה שאמר הרבי מרוז'ין לחסיד שהתלונן על הילדים שלו.
- (8) פירוש הרבי מליאובה על הפסוק "ופנית בבוקר והלכת לאהלך" [דברים טז, ז].

- 9) מדוע הרבי מרוז'ין שאל בנוגע ליהודי זקן שהיה אצלו ולאחר מכן לא יכלו למצאו.
- 10) דברי הזקן מסדיגורה בנוגע למלחמה בין ניקולאי לטורקים (מלחמת קרים?)
- 11) מעשה שהרבי מרוז'ין נהג לספר בפורים על כיצד דברים לא מתרחשים כפי שאדם רוצה. אבל, כפי שרבונו של עולם רוצה, הם כן מתרחשים (בנוגע לשידוך בין בן של רופא ובתו של רב).
- 12) מעשה שהרבי מרוז'ין סיפר בעצמו כיצד הוא הצליח להפוך גביר קמצן למכניס אורחים.
- 13) עוד מעשה שהרבי מרוז'ין (?) סיפר על גביר שנהייה מכניס אורחים.
- 15) מעשה מיהודי אחד שנהייה חסיד של הרבי מרוז'ין לאחר שחברו מסר לו דרישת שלום מעולם האמת [וסיפר] ששם הראו כבוד גדול לאלו שנסעו, או אפילו רק נתנו כסף, לר' אברהם מפראהבישט או לילדים שלו.

16) מעשה שהרבי מרוז'ין סיפר על אפיקורס אחד שבא אליו ושאל אותו מדוע צדיקים קודמים הוכיחו בעלי עבירה

והיום הצדיקים מקרבים את בעלי העבירה – ומה שהרבי מרוז'ין ענה לו על כך.

17) כיצד הרבי מרוז'ין פירש את המאמר "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין" כשאפיקורס שאל

אותו שאלה על כך.

- (18) כיצד אחרי פטירתו של המלאך [=כינאי לר' אברהם בנו של המגיד ממזריטש], ר' שלום מקרליץ ורבי מרדכי (נחום?) מצ'רנוביל חילקו את היתומים ר' שלום שכנא ור' ישראל חיים ביניהם, וסיפור על מופת שנעשה עם ר' שלום שכנא.
- (19) מעשה שהזקן מצ'ורטקוב סיפר על המגיד מקוז'ניץ, וכיצד הוא רצה להביא גאולה שלמה, ואיך הרבי מצ'ורטקוב סיים את הסיפור (הוא מצטט גם מהבעש"ט ולמגיד).
- (20) פירוש הזקן מסדיגורה על הפסוק "התשכח אשה... ואני לא אשכחך" [ישעיה מט, טו] ומה שהרבי מרוזין אמר על הפסוק.
- (21) הסופר של כתב היד מספר כיצד הזקן מסדיגורה קיבל 3 זקנים, אחד חסיד בוהוש והאחר חסיד סאווראן – ומה שסיפר החסיד מבוהוש לאחר מכן, מה שהרבי מבוהוש סיפר בנוגע לר' משה לייב מסאסוב.
- (22) מנהגים מהרבי מרוזין ומה הוא אמר לחסידים שבאו אליו להתלונן על הגזירות החדשות ברוסיה.

- 23-24) מאמרים מהרבי מרוז'ין על צדיקים זקנים שבעולם האמת שכחו לזכות את העולם.
- 25) מאמר מה(רבי מרוז'ין או מסדיגורה) בשעת בדיקת חמץ.
- 26) מעשה שקרה בזמן שהרבי מרוז'ין היה בבארדיטשוב (?) עם סוחר שהיה מעורב עם שדים וכיצד הרבי מרוז'ין הציל אותו.
- 27) הרבי מרוז'ין סיפר מעשה ארוך על חסיד סאווראן שלמרות שהרבי מסאווראן לא יכול היה להצילו והרבי מרוז'ין כן עזר לו – הוא בכל זאת המשיך לנסוע לרבי שלו – זאת אמונת אמת.
- 28) מה שהרבי מסדיגורה אמר בעת רקוד של חסידים בשנה שהרבי מבויאן – אחיו, עבר לבויאן.
- 29) כיצד הזקן מסדיגורה הבריא חסיד חולה מאוד ומה שאמר לו בנוגע לרופאים בכלל.

- (30) הרבי מרוז'ין סיפר מעשה המדגים שאמונה אמיתית של חסיד אחד בצדיק הוא אמונה בצדיק למרות שנראה לו אחרת ממה שהצדיק אומר לו.
- (31) מה שה_____ (?) מסדיגורה ענה לזקן מסדיגורה (?) כשהגיע לגיל מצוות.
- (32) מה שהרבי מרוז'ין ענה לגביר מתנגד אחד, שהתלונן אליו שבנו, שהיה נער צעיר, השתקע ברוז'ין ונהייה חסיד שלו.
- (33) כיצד יהודי אחד ניצל ממחלה מסוכנת על ידי הזקן מסדיגורה למרות שהוא נתן לו שלום רק פעם אחת – ומאז והלאה הוא נהייה חסיד סדיגורה.
- (34) כיצד הרבי מסדיגורה האריך את השולחן שלו עד לנובוסליצה, שם היו יהודים עצובים מכך שלא הצליחו לבוא אל הרבי לשבת.

- (35) מעשה על האופן בו הרבי מסדיגורה הציל חסיד אחד חולה מאוד שהתייאשו ממנו.
- (36) ברכתו של הרבי מסדיגורה לרפואה שלמה עזרה.
- (37) הרבי מבולחוב סיפר מה נעשה עם יהודי שהיה לו בן חולה שנסע לרבי מנסכיז.
- בנוסף, התורה של הרבי (?) על הפסוק "ויהי הבל רועה צאן" [בראשית ד, ב].
- (38) מעשה כיצד הבעש"ט עשה טובה ליהודי צעיר אחד ירא שמים בעולם העליון וכיצד ר' וואלף קיציס – שקודם לכן היה מתנגד לבעש"ט, נהייה חסיד של הבעש"ט (נשמע מהרבי מבולחוב).
- (39) הרבי מבולחוב סיפר מעשה כיצד המאיר נתיבים מברודי רצה להלקות את הבעש"ט (לו קראו "ישראל בן המיילדת") משום שהחל להתפלל בנוסח ספרד, אבל הבעש"ט ביצע מופת והמאיר נתיבים נאלץ לפייס אותו ולהודות שהבעש"ט הוא בעל מופתים.

- (40) למרות שבין ר' מאיר מפרמישלאן והרבי מסטרטין הייתה מחלוקת, באו אל ר' מאיר לבקש רפואה שלמה כשהבת של הרבי מסטרטין הייתה חולה.
- ר' מאיר נתן ליהודי שהגיע עם הבקשה שני סמרטוטים והוסיף לכך סיפור מעשה על גביר אחד שהיה קמצן ור' מאיר עשה ממנו מכניס אורחים גדול (גם זה נשמע מהרבי מבולחוב).
- (41) מעשה שכשהרבי מסדיגורה והאח שלו, הרבי מבויאן, שיחקו כשהיו ילדים קטנים מאוד, הרבי מסדיגורה אמר שהוא גדול יותר מהמגיד. ומה שהזקן מסדיגורה אמר על כך.
- (42) פעם אחת, חסידים הפצירו בזקן מטשורטקוב שיאמר תורה – והוא סיפר להם מעשה כיצד המגיד הציל חסיד שלו מלהיות נתפס על ידי חבורה של שדים.
- (43) כיצד הרבי מרוז'ין ענה כששאלו אותו מדוע אין רואים אותו עושה מופתים כמו רבנים אחרים, ומעשה שהוא סיפר (על מופת) שהוא בעצמו עשה כשהיה ילד (הוא האמין שרק בתור ילד הוא עשה מופתים – לאחר מכן הוא החזיק במדרגה גבוהה יותר).]

- (44) עוד מופת שהר' מרוז'ין הראה בזמן שהיה ילד – (סופר על-ידו בעצמו).
- (45) הרבנית גיטעל'ה – אחותו של הרבי מסדיגורה מספרת כיצד אחיה ניחש אפילו מחשבה.
- (46) הרבנית גיטעל'ה סיפרה עוד עד כמה אחיה היה נזהר [=בקדושה וטהרה] כשעוד היה רק ילד בעריסה.
- (47) מעשה כיצד הרבי מקופיטשניץ התמודד עם בחור אחד שהתאהב בגויה.
- (48) הרבי מבויאן מספר מה ששמע מהזקן מסדיגורה על כיצד ר' שלום שכנא בחר שם עבור הרבי מרוז'ין ומדוע הרבי מרוז'ין לא רצה להיקרא ר' פייוויש על שם ר' פייוויש מקרמניץ, חותנו של המלאך. הרבי מבויאן מספר עוד מעשה כיצד המגיד שלח את ר' שמעלקע ואת בעל ההפלאה [=מחבר ספר הפלאה] אל ר' פייוויש בעניין שידוך עם המלאך.
- (49) חסיד זקן מרוז'ין מספר שהרבי מרוז'ין סיפר מה נעשה איתו כשהוא עוד היה ילד קטן – ומדוע טען "מה יש לי לעשות בעולם הנמוך הזה ? !"
- (50) כיצד הרבי מרוז'ין ניחש מה היה במחשבתו של פרופסור ווינאי שבא אליו.

- (51) כיצד ר' אהרון (?) מסדיגורה פירש את המאמר "מי שמתו מוטל לפניו" [ברכות יז, ב].
- (52) כיצד ר' ישראל מסדיגורה ריפא בחור אילם.
- (53) מה שהרבי משטפנשט סיפר על כיצד צדיקים מ[תקופתו של] הרשב"י רצו להביא את הגאולה ורק רבונו של עולם והס"מ [סמאל] ידעו מי הוא היחיד שיכול להביא את הגאולה. הכוח שלו עבר מצדיק לצדיק והאחרון, הרבי מרוז'ין, העביר זאת לילדים שלו שמסרו נפשם למען כלל ישראל.
- (54) מעשה שהרבי מרמינוב סיפר על אביו, ר' הירש משרת, שרבים מילדיו נפטרו בחייו, ושהוא כתב לר' שלום מקמינקא, [שגם] לו נפטר ילד, שהוא למד את מידת קבלת הייסורים באהבה מיהודייה אחת וסיפר מעשה על אותה יהודייה.
- (55) מעשה ארוך שהרבי מרוז'ין סיפר על הבעש"ט, כיצד חסיד אחד שלו שירד מנכסיו קיבל שליחות מהבעש"ט וכך יכול היה מאוחר יותר לעזור לבעש"ט למצוא מקווה שהיה פסול ואודות שדים וכולי. (הרבי מרוז'ין נסע אחר-כך ללובלין לחתונה ?).

- (56) כיצד כשהרבי מצ'ורטקוב היה ילד בן 6 שנים, פירש את מאמר רש"י "וקרח שפיקח היה" [רש"י, במדבר טז, ז].
- (57) כיצד הרבי מצ'ורטקוב עזר ליהודי מתנגד שאויביו ברו עלילה כנגדו.
- (58) כיצד הרבי מסדיגורה (איזה מהם?) הבהיר מדוע אהב אחד מילדיו? יותר מהאחרים.
- (59) מעשה ארוך על סוחר יהודי אחד שנהייה עני ואביון והרבי מסדיגורה – ר' ישראל – עזר לו להתעשר בחזרה. (מעניין בגלל תיאור המתודות הכלכליות של החכירות והעסקים).
- (60) כיצד הזקן מסדיגורה לימד הפשט במאמר בגמרא "וחזקיה גזי ספר הרפואות" [פסחים נו, א] – כשהוא עזר לחולה להבריא.
- (61) כיצד הרבי מרוז'ין יעץ לסוכן הגדול של הצאר, יעקב יוסף היילפערין, כיצד לחלץ עצמו מהחקירה הפלילית (מעניין בגלל תיאור ה"מוסריות" של עסקי היהודים ברוסיה).

- (62) מעשה כיצד הרבי מרוז'ין, בזמן שהיה בכפר שבין קיטוב לקוסוב – היכן שהבעש"ט התגורר לפני שהתגלה, שוחח עם ערל אחד – אדם זקן מאוד שהייתה לו הוראה מהבעש"ט למסור פריט אחד עשוי מעור לר' ישראל'ינו (הרבי מרוז'ין).
- (63) כשהרבי מרוז'ין ישב במאסר, גביר אחד חסיד הצליח לקבל רשות כניסה; וכיצד הוא העביר דרישות שלום בין הרבי מרוז'ין לבין אמא שלו; וכן את הסימנים שעברו בין הרבי מרוז'ין לבין אמא שלו.
- (64) מה שהרבי מצ'ורטקוב אמר לרבי מרמינוב בעניין אי-עשיית תיקון חצות ומעשה אחד שסיפר על הבעש"ט כיצד הוא שירת את רבונו של עולם "במחשבה לבד".
- (65) הפירוש שהרבי מצ'ורטקוב אמר על מאמר הזוהר בנוגע ל"מאן דרחים לי' [ה] לקב"ה..." [זוהר חלק ב, קסב א; זוהר חלק ג, רסג ב].
- (66) הביאור של הזקן מסדיגורה על הפסוק "וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מהעבודה" [שמות ב, כג].
- (67) עוד ביאור על אותו הפסוק מהזקן מסדיגורה.

68) כיצד חסיד לובלין אחד בחר את הרבי מרוז'ין לרבו – בגלל שהוא היה הצדיק היחיד שזיהה עם מי אותו חסיד לובלין למד תורה.

ברו"ץ גר יהודי אחד בשם מאשקע שהיה חכם גדול בתורה. בתחילה, הוא היה נוסע לרבי מ' אפטא, אבל בהמשך הוא התקשר לרבי מרו"ץ.

ר' מאשקע גילה שהרבי מאפטא יודע שהוא לא נוסע יותר לאפטא, אלא לרו"ץ, וחשש שפחיתות הכבוד [שהוא מראה לר' מאפטא] עלולה לפגוע ברבי מרו"ץ.

בגין זאת הוא רצה לשכנע הרבי מרו"ץ שיסע לאפטא לבקש את סליחתו על כך שהוא לוקח ממנו אדם כזה נעלה, אולם היה נבוך לדבר עם הרבי מרו"ץ בעניין זה ישירות. לכן, הוא נסע אל אמו של הרבי מרו"ץ והיא בעצמה הלכה אל הרבי מרו"ץ לשכנע אותו. בתחילה הרבי מרו"ץ לא רצה לנסוע אבל כשאמו ציוותה עליו משום כיבוד אם, אז הוא נסע לאפטא ומאשקע נסע איתו.

כשהגיעו לאפטא הרבי מרו"ץ בא אל הרבי מאפטא ורצה לבקש את סליחתו. אבל הרבי מאפטא לא הסכים: "אתה גדול בהיכל הזה, ואני בהיכל הזה (הוא פירט מספר היכלות) אתה לא צריך לבקש סליחה ממני. אבל למאשקע אני לא סולח – הוא לא יזכה לראות את סוף השנה."

הרבי מרו"ץ חזר עם הפמליה שלו ועם מאשקע לרו"ץ ובדרך הם התאכסנו בפונדק אחד. לאחר שהתפללו מנחה ושמו לחיים, הרבי מרו"ץ הורה להביא אליו קרש טהרה⁹

⁹ המשטח עליו מטהרים את המת לפני קבורתו.

והורה לר' מאשקע לשכב עליו ולמתוח את גופו. הם כיסו אותו ואז הרבי מרוז'ין עשה הקפות [סביבן] ולאחר מכן הלך הביתה. ר' מאשקע נותר בחיים.

לאחר כשנתיים נערכה חתונה באפטא, בגינה נסע הרבי מרוז'ין לאפטא ועמו נסע גם ר' מאשקע. כשראו את ר'

מאשקע באפטא היה רעש גדול – כיצד זה יתכן? הרי הרבי מאפטא אמר שהוא לא יחיה עד סוף השנה?! אז הרבי

מאפטא ציין: "איני יודע כיצד יכול היה הרבי מרוז'ין לעבוד עלי כך."

אייזיק בראנשטיין

כשהרבי מרוז'ין עדיין ישב ברוז'ין התגורר שם גם יהודי אחד בשם מאשקע. מאשקע היה אדם גדול בישראל – הוא נהג לערוך תיקון חצות נלהב. פעם אחת, הוא ערך תיקון חצות בכזאת התלהבות עד כלות הנפש. במקרה, הרבי מרוז'ין התהלך אז ליד ביתו, וקרא אליו: "הירגע! – לא להיחפז כך!" והיהודי חזר לעשתונותיו.

אייזיק בראנשטיין

אשתו השנייה של הרבי מרוז'ין הייתה אלמנתו של ר' הירשעלע מרימינוב.

לאחר החתונה הרבי מרוז'ין שאל אותה "מה אמר עלי הרבי מרימינוב?" והיא ענתה: "אשי הראשון אמר שכל הכסף והכבוד בעולם אינם מספיקים לרבי מרוז'ין, ובכל זאת הוא לא נהנה מהם." ענה הרבי מרוז'ין: "בוודאי – בוודאי! אני לא ציפיתי שהוא ידע עלי כל כך הרבה."

חיים באראד ששמע מהרבי מפאשקאן

בזמן אחת הסעודות אצל הרבי מאפטא, הרבי הרגיש שאחד היהודיים שישבו בשולחן היה מוטרד מכך שהרבי מאפטא אוכל כל כך הרבה. קרא הרבי מאפטא אל אותו יהודי: "הכנס משהו לפה – טעם משהו!" ענה היהודי: "איני יכול, בדיוק סיימתי לאכול ואיני יכול לאכול יותר דבר." אז אמר הרבי מאפטא: "כיצד יכול יהודי לאכול כל כך הרבה שאין לו מקום להכניס עוד כלום? ! אדם צריך תמיד להשאיר קצת מקום. אנשים תופסים משהו כאכלן גדול אם הוא אוכל הרבה, אני אומר שאדם שלא יכול לאכול יותר מכיוון שאין לו מקום להכניס יותר [אוכל], הוא זללן."

יעקב טייטלבוים

הרבי מאפטא ישב בסעודת ערב שבת ואכל ושתה כמנהגו. באותו הזמן היה שם גם יהודי שבכה על הצרות שלו. אמר הרבי מאפטא: "יהודים סובלים דוחק כה גדול ואני יושב ברווחה וכל טוב. אני בוודאי מקרב האנשים שרבונו של עולם נותן להם שכרם בעולם הזה ככתוב: 'משלם לשונאיו על פניו!' אולי פעם עשיתי משהו בגינו רבונו של עולם משלם לי כל שכרי בעולם הזה. אני מבקש ממך רבונו של עולם! עבורי זה לא 'עולם הזה' [=העולם לא שווה] כשאני אוכל והיהודי בוכה בפני. אני מבקש ממך רבונו של עולם, תן ליהודי מה שהוא רוצה כדי שהוא לא יפריע ל'עולם הזה' שלי."

יעקב טייטעלבוים שמע מאביו

לפני שהמגיד [ממעזריטש?] נהייה מפורסם הוא היה מלמד בכפר והשכיר את שירותיו כדי ללמד ילדים.
בעלת הבית שבו הוא למד עם הילדים הייתה מתלבשת מאוד לא-צנוע וזה הטריד אותו מאוד, אז הוא ביקש: "רבונו של
עולם אני לא יכול יותר לסבול את הצער והדוחק." לאחר מכן הוא נהייה מפורסם.

יעקב טייטעלבוים

יהודי אחד בא אל הרבי מאפטא וסיפר לו שהוא חוכר אצל פריץ אחד המאיים עליו שאם הוא לא ישלם לו מיד את כל החובות, הוא יסלק אותו מהחכירה. מפחד לחייו הוא בא אל הרבי מאפטא לבקש רחמים. כמענה, הרבי מאפטא סיפר לו את המעשה הבא: פעם הוא [=הרבי מאפטא] היה בחתונה של גביר גדול והיו שם בדחנים. אחד הבדחנים התחפש לפריץ והשני ליהודי והם ערכו הצגה שמדמה משפט בו הפריץ תובע את היהודי משום שלא יכול היה לשלם את חובותיו. הפסיקה הייתה שמשום שלפריץ יש די [כסף] עבור ההוצאות הוא צריך לברוח, והיהודי, משום שהיה עני ואביון, ולא היה לו מספיק עבור ההוצאות יישאר בתפקיד כחוכר. באופן טבעי, הקהל צחק בחזקה.

הרבי מאפטא המשיך: "אכן, היה לי צער גדול. כל ימי נזהרתי שלא לשמוע דברים בטלים – אז איך קורה שאוזניי שומעות כזאת ליצנות? ! כנראה נכשלתי כליל ! הייתה לי אז עוגמת נפש גדולה. אולם, לאחר מכן, נרגעתי כי הבנתי שיתכן ויום אחד האנקדוטה הזאת תהייה שימושית לעבודת הבורא. [והנה], עכשיו זה שימושי – ואני פוסק כמו הבדחן: הפריץ צריך לברוח ואתה צריך להישאר חוכר." היהודי הלך הביתה למרות שלא יכול היה להאמין להבטחות אלו של הרבי.

באותו הזמן, פרצה מהפכה אצל הפולנים. ומכיוון שהרבה מהפריצים היו גם פולנים,

המשטרה הופולנית כלאה הרבה מהם. גם הפריץ ההוא היה פולני והוא פחד שיאסרו גם אותו. לכן, הוא קרא ליהודי ואמר לו: "אני חייב לברוח מיד ומכיוון שאני מחשיב אותך איש נאמן אני ממנה אותך למנהל. קח 50% מהרווחים שלי ואת שאר ה-50% שלח אלי לפריז." וכך אכן היה – הפריץ ברח והיהודי נשאר.

יעקב טייטעלבוים

פעם, כשר' מאטעלע מטשרנוביל היה בדרך, קרה שבאופן לא צפוי הוא נאלץ לעצור באיזו עיירה קטנה. הכינו לו שם סעודה אך לא היו בה דגים. אמר ר' מאטעלע: "מה הטעם [=מה הסיבה] שאוכלים [דווקא] דגים בסעודה? – משום שאם הדגים כשרים אזי כל הסעודה כשרה. אולם, כשאין דגים, אז אין שום סימן [לכך שהסעודה כשרה], ולכן חובה עלי לבדוק את השוחט." אז השוחט הגיע עם הסכין שלו. הרבי מטשרנוביל הקפיד לבדוק גם את צד הסכין שלא הייתה חדה ובסופו של דבר הוא שיבח את השוחט מאוד.

היהודים שנסעו עם ר' מאטעלע פרסמו את הסיפור על השוחט. וכשהסיפור נשמע בעיר גדולה באותו אזור בו ר' מאטעלע שיבח את השוחט, הם מינו אותו להיות השוחט שלהם.

לא הרבה אחר-כך, התרחש מעשה נתעב מאוד עם אותו שוחט, ובעלי הבתים רצו לנסוע ר' מאטעלע לשאול מה לעשות איתו. משום שלא יכלו להגיע לר' מאטעלע, הם פגשו את ר' דוד'ל מטולנא [במקומו] וסיפרו לו את המעשה. אמר ר' דוד'ל: "גם אני הייתי עם ר' מאטעלע בעיירה היכן שהוא שיבח את השוחט. לומר בכנות,

אני לא התרשמתי מהשוחט אבל לא יכולתי להתנגד לו.”

[ואמנם] לאחר מכן, ר' מאטעלע אכן ענה לטענות של בעלי הבתים. [הוא הסביר להם:] “לשוחט היו ילדים לדאוג להם ואמנם הוא לא הרשים אותי, אבל בעיירה קטנה הסכנה של יצר הרע לא כל כך גדולה, ולכן חששתי למנוע ממנו פרנסה. שיבחתי אותו מאוד כדי שיגיע לעיר גדולה, שהזכות של העיר הגדולה כבר תתמוך בה ותראה את צבעיו האמיתיים.”

אלעזר זאהן

ר' יצחק מאיר נהג לבקר במז'יבוז'. ובמז'יבוז' היה יהודי אחד פשוט – חסר תבונה לחלוטין – שנהג לקחת נדבות, וגם ר' יצחק מאיר נהג לתת לו נדבה.

ליד מז'יבוז' היו בורות חֶמֶר עמוקים מהם הכינו לבנים. פעם אחת, ר' יצחק מאיר שאל את הברנש ההוא – "מה תעשה אם תפול פנימה לכזה בור עמוק?" ענה היהודי – "מה הכוונה? אני אלך לאשתי טשארנע ואקח את הסולם ואטפס החוצה."

חסידים תהו מדוע ר' יצחק מאיר בלה כל כך הרבה זמן עם בור כזה. ענה להם ר' יצחק מאיר: "אומרים, שכשמלך המשיח יבוא המלכים יביאו לו מתנות. בואו נבין זאת! אילו מתנות הם יביאו? זהב או כסף? מה צריך מלך המשיח? מה חשוב בעיני המלך המשיח? יהודי! – אבל איזה יהודי יחכה עד שיביאו אותו [בפני מלך המשיח]? בוודאי כל יהודי ירוץ בקוצר רוח ברגע שהוא ישמע על ביאת המשיח. ומי ישאר? רק ברנש כזה! וכתוב שהמשיח ישמח מהמתנה. נו – אז אם המלך המשיח ייחנה מכזה יהודי – [כנראה ש] כדאי להחליף איתו כמה מילים."

אלעזר זאהן.

פעם הרבי הזקן [=הראשון] משטפנשט הגיע וראה יהודים משחקים דַמָקָה בחנוכה. הוא אמר: "ממשחק דַמָקָה אפשר ללמוד מידות. קודם כל צריך ללכת ישר ואסור לקפוץ. ואם תוקפים זה נעשה רק מהצד. אולם, אם מגיעים למעלה [=לקצה הלוח] אז מותר ללכת לכל הכיוונים."

אייזיק בראנשטיין

ראו את הרבי מברדיטשוב משתמש בהרבה פִּלְפֵּל. כששאלו אותו אם הוא אוהב פִּלְפֵּל הוא ענה: "אני אוהב פִּלְפֵּל? את

הבורא אני אוהב."

לכן קוראים לפִּלְפֵּל [=פעפער] הבורא [=דער שעפער].

הרבי מקופישניץ

ר' נפתלי חיים הורוויץ, חתנו של הרבי מצאנז יצא לגלות; הוא הסתובב בעולם בלוי ומוזנח.
פעם אחת, הוא הגיע לסדיגורה אל הזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה. הוא נכנס אל הרבי מסדיגרה, ונתן לו
קוויטל. על הקוויטל הוא לא כתב את שמו, אלא סתם 'נח בן שרה'. כשהציג [את בקשתו] הרבי מסדיגרה שאל אותו
מספר פעמים: "האם זה שמך?" וכשר' נפתלי חיים הבין שהרבי מסדיגרה מזהה אותו הוא רץ החוצה מהבית ונעלם.
הרבי מסדיגרה חיפש אותו מכיוון שהוא היה אדם חשוב בעיניו.

רב גליצאי

פעם הרבי מאלכסנדר הסביר מדוע אסור לשחק בקלפים. קלפים, [הוא טען] הם כמו אנשים מזויפים [=חיקוי של אנשים]
ואנשים "מזויפים" הם אסורים.

ר' יצחק מאיר העשל

הרבי ממעז'בוז'

ר' אשר יהושע אלעזר חודורוף היה בן אחותו של ר' ליבער הגדול וגדל בחצרו של ר' ליבער. הוא היה גביר גדול וחי בברדיטשב ונודע כמכניס אורחים נפלא. (הוא היה כה עשיר שכשהוא נפטר, הוא השאיר 13,000 קרבל אחריו, ובשנים אלו זה נחשב סכום עצום).

פעם אחת, הוא אירח קהל גדול אצלו בסעודה, שהייתה מלאה בכל טוב, ורק יי"ש היה חסר. ביקשו ממנו "הארוחה עולה כל כך הרבה – מה זה משנה אם מוסיפים לה מעט יי"ש – שעולה רובל או שניים?" ענה ר' אשר: "התייגעתי מספיק במלחמה נגד יצר הרע כדי שלא יטריד אותי לתת ליהודי אוכל כשהוא רוצה. אבל יי"ש מעורר תאבון לאכילה – ולהוסיף יי"ש לסעודה בשביל שיעורר תאבון לאכילה, לכך איני מחויב." פנחס לאנדוי

על ר' אשר יהושע אלעזר חודורוף סיפרו את המעשה הבא:

פעם אחת, יהודי אחד התנצל שלא בא אל סעודתו [=של ר' אשר]. ענה לו ר' אשר: "אני מתייגע מספיק במלחמה נגד יצר הרע, כדי שלא יטריד אותי שיהודי אוכל אצלי, אבל על כך שאני מוטרד שיהודי לא אוכל אצלי – זה לא [השגתי עדיין במלחמה נגד יצר הרע]!"

פנחס לאנדוי

לר' נחום מצ'רנוביל היה בן [בשם] ר' משה שנפטר עוד בחייו של ר' נחום. במהלך ההלוויה, ר' נחום הלך והטה את המקל שלו הלוך וחזור. בנו, ר' מאטעלע, שאל אותו מה הוא עושה עם המקל אז ר' נחום ענה לו [ש] בדיוק באותו היום, נפטר ר' אשר יהושע אלעזר חודורוף (שהיה בן-אחותו של ר' ליבער הגדול). [ר' אשר] היה גביר גדול ומכנים אורחים, ומימיו של אברהם אבינו לא היה מכנים אורחים גדול כזה. ולכן, משום שאברהם אבינו הולך לקראתו [=לקראת ר' אשר], אני [=ר' נחום] מכין עבורו דרך.

פנחס לאנדוי

פעם אחת נסע הרב [=ר' שניאור זלמן מליאדי] למז'יבוז' לציון הקבר של הבעל שם טוב ור' ברוך הקפיד עליו [משום כך]; כיצד הוא נסע למז'יבוז' בלא לבקש ממנו רשות? ! [אז] ענה לו הרב: "אמנם אתה נכדו [של הבעש"ט] בגשמיות [=ביולוגית], אבל אני נכדו ברוחניות, ומכיוון שתלמיד הוא כמו ילד, יש לי זכות לבוא לציון במז'יבוז'".

כשר' ברוך המשיך לדבר קשות על הרב, אמר לו הרב: "התפילין שאתה מניח פסולים!" וכשחקרו זאת, גילו שאכן התפילין פסולים ושחסרה [האות] י'. אז ר' ברוך התרגז מאוד ואמר: "משום שלקחת י' [=את האות יוד] ממני אני אקח י' [=ייד, כלומר יהודי] ממך". וכידוע נכדו של הרב יצא לשמד [=המיר דתו] (או שנהייה כופר בעיקר?)

הרב רייטער

הרב מפראהבישט

פעם ר' שלום ראה את הסבא משפולי רוקד בחתונה. הוא התפעל מכך מאוד ואמר: "הריקוד שלך הוא לעילא ולעילא!"
אומרים שבאופן כללי הריקוד של הסבא משפולי היה על-טבעי, ושאליהו הנביא בעצמו הוא שלימד אותו את
הריקוד.

הרב וו. כץ

חסיד של ר' מנדלי מרימינוב היה פעם בווינה. באותה שנה לא היו אתרוגים בגליציה בכלל וכשהחסיד ראה אתרוג יפה מאוד הוא קנה אותו עבור ר' מנדלי. [אולם] אחר כך, הוא ראה אתרוג עוד יותר יפה וחשב שמכיוון שהוא צריך לעבור דרך סדיגורה אז את האתרוג שקנה לר' מנדלי הוא יתן לרבי מרוז'ין, ואת האתרוג היפה יותר הוא יחביא עבור הרבי מרימינוב.

כשהגיע לרבי מרוז'ין ונתן לו את האתרוג הוא ראה כיצד הרבי מרוז'ין הולך ונהייה בצער גדול. כעבור זמן קצר, שאל אותו הרבי מרוז'ין: "האם זה אכן האתרוג שלי?" אז החסיד נאלץ לומר לו את האמת. הוא סיפר לו את כל המעשה והראה לו את האתרוג שקנה עבור ר' מנדלי. אז אמר הרבי מרוז'ין: "זה האתרוג שלי!" והסביר: "בט"ו בשבט מראים לצדיק את האתרוג שיהיה לו בסוכות. כשראיתי את האתרוג [הראשון שהראת לי] ולא זיהיתי אותו פחדתי מאוד מכיוון שידוע שאם הצדיק מקלקל במעשיו, הוא לא זוכה לקבל את האתרוג שהראו לו בט"ו בשבט. לכן, כשהראית לי את האתרוג האחר, יראתי שאכן קלקלתי במשהו שאיני זוכר. אולם, כעת שאני רואה שהאתרוג האחרון שקנית [הוא זה ש]באמת יועד לי, אני שמח ורגוע."

ר' וועלוועל כץ

פעם אחת, כשהרבי מרוז'ין היה אצל הרבי מאפטא, אנשים הבחינו שבנוסף לכבוד שהרבי מאפטא ייחס לרבי מרוז'ין כנהוג, הוא גם סירב לאכול כפי שהיה נוהג בדרך כלל.

אז הרבי מאפטא הסביר: "מה אינכם מבינים? שבת היא בעלת הבית במהלך כל השנה. אולם, כשאורח חשוב מגיע, כמו ראש חודש, אז השבת נותנת לאורח את תפילת העמידה של מוסף. ואם אורח עוד יותר חשוב מגיע, למשל יום טוב, אזי השבת נותנת לאורח את כל התפילה. ובוודאי, כשהאורח הכי חשוב מגיע – יום כיפור – אזי כמו שהאורח לא אוכל, גם בעל הבית לא אוכל."

אף על פי כן, הרבי מסאווראן שאל את הרבי מאפטא: "היתכן?! כיצד הרבי הגדול מאפטא מתכופף בפני אדם כה צעיר, שאינו מלומד כלל ואינו בעל שם של גאון?"

ענה לו הרבי מאפטא: "כתוב במדרש: 'עתידין להיות תמימים יושבים בגן עדן עם אבות העולם – מי שלא קרא ולא שנה.' ובאוחזו בזקנו, צעק הרבי מאפטא: 'אני נשבע שהמדרש מתכוון לרבי הקדוש מרוז'ין!'"

אייזיק בראנשטיין

רבי דודי ארטענבערג – רב בברדיטשוב ואחד מחשובי החסידים של סדיגורה ובויאן, סיפר שהרבי מבויאן, רבי יצחק, טען שהסיפורים על כך שהרבי מרוז'ין אמר שהוא המשיח הם כולם שקריים. הוא אמר שחתן לא מדבר על עצמו.

פנחס לאנדוי

בשם הגדולים החדש כתוב שכשהרבי משפטייווקה היה בארץ ישראל הוא הרגיש בעודו שם שר' פנחס מקאריץ נפטר.
 ר' פנחס לאנדוי הראה שמבחינה היסטורית זה לא נכון. [שהרי] ר' פנחס [מקאריץ] נפטר בתק"ן והרבי משפטייווקה הגיע לארץ ישראל בתקנ"ח. [הערת צד של הכותב:] (האם זה מדויק?)
 אומרים גם שהרבי משפטייווקה ור' חיים מקראסנה חשבו על נוסח המצבה [כנראה של ר' פנחס מקאריץ].
 עוד סימן לכך [שזה לא נכון] הוא שמספרים את המעשה עם הקויטל בשבת קודש [ראו עמ' 29 להלן], ואפילו אם הפרטים בנוגע לכתיבה בשבת הם שקריים, אז זה [=הסיפור] עדיין יכול להוות עדות לכך שהרבי משפטייווקה ור' חיים מקראסנה היו נוכחים בזמן שר' פנחס היה על ערש דווי.

פנחס לאנדוי

כשהרבי מצ'ורטקוב היה בלמברג ביקשו ממנו שיתפלל בבית הכנסת של הטור הזהב¹⁰, אך הוא לא רצה ללכת וסיפר את המעשה הבא:

גם הרבי מברדיטשוב היה פעם בלמברג וביקשו ממנו [שיתפלל] בבית הכנסת של הטור הזהב. הוא הלך והתפלל [נוסח] ספרד. כשהטור הזהב שמע זאת הוא היה מאוד מופתע ושאל: "היתכן? ! חמישים שנה אני מתפלל בנוסח שלי, נוסח אשכנז, אז באיזו זכות הרבי מברדיטשוב שינה את הנוסח?"

סיכם הרבי מצ'ורטקוב את דבריו: "אסור לשנות את הנוסח של הטור הזהב [וגם] את הנוסח שלנו אי-אפשר לשנות, לכן, אני לא רוצה ללכת להתפלל בבית הכנסת [שלו]".

יהודי פולני

¹⁰ אם הכוונה לר' דוד הלוי, מחבר טורי זהב על שו"ע, התאריכים אינם מתאימים כלל. ואולי הכוונה שהט"ז התגלה להרבי מברדיטשוב בחלום או בחזיון רוחני וכיו"ב.

האדמו"ר הצמח צדק נהג לכנות את הרבי מרוז'ין 'הרבי הקדוש מרוז'ין'.

שמעתי מכ"ק [=כבוד קדושת] ... האדמו"ר ... נבג"מ [=נשמתו בגנוי מרומים], זי"ע הכ"מ [=זכותו יגן עלינו הריני כפרת משכבו],¹¹ שהצמח צדק שלח את ר' אייזיק האמלער זצ"ל (שהיה גאון וצדיק מגדולי החסידים אצל האדמו"ר הזקן, אצל האדמו"ר האמצעי ואצל הצמח צדק) בשליחות לצדיק מרוז'ין. הוא הגיע אליו בערב שבת קודש, בזמן בו האדמו"ר מרוז'ין נהג תמיד לעשן מקטרת; בכל ערב שבת קודש לפני הדלקת-נרות, היה המשרת בא לחצרו לומר לו שזמן כניסת השבת הגיע ואז הוא היה מכבה את המקטרת. ר' אייזיק סיפר שבזמן שהמשרת בא לחדרו לומר לו ששבת קודש ממשמשת ובאה, הוא ראה שכבוד קדושתו ר' ישראל ... נשאר במצב רוחני עליון והוא עצמו נשאר בתחתונים. והוסיף ר' אייזיק שמעולם הוא לא סבל בושה וחרפה כזו.

הועתק ממכתב של ר' שמריה גור אריה לאגודת האדמו"רים לעת המלוה מלכה לכבוד הרבי מרוז'ין בג' חשון תשי"א

¹¹ הכוונה לר' יוסף יצחק שניאורסון האדמו"ר השישי מליובאוויטש.

כשהרבי משפטייווקה היה בארץ ישראל הוא טיפל בנערה, נכדתו מבנו שנפטר בחייו.

לאחר מכן, היה לו חלום שלר' פנחס מקאריץ נולד נכד שנקרא על שמו. הרבי משפטייווקה שלח את נכדתו -

אותה נערה, לרוסיה לחתונה עם נכדו של ר' פנחס – משום שהוא האמין שנכדו של ר' פנחס, יהיה יהלום בשבילה.

פנחס לאנדוי

מספרים, שכשר' פנחס מקאריץ היה על ערש דווי, הוא צעק שהוא צריך מים חיים. התלמידים שלו הבינו שהוא מתכוון לר' חיים מקראסנה. זה היה בשבת. הרבי משפיטיווקה כתב קוויטל [פתקא] לר' חיים מקראסנה, בקוויטל היה כתוב: "היום שבת קודש".

ר' יעקב שמשון, הרבי מבאהאבאל – סבו של רבי פנחס לאנדוי, קבע שהמעשה הוא שקר וכזב.

פנחס לאנדוי

הרבי ממז'יבוז' סיפר ששמע מיהודי אחד שהיה בבויאן בזמן המעשה [הבא]:

בזמן הדלקת נרות חנוכה הרבי מבויאן ביקש שיספרו לו מעשה על הרבי מברדיטשב שעוד לא נדפס – משהו חדש שעדיין לא שמעו. מספר יהודים ניסו לספר מעשיות, אבל עוד כשהתחילו לספר הרבי מבויאן רמז להם להפסיק בידו – או משום שהוא כבר שמע את המעשה או משום שהוא כבר נדפס. בסופו של דבר, יהודי אחד סיפר את המעשה הנפלא הבא על הרבי מברדיטשב:

הרבי מברדיטשב נהג לעשות הכנות רבות לפני הדלקת נרות חנוכה. חנוכה אחד, קרה שכשהכל כבר היה מוכן [להדלקה] והקהל כבר המתין בקוצר רוח, הרבי הסתובב לקהל וקרא לחוכר אחד צעיר מגושם מאוד ושאל אותו: "איך הולך לפריץ שלך?" ענה החוכר: "טוב מאוד – הלוואי שכל היהודים יהיו במצב כזה". לאחר מכן הרבי מברדיטשב תשאל אותו על הפרטים המדויקים הנוגעים לעושרו של הפריץ – כמה שדות יש לו, כמה נכסים, כמה עבדים ומשרתים וכולי. הקהל התפלא על כך מאוד, אולם החוכר ענה לרבי בלשונו הגסה, בלי שום התחכמויות, שלפריץ יש כל טוב ולא חסר לו דבר!

בסופו של דבר, שאל אותו הרבי מברדיטשב: "אמור לי חוכר, האם אתה אכן מאמין שאצל הפריץ

שלך הכל כל כך טוב?" ענה לו החוכר, עכשיו כבר קצת בקוצר רוח: "בוודאי, בוודאי – [הלוואי] גם עלינו כל זה." המשיך הרבי מברדיטשב ושאל אותו: "אכן – הולך לו כל כך טוב, אבל האם הוא מדליק נרות חנוכה?" צחק החוכר: "מה הכוונה מדליק נרות חנוכה – הוא גוי? ! ומה הקשר של זה לכך שהולך לו טוב?" "נו, אם כך, "קרא הרבי מברדיטשב, "לנו הולך טוב, שכן אנו יכולים להדליק נרות חנוכה. טוב לנו, שאנו יכולים לומר ברוך אתה..." ובכך החל להדליק נרות חנוכה.

הרב חיים ביק

הרב ממז'בוז'

הרבי מאברוטש היה בארץ ישראל בזמן הרעש הגדול [=רעידת אדמה]. ידוע שבזמן הרעש לא נשאר כמעט בית אחד שלא ניזוק. הרעש התרחש בזמן שהרבי מאברוטש היה באמצע התפילה ; כל הבתים סביב בית הכנסת בו התפלל הרבי מאברוטש נפגעו, אך כל היהודים שהיו בבית הכנסת לא נפגעו אפילו בשערה אחת משערות ראשם. יהודי אחד עמד על סף בית הכנסת כשחציו בחוץ. בדיוק בחצי הגוף שהיה מחוץ לבית הכנסת, פגעה אבן.

המעשה מסופר על ידי חסידים זקנים מארץ ישראל.

דויד פישמאן.

ר' הירש ליב מארליק היה פעם אחת במז'יבוז' וכשסיפרו לו שר' ברוך ממז'יבוז' חולה הוא רצה לבקרו [=לקיים מצוות ביקור חולים]. משום שידע שר' ברוך היה אדם כעוס והתייחס בביטול לכל הצדיקים בדורו, הוא הורה לגבאי שלו להביא איתם לביקור כסא שכן הניח שר' ברוך בוודאי לא יזמינו לשבת.

כשהרבי מארליק נכנס לבית ור' ברוך הכירו, הלז פנה אל הקיר בכוז. בינתיים, לקח הרבי מארליק את הכסא שהגבאי הביא איתם והתיישב. וכשר' ברוך חש שהרבי מארליק התיישב הוא קרא – בעודו מסובב אל הקיר – "מאיפה ליהודי יש כזאת חוצפה? ! הוא נכנס לגדול הדור [=אחד בדור] ומתיישב בלא רשות! " ענה לו הרבי מארליק: "מאיפה ליהודי יש כזאת חוצפה שגדול הדור [=אחד בדור] נכנס אליו והוא לא מזמינו לשבת? ! " שאל אותו ר' ברוך: "כיצד יכולים להיות שני גדולי דור? [=משחק על הביטוי אחד בדור]" ענה לו הרבי מארליק: "אתה אחד בדור ביראה, אני אחד בדור בחכמה ור' שלום מפראהבישט הוא גדול הדור בענייני זיווג." אז שאל אותו ר' ברוך: "אם אתה אכן אחד בדור בחכמה אז, נו – אמור לי איזה מין קטרוג היה בשמים בזמן הימים הנוראים ומה ענית עליו."

ענה לו הרבי מארליק: "היה קטרוג בשמים על כך שיהודים אכן עשו תשובה והתייפחו, אך רק בעבור עצמם, ולא בעבור השכינה שנמצאת בגלות". "נו, ואיך ענית על כך?" שאל ר' ברוך. "אמרתי: "ענה הרבי מארליק "אם היהודים חושבים רק על עצמם – אז נו, רבוננו של עולם, עשה גם אתה רק עבור עצמך – 'עשה למענך אם לא למעננו'!" הודה ר' ברוך – "אכן, תשובה חכמה!"

דוד פישמאן

כשהרבי מאברוטש התחיל לתכנן את נסיעתו לארץ ישראל, הוא נפגש עם יהודי ארצישראלי שהיה אצלו בעיירה ותשאל אותו על ארץ ישראל. היהודי ענה לו שאבנים בארץ ישראל הן ממש יהלומים. הרבי מאברוטש סיפר את החדשות לאשתו הרבנית והורה לה להתכונן לנסיעה. כשהוא הגיע לארץ ישראל הוא ראה שהאבנים היו אבנים ולא כמו שהיהודי תיאר לו. הוא חשב שהיהודי עבד עליו.

פגש הרבי מאברוטש את אותו יהודי לאחר כמה שבועות בצפת ועצר אותו בתהייה מדוע לא אמר לו את האמת. ענה לו היהודי "הסיבה שאתה לא רואה [שהן יהלומים], משום שיש לו "עיניים מלוכלכות". הרבי מאברוטש רצה לוודא אם זו אכן האמת אז הוא החל לערוך צומות וסיגופים וכך צם למשך ארבעים ימים. ביום הארבעים הוא ערך סעודה גדולה וסיפר לחסידים את כל המעשה. לאחר מכן הוא אמר להם: "תאמינו לי שהעיניים שלי עכשיו כבר מזוככות, ועכשיו אני רואה שהיהודי ההוא אמר את האמת ולא עבד עלי. האבנים הן אכן יהלומים בארץ ישראל."

דוד פישמאן

הרבי מרוז'ין היה פעם אצל הרבי מאפטא כשהוא היה בן 16 והרבי מאפטא כיבד אותו מאוד. באותו הזמן היו שם עוד הרבה רבנים חשובים ואדמו"רים והם שאלו את הרבי מאפטא כיצד יתכן שהרבי מאפטא, הגדול שבחבורה, צריך להתכופף בפני כזה אדם צעיר ? !

ענה הרבי מאפטא : "שלמה המלך חיבר את משלי, קהלת ושיר השירים, שהם כולם ספרים קדושים. משלי וקהלת הם אכן קודש אולם ידוע שרק שיר השירים הוא קודש קודשים. אני נשבע לכם יהודים ! כל המסובים כאן הם אכן קודש, אבל הרבי מרוז'ין הוא קודש קודשים."

אייזיק בראנשטיין

אביו של ר' יעקב טייטעלבוים, ר' ישראל מרדכי, עוד זוכר את היהודייה טשארנע, עליה מסופר המעשה הבא :

טשארנע הייתה זקנה מאוד – היא אפילו תמכה ברבי הזקן [=הראשון] מקופישניץ בידיה. אביה של טשארנע היה גביר גדול וחסיד אפטא. הוא הביא את הרבי מאפטא ליאסי ושילם לו את כל ההוצאות. טשארנע הייתה בתו היחידה.

פעם אחת, היא נהייתה חולה מאוד ואביה בא אל הרבי מאפטא לבקשה לרפואתה. הרבי מאפטא הבטיח לו שהשם יתברך יעזור. אולם, היא נהייתה עוד יותר חולה והגיעה לסף מוות. המשיכו לרוץ לרבי מאפטא לעזרה. הרבי מאפטא אמר שרק דבר אחד יכול לעזור: שעליהם לתת ל[קרן הצדקה על-שם] ר' מאיר בעל הנס הרבה רענדלאך כסף כסכום הגימטריה של שמה של טשארנע משום שצדקה תציל ממוות. הגביר לא רצה לתת כל כך הרבה כסף, אז אשתו משכנה שביס יהלומים יקר והניחה את הסכום בפני הרבי על השולחן. אולם זה לא עזר – וטשארנע נפטרה. היהודייה [=אמה] באה בצעקות אל הרבי מאפטא – "איך ייתכן! הבטחת לנו שצדקה תציל ממוות!" התרגז הרבי מאפטא וקרא:

"על כבודי אני מוחל, אבל איני מרשה לעשות את התורה פלסתר [=לסלף את דברי התורה]!"

אז לקח הרבי מאפטא את הדברים שלו והלך לבית שבו שכבה טשארנע. הוא עשה הקפות ונעל עצמו בחדר עם טשארנע
לכד. נו – מובן שבסוף טשארנע חזרה לחיים.
באותה השנה נפטר הרבי מאפטא. לפני שיצאה נשמתו הוא אמר: "אני מבין. זה קורה [לי שאני נפטר] מכיוון שאסור
לזעזע את העולם [=לשנות סדרי עולם] יותר מדי!"

יעקב טייטעלבוים

הסבא משפולי אמר: "אם היה לי את הכוח, הייתי מציב חביות של יי"ש ברחובות כדי שעדת היהודים יוכלו לשתות לפחות קצת כדי לשכוח את הצרות של הגלות הארוכה הזאת."

הרב רייטער

הרב מפראהבישט

הצאר ניקולאי נולד מספר שעות לפני הרבי מרוז'ין. [על כך] הרבי מרוז'ין נהג לומר: "אם הייתי נולד לפניו, הייתי בוודאי מכניע אותו, אך מכיוון שזה הפוך, איני יכול להכניעו לחלוטין."

הרב רייטער

הרב מפראהבישט

בזמן שהבאר מים חיים – רב בצ'רנוביץ – היה בן 33, הוא היה חולה מאוד. קראו לחברה קדישא וכבר הדליקו נרות. לפתע פתאום, הוא התעורר וביקש שיביאו לו מיום לשטוף את ידיו, ואז הוא סיפר את המעשה הבא:

בבית דין של מעלה כבר דנו אותו למיתה. אבל הבאר מים חיים היסס לעזוב את העולם הזה. אמנם בבית הדין של מעלה ישב ר' מיכל מזלאטשוב, רבו של הבאר מים חיים, אבל, הוא [=ר' מיכל] אמר לו שאינו יכול לעשות דבר בעבורו – "אולם" [הוא הוסיף] "אני אראה לך את הדרך אל הבעל שם טוב."

כשהוא [=הבאר מים חיים] הגיע אל הבעש"ט לבקש ממנו רחמים, שאל אותו הבעש"ט: "מה הקשר שלך אלי?" אז הבאר מים חיים סיפר לבעש"ט שר' מיכל נהג לשבת בסעודה שלישית עד מאוחר בלילה מרוב דבקות והתבוננות עמוקה. פעם אחת, הוא היה בכזו דבקות והתבוננות, שהוא נשאר לשבת עד שהופיע הבוקר. לפתע, ר' מיכל התעשת וכשהבחין שכבר בוקר, הוא קרא לקהל: "בואו נברך." אולם אז הזכיר הבאר מים חיים לר' מיכל שהוא לא עשה כמנהגו תמיד

ולא אמר תורה מהבעש"ט בזמן הסעודה שלישית. ר' מיכל הסכים שהוא צודק ואמר אז דרשה קצרה מהבעש"ט.
הבאר מים חיים חזר לבעש"ט [ואמר]: "משום שגרמתי לר' מיכל לחזור על תורה אחת ממך כבר יש לי קשר אליך ולכן
בעבור זאת תעשה טובה בעבורי. אמר לו הבעש"ט: "כבר נגזרה הגזרה, אבל כופף ראשך ואני אברך אותך ואולי ברכתי
תעזור." בו ברגע שהבעש"ט בירך אותו הוא התעורר ואמר: "אני מוכן לצאת מהמיטה ברגע אחד, אבל בגלל עין הרע
אשאר במטה עוד מעט."

יעקב טייטעלבוים

ר' ברוך ממז'יבוז' היה פעם אחת אצל ר' שלום מפראהבישט. הרבי מרוז'ין היה אז עוד ילד, והוא שיחק עם ריטשעקעלע. פעם אחת הוא הכה את ר' ברוך עם הריטשעקעלע על הראש פעמיים, וכשרצה לעשות זאת בפעם השלישית ר' שלום אסר עליו ותפס אותו בידו.

אחר כך, ר' שלום שאל אותו מדוע הוא הכה את ר' ברוך. אז הרבי מרוז'ין ענה [שהכה אותו]:

(1) בפעם הראשונה, "כדי שהוא לא יהיה יותר גבוה ממנו [=ממני]"

(2) בפעם השנייה "בגלל שרציתי להשתוות לו"

(3) "בפעם השלישי רציתי שהוא יעמוד במקום נמוך ממנו [=ממני]"

[בתגובה לכך] ציין ר' שלום "ולכן עצרתי [אותך] בפעם השלישית – משום כבודו של הבעש"ט, שהרי הוא [ר' ברוך] נכד של הבעש"ט."

הרב רייטער, הרב מפראהבישט.

יהודי אחר שהיום הוא זקן גדול וחי בניו יורק, סיפר את המעשה הבא בעצמו:

כשהוא היה בן 55 הוא התחיל לסבול מסרטן ר"ל [=רחמנא לצלן] וכבר ויתרו עליו. הוא היה רק עור ועצמות.

בפסח, הילדים שלו התכנסו – הם צפו שזה [=מותו] יקרה בקרוב!

הם שכרו שומר אחד מהחברא קדישא כי ראו שאלו שעותיו האחרונות. באמצע הלילה התעורר השומר ואמר

לבנו של היהודי החולה: "חלמתי שהזקן [=הרבי הראשון] מבלאזשאו בא אלי בחלום והורה לי לתת לחולה משקה

מכוסו של אליהו". בתחילה לא רצה הבן לשמוע על כך שכן איך נותנים לאדם חולה כל כך לשתות יין? ! אבל אחר כך

הוא שקל זאת שוב; מה זה משנה, כך או כך וויתרו כבר על האבא – אז הוא נתן את רשותו.

נתנו ליהודי לשתות מהכוס של אליהו והוא נרפא מיד. הוא כעת בן שמונים וחי בניו-יורק. (גם היהודי וגם

השומר היו חסידי בלאזשאו)

יעקב טייטעלבוים

הסבא משפולי היה אצל ר' שלום מפראהבישט פעמיים.

הרב רייטער, הרב מפראהבישט

ר' יחיאל לוניקער אחד מחשובי החסידים בסדיגורה (שגם היה אצל הרבי מרוז'ין) סיפר:

ר' אברהם, אחיו של הרבי מרוז'ין, נסע פעם אחת עם חבורה של חסידים ונעצר בפונדק אחד להתפלל מנחה.

לאחר התפילה הוא אמר: "אני הולך להכין סעודת הודיה. מדוע?" [והסביר ש]פעם הוא נסע ובדרכו הגיע לכך שנגע

בספר מהרבי מברסלב. "ידוע, המשיך ר' אברהם את דבריו, "שנגזרה גזירה שמי שנוגע בספר מהרבי מברסלב, תפילותיו

לא מתקבלות למשך ארבעים ימים." אותו היום היה סיום ארבעים הימים ולכן הוא עשה סעודת הודיה.

[הערה:] מעשה דומה מסופר על הרבי מברדיטשב – אך שם אומרים שהוא נגע בתרגום התנ"ך של [משה מנדלסון]

מדעסוי.

הרב רייטער, הרב מפראהבישט

ר' ישראל מרדכי טייטעלבוים סיפר שהוא שמע את המעשה [הבא] מר' נחום בער מסדיגורה:
לרבי מאפטא היה אח שנהרג על ידי גוים. זה היה ביום שישי כשהביאו את המת אל הרבי מאפטא אל בית המדרש, והניחו אותו בעזרת הנשים. בערב שבת, כשהרבי מאפטא עשה קידוש שבת, הנפטר נעמד מלא קומתו ולאחר הקידוש נשכב שוב.

כשסיפרו את המעשה הזה לרבי הזקן [=הראשון] מסדיגורה הוא שאל: "זה יהיה מעניין לדעת מה בדיוק קרה. צריך לשאול את החסידים הזקנים אם המת נשכב בחזרה, או שהוא נפל." שאלו את הרבי מסדיגורה: "למאי נפקא מינה?" [=מה מה זה משנה?] הוא ענה: "לי זה משנה מאוד."

יעקב טייטעלבוים

ר' יוסף משה (_____) חי במז'בוז' – הוא לא היה רבי. לאחר פטירתו פתחו את הצוואה שלו ומצאו שכתוב שם שצריך להשכיב [=לקבור] אותו לצד הרבי מאפטא. אולם בזמנו, הממשלה סגרה את הציון [=ציון הקבר של הרבי מאפטא] ולא הרשו לקבורו שם. אז ראשי העיר [=ראשי הקהילה] באו אל ראש העיר לבקש ממנו רשות. הוא היסס, ולכן המת נשאר בלא קבורה ללילה. באותו הלילה, נפטר ראש העיר במיתה משונה, וביום המחרת קברו אותו [=את ר' משה] ליד הרבי מאפטא.

?

ר' דודי ארטענבערג – רב בברדיטשוב – סיפר בבויאן שהרבי מרוז'ין דיבר פעם על הגאולה ואמר: "הגאולה יכולה לקרות בדור הזה, אולם היהודים לא ראויים."

[על כך] אמר ר' יצחק, הרבי מבויאן: "אני לא מאמין שסבי אמר מילים כאלו (בנוגע לכך שהיהודים לא ראויים לגאולה). אולם, אם הוא אכן אמר זאת, אני חושש שמשום כך הוא נפטר צעיר."

ר' מרדכי שלמה פרידמאן, הרב מבויאן.

ר' אברהם אשר היה החתן של ר' נחום מצ'רנוביל (מלכה, בתו של ר' נחום, הייתה אשתו).

ר' נחום היה מעורב בשידוכים של בתו של ר' אברהם אשר. הוא נסע לר' שלום שלמה המגיד מסאווראן [צ"ל ר'

שמעון שלמה] כי רצה לערוך את השידוכים איתו; למגיד מסאווראן היו שני בנים – האחד, שמאחר יותר נהיה הרב

מבאנדר, היה אז בן שנתיים, ו[השני] שהיה [מיועד להיות] הרבי הבא מסאווראן, היה צעיר יותר – בן שנה.

ר' נחום רצה את הרבי מסאווראן [הכוונה לבן הצעיר יותר] כחתנו מכיוון שטען "ואולם אחיו הקטון יגדל

ממנו" [בראשית מח: יט].

כשערכו את השידוכים ר' נחום רצה לכתוב את היחוס המשפחתי. מקורו של המגיד מסאווראן הוא

מקונסטנטינאפל. הוא ראה עצמו חשוב משום שהיה לו ייחוס לר' דניאל רופא – הוא היה נכדו. ר' נחום אמר: "איני צריך

יותר מזה."

פנחס לאנדוי

ר' פנחס מקאריץ נפטר בערב שבת. בשישי בלילה, ר' חיים מקראסנה אמר לילדיו של ר' פנחס: "מכבדים את אבא שלכם בקבלת שבת, לכן אתם צריכים לחבוש את השטריימל שלכם, לנהוג בדרך ארץ ולהראות לו כבוד." אבל ר' יעקב שמשון לא רצה לחבוש את השטריימל שלו, בחשבו: "איני יודע מה נעשה בשמים, אבל כאן חייבים לנהוג באבלות."

פנחס לאנדוי

ר' נחום מצ'רנוביל היה עני ואביון. הוא היה מגיד בפראהבישט. הרווח השבועי שלו היה 5 זהובים, ששווים ל 75

קופיקות.

פעם אחת, הוא נסע לצ'רנוביל והרשים את אנשי העיר מאוד. נתנו לו קפוטה [=מעיל ארוך] ואדרת [מעיל עליון

נוסף] והבטיחו לו 2 רובלים בשבוע [אם ישאר שם בתפקיד]. כשר' נחום חזר לפראהבישט הוא ביקש מאנשי העיר שירשו

לו לקבל את המשרה החדשה [שהוצעה לו] בצ'רנוביל ובעלי הבתים הסכימו. הוא ביקש מהם גם שיחשבו על ילדיו.

פנחס לאנדוי

פעם התולדות [=ר' יעקב יוסף מפולנאה] היה אצל הבעש"ט. לפני שהוא נכנס אל הבעש"ט הוא ראה שהסתובב שם בחור צעיר ויפה בבית הכנסת – עם הדרת פנים נפלאה. זה הפליא אותו מאוד אז הוא ניגש אליו ובירכו לשלום, ושאל אותו: "בחור צעיר, מאיפה אתה?" ענה הבחור הצעיר: "אם תאמר לי מאיפה אתה חושב שאני, אז אני אומר לך." התולדות שאל אותו שוב והוא ענה אותו הדבר. בסוף אמר התולדות: "כשממנים שוחט, שואלים אותו 'בעבור כמה אתה עובד [המילה במקור בידיש היא 'יושב']? אותו הדבר בנוגע לרב – בעבור כמה עובד הרב? בעבור כמה פרנסה עובד ריבונו של עולם? ככתוב "אתה קדוש יושב תהלות ישראל" [משחק על המילה יושב] מה משמעות הפסוק? כששני יהודים נפגשים – האחד שואל את האחר: 'איך הולך לך?' עונה האחר: 'ברוך השם!' זו משמעות הפסוק – רבונו של עולם עובד ומתפרנס [=יושב] מהתהילות שמקבל מכלל ישראל."

לאחר מכן, כשהתולדות נכנס אל הבעש"ט הוא סיפר לו מה שקרה לו.

אמר לו הבעש"ט: "בקש מהבחור הצעיר שיצטרף אלינו." כשהוא הלך לחפשו הוא לא מצא אף אחד. ציין הבעש"ט: "זה בוודאי היה אליהו הנביא — לכן הוא לא רצה לומר לך מאיפה הוא הגיע עד שאמרת לו את הדרשה שלך."

אייזיק בראנשטיין

1.

פעם אחת הדברי חיים שאל איזו חשיבות יש לספרים שלו עבור הציבור [ו]האם הם חשובים כמו האוהב ישראל. כשענו לו שכן, היה שמח.

2.

בכל שבת הוא היה מעיין ב[ספר] אוהב ישראל

3.

סבו של ר' חיים מצאנז (הדברי חיים), ר' ישעיה ליסקער (מחבר הספר וחרב פיפיות) היה חתנו של ר' חיים צאנזר מברודי [נפטר ב 1783]. אנשים אמרו שר' חיים היה חייב להגיע שוב אל העולם כדי להפוך לחסיד.

4.

לאחר הסיפור עם הסוס, ר' מאיר מאוסטרהא (מחבר הספר מאיר נתיבים), אשר היה תלמיד של הבעש"ט למרות שהיה מבוגר ממנו, (ולמרות שפעם היה מתנגד) הגיע לברודי אל ר' חיים שהיה חבר שלו.
פעם אחת, אמר ר' מאיר פירוש על [פסקה מתוך] עץ חיים לפי שיטת הבעש"ט. ר' חיים לא הבין, [אז] ר' מאיר אמר לו: "דבר זה קבלתי מרבי הבעש"ט". ר' חיים ענה שאינו רוצה שום קשר עם רב שמכה סוסים.

5.

[חסר]

הרבי מצאנז שמע איש מפי איש שהאדמו"ר הזקן מבעלז, רבי ר' שלום זצ"ל [נ. 1855] סיפר [זאת] מיהודי אחד שהיה שם.

1.

כשר' חיים מצאנו שכב על ערש דווי הוא קרא לכל התלמידים שלו, בראשם ר' זינדעל, סבו של הרבי מבעלז. הוא בירך את ר' זינדעל: "עוד תזכה שיהיה לך בן כמוני". ר' זינדעל היה מופתע. "רבי – בזקנתי?" באותו הרגע, בתו הרבנית רבקה הענא צעקה – "אבא, אני מקבלת את ברכתך עלי".

2.

מכיוון שר' חיים מצאנו היה גאון גדול וצדיק, הבעש"ט התאמץ מאוד לעשותו אחד מתלמידיו. הוא ראה ברוח הקודש שאם הוא יעשה ממנו חסיד, המשיח יבוא. הוא הגיע לברודי עם עשרה תלמידים נבחרים לפגוש את ר' חיים. הוא מצא אותו מתקשה בפסקה מעץ חיים. ר' חיים הראה לו את הקושי. הבעש"ט אמר לו: "אתה לומד את החיצוניות – צריך לעיין בפנימיות". והסביר לו את כוונת האר"י הקדוש "וממלא כל הבית אורה" מכיוון שר' חיים ראה זאת הוא צעק: "יחי אדוני ומורי ורבי!"

והוא נהייה חסיד שלו [=של הבעש"ט]. לאחר מכן הוא הוביל אותו עם החבורה שלו מחוץ לבית. הבעש"ט תהה על המעשה הגדול שהוא עשה כאן – שהפך כזה צדיק גדול וגאון לתלמיד שלו; הוא ירא שמא מתוך כך יגיע לגדלות [=גאוה] ושחס ושלום הוא וכל תלמידיו יאבדו, אז הוא חיפש עצה כיצד להפוך את ר' חיים בחזרה למתנגד. בשוק היו סוסים. הבעש"ט הלך אל הסוסים וליטף והכה אותם. כשר' חיים זצ"ל ראה זאת הוא קרא: "אני לא מבין – זה לא בשבילי". ופסק מלהיות חסיד.

3.

עוד סיפר הר' מבעלז שהבעש"ט היה מגיע לברודי לעיתים קרובות ושעדיין, אפילו בימינו, קיים בברודי מרתף היין בו הבעש"ט תמיד שתה מי-דבש עם התלמידים שלו. כמו כן, תמיד כשהבעש"ט היה מגיע לשם הוא היה עושה מעשה כלשהו כדי לשמח את ר' חיים. הוא ידע שר' חיים נהנה אם הוא מוצא משהו בגינו אפשר לצחוק על הבעש"ט. לכן, הבעש"ט תמיד עשה משהו כזה, שר' חיים יוכל לצחוק עליו.

פעם, ר' מיכל'ע מזלאטשוב הורה לאחד מתלמידיו לנסוע לר' פנחס מקאריץ ולשאול אותו מדוע הוא לא ראה שהתפילות שלו (של ר' פנחס מקאריץ) עולות לשמים.

שאל ר' פנחס את אותו החסיד: מאיפה יכול ר' מיכל'ע לדעת לאן הולכות התפילות שלי? ! התפילות שלי

מגיעות גבוה, למקום שהוא למעלה ממלאכים ושרפים.

כשהחסיד חזר עם התשובה הזו, ר' מיכל'ע נותר מבולבל. ספר "עשרה מאמרות" היה מונח על השולחן שלו,

הוא דפדף בו ופתח בדיוק במאמר: "ויעמד פנחס ויפלל" (תהילים קו, ל) – שהעלים והסתיר תפלתו למעלה ממלאכים

ושרפים.¹² נרגע ר' מיכל'ע ואמר – אם יש אחד שיכול לעשות זאת, יכול לעשות זאת גם השני.

י.פ.

דוד פישמאן

¹² אולי הכוונה לקטע זה:

http://www.hebrew.grimoar.cz/azarja_de_fano/asara_maamarot.htm

מאמר אם כל חי - חלק א סימן לד

ויש תפלות שאינן צריכות סיוע למעלה בעליהן כגון פנחס בשטים כי אמנם עלה בתפלתו לחיה ויחידה שלא נמסרו פניהם לשליח כמו שבארנו במאמר הנפש לפיכך כתיב ויעמוד ויפלל ולא נאמר ויתפלל. וכל הפסוק חמש תיבות שבכל אחת מהן חמש אותיות שנתיחדו בתפלתו חמשה פרצופי הנפש כלולין זה מזה ואל תתמה אם במשה נאמר ויתפלל כי נפשו של משה היא לבדה לפי גדלה וחשיבותה תעורר בעליונים מה שלא יעוררהו פנחס בחיה ויחידה כוליה האי ואולי עוד משה רבינו ע"ה השלים הדיוקן האנושי כל האפשר במדת מקומו ושעתו ולא שנא זיו יקרא דאפוהי מאדם למלאך כי היה גרעון בחקו עצום ורב לא למעט בכבודן של מלאכי השרת חלילה כי כבר המלצנו במאמר חקור דין מה שאמרו רבותינו גדולים צדיקים שלא יוכן בשלוח כמו שחשב הגאון רב סעדיה ורבים אשר אתו אף על פי שאין ממש בדעת החולקים עליו וסותרים את דבריו אשר המה טובים ונכוחים מדבריהם בלי ספק אלא להרבות בכבודו של משה שהיה כל ימיו מתפלל ומוסיף דבקות נפלא הגבה למעלה מכל זולתו בעליונים ותחתונים אבל פנחס כי מלאך ה' צבאות הוא כתיב ביה ויפלל פועל יוצא שהוא קושר כתרים לרבו מדבוקן ותפלתן של שאר העם:

הרבי מאפטא הקפיד שמראה תהייה תלויה [בביתו] כדי שהוא יוכל לראות כיצד מונחות [התפילין] של ראש. אצל ר' מוטל מצ'רנוביל היה להיפך – לא הייתה תלויה מראה.

הרבי מאפטא אמר: זה מובן – אין יותר מר' מוטל אחד, ולכן הוא לא רוצה לראות יותר מר' מוטל אחד. ומשום שאנו מבינים שיש הרבה ר' מאפטא, לא אכפת לנו לראות עוד אחד.

י.פ.

דוד פישמאן

בזמן העבודה [=התפילה] אמר הרבי מאפטא: "כך הייתי אומר" ואומרים שהוא ציין את השם המפורש.

הוא סיפר שהוא זוכר את המקום המדויק של בית המקדש היכן שהוא עבד.

י.פ.

ר' חיים ביק

רק לאחר שה'דגל [מחנה אפרים] נפטר, ר' ברוך הגיע לבקר במז'יבוז'.

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

אדל, בתו של הבעש"ט, שוכבת בקברה מחוץ למז'בוז' על פרשת דרכים – אבל לא יודעים את המקום המדויק.

י.פ.

הרבי ממז'בוז'

בשנותיהם האחרונות, המגיד והמלאך היו מסוכסכים אחד עם השני. הסיבה לכך הייתה שהמלאך לא רצה לגור עם אשתו ולא רצה ילדים כלל. המגיד לא דיבר עם המלאך מספר שנים.

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם אחת, ר' נחום בער אמר שיש ארבע מדרגות של יהודים: (1) כן וכן, (2) כן ולא, (3) לא ולא, (4) לא וכן.

(1) כן וכן הוא אדם שיש לו מידות טובות, אדם השלם, אולם שיודע שהוא יהודי שעובד קשה [בעבודת המידות] וצריך שאנשים ידעו זאת.

(2) כן ולא – הוא יהודי עם מידות טובות זהות [= לאלו של היהודי הקודם], אבל עניו ואינו מחשיב את עצמו [לגדול].

(3) לא ולא – הוא אדם בטלן, כלומניק, אבל שיודע לפחות שהוא שום דבר ואינו 'מנפח' את עצמו.

(4) לא וכן – הוא אדם כלומניק, אבל בכל זאת עושה מעצמו עניין גדול.

הוא שאל את החסידים: מהי לדעתכם המידה הכי גרועה? כולם ענו בפה אחד שהמידה הגרועה ביותר היא שאחד עושה מעצמו עניין גדול אבל הוא אדם עם מידות קטנות.

ענה להם ר' נחום בער: לא, אני לא חושב כך. לדעתי היהודי שהוא 'כן וכן' הכי גרוע. אחד שיש לו מידות יפות, אדם במדרגה כזאת – אסור לו לעשות רוח [=להיות גאוותן]. הוא צריך לדעת שאסור לו להחזיק מעצמו.

י.פ.

דוד פישמאן

מכיוון שלמגיד היו רגליים חולות, (הוא היה חיגר), והלך עם קביים, הוא [=הבעש"ט?] קירב אותו מאוד. היה במז'בוז' חדר מיוחד עבור המגיד ליד בית המדרש של הבעש"ט.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' חיים מצאנז היה אצל הרבי מאפטא פעמיים. אומרים שהרבי מאפטא לא החזיק מאוד [=לא העריך במיוחד] מר' חיים.

[בגליון: המעשה הבא מסופר על ידי חסידי סדיגורה]

פעם אחת, הרבי מצאנז נתן לרבי מאפטא קוויטל, וכתבו בו שהוא מבקש [ברכה] לאהבת תורה.

שאל אותו הרבי מאפטא: 'מה עם יראת שמיים?' ענה לו ר' חיים: 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. המשיך

הרבי מאפטא ואמר: 'אולם צריך לרצות להגיע למדריגה הזו'. חשב ר' חיים: 'דרך התורה מגיעים ליראת שמים'

ענה לו הרבי מאפטא: "לא כך כתוב, [אלא:] 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחרמתו

קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת' (אבות ג, ט)"

ועוד אמר לו הרבי מאפטא: 'כששותים כוס ספיריט על קיבה ריקה נהיים שיכורים'.

ואכן, חסידי סדיגורה אומרים שבשנים המאוחרות [=לעת זקנה] ר' חיים אהב לשתות.

י.פ.

פנחס לאנדוי

הרבי מסקווירא אף פעם לא הרשה להסתכל ב'צורף'¹³ בטרם הלכו לטבול במקווה. צריך ללכת למקווה לשמה – בעבור הסתכלות על ה'צורף'.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

¹³ ספר הצורף לר' יהושע העשל צורף.

[ספר] הצורף מוורשה נערך [נאסף] על ידי צורף מוורשה ושם תיאר את תבנית המנורה.

אולם, הבעש"ט אמר – למרות שלצורף הייתה נשמה מבלצאל, ולבצלאל הראו [את המנוה] מהשמים, למרות

זאת אנו אומרים: תורה – 'לא בשמים היא'. אנו יודעים שהתבנית של המנורה לא הייתה כך.

י.פ.

פנחס לאנדוי

~~המגיד שאל את ר' ייב"י מדוע הוא קורא לרבנים המקומיים ירבעם בן נבט~~

אל ר' ייב"י הגיעו אנשים מיאמפיל וביקשו ממנו שימליץ להם על מגיד. הוא המליץ להם ר' מיכל'ע מזלאטשוב. הם קיבלו אותו [כמגיד], אבל קבעו שאסור לו לעשות מניין משלו.

בהמשך הוא כן עשה מניין משלו ובעלי הבתים באו בטענות אל ר' ייב"י.

ר' ייב"י ביקש שיקראו לו ור' מיכל'ע אמר לו שהוא יכול להתפלל רק עם נוטרי ברית [=אנשים השומרים על טוהר מיניות]. ר' ייב"י חזר עם ר' מיכל'ע ליאמפיל ובא לבית הכנסת. לחזן בית הכנסת היה ר"ל קרי. אמר ר' ייב"י לר' מיכל'ע: 'אני רואה רק עד ה[טבילה ב]מקווה – אתה רואה אפילו אחרי ה[טבילה ב]מקווה'

י.פ.

הרבי מקינוב

פעם, ר' ייב"י היה מאוד חולה. בתו, יענטע, רצה אל ר' פנחס מקאריץ לבקש שיעשה פדיון לפי השמות.
ענה לה ר' פנחס: 'נשמתו של ר' ייב"י היא גבוה מכל הנשמות – הוא לא צריך סגולות כאלו'.
אבל הוא נתן לה עצה, שהוא צריך לאכול תבשיל כוסמת ואז הוא יהיה בריא.
ר' ייב"י לא אהב כוסמת, אז הן [=שיבולי הכוסמת] קטרגו עליו למעלה [=בשמים] שהוא לא אוכל אותן.
בישלו לר' ייב"י מאכל מכוסמת והוא הבריא.

י.פ.

הרבי מקינוב

בזמן שר' ייב"י היה באוסטרוה הוא היה המגיד של העיר. ר' פנחס מקאריץ היה הרבי, והמחבר של ספר 'מעין

החכמה' ר' אשר צבי בר' דוד היה הרב.

י.פ.

הרבי מקינוב

לאחר פטירתו של ר' ייב"י, בנו, ר' פנחס, נהייה רבי ונסע לטייל בעולם.

כשהוא חזר הוא אמר שהוא לא יכול לסבול את השקר של העולם ומיד נפטר.

י.פ.

הרבי מקינוב

לר' ייב"י היו 3 בנים : 1) ר' געציל גר באוסטרה ולא היו לו ילדים אבל הייתה לו בת.

2) ר' לייב – היה גביר (בברדיטשב?)

3) ר' פנחס נפטר צעיר כשהיה רק בן 37

לר' פנחס היו שני בנים 1) ר' יעקב יוסף מאוסטרה

ו- 2) ר' משה מראזיטשוב – שהיה התלמיד של הסבא משפולי.

ר' יעקב יוסף, בנו של ר' פנחס, הסמיך את ר' ברוך ממז'יבוז' וקירב אותו מאוד.

י.פ.

הרבי מקינוב

מכיוון שהמגיד היה חולה ושכב הרבה במיטה, הרבה מתלמידיו חששו להיכנס אליו לחדר, מפחד שהוא יקפיד עליהם.

כשר' ייב"י בא אל המגיד הוא אמר שהוא לא מפחד, והוא נכנס אל תוך החדר ובירכו לשלום.

הוא הציג עצמו בפני המגיד כאדם עני שמקיים את תיקון חצות; לפני חצות הוא הולך למקווה. פעם אחת היה

כל כך קר שהמקווה קפא. הוא לקח גרזן ורצה לשבור את הקרח בשביל לטבול.

אז הגיע הס"מ וניסה להניא אותו מלטבול. בקור כזה – הוא אמר – אדם יכול לאבד עצמו לדעת [=להתאבד].

אולם, ר' ייב"י לא ציית – הוא ניצח את הס"מ וקפץ אל תוך המקווה.

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' ייב"א היה תלמידו של המגיד. אבא שלו נקרא ר' לייב. הוא גם היה אצל המגיד באוסטרה.

[בגליון:] בספר ר' ייב"י כתוב שראשי התיבות הן יעקב יוסף בן יהודה.

פעם אחת המגיד פגש את ר' לייב. הוא אמר שהוא צריך לשלוח אליו את הבן שלו ר' יעקב יוסף. ענה לו ר' לייב שהוא בן הזקונים שלי והבן היחיד של אשתו – לכן הוא לא רוצה להרשות לו ללכת ממנו.
המגיד אמר: 'הוא עוד יהיה אצלי'.

לאחר מכן, ר' ייב"י הסתכסך מאוד עם רבני המקום. הוא דרש כנגדם וקרא להם ירבעם בן נבט. הם רדפו אותו בכוח והוא היה חייב לברוח. בזמן ההוא, הוא הגיע אל המגיד. כך התקיימה נבואתו של המגיד.

(אגב, ר' ייב"י כתב ספר ___ בשם? ___ בנוגע לרבני המקום)

י.פ.

הרבי מקינוב

(צאצא של ר' ייב"י)

באוסטרה היו עיר עתיקה וחלק חדש. ר' ייב"י התגורר בעיר העתיקה. בעיר החדשה גר גביר אחד, תלמיד של ר' פנחס מקאריץ. לא היו לא שום ילדים. גם הוא וגם אשתו הטרידו את ר' פנחס מקאריץ בבקשם ממנו עבור ילד. אולם, ר' פנחס אמר להם: 'זה לא טוב שיהיו לכם ילדים'.

כשר' פנחס עזב את קאריץ הם נסעו אחריו והמשיכו לזעוק: 'עד מתי! אנחנו כבר בשנות הזקנה—כבר הגיע

הזמן שנתברך בילדים'. אבל ר' פנחס דבק בעמדתו—'לא טוב לכם שיהיו לכם ילדים'.

הגביר התייאש והתחיל לתת נדבות גדולות—יותר מהיכולת שלו.

ר' ייב"י עסק רבות בפדיון שבויים. כשהוא שמע שהגביר נותן כאלה צדקות גדולות הוא החליט לבקר אותו

ולבקש נדבה גדולה. הוא היה צריך סכום גדול והיו חסרים לו 300 רענדלעך.

ר' ייב"י בא אל העיר החדשה היכן שהגביר התגורר. בדיוק אז הגביר ישן והמשת שלא הכיר את ר' ייב"י לא

הרשה לו להיכנס. הוא האמין שהיהודי הוא סתם איש ולכן רצה לפטור אותו ברובל או שניים, כי הגביר הורה לו שליהודי

קבצן צריך לתת סכום בין רובל אחד לחמישה,

אבל, ר' ייב"י דווקא רצה לראות את הגביר. המשרת רצה לתת לו 5 רובל ולפטור אותו בזה – אבל ר' ייב"י לא רצה. אז המשרת התחיל להתרגז וכיבד את ר' ייב"י בסטירה. ר' ייב"י ספג את הביזיון והלך בחזרה אל העיר העתיקה. מיד ביום למחרת הגביר נהייה חולה מאוד ולרופאים לא היה פתרון. המשרת נזכר שהוא הכה יהודי אחד וכשהוא התחיל לתאר את היהודי הבינו שזה בוודאי היה ר' ייב"י. מהר רצו לפייס אותו. כשר' ייב"י מחל לו הגביר מיד התרפא. כאות תודה הגביר שלח אליו את כל ה-300 רענדלעך שהוא היה צריך בשביל פדיון שבויים. ר' ייב"י שמח מאוד שהגיעה אליו כזאת נדבה עצומה ושאל את הגביר אם יש לו בקשה כלשהי. הוא סיפר לו שהוא מחוסר בנים. ר' ייב"י אמר שאי"ה בתוך שנה יהיה לו בן זכר. הוא רק ביקש שכשהיא תשכב ללדת שיודיעו לו. עבר הזמן – האישה התעברה וכשהתחילו לה חבלי הלידה הם שכחו להודיע לר' ייב"י, אולי משום שהוא לא נהג באדמו"רות.

היא נהייתה מאוד חולה וחבלי הלידה נמשכו 2-3 ימים. היא כמעט נפטרה.

אז הם נזכרו בר' ייב"י ומהר רצו אליו לבקש רחמים. הוא אמר: מזל טוב, ילד נולד!

כשהאישה התאוששה היא סיפרה שהיא הייתה בעולם האמת ופגשה את ר' פנחס מקאריץ וביקשה ממנו

רחמים. הוא אמר לה: אני אמרתי לכם שזה לא טוב שיהיו לכם ילדים.

היא הבחינה בר' ייב"י – והוא אמר לה: מה את עושה כאן – החוצה! והוא נתן לה את נשמתה בחזרה.

י.פ.

הרבי מקינוב

כיצד נהייה ה'תולדות' חסיד.

בזמן שה'תולדות' התגורר בשאריגראד, היה נהוג שמיד כשראו את הרבי הולך לבית הכנסת, הפסיקו כל בעלי הבתים לדבר לאלתר והלכו כולם בעקבותיו לבית הכנסת, וכולם צייתו, מכיוון שידעו שהוא קפדן גדול בנוגע לכבודו. פעם אחת, הבעש"ט הגיע לשאריגראד, נעמד באמצע רחבת השוק לפני זמן מנחה-וערבית, ומשך אליו הרבה אנשים והתחיל לספר מעשיות. המעשיות היו ארוכות. ה'תולדות' עבר ליד המקום אבל אף אחד לא הלך בעקבותיו – עד כדי כך הם היו שקועים בהקשבה לסיפורי הבעש"ט.

ה'תולדות' ראה שאף אחד לא נמצא בבית הכנסת. הוא התרגז מאוד וזימן אליו את הבעש"ט ושאל אותו בכעס:

"כיצד מעז יהודי לעכב מניין וכך לבטל תפילה בזמנה?"

ענה לו הבעש"ט: "ואיפה הכנסת האורחים? אני אספר לך מעשה קצר." לאחר מכן הוא סיפר לו עוד מעשה

אחד ולאחר המעשה השלישי קרא ה'תולדות': "שלום עליך רבי ומורי!" והתחיל להיות חסיד שלו.

לאחר מכן, הוא סיפר שבמעשיות הבעש"ט ממש רמז על כל חייו מיום הולדתו ועד היום הזה.

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' ייב"י היה עני גדול שבקושי הייתה לו פרנסה. פעם אחת, לפני פורים, בתענית אסתר, לא היה לו מספיק כסף עבור ארוחה אחת.

בתו היחידה, יענטע, אמרה לר' ייב"י שהוא צריך להכין משהו עבור סעודת פורים, אבל הוא לא עשה שום דבר. הלך ונכנס לבית הכנסת שמח ומלא בביטחון.

הגיע ונכנס לתוך הבית אדם עני אחד וביקש להצטרף לסעודת פורים. יענטע התחילה לבכות – שאין לה כלום לפורים, אפילו לא לעצמה, קל וחומר בשביל לתת לאורח. הוציא הקבצן זהוב אחד ואמר: "הנה, קחי את הזהוב וקני כל טוב עבור פורים." שמחה יענטע מעומק ליבה וקנתה אוכל, שתייה – דגים, בשר, ויין וכולי.

ר' ייב"י חזר מבית הכנסת. אכלו את הסעודה ור' ייב"י נהייה שמח מאוד. הוא שר ורקד עם האיש העני. כשהעני כבר הלך הביתה אמר ר' ייב"י: "את יודעת מי זה היה? זה מרדכי היהודי מהמגילה שבא אלינו לשמחנו."

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' וואלף קיציס גידל יתום אחד והבעש"ט גידל יתומה. הבטיח בעבורה הבעש"ט נדוניה של 200 עד 300 רובל. כשהגיע זמן החתונה ולבעש"ט לא הייתה נדוניה, ר' וואלף כתב לבעש"ט מכתב שאי אפשר לעשות את החופה עד שמשיגים את הנדוניה. אולם, זה לא עזר – לא היה כסף כלל.

בינתיים, התרחש מעשה עם פדיון שבויים והבעש"ט נתן הבטחה של 200 רובל, והפרנס לווה את הכסף מהפריץ.

פעם אחת, הפריץ דרש את הכסף בחזרה, ונאמר ש[אם הוא לא יקבל אותו בתוך שבועיים הוא יכבול בשרשראות את הפרנס ואת הבעש"ט].

אמר הבעש"ט לפרנס: הנה הכסף עבור הוצאות הנסיעה לפריץ, ראה אם אתה יכול להשיג מהפריץ כסף עבור הנדוניה.

הפרנס הביט בו כמשוגע – הפריץ דורש את החובות שלו והבעש"ט רוצה עוד החזר עבור נדוניה!

אולם, זה בכל זאת היה הבעש"ט, אז הוא ציית לו.

כשהפרנס הגיע אל הפריץ - הוא מצא אותו בשעת האכילה וכמובן לא הורשה להיכנס פנימה.

בזמן שהמתין, הוא חשב על רעיון – הוא צריך לבקש מהפריץ את החשבון המדויק על מה שהוא דורש לוודא שזה נכון.

כשהפריץ סיים את ארוחתו, הוא יצא החוצה וערך את החשבון ומצאו שהפריץ חייב 200 רובל. אז הפריץ נתן

את לו סכום הכסף.

כך לבעש"ט היה את הכסף הנדרש עבור נדוניה, והחתונה נערכה בשעה טובה.

י.פ.

הרבי מקינוב

הרב [בעל התניא] לא בא אל המגיד ללמוד תורה, אלא רק לחפש מידות מזוקקות. הוא רצה לראות כיצד הוא שורץ את הנעלים.

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' עקיבא איגר לא סירק את זקנו כל חייו. הוא חשש שהוא לתלוש שערה מזקנו, חס וחלילה. לכן, הוא לבש מטפחת כסופה על הזקן.

גם הרבי מקוריץ לא סירק את זקנו.

י.פ.

הרבי מצאנז

החוזה מלובלין ור' מרדכי מנסכיז' נסעו אל ר' פייוועל לובענקער, תלמיד של הבעש"ט, לברכו לשלום.

לר' פייוועל היה עסק של בדים. כשהם נפגשו ר' פייוועל מדד שמלה לסבתא גויה זקנה. זה נראה מוזר לחוזה והוא החל לצחוק. שאל גם הרבי מנסכיז' מי היא הסבתא. הסתבר שהיה להם אז גילוי אליהו.

י.פ.

הרבי מצאנז

מספרים ששאלו את ר' מגדל מקוסוב: מניין לנו זאת [=מה המקור/איך זה עובד] שחסידים שותים משקה ומאחלים למישהו או ישועה או רפואה, ולעיתים קרובות הם נושעים.

ענה ר' מגדל: "במסכת סוטה כתוב: 'כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו' – מוצאים שכשהיא שותה, קורה לפעמים שזה פוגע בו. לכן, בוודאי שכך במידה טובה שמרובה ממידת פורענות. כשאחד שותה האחר מקבל ישועה או רפואה."

י.פ.

פעם הרבי מרוז'ין אכל סעודת ראש חודש עם הרבי מאפטא. זה היה בראש חודש תמוז.

שוחחו על כמה משקאות צריך להעמיד [להניח] [על השולחן]. אצל הרבי מרוז'ין היה נהוג להעמיד משקאות

לפי הגימטריה של 36, 72 וכו'.

אמר הרבי מרוז'ין שיעמידו 6 או 7 בקבוקי משקה. שאל אותו הרבי מאפטא מדוע דווקא מספר כזה?

ענה לו: "תמוז – הוא 'תם' 'ו' ו-'ז', כלומר – שנשלמו [מספר] 6 או 7."

"כשמשה לא ירד מן ההר כתוב 'וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר'. אומר רש"י שזה תלוי אם משה רבינו עלה ב 6

[ו'] או ב-7 [ז'] בסיוון."

"ומשום שב-16 בתמוז הוא ירד מן ההר, אז הוחלט שהוא עלה ב 6 [ו'] או בשביעי [ז'] בסיוון."

"יוצא שראש חודש תמוז הוא תיקון של 6 [ו'] או 7 [ז']."

י.פ.

כשהענישו את הנכדים של ר' פנחס מקאריץ – ר' שמואל אבא ור' פנחס – במלקות, הובילו אותם דרך שורה של קוזאקים וכל אחד מהגויים הכה אותם.

המושל גם עמד שם והשגיח שהוראתו יצא לפועל.

פתאום, נחרד המושל מפחד. בא אליו במחשבה יהודי אחד עם זקן גדול ופאות והוא לא הצליח להוציאו

ממחשבתו.

נפל עליו פחד גדול. הוא תיאר את הפנים של היהודי שאמרו לו שהוא ר' פנחס, הסבא של היהודים שמכים שם.

מיד הוא הורה להם להפסיק את המכות.

י.פ.

הרבי מצאנז

כשהבעש"ט שכב על ערש דווי, התכופפו ושמעו כיצד הוא ממלמל. מילותיו האחרונות היו:

אל תבואני רגל גאווה (תהילים ל"ו, יב)

י.פ.

הרבי מצאנז

גביר גדול אחד נסע אל הבעש"ט. היה לו בן יחיד והוא ביקש מהבעש"ט שיחזיק אצלו את הבן שלוש שנים כדי שילמד ממנו חסידות ומידות טובות.

פעם אחת, הבעש"ט רתם את עגלתו באופן פתאומי ונסע למקום כלשהו ביחד עם אותו בחור. הם התאכסנו בפונדק אחד. לבעש"ט נתנו חדר, אבל הבחור היה חייב לישון באכסנייה [=בחדר הכללי]. לפני שהוא שכב לישון הוא התחיל לשיר ניגון, מאוד יפה. היה שם גוי אחד שהניגון הרשים אותו כל כך שהוא ביקש מהחוכר ש[יורה ל] בחור לשיר והוא יקנה יי"ש לכולם.

החוכר ביקש שהבחור ישיר. אבל הוא רצה לבקש רשות מהבעש"ט והבעש"ט נתן לו את הרשות לשיר.

הגוי התפעל מהשירה – הוא שאל מה שמו והוא אמר שקוראים לו מאשקע. הגוי שתה ורקד כל הלילה

ומשה'לה שר בשבילו.

לאחר מכן, הבעש"ט הורה לחזור הביתה ולקח עמו את הבחור.

[בסופו של דבר] משה נסע חזרה אל אביו. הוא גדל ונהייה סוחר גדול.

פעם אחת, כשהיה בנסיעה, תפסו אותו גזלנים ורצו להרגו. הוא ביקש שיביאו אותו

אל ראש הגזלנים. כשהביאו אותו לפני ראש הגזלנים, הוא מיד הכירו והחזיר לו את הכסף שהגזלנים גנבו ממנו ואפילו נתן לו מתנה ושלח אותו לדרכו.

אנשים אומרים שהבעש"ט ראה זאת בנבואה ולכן הוא מיד נסע עם הבחור אל האכסניה.

י.פ.

דוד פישמאן

לגביר גדול אחד – יהודי חסיד – לא היו ילדים ר"ל. הוא בא אל הסבא משפולי לבקש רחמים. הסבא משפולי היה חד מטבעו הוא הגיב מיד במילים הבאות: "אני נשבע שלא יהיו לך ילדים".

הגביר לא הניח לו. הוא בא אל ר' פנחס מקוריץ "לעתור". כשהוא הגיע אל ביתו של ר' פנחס זה היה פסח ור' פנחס היה בבית המדרש. הוא ראה עוני נוראי – לא היה שום דבר של פסח – לא מצות, יין או משהו לאכול. הרבנית בכתה שלרבי אין חוש לעולם הזה – הוא מרוויח אבל לא מרגיש כלל שצריך לקנות דברים עבור פסח.

הגביר מיד קנה כל מה שצריך עבור פסח – כל טוב; מאכלים, כלים וקפוטה ממשי. הוא אפילו הורה לצבוע את הבית בלבן.

כשר' פנחס בא הביתה הוא אפילו לא הבחין במלבושים החדשים, ולא שאל מאיפה הכלים החדשים ומהיכן הגיעו כל הדברים הטובים. הוא קיבל כל זאת באהבה.

בהתלהבות הוא עשה קידוש וממש נשרף [מקדושה והתלהבות] כשערך את הסדר, עד אמצע הסדר הוא אפילו לא

שאל מאיפה הכל בא, ואפילו לא הביט באורח – הגביר.

באמצע הסדר הוא ראה את האורח ונתן לו שלום. ואז הרבנית סיפרה לו מה הגביר עשה בעבורם ומהי בקשתו.

הוא הבטיח לו: "אני נשבע שיהיה לך ילד." צדיקים אומרים שלא שמעו את ר' פנחס נשבע מעולם.

בסופו של דבר, היהודי חזר הביתה ובסוף השנה נולד לו ילד.

כשהסבא משפולי שמע שהילד נולד הוא קרא: "תראו שבגיל 13 אותו בן זכר כבר 'ישלם' לר' פנחס 'כגמולו' [כלומר שר' פנחס ייענש על כך שהוא נשבע לגביר שיהיה לו ילד ועל ידי זה הוא ביטל את שבועתו/גזירתו של הסבא משפולי]".

ואכן כך היה. בגיל 13 הבן זכר יצא לשמד [=המיר דתו] והלשין על בניו של ר' פנחס לממשלה שהם גיירו גוי אחד, אז

כלאו אותם וסגרו את בית הדפוס שלהם.

י.פ.

הרבי מצאנז

לר' מנדל מקוסוב היו שלושה חברים, האחד ר' אליעזר וואלף ועוד שניים אחרים. הוא אמר עליהם שאחד מהם יהפוך לגביר גדול, השני יהפוך לשכור, והשלישי לרבי. וכך היה.

ר' אליעזר וואלף נהיה מקובל גדול ונהיה רבי בבעטשעטשו (ליד בייטאשאן ברומניה), ומפורסם בכל רומניה.

ר' מאיר מפרמישלן אמר לחסידים שהיו באים אליו מהאזור של ר' אליעזר וואלף: "למה אתם צריכים לבוא אליו כשיש לכם כזה צדיק ומקובל אצלכם?!" וגירשם.

י.פ.

הרב גאלד

תלמיד של הבעש"ט שאל את הבעש"ט: "אם אפגוש בנסיעה ביער יהודי בעל מום – נכון שאני צריך לקחת אותו בעגלה שלי?"

"לא", ענה לו הבעש"ט: "אתה צריך להכות את הסוסים בשוט ולנסוע משם מהר"

פעם אחת, אותו תלמיד נסע ביער ופתאום פגש על הדרך יהודי שנראה צולע – נכה וצועק "רחמנות יהודים – אני חצי קפוא – הצילו אותי! – קחו אותי בעגלתכם!" התלמיד כבר התכוון להציע לו טרמפ, אבל ברגע האחרון הוא נזכר במילים של הבעש"ט ומהר ברח משם – בנסיעתו המהירה הוא שמע כיצד הנכה מוציא אקדח ויורה כדור אחד.

כשהוא הגיע בחזרה אל הבעש"ט הוא סיפר לו את המעשה.

ענה לו הבעש"ט: אינך מבין? – מאיפה מגיע יהודי נכה לאמצע היער? – כיצד הוא יכול ללכת רחוק כל כך? זה סימן שהוא שודד ושצריך להיזהר מפניו.

{ בעט כחול, בכתב ידו של השל: (המעשה הזה סופר גם על הרבי מרוז'ין. א. ה.) }

י.פ.

דוד פישמאן

מדוע קראו לו 'המלאך'?

1. הוא חי כמו מלאך – הוא צם משבת לשבת וכל מה שאכל היה עור של יונה. בכך הוא שבר את התעניות שלו. משום כך צדיקים אמרו שזה מעבר ליכולת אנושית.
2. הוא לא חי עם אשתו.
3. בתשעה באב, בזמן שהחזן היה מתחיל לשיר 'ברכו', המלאך הניח ראשו בין ברכיו ולא זז ממקומו כל העת. וכל היום הוריד דמעות ללא הפסק.

על דרכו הזאת, צדיקים גם אמרו שהיא מעבר לכוח אנושי, ושאי אפשר לעמוד בכך.

י.פ.

הרב גאלד.

לאחר פטירתו של 'המלאך', אשתו הרבנית פריידע נסע לארץ ישראל והתיישבה בטבריה.

לרוע מזלה מכיוון שלא היה לה ממה לחיות, היא כיבסה בגדים של אחרים כדי להתקיים.

באותו הזמן היה בטבריה ר' מנדל מוויטבסק. כשהוא שמע את המעשה הזה על אלמנתו של המלאך הוא נחרד ממש

והלך לבקרה כדי לברר אם המעשה אכן אמיתי. הוא פגש אותה בעבודה. שאל אותה: "את אכן חייבת לכבס?" הוא

חשב שהיא צריכה לכבס את בגדיה שלה מכיוון שהייתה ענייה מכדי לשכור גויה.

אבל היא ענתה: "לא רבי! זאת לא הכביסה שלי – אלא כבסים של אחרים"

{ בעט כחול בכתב ידו של השל: [לכבס] את הבגדים שלה היה נחשב לביזיון, [לכבס את הבגדים של אחרים] בשביל

פרנסה זה משהו שונה? }¹⁴

י.פ.

הרב גאלד

¹⁴ לא לגמרי בטוח שהפענוח הוא נכון.

כשאשתו הראשונה של הרבי מרוז'ין נפטרה (היא הייתה בתו של ר' משה'לע ראש הישיבה בברדיצ'ב), הוא התחתן

עם רחל לאה, אלמנתו של ר' הירשע'לע מרימינוב.

בחופה היה דוחק נוראי.

כולם רצו להיות נוכחים בטקס.

הרבי מרוז'ין צעק: "מי שרוצה לראות את עלבוני צריך להיכנס"

כששמעו זאת, אף אחד לא רצה להיכנס כך שאפילו לא נשאר שם מניין.

רק ר' אברהם שלמה נשאר. הרבי מרוז'ין קרץ לו: "שלמה'לע, בוא הנה," והוא כיבד אותו בכך שמינה אותו

לשושבין.

י.פ.

הרב גאלד

נין של ר' אברהם שלמה

כשהרבי מרוז'ין היה עוד צעיר מאוד, אמא שלו, הרבנית חווה'לה, ביקשה ממנו שיסע לרבי מאפטא כדי לקבל סמיכה [לרבנות].

הוא הסכים ולקח איתו ר' אברהם שלמה. במהלך הנסיעה, ר' אברהם שלמה לא פסק מלגחך על האדמו"רות.

בלילה, נעצרו יחד באותה התחנה ועמדו להתפלל.

משום שר' אברהם שלמה האריך מאוד בתפילת שמונה עשרה, הרבי מרוז'ין נתן לו כזאת דחיפה שהוא מיד פסק

ועקר רגליו [כנהוג בסיום התפילה].

לאחר מכן הוא שאל אותו שלוש שאלות:

- (1) מדוע הוא עקר רגליו?
- (2) מדוע הוא האריך בתפילתו?
- (3) הוא שאלו על פשט הפסוק: 'הסובל ומעלים עין מסוררים'. אם הוא סובל, אז הוא הרי לא מעלים עין?

ענה לו ר' אברהם שלמה על שלוש השאלות:

- (1) כתוב: 'אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו

ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק

אבל עקרב – פוסק'

ועל זה נאמר: "הוי זהיר בגחלתן של תלמידי חכמים [...] שנשיכתן נשיכת שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב,"¹⁵ לכן עקרתי רגלי כשדחפת אותי.

¹⁵ ציטוט שגוי. הנה הציטוט המדויק: "הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, שנשיכתן נשיכת שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב." אבות פרק י', משנה ב.

(2) אתה אכן חייל מנוסה, ויכול להתפלל מהר – אני לא. אני הולך לאיטי. לוקח לי הרבה זמן להטעין את אבק השריפה ולכן זה לוקח יותר זמן.

(3) 'מעלים עין מסוררים' זה היחס של הקדוש ברוך הוא אלי – א סובל, הוא עושה עבורך, מכיוון שכתוב 'הקדוש ברוך הוא גוזר וצדיק מבטל'

י.פ.

רבי גאלד

נכד של המלאך

בנו השני של המלאך, ר' ישראל חיים, היה חתנו של ר' שלמה מקרלין. היה לו בן, ר' אברהם שלמה,¹⁶ שאנשים החזיקו ממנו כחכם [בקנה מידה] עולמי.

אבל הוא לא רצה להיות רבי.

אולם, הרבי מרוז'ין רצה מאוד שר' שלמה חיים [תיקון: אברהם שלמה] יהפוך לרבי. הוא אמר לו: "לבש מעיל לבן וחצי מהעולם ירוץ אחריך". אך, ר' שלמה חיים [תיקון: אברהם שלמה] ענה: "מדוע לא כל העולם? אם לא כל העולם [ירוך אחריך] אז אני לא רוצה!"

י.פ.

הרב גאלד

נין של ר' שלמה חיים ונכד של המלאך

¹⁶ זה השם הנכון ולא ר' שלמה חיים.

אביו של ר' פנחס מקאריץ – ר' אברהם, היה מתנגד גדול.

כשר' פנחס היה תלמיד של הבעש"ט, זה הטריד את אביו, ר' אברהם, מאוד.

אז הוא נסע אחריו כי רצה "להצילו" מהשפעתו של הבעש"ט.

~~ר' אברהם פגש את הבעש"ט בקמינקא.~~

כשר' אברהם הגיע למיריפול, אמרו לו שהבעש"ט כבר נסע משם לקמינקא, אז הוא כבר נשאר במיריפול. ר' אברהם

היה [חכם] גדול מאוד ודרשת השבת שלו התקבלה בצורה יוצאת דופן על-ידי הקהל.

באותו הזמן, הבעש"ט היה בקמינקא וערך שם את השבת. הוא ישב בסעודה שלישית עד מאוחר בלילה. היה כבר אחרי

חצות הלילה וחשוך ואנשים עמדו ראש לראש [=צופים] והבעש"ט אמר תורה.

הוא ישב כך עד מאוחר עד שר' אברהם נסע והתקרב למיריפול ופגש אותו בסעודה שלישית.

כשר' אברהם נכנס, הוא סיפר שיש לו קושי בתוספות אחד שאינו יכול למצוא לו תירוץ.

קרא אליו הבעש"ט: "רצים למלחמה להצלת הבן ולא יכולים לתרוץ אפילו פשט אחד בתוספות!?"

אמר לו ר' אברהם: אם

תתרץ לי את התוספות, אני אתן לך את הבן שלי – בני ר' פנחס.

אמר הבעש"ט את הפירוש ור' פנחס אכן נשאר אצל הבעש"ט כתלמיד.

י.פ.

הרבי מליאובה

פעם אחת, הסבא משפולי בירך יהודי אחד ונתן לו מכה, ואמר [איחל לך]: תחייה עד 120 !
הרבי מליאובה ראה את היהודי כשהוא היה בן 103 ולאחר מכן הוא חי עוד 17 שנים.

י.פ.

הרבי מליאובה

הרבי מרוז'ין היה פעם אחת בציון של המגיד ממעזריטש.

הוא אמר: אנשים אומרים שה'בער' [=הדוב וגם מתייחס למגיד] יכול לרקוד – אני לא ראיתי אותו רוקד אף פעם.

אבל, עכשיו אני רואה ש'בער' אכן יכול לרקוד!

אוי, הוא יכול לרקוד!!

י.פ.

הרבי מליאובה

הוא בעצמו שמע מיהודי שהיה עד לכך

אצל ר' אהרון מצ'רנוביל נהגו לנסוע למקומות שונים כדי לאסוף 'מעמד' [=כסף כדי לתמוך בר' אהרון והמטרות שלו]. שלחו [לשם כך] בעלי בתים חשובים – חסידים – עם פתקים. בפתקים היה כתוב את המעמד [=סכום הכסף] המוערך לכל אדם.

פעם אחת, חסיד אחד הגיע לליאובה, ובין 'הפתקים של המעמד' היה אחד שבו היה כתוב: הנגיד ר' מאיר ברב גבריאלי 4 פעמים ח"י [=18, כלומר 72]. זה היה הסכום הגבוה ביותר שגבו בעיירה.

אבל אף אחד לא הבין מי הוא ר' מאיר בן גבריאלי. לה היה שם כזה בליאובה.

אז נזכרו שקיים אדם אחד בשם מאיר, משרת של קצב. אבל, לא ידעו מהו שמו של אביו מכיוון שהוא לא נקרא אף פעם [לעלות לתורה]. אבל כששאלו אותו מי הוא, הוא אמר שהוא מאיר בן גבריאלי. סיפרו לו שהוא מופיע במכתב מר' אהרון מצ'רנוביל ותובעים ממנו מעמד [=חובה כספית לתמיכה] של 72 רובל. הוא אמר בביטחון גדול: "בוודאי, אם הרבי מעריך כך, יהיה לי איך לשלם."

אולם, באותו השבוע לא היה לו מה לאכול. אז הוא יצא אל הכפר אל גוי אחד, לחפש איזו עסקה. בדרך, הוא מצא ארנק עם כסף וכשספרו את הכסף מצאו בדיוק 72 רובל.

לאחר המעשה הזה, ר' מאיר נהייה בעל בטחון גדול – הלוו לו כסף והוא נהייה

סוחר בהמון, ונהייה גביר גדול ונדבן.

י.פ.

הרבי מליאובה

פעם אחת, החפץ חיים ישב עם בחורים והם שוחחו על חשבון נפש. הוא סיפר להם על הפעם שערך חשבון נפש לראשונה.

כשהוא היה יתום בן 12, הוא נסע לעיר אחרת ושם למד בבית כנסת קטן. החבר שאיתו למד היה בחור גבוה ונאה ממנו כולם התרשמו.

פעם אחת, הגיע יהודי אל העיר לחפש חתן [עבור בתו] ובאופן ברור הוא בחר באותו חבר של החפץ חיים, ולקח אותו עמו לוורשה.

לאחר מכן, אלמן אחד כתב לחפץ חיים שהוא שמע שאמו היא אלמנה והוא רצה להינשא לה – אולם בתנאי אחד – שהוא, החפץ חיים, יתחתן עם בתו. מה לא יעשה אדם עבור אמו? לכן, הוא הסכים, נסע הביתה, והם כתבו תנאים כפולים [לשתי החתונות].

חזר החפץ חיים כמו שנסע, עם אותה קפוטה ממורטת, ומגפיים קרועים – מכיוון שהמחותן, מסכן, היה קבצן גדול – עני ואביון.

לאחר חצי שנה חזר החבר שלו מוורשה מגונדר עם קפוטת משי חדשה ומגפיים בוהקים. אולם, הדבר המרכזי שהוא התגאה בו, היה השעון הזהב הכבד שלו.

החפץ חיים, הודה ששעון הזהב הרשים אותו מאוד – למרות שהיה רק ילד.
החבר שכנע אותו: "אתה גם צריך לטעון שזה מגיע לך. המחנות [שלך] כבר יהיה חייב להיכנע. אני אתן לך עצה! סע אל
חמץ לשבת ואמור את המילים: 'או שתתן לי שעון זהב או שאין שידוך'"

החפץ חיים הרשה לעצמו להשתכנע. היו לו מספר מטבעות – אז הוא שכר עגלה ויצא לדרך, אל ראדין.
במהלך נסיעתו הוא פגש על הדרך מרכבה נהדרת שהייתה שייכת לגביר גדול.
וקרה שבדיוק כשהם נפגשו היה כל כך הרבה בוץ שהמרכבה החליקה והגביר נפל לתוך הבוץ – ושעון הזהב הכבד שלו
נפל החוצה מכיסו אל תוך הבוץ.

אז החפץ חיים קרא – "אז עשיתי באמת חשבון נפש – אם שעון זהב כזה שאני נוסע בשבילו, גם יכול ליפול לתוך הבוץ
– מה אני צריך אותו? ! – מה זה מועיל לי?"

י.פ.

אברהם פערלאוו

בעצמו שמע מהחפץ חיים

כשפוזונסקי, הגביר הפולני הגדול, נפטר, סיפרו לחפץ חיים כמה כסף הוא הותיר אחריו.
אמר החפץ חיים: "מדוע אתם מדברים על מה שהותיר – עדיף שתשאלו מה הוא לקח איתו"

י.פ.

אברהם פערלאוו

מספרים על הרבי מקאצק:

רש"י אומר שכשאליעזר בא להסתכל ברבקה, אז הוא "ראה שעלו המים לקראתה."

הרבי מקאצק שאל: "אם אלעזר ראה כזה מופת ברבקה מדוע הוא עוד היה צריך לחקור לגביה?"

ענה הרבי מקאצק: "לא מביאים הוכחה ממופת, צריך לראות גם מידה טובה. לכן, הוא שאל "הגמייני נא מעט מים".

י.פ.

אברהם פערלאוו

כשה'דגל' מחנה אפרים' בא להתיישב במז'יבוז' הייתה שם מחלוקת גדולה בין חסידים ומתנגדים.

[אגב, הרב המתנגד היה הסבא רבא של ר' חיים ביק]

אבל, החסידים טענו בפני ה'דגל' שמכיוון שהוא צדיק גדול בעל מידות, הוא צריך לעשות את הצעד הראשון וללכת אל הרב. הוא השתכנע. והחליטו ללכת אל הרב בשבת לקידוש.

בדיוק כשה'דגל' דרך על מפתן ביתו של הרב, הוא שמע איך שהוא מכין את עצמו לעשות קידוש ואומר את הפסוק "אם תשיב... והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר"

מכיוון שה'דגל' שמע זאת הוא כבר לא נכנס אל הבית. הוא אמר: "רק הקשיבו, רק הקשיבו כיצד הוא בעצמו מודה שהרבנות שייכת לנו, ולא לו.

הוא הזכיר רק 'נחלת יעקב' – ומי הוא נחלת יעקב, אם לא הילדים של ר' ישראל בעש"ט?!"

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

כשהבעש"ט היה במז'יבוז' הוא אכן נרדף רבות, אבל השם שלו תמיד נהייה גדול יותר ומופלא יותר.

בתו של מתנגד אחד בעיירה רחוקה ממז'יבוז' נהייתה חולה מאוד. הרופאים כבר וויתרו עליה – יהודים הציעו לו שכדאי לו ללכת אל הבעש"ט.

בלית ברירה, הוא קיבל את העצה ויצא לדרך. לא רחוק ממז'יבוז' התעוררה סערה איומה וסופת שלגים.

בקושי רב, הוא מצא מסתור אצל יהודי אחד באיזה כפר, שם היהודי ישב ולמד.

הוא היה כמעט קפוא לגמרי והיהודי קיבל אותו בהכנסת אורחים מרשימה ונתן לו לאוכל ולשתות ואף נתן לו בגדים יבשים.

לאחר מכן, שאל אותו היהודי – שהיה גם מתנגד גדול – אבל גם תלמיד חכם גדול: "לאן נוסע יהודי במזג אוויר כזה?" ענה לו היהודי בעל הבת החולה: "אל הבעש"ט. להציל את ביתי החולה".

ברגע ששמע זאת בעל האכסניה הוא נהייה עצבני ונסער

ורצה לזרוק אותו לסופה שבחוץ.

היהודי ביקש ממנו רחמים, והוא היה חייב להבטיח לו שהוא יחזור הביתה ולא ייסע אל הבעש"ט.

סיפרו את המקרה הזה לבעש"ט, והוא אמר: "היהודי בעל האכסנייה, היה אדם ישר וטוב מאוד [מענטש]. הוא במדרגת רב תנא הוא ופליג¹⁷ [=כלומר, האמורא רב נחשב לתנא לגבי הסמכות שלו לחלוק על תנאים. וכמו כן הבעש"ט החשיב את בעל האכסנייה כבר פלוגתא לגיטימי שיכול לחלוק עליו]."

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

¹⁷ ראו עירובין נ,ב; כתובות ח,ב; גיטין לח,ב ובכמה מקומות.

כשהרב [=ר' שניאור זלמן מליאדי, בעל התניא] היה במז'יבוז', ר' ברוך היה בריב גדול איתו, ולא הרשה לו ללכת אל ציון קבר הבעש"ט.

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

פעם אחת, הרב [ר' שניאור זלמן מליאדי, בעל התניא] אמר לר' ברוך: "אתה אמנם נכד של הבעש"ט, אבל רק בגשמיות.

אני נכד ברוחניות."

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

פעם, ר' ברוך הציק לרב [ר' שניאור זלמן מליאדי, בעל התניא] כל כך, שהרב התעצבן וצעק: "אין לך שום כבוד לתורה שלי!!!"

קרא ר' ברוך: "היכן כתוב משהו על כך שיהודי חייב לדעת ללמוד?!" וענה לעצמו: "אכן, זה כתוב במקום אחד: 'למדו היטב' – אבל רש"י אומר לימדו להיטיב."

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

איש אחד בא אל ר' ברוך והשתחצן שכל יום הוא אומר את כל התהילים.

ענה לו ר' ברוך: "עד כמה שאני מכיר אותך, אתה צריך רק לומר חצי תהילים כפי שכתוב בפסוק: "ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו" (תהילים ע"ח לג)

[הפסוק נמצא באמצע תהלים]

י.פ.

הרבי ממז'יבוז'

ר' בירוש, נקרא 'הרב המתנגד' במז'יבוז'.

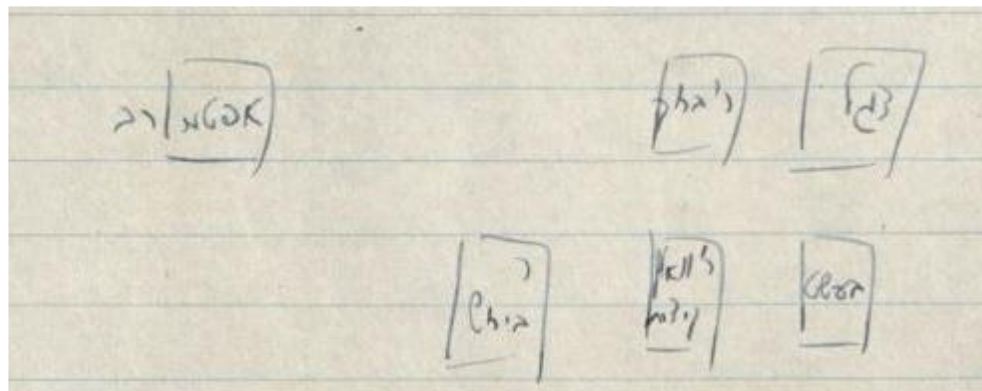
כשר' בירוש נפטר, החברא קדישא רצו לקבור אותו ליד ר' וואלף קיציס, שנקבר ליד הבעש"ט.

אבל בינתיים, ה'דגל מחנה אפרים' היה כבר במז'יבוז' והחסידים רצו לשמור את המקום ליד ר' וולף קיציס ריק בשביל ה'דגל'.

בזמן הלוויה כל החסידים נעמדו על המקום ליד ר' וואלף קיציס ולא הרשו לקבור שם את ר' בירוש.

כשהם עמדו שם ניצבים, יהודי זר אחד גם בא ונעמד איתם. כשנהייה לילה, , והיהודי נשאר יחידי. במהירות, הוא לקח את וחפר קבר עבור ר' בירוש.

כך מסודרים הקברים:

י.פ.

אלעזר זאהן

הבעש"ט נהג לנסוע לקאנסטאנטין העתיקה. כשהוא היה [נוסע] פעם אחת בשנה, הם נתנו לו 5 רובל. כשהוא הגיע אליהם לשם פעמיים בשנה, הם נתנו לו שלושה רובל בכל פעם – כלומר, 6 רובל בשנה.

י.פ.

ר' אלעזר זאהן

בקאנסטאנטין העתיקה, היה רב, ר' מאיר עמדין, בנו של ר' יעקב עמדין. כשהבעש"ט נהג לבוא לעיר הוא ערך את הקידוש אצל ר' מאיר עמדין. ר' מאיר נהג לקדש על חלב בשבת בבוקר. פעם אחת, כשהגישו לבעש"ט כוס חלב, הוא לא סירב לשתות. ר' מאיר התפלא על כך. כשחקרו ודרשו את העניין, מצאו שהאישה שחלבה את הפרה, הייתה 'בזמנה' [בימי הווסת] בשעת החליבה.

י.פ.

אלעזר זאהן

ר' מאיר עמדין היה חתנו של גביר אחד ולא קיבל שום משכורת על הרבנות. הוא גם לא היה איש עסקים – רק הרבנית, עסקה במסחר.

הוא לקח את בנו של ר' חיים הכהן רפפורט מלמברג לחתנו. הוא נקרא ר' בירוש.

ר' בירוש ראה שמכל הרבנים שבאים אל חמו – הוא נתן הכי הרבה כבוד לבעש"ט.

פעם אחת הוא שאל אותו על הסיבה לכך.

הוא ענה לו שהוא מסתובב בעולם ו"גוזר" (צדיק גוזר וה' מקיים).

פעם אחת הבעש"ט ראה את ר' בירוש – הוא אמר עליו שיש לו 'צלם אלקים'.

לאחר מכן ר' בירוש נהייה רב במז'יבוז'. משפחת ביק הם צאצאיו.

י.פ.

אלעזר זאהן

פעם אחת, כשהרבי מאפטא נסע אל החוזה ללובלין, הוא לקח איתו את בנו, ר' יצחק מאיר.
בזמן שהם ישבו בסוכה, ר' יצחק מאיר ראה שעל הסכך של הסוכה, היה חרות שם הויה. הרבי מאפטא אמר שזה סימן
שניתן רק לצדיק הדור.

כשהחוזה נפטר, הרבי מאפטא ור' יצחק מאיר ישבו שוב בסוכה ושם הויה הופיע על הסכך.
אז הרבי מאפטא אמר: "ביקשנו מרבנו של עולם שהוא יעניק לנו את זה."

י.פ.

אלעזר זאהן

הרבי מאפטא אהב להגזים.

פעם הוא הכין לנו, ר' יצחק מאיר, מעיל עם צווארון פרווה.

פעם הוא אמר שקוזק רכוב על סוס המחזיק חנית בידו, יכול להיתקע בתוך צווארון הפרווה.

י.פ.

אלעזר זאהן

[בגליון למעלה: ר' ברוך?]

כשהרבי מאפטא, התגורר בטולטשין, לא היו לו יחסים טובים עם בעלי בתים שלו.

לפני שהוא עזב את העיר הוא ניגש אל ארון הקודש וביאר את הפסוק: "בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע אויבי עלי.":

"מתי אדע שאני חשוב בעיניך – אם אתה לא מרע לאויבים שלי [בגללי]"

י.פ.

אלעזר זאהן

גם ה'דגל מחנה אפרים', ר' ברוך, וגם הרבי מאפטא גרו [עד?] גיל 12 שנה במז'יבוז'.

י.פ.

אלעזר זאהן

הבית בו שכן הבעש"ט, היה קטן ומרופט.

לר' ברוך הייתה דירה גדולה ויפה.

פעם אחת, הערשעלע אסראפאלער, שאל אותו: "איך זה שכל היחוס שלך מקורו בבעש"ט והוא התגורר בכזה עוני, ואתה מתגורר בכזה עושר?"

אמר לו ר' ברוך: "נו, יש לך בוודאי תירוץ לקושי שלך – תוציא את זה מלבך."

ענה לו הערשעלע אסראפאלר כך: "ביריד אחד היו קבצנים שניגנו בתופים וביקשו נדבות, כמה נתנו להם? – כמה קופיקות.

בעיר בתיאטרון, בו השחקן מחקה את הקבצנים, הוא מקבל מאה רובל על החיקוי הזה."

י.פ.

אלעזר זאהן (יהודי ממז'יבוז')

ר' פנחב לאנדוי הכיר יהודים שזכרו את הרבי מאפטא.

אחד מהם סיפר שבזמן שהוא היה בן 18, הרבי מאפטא היה בברדיטשב והלך לבקר את אשתו של הרבי מברדיטשב.

כשהוא חצה את סף הבית הוא קרא: "זוהי אדמת קודש מכיוון שהרבי מברדיטשב הלך פה." הוא הוריד את נעליו לפני שנכנס פנימה.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ברשותו של הרבי מצאנז יש העתקה של העתקה של מכתב שהבעש"ט כתב בעצמו לר' גרשון מקיטוב.

במכתב כתוב: בדרכי לאפטא, עברתי בתוך עיירה שם פגשתי שני צעירים שלמדו בבית הכנסת. הם התווכחו על עניין אחד בהלכה. אחד מהצעירים נקרא ר' יחזקאל ואני בטוח שהוא יהיה מורה הוראה בישראל (הוא הנודע ביהודה).

המכתב הועתק ממכתב שהיה שייך לנכד של הבעש"ט.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

פעם אחת הרבי מרופשיץ ביקר אצל המגיד מקוז'ניץ.

הרבי מקוז'ניץ היה נוהג לבאר אפילו את העניינים הכי גבוהים ועמוקים בקבלה ובחסידות בכזו קלות ופשטות שאפילו היהודי הכי פשוט היה יכול להבין.

לרבי מרופשיץ היה קשה פירוש אחד בקבלה ושוחח על כך עם המגיד מקוז'ניץ.

המגיד מקוז'ניץ הציג את ההסבר שלו בעזרת משלים שילד יכול היה להבין, אבל בתוכם הסתתרו רעיונות ומחשבות עמוקות.

בזמן שהם שוחחו כך נכנס אל הרבי מרופשיץ בעל העגלה שלו [שהיה] הדיוט ואיש גס.

הוא הקשיב כיצד הם משוחחים ופרץ בצחוק, [כאילו] אפילו הוא הבין את השיחה.

הרבי מרופשיץ נתכעס ואמר לעגלון: "צא מכאן, חצוף! אתה מאמין שטיפש כמוך מבין מה שאנחנו מדברים – זה עמוק מדי בשבילך."

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

פעם אחת, ר' חיים מצאנז התקשה להבין עניין קבלי אחד מתוך [הספר] 'עץ חיים'.

היה שם גם ה'מאיר נתיבים' ור' חיים ביקש ממנו שיסביר לו את העניין. הוא הסביר, ועיניו החלו להאיר. הוא שאל אותו:
"מאיפה למדת כזה פשט מאיר?"

הוא ענה לו – "זוהי דרך הקבלה שהבעש"ט לומד עם תלמידיו"

ר' חיים מצאנז התרגז ושאל: "אם זה מהרבי שמלטף ומכה סוסים, אז אני לא רוצה לשמוע!"

[בגליון: ראה המעשה מהבעש"ט ור' חיים מצאנז]

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

ר' שלמה לוצקר היה אחד מתלמידיו של המגיד ממזריטש. הוא היה המשמש שלו, והמגיד בעצמו ביקש ממנו לכתוב את מאמריו ודברי תורתו. ראה בהקדמה לליקוטי אמרים.
שם כתוב גם על הדרך בה הבעש"ט והמגיד למדו עם התלמידים שלהם.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

לאחד מראשי המתנגדים במז'בוז' הייתה בת יחידה. היא נהייתה חולה מאוד. הוא שכר שני יהודים שישגיחו עליה בלילה – שיתנו לה תרופות. אולם, אבוי!, כל מה שהרופאים הורו לעשות לא הועיל.

הנשים החלו לשכנע את האמא – שינסו ללכת אל הבעש"ט.

היא החלה להציק לבעלה עד שהוא הסכים והבטיח שילך אל הבעש"ט.

אך, מכיוון שהוא היה ראש המתנגדים הוא התבייש ללכת ביום, ובשקט, בלילה הוא הלך לבקר את הבעש"ט.

הבעש"ט הבטיח לו שבתו תקבל עזרה ושתבוא לה רפואה מגן-עדן.

בלילה, נשמעה דפיקה על הדלת ונכנס פנימה יהודי אחד לבוש כעגלון עם שוט בידו. אחד מן היהודים השומרים נעל את עצמו, והשני היה מיוחד מכדי לעשות משהו. העגלון ניגש אל החולה ונתן באפה משהו להריח ואמר: "אני מביא רפואה מגן-עדן, ומחר אבוא שוב."

בבוקר, הבחינו מיד שלנערה החולה פנים אחרות – היא נהייתה במצב טוב יותר.

מיד רצו אל הבעש"ט

וסיפרו לו מה קרה.

אז הבעש"ט הורה שכשהיהודי בדמות העגלון יגיע עוד הפעם, ישלחו אותו אליו.

בלילה, הוא הגיע עוד הפעם ושוב נתן לה תרופה. אז שלחו אותו אל הבעש"ט.

שאל אותו הבעש"ט: "מי אתה?" הוא ענה: "אני מת לפני מאות שנים. הייתי עגלון ופעם אחד נסעתי ביער ושמעתי בכייה קורעת לב: 'אוי ווי, צעקו – הציילו! הציילו!'. הוא ראה אדם תלוי גבוה מאוד על עץ, ושנשען על ענף רופף כדי למנוע ממשקל גופו לחנוק אותו. אולם, הענף החל להישבר והנה, הנה הוא תיכף יחנק.

העגלון ראה שאם הוא פשוט יחתוך את החבל, היהודי יפול ועלול לשבור את הראש. אז הוא חשב על דרך להעמיד את העגלה מתחת ליהודי כך שכשהוא יחתוך את החבל היהודי יפול אל תוך העגלה. וכך אכן היה והיהודי ניצל. כשבעל העגלה נפטר והגיע למשפט [בשמיים] אז שקלו את המצוות והעברות שלו, ומצוות הצלת הנפשות שקלה יותר מכל העברות שלו יחדיו, ובזכותה הוא נכנס לגן עדן ביחד עם יהודים בעלי מדרגה גבוהה מאוד. הוא, העגלון, לא הרגיש

בנוח לצד הלמדנים והצדיקים הגדולים – הוא בסך הכל עגלון פשוט.
ריחמו עליו והפכו אותו לשליח לדבר מצווה. וכשצריך "רפואה משמים" שולחים אותו.

י.פ.

דוד פישמאן

פעם אחת, רצה הרבי מאפטא לנסוע אל ר' ברוך. מכיוון שר' ברוך היה קפדן והרבי מאפטא אהב לומר גוזמאות – הגבאים חששו ודאגו שהם לא יסתכסכו ולכן לא הרשו לו לנסוע. אולם, הוא [=הרבי מאפטא] התעקש שהוא דווקא רוצה [לנסוע], אז המקורבים החשובים גילו לו את האמת, שהם חוששים שהוא יפגש עם ר' ברוך. אז הוא הבטיח להם שהוא ימנע מלומר גוזמאות.

כשהוא הגיע, בשישי בערב, ר' ברוך, אשר ידע שהרבי מאפטא אוהב לאכול הרבה, נתן לו כמות גדולה [של אוכל] – והרבי מאפטא, מכיוון שכך נהג, אכל ישר מהקערה. חשבו שזה יטריד את ר' ברוך. אבל הוא אמר שהוא ראה כיצד מקריבים קורבנות [=בהתייחס לאכילתו של הרבי מאפטא].

כשהרבי מאפטא התחיל לספר גוזמאות, ר' ברוך קרא: "זה ממש זהב [שיוצא] ישר מפיו." בשישי בערב ובשבת בבוקר, כיבדו את הרבי מאפטא לומר תורה. אולם, בסעודה שלישית הוא כבר לא רצה [לומר]. ר' ברוך אמר פשט קטן מהזוהר. כשהוא יצא מהסעודה הוא אמר למשרת שלו: "מהר, הכן לי את המשכב [=המיטה], אני רוצה לנוח. הוא שבר את כל כולי עם התורה שלו."

י.פ.

אלעזר זאהן

פעם אחת הרבי מאפטא והרבי מרוז'ין נפגשו ודיברו על הזוהר.

ציין הרבי מאפטא: "אנחנו חושבים שאני אומר זוהר ואתה אומר זוהר. פעם הייתי אצל ר' ברוך (והוא סיפר את המעשה

בסעודה שלישית אצל ר' ברוך), זה באמת נקרא להגיד זוהר [כמו שצריך!].

י.פ.

אלעזר זאהן

[פעם] הרבי מרוז'ין היה אצל הרבי מאפטא. הרבי מאפטא הקדיש הרבה זמן להראות לו את הברגים, המכשירים ושאר

החלקים של הכרכרה שלו.

חסידים סיפרו שאז אמרו שהוא לימד אותו מעשה מרכבה.

י.פ.

אלעזר זאהן

הרבי מוויז'ניץ הוא צאצא של ר' קאפיל חסיד – אחד מתלמידי הבעש"ט. הוא היה בעל התפילה אצל הבעש"ט.
קראו לו ה"שויטיניק" מכיוון שהוא תמיד צעק: "שוייתי ה' לנגדי תמיד"

י.פ.

הרבי מוויז'ניץ

הרב האגער

אומרים שבקיטוב יש מקווה בו הבעש"ט היה טובל. הוא היה בין שני הרים שבדרך בין קיטוב לקוסוב.

י.פ.

הרבי מוויז'ניץ

הרב האגער

אנשים מספרים על ר' רפאל מהמבורג שבמשך זמן מה הוא התקרב לדרך החסידות ובילה שם זמן מה אצל המגיד. אולם, זה לא השפיע עליו.

לאחר מכן, הוא היה בוויילנה ונכנס אל 'הגאון'. שאל אותו הגאון אם המגיד הוא למדן. ענה לו ר' רפאל: "לא." וכשהוא שאל אותו אם יש לו כח בנסתר הוא [ר' רפאל] ענה לו: "אני לא יודע – מכיוון שבדברים כאלו אני לא מבין כלום."

י.פ.

~~מתנגד~~

ברשותו של הרבי מצאנז היה מכתב מהבעש"ט שהוא העתיק מהעתק שמלפני כמאה 30-40 שנה.

המכתב היה ממוען לר' גרשון מקיטוב.

המכתב מזכיר ש"בעברי דרך ק"ק אפטא (הנודע ביהודה נולד באפטא) פגשתי בבית המדרש את האברך ר' יחזקאל וחברו, שהתווכחו בענייני טריפות הריאה, ואני הכרעתי ביניהם."

ובמכתב כתוב שהבעש"ט אמר על הבחור הצעיר, ר' יחזקאל, שהוא בוודאי יגדל להיות מורה הוראה בישראל.¹⁸

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' רוטנברג

¹⁸ הסיפור הזה מובא לעיל, עמ' 72.

פעם אחת הבעש"ט הגיע לסיטון. לא היה לו כסף עבור אכסניה – אז הוא התאכסן אצל חייט אחד, עני אך ישר. זה היה לפני סוכות ובעיר לא היה אף אתרוג. הלך הבעש"ט אל פרנס העיר ואמר לו שהוא רוצה לנסוע לעיר גדולה יותר ושהוא – הבעש"ט – יכסה חצי מהוצאות הנסיעה.

אולם, בעיר ההיא גם לא היה אפשר למצוא אף אתרוג. אז הבעש"ט חזר בייסורים גדולים. באמצע הלילה – בערב סוכות – דפק על החלון פרש, והעיר את החייט: "נימטו (רוסית) ישראלקי נמצא כאן?"

כשהחייט אמר 'כן', הפרש שם בידו אתרוג ונעלם.

אנשים אומרים שזה היה אליהו הנביא שהביא את האתרוג.

י.פ.

הרבי מבויאן

212 East Broadway

לפני שהבעש"ט התגלה, הוא היה מלמד בכפר ליד טשורטקוב. באותם ימים, לא היו מספיק יהודים בכפר למניין. אבל, פונדקאי אחד רצה שיהיה אצלו מניין והבעש"ט התפלל שם לפני העמוד [=כחזן].

כשה'מאיר נתיבים' שמע על כך, הוא זימן את הבעש"ט אל בית הכנסת ושאל אותו: "אתה באמת יודע להתפלל? נו, תתחיל לומר את 'כל נדרי'"

הבעש"ט החל לומר וברגע שהוא הזכיר את המילה 'כל', הסטנדר החל להתרומם מרוב ההתלהבות שלו.

אז ה'מאיר נתיבים' אמר: "נו, אתה רשאי להמשיך להתפלל"

אז הבעש"ט ענה: "אם הייתי מבטא גם את המילה 'נדרי', לא היה נותר אף שריד ופליט."

י.פ.

הרב מבויאן

212 East Broadway

לבעש"ט היה [עובד] גוי אחד בשם אלכסיי, שנהג להבעיר את התנור. הבעש"ט ראה ברוח הקודש שהוא היה רשע גדול – שהיה ביכולתו להחריב את העולם. לכן, הוא החניף לו ומדי פעם נתן לו רובל אחד יותר.

פעם אחת, הוא נסע איתו בקפיצת הדרך. פתאום, נעמד הגוי באמצע היער וצעק על הבעש"ט שהוא רוצה להרוג אותו. הבעש"ט הניח שהגוי צוחק והתחיל לצחוק. "לא!" צעק הגוי "אני הולך להרוג אותך מיד!" חשב הבעש"ט: מאיפה שואב הגוי כזה כוח? הוא הרגיש ברוח הקודש שהוא עומד על המקום בו קין הרג את הבל. המקום ההוא, ביחד עם נפש הרוצח שהייתה לגוי, התלכדו יחדיו כך שהגוי הציג רצחנות ואומץ יוצאי דופן.

ביקש ממנו הבעש"ט: "נו, אז עשה עבורי רק דבר אחד – אני רק רוצה להתרחץ לפני מותי." הוא פסע מספר צעדים אחורנית – הוא אך התרחק ממקום הסכנה וגבורתו של הגוי נעלמה והוא נפל לרגליו וביקש מחילה.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

ר' אליעזר, אביו של הבעש"ט היה מפורסם כמכניס אורחים גדול.
בזמן שאשתו של ר' אליעזר הייתה בהריון, היה רעש גדול בשמים על כך שנשמה כל כך גבוהה עומדת להיוולד. לס"מ
היה אינטרס אישי למנוע זאת. בתחילה, הוא רצה להבין מדוע לר' אליעזר מגיעה כזאת זכות גדולה. הצדיקים הגדולים
בשמים אמרו לו: "מכיוון שהוא מכניס אורחים גדול." הס"מ טען שזה לא נכון – וכי צריך לנסותו.
אז אליהו הנביא התחפש לאדם עני ובא עם תרמילו באמצע השבת אל ר' אליעזר ונכנס לתוך ביתו.
ר' אליעזר הראה לו כבוד גדול – הוא נתן לו מיטה ומאכלי שבת.
כשהגיע מוצאי שבת ואליהו הנביא ביקש להיפרד, ר' אליעזר לחש באוזנו – כך שאף אחד לא שמע – "יהודי יקר, אל
תעשה זאת שוב – אל תסע בשבת עם תרמיל."

כך, כשראו כמה גדולה מצוות הכנסת אורחים אצל ר' אליעזר, שאירח אפילו מחלל שבת – אז אף אחד בשמים לא יכולה
היה להיעשות [קטגור?] וילד נולד לר' אליעזר. זה היה ר' ישראל בעש"ט.

י.פ.

הרבי מבויאן

הבעש"ט פירש: "ומותר האדם מן הבהמה אין" – יתרון האדם הוא שהוא מבין שהוא לא שווה כלום.
ר' מנדל מוויטבסק אמר: "אמת מארץ תצמח" אבל אני שנמוך מן הארץ – ממני היא בוודאי תצמח."

י.פ.

דוד טווערסקי

היכן מוזכר הבעש"ט בספרים [הקדושים] העתיקים

בספר 'סוד יכין ובוועז' מאת ר' מאיר מרגליות (מחבר הספר 'מאיר נתיבים'), מוזכר באמצע הספר הציטוט "מורי ידידי

הרב החסיד ר' ישראל בעש"ט הקדוש העוסק בסתרי תורה."

ב[ספר] 'מים חיים' לר' חיים רפפורט מוזכרת גביית העדות מהבעש"ט.

ב[ספר] 'לוחות העדות' מוזכר מה שאמר הבעש"ט על קמיעות.

אגב, הבעש"ט נתן קמיעות. זה אחד משלושת הדברים שהבעש"ט נתן : ברכות, קמיעות וסגולות.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

בנו של ר' יעקב עמדן, ר' מאיר מקונסטאנטיין, חשד שהבעש"ט היה מכתו של שבתאי צבי, חס וחלילה. אולם, הוא רצה להיות בטוח ולכן, נסע אל הבעש"ט. הוא כל כך התפעל מהתנהגותו שנהייה אחד מחסידיו הראשונים.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

פעם אחת, הבעש"ט אמר שאחיה השילוני היה רבי שלו, וששלחו אותו אליו מן השמים כדי ללמוד איתו.

ה'תולדות' מזכיר בספרו שר' אחיה השילוני היה רבו של הבעש"ט.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

התגלות הבעש"ט

הוא התגלה בשנת ת"פ [1720], אבל התחיל לעשות רושם גדול לראשונה בשנת ת"ק [1740].

הוא נתגלה באוקופ.

בפעם הראשונה שהכירו בגדולתו הייתה כשהוא היה עוזר מלמד. הילדים שלו [שחנך אותם] היו היחידים שניצלו ממעשים מכוערים.

לפני שהבעש"ט התגלה הוא כתב מכתב לגדולי הדור. תוכן המכתב מודפס בספר אחד שהרבי מלובביץ' פירסם. { ? }

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

[ספר] 'קול אריה' לר' אריה ליב המוכיח מפולגאה נחשב הספר החסידי הראשון. שם כתובות ומוזכרות תורותיו של הבעש"ט.

{גיליון : ? אוצר הספרים, תקנ"ח. תולדות יעקב יוסף תקמ.}

המוכיח מפולגאה נסע בעולם מכיוון שהבעש"ט גזר עליו להפיץ את דרכו מהדוכן [=בבתי כנסיות, כמטיף].

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

אשתו של המגיד הייתה חייבת ללכת למקווה, אך, לא היה לה כסף. כשהיא הלכה לשמש בית המרחץ [במקווה] הוא לא רצה לחמם את המקווה בשבילה.
אז היא התיישבה בחוץ ובכתה מעומק ליבה.
פתאום, עברה שם מרכבה עם ארבע נשים. כשהן ראו אותה יושבת ובוכה הן שאלו אותה: "מדוע את בוכה?" והיא סיפרה להן על מצוקתה.
הן מיד הזמינו אותה אל תוך המרכבה ולקחוה איתן אל תוך המרחץ [המקווה].

כשהמגיד גילה זאת הוא אמר: "אלו היו ארבעת האמהות."
לאחר מכן נולד 'המלאך'.

י.פ.

ישראל וואללאך

247 East Broadway

אנשים מספרים

בדיוק כפי שר' חיים ויטאל היה מבוגר בשנתיים מהאר"י הקדוש, כך היה המגיד מבוגר מהבעש"ט בשנתיים.

בצווה של המגיד כתוב שהוא חילק את החסידים שלו בין תלמידיו.

מכיוון שהגליציאנים היו קצת פשוטים, ירש אותם ר' אלימלך. הוא הקצה לרב [=לר' שניאור זלמן מליאדי] את אזור בלרוסיה מכיוון שהם היו צריכים מלומד.

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

לאחר פטירתו של המגיד, הרב נפרד לשלום מ'המלאך'. 'המלאך' ליווה אותו בדרכו ונסע איתו חלק מהדרך. באמצע הדרך אמר 'המלאך': "הסוסים מובלים מהר מדי."

הרב ענה על כך: "אמת. אני לא למדתי מספיק קבלה." נסעו שניהם בחזרה והרב נשאר אצל 'המלאך' שנתיים. בתקופה זו הוא כתב את ספרו על הקבלה.

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

המלאך גר עם אשתו בסך הכל ארבע פעמים.

כשהיא התעברה בפעם הראשונה הוא אמר: "זה לא מה שחשבתי" והיא הפילה.

בפעם השנייה הוא שוב אמר כך והיא הפילה שוב.

כשהיא התעברה בפעם השלישית חששו לומר זאת ל'מלאך' ור' ישראל חיים נולד. כשסיפרו לו את הבשורה, 'המלאך'

עוד הפעם אמר: "זה לא מה שחשבתי, אבל זה כבר כאן אז שיהיה."

כשהרבנית התעברה בפעם הרביעית 'המלאך' אמר: "או, זה מה שחשבתי!" ור' שלום נולד.

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

ר' שלום מפרוהובישט נפטר בערב סוכות סביב 12 בלילה. לפני הפטירה הוא נעמד ויצא ממיטתו. הוא הכין עצמו [לפטירה]; הוא לבש קפוטה יפה חדשה וכרכה סביבו [בחגורה]. כשהביאו לו מים לשטוף את גופו, הוא לא רצה להתרחץ. לאחר מכן גילו שאלו היו מים המיועדים לנטילת הידיים של הבוקר. הוא הורה להרחיק אותו מהקיר ושאל: "מה השעה?" אמרו לו שרבע 12. פתאום, הוא החל לצחוק. פעם אחת, פעם שנייה, פעם שלישית, ואמר לקהל שעמד סביבו: "החלה מהומה בשמים. המלאכים רצים מסביב [וקוראים] – הכינו קבלת פנים לר' שלום! אז הס"מ ניגש ושאל למי הם מכינים עצמם בכזאת דרך. אז הם זרקו אותו החוצה. הוא שאל בפעם השנייה, וזלזלו בו שוב – מה הכוונה שאינך יודע מי הוא ר' שלום? אז הוא נזכר: זה שלומ'קע? הו! איך הוא רימה אותי! אוי, אני פשוט לא ידעתי מה הוא היה. זה גרם לצחוק בשמים." ר' שלום הוסיף: "מכיוון שהפמליה של מעלה צוחקת, צוחק גם אני." לאחר מכן, בדיוק בשעה 12 הוא הסתובב אל הקיר ונפטר.

אשתו הרבנית חוה'לה הייתה מוטרדת ועצובה מאוד לאחר הסתלקותו, אולם ר' אברהם, בנו הבכור, הרגיע אותה ובזמן שהם נכנסו

לסוכה הוא אמר לה: "צריך לשמוח עם האורח – לרבוננו של עולם יש אורח חשוב ליום טוב."

באותו היום נפטר גם יהודי פשוט אחד. בזמן שהרבי מרוז'ין, ר' ישראל, היה באמצע אמירת קדיש הוא פתאום הפסיק

וברח. [בגליון: בו בזמן הוא היה בן אחת עשרה, הוא נולד בתקנ"ז ור' שלום נפטר בתקס"ח].

ר' אברהם מפרוהובישט ניגש אליו לאחר מכן ושאל אותו: "מדוע ברכת באמצע הקדיש?" ר' ישראל'נו ענה לו: שנשמתו

של היהודי באה אליו ואמרה לו: "נשמתו של אביך אינה זקוקה לקדיש – אבל נשמתו כן. תן לבני לומר קדיש"

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט.

כשהרב משיפטייוקה, ר' יעקב שמשון שמע ש'הנודע ביהודה' זרק את ה'תולדות' [של] ר' יעקב יוסף על הרצפה, הוא החליט לנסוע את כל הדרך אל 'הנודע ביהודה'. הוא חשש שאם לגדול הדור יהיה יחס שלילי לחסידות אז ח"ו פורענות גדולה תתרחש, ודרך החסידות לא תוכל לשרוד זאת.

אז הוא נסע לפראג והתאכסן אצל 'הנודע ביהודה'. בשבת הוא העביר דרשה כזאת עמוקה ומלומדת בבית הכנסת ש'הנודע ביהודה' נדהם על גאונות הרב החסיד. ברגע זה הוא הרים את [ספר] ה'תולדות' שהוא זרק בפינה. למרות שהוא אף פעם לא נהיה חסיד, הוא לא הפגין שנאה לחסידות בשנים הבאות.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

ר' מאיר הלוי, מחבר הספר 'אור לשמים', נשכר על-ידי הרבי מאפטא ללמד את בנו, ר' יצחק מאיר, שיעורים. באותו הזמן, ה'אוהב ישראל' חי באפטא שם הוא שימש רב.

פעם אחת הרבי מאפטא התעורר פתאום באמצע הלילה משנתו ואמר לאשתו הרבנית: "כבר הגיעה העת שנסע מפה". ר' מאיר כבר זכה להיות ממלא המקום שלו.

בבוקר, הוא קרא לכל בעלי הבתים של העיר לבוא אליו יחדיו ואמר להם את הבשורה שהוא רוצה לעזוב את אפטא. חשובי העיר החלו לצעוק ולבכות, אבל ה'אוהב ישראל' נשאר בשלו: זה אבוד [= כלומר אין מה לעשות]. אבל הוא הבטיח להם: "בעבור המאמצים שלכם תמיד יקראו לי בשם עירכם – הרבי מאפטא". לאחר מכן, ר' מאיר ה'אור לשמים' נהיה רב באפטא.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

אנשים מספרים שביום בו הרבי מאפטא נפטר, היהודים בארץ ישראל ראו כיצד סוחבים אותו [באלונקה] וליוו אותו עד לציון הקבר.

לפני פטירתו הרבי מאפטא אכן אמר שכבר מוכן לו מקום [קבורה] בארץ ישראל.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרב רוטנברג

בעניין 'עשרה בטלנים' אנשים מספרים: הם התווכחו מה עדיף – ברית או מוות. גם בברית וגם במוות (ביארצייט [=ביום

הזכרון]) נהוג לשתות יי"ש.

הם הבינו שברית היא עדיפה, מכיוון שמהברית יצא מת [=כל אדם שנולד ימות בעתיד].

י.פ.

ישראל וואללאך

247 East Broadway

לר' מנדל מיכל'ע מזלוטשוב לא היה [מספיק] עבור שבת.

{ בשוליים: דר' השל אומר שזה לא נכון }

הוא הלך לבית הכנסת וביקש שיאספו יחד משהו עבור שבת [בשבילו]. ואכן כך עשו.

כשר' מנדל הגיע לתפילת פרנסה בתפילתו הוא הבין שאם הוא תלוי באנשים, מה שווה תפילתו. אז הוא ביקש מאלוהים שיעשה שאנשים ישכחו שנתנו לו [שהכינו לו?] משהו עבור שבת.

י.פ.

דוד טווערסקי

פעם אחת, הבעש"ט הורה פתאום לר' וואלף קיציס לנסוע לבראד. ר' וואלף לא שאל שאלות ויצא לדרך.

דרכו הייתה קשה וכשירד הלילה ר' וואלף נכנס לפונדק וביקש מקום ללון.

החנכר הפונדקאי אמר לו שהוא ירשה לו לישון שם, אולם בתנאי אחד שאם יבואו עוד אורחים הוא יהיה חייב לתת להם את מיטתו. ר' וואלף הסכים לכך.

באמצע הלילה כרכרה יפה התקדמה ונעה אל הפונדק, והנודע ביהודה עם חבורה מתלמידיו יצאו. הפונדקאי העיר את ר' וואלף והורה לו לתת את חדרו לאורח הנכבד. ר' וואלף ציית ונשכב עם התלמידים האחרים על הרצפה. הנודע ביהודה החל ללמוד סוגייה קשה. הוא למד בקול רם וחרג מהפירוש הפשוט. כשר' וואלף קיציס שמע זאת הוא קרא אליו והזכיר לו את הפשט הנכון. זה קרה פעם אחת, פעמיים, וגם פעם שלישית.

בפעם השלישית הנודע ביהודה תפס שהפירוש שהוצע הוא פירוש גאוני. הוא הציץ וראה שזה מגיע לא מתלמידיו, אלא מיהודי לבוש סחבות ששכב על הרצפה. הוא שוחח בלימוד איתו ולא עזב אותו [והפציר בו] עד שהוא [יסכים] לישון במיטתו.

בבוקר, הנודע ביהודה שאל אותו: "לאן אתה נוסע?" וכשהוא השיב לו שהוא גם נוסע לבראד הוא הורה לו לנסוע בכרכרה שלו.

כשהם התקרבו לבראד, ר' וואלף נפרד ממנו, חיפש אחר מקווה ונעלם.

מדוע הגיע הנודע ביהודה לבראד? חכמי הקלויז [בית המדרש] שמעו שהבעש"ט נותן קמיעות ועליהם כתוב השם המפורש. לכן הם ערכו אסיפה והזמינו גם את הנודע ביהודה.

כשהנודע ביהודה הגיע לאסיפה הוא הצהיר שהוא לא רוצה ללכת לאסיפה עד שלא יקראו לתלמיד חכם הגדול שפגש בדרכו.

חיפשו בכל בראד עד שמצאו את ר' וואלף מאחורי התנור בבית כנסת קטן. כשהוא הגיע לבית הכנסת הגדול, היכן שערכו את האסיפה, הנודע ביהודה קרא אליו שיבוא לשבת לידו ונתן לו מקום לידו על הבימה.

דין-התורה האסיפה החלה וחכמי בראד טענו שהבעש"ט נותן קמיעות וכותב בהם את השם המפורש.

קרא ר' וואלף קיצים בהתלהבות גדולה: "מה כוונתכם שהבעש"ט הקדוש צריך לכתוב את השם המפורש. בשבילו זה מספיק לכתוב ר' ישראל בן שרה.

וכדי להוכיח זאת, חפשו את הקמיעות וראו בעצמכם."

כשהנודע ביהודה שמע מה ר' וואלף קיציס אמר, הוא הורה לחפש את הקמיעות שנמצאו בבראד וכשפתחו אותם ראו שר' וואלף אמר את האמת.

י.פ.

דוד פישמאן

פעם חסיד פרוהובישט נסע למז'בוז' אל ר' ברוך. לפני שהוא יצא לדרך הוא החליט עם חבר שלו שבשבת בלילה, בזמן מלווה מלכה, שניהם יבחנו היטב מה נעשה אצל ר' ברוך וגם אצל ר' שלום מפרוהובישט וכשהיהודי יחזור ממז'בוז' הם ישוו את מעשיהם.

כשהיהודי מפרוהובישט הגיע למז'בוז' והיה במלווה מלכה, ר' ברוך ראה אותו ושאל אותו: "מה שלום שלום קע?" (מספרים שכך ר' ברוך דיבר על ר' שלום ואף פעם לא קרא לו ר' שלום). חייבים לעצור אותו, הוא הולך על חרב חדה המונחת מעל תהום עמוקה."

כשהיהודי חזר לפרוהובישט הוא שוחח עם חברו, שסיפר לו שבדיוק באותו הרגע שר' ברוך דיבר על ר' שלום, ר' שלום החל לשיר "תשבי תצילנו מפי אריות"

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

כשהמלאך היה מגיד בפאסטוב. לאחר זמן, החלו בעלי הבתים לדבר. "מה אנו מרוויחים מהמגיד – הוא כל הזמן מתפלל

או לומד ואנחנו לא שומעים אף דבר תורה ממנו."

הדיבורים הללו הגיעו לאשתו הרבנית והיא – בפחד – נכנסה אל המלאך וסיפרה לו שאנשים אינם שמחים ממנו ושהם

יכולים לאבד את פרנסתם ח"ו.

המלאך ענה לה: "אני אשם? – לא קראו לי אף פעם – הם צריכים לקרוא לי כדי שאבוא."

מיד לאחר מכן הייתה ברית וקראו למלאך.

הוא בא, כפי שנהג ללכת, עם טליתו על ראשו. בזמן שהחלו את למול את הילד, הוא הרים את טליתו לרגע – נפל כזה

פחד על הנאספים שכל הקהל ברח משם.

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

ר' מיכל'ע מזלאטשוב, בנו של ר' יצחק ראדיווילער (אחד מחכמי בראד), שמע על המלאך והתעקש שהוא צריך לנסוע אליו. לפני שהוא יצא לדרך אמר לו ר' יצחק שהוא צריך להיפגש עם המלאך רק במהלך הימים הנוראים. היו לו מכשולים בדרכו אחד אחרי השני והוא לראשונה הגיע לפאסטוב בערב תשעה באב. הוא רץ מהר לביתו של המלאך, אבל המלאך כבר היה בבית הכנסת. הוא ראה שהמלאך ישב במהלך כל תשעה באב כש"ראשו בין ברכיו". לאחר תשעה באב הוא נסע הביתה מכיוון שר' יצחק הורה לו שהוא צריך לפגוש את המלאך רק בימים הנוראים. כשהוא חזר הוא אמר לאביו, ר' יצחק, שהוא רוצה לחקות את המלאך – לא לאכול ולא לשתות, ורק לעסוק בעבודת ה' כל היום.

והוא החל ללכת בדרכו של המלאך.

כשהגיע יום כיפור, ר' מיכל'ע התנמנם בבית הכנסת בלילה. הוא חלם שהוא בעולמות העליונים. ברקיע אחד הוא ראה מלאכים אנשים יושבים על כסאות יקרים ואוכלים מכל טוב. אמרו לו שזה בשביל אלו שלא נהנו מהעולם [התחתון]. המשיך והגיע לרקיע אחר – הוא ראה שם אנשים יושבים ליד שולחנות עמוסים במאכלים יפים אבל המאכלים רק נשמעו להם.

אמרו לו שהמאכלים היו עבור אלו שיחקו [? שרוצים לחקות ?] אחרים.

בדיוק אז, ר' יצחק העיר אותו ואמר לו "עוד רגע קט ושרפת את עצמך, תפסיק להתנהג כך!"

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

התגלות הבעש"ט

פעם אחת הבעש"ט נסע דרך כפר אחד, וגוי אחד זרק עליו אבן. הוא החל לשקוע באדמה וככל שרצו להציל אותו, כך הוא שקע יותר.

רצו גויים אחרים אחרי הבעש"ט וביקשו ממנו שירחם ויציל את הגוי. הוא אמר שאם הנער יבטיח שהוא לא יעשה זאת שוב, אז הוא יזכה לישועה. וכך אכן היה.

לאחר מכן אמר הבעש"ט: "אנשים לא הרגישו בכלל שזה היה מופת."

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפרוהובישט

הרבי מסדיגורה, ר' אברהם יעקב, אמר פעם: "אף מעשה אמיתי לא כתוב בשבחי הבעש"ט. אולם, אם זה נכתב אפשר להאמין לכך? – מה כבר לא אפשרי להאמין לגבי הבעש"ט."¹⁹

י.פ.

הרב מפרוהובישט

הרב רייטער

¹⁹ הפירוש של המשפט במקור לא ברור.

כשהבעש"ט נסע בדרך לארץ ישראל, הוא עצר בקונסטנטינופול והתארח אצל אחד מחשובי ראשי הקהל שם. זה התרחש בדיוק בפסח ונתנו לבעש"ט יין ישן ומכובד עבור ארבע כוסות. יין עליו אומרים מביני עניין שאפשר להשתכר ממנו גם אם שותים ממנו רק כוס קטנה. אולם, הבעש"ט שתה את כל ארבע הכוסות וזה לא היה ניכר.

פעם מעשה זה סופר לרבי מבויאן, ר' יצחק פרידמן והוא העיר: "מה הפלא – הוא היה בבחינת 'אש אכלה אש'"

י.פ.

כשהספינה עליה נסע הבעש"ט לארץ ישראל, החלה לשקוע, הבעש"ט פחד כל כך שהוא שכח [כל] מה שידע. לאחר מכן, הוא ניצל ביחד עם תלמידו ר' הירש סופר. הבעש"ט ביקש מר' הירש: "אתה סופר – מנה לי את האותיות." וכשהוא החל למנות את האותיות חזר זכרונו של הבעש"ט והוא החל להיזכר בהכל כמו קודם לכן.

אנשים אומרים שאם הבעש"ט היה פוגש את ה'אור החיים' בארץ ישראל משיח היה מגיע.

י.פ.

לא ידוע באיזה יום נפטר הבעש"ט. חלק מהאנשים אומרים שזה היה ביום הראשון של שבועות – וחלק טוענים שבשני.

הרבי מבויאן, ר' יצחק פרידמן אמר על כך: "כתוב 'יסוד צדיק בשבעה נעלם', מכאן שהיה זה ביום השני של שבועות (ז' בסיון)"

אנשים אומרים שהבעש"ט היה בבחינת משה רבנו. משום כך, כמו שלא ידוע מקום קבורתו של משה רבנו – לא יודעים את יום מיתתו של הבעש"ט.

י.פ.

‘הנודע ביהודה’ {אומר} [כותב] באחד מהשו"תים שלו נגד אמירת 'לשם יחוד קודשא בריך הוא' לפני ברכות, מכיוון שהוא רואה בכך הפסק. ומשום שחסידים נוהגים לומר 'לשם יחוד', הוא מפרש את הפסוק "ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בו ופושעים נכשלו בו" כ- "צדיקים ילכו בו וחסידים יכשלו בו."

פעם אחת, הגיע נכדו של 'הנודע ביהודה' אל הרבי מרוז'ין ואמר לו שהוא רוצה להדפיס את ספר השו"ת של 'הנודע ביהודה' והזכיר בתוך כך שהוא רוצה להוציא את משחק המילים של פירוש הפסוק הנזכר לעיל ולשחזר את המקור: 'פושעים יכשלו בו'.

ענה לו הרבי מרוז'ין: עזוב את זה. הסבא הפך את הפושעים לחסידים ואתה רוצה לעשות מהחסידים פושעים?

י.פ.

פעם אחת, הבעש"ט הגיע לכפר אחד בשבת. הוא ראה כיצד יהודי פשוט ערך סעודה שלישית עם מניין יהודים ומאכלים טובים. שאל אותו הבעש"ט "מדוע אתה עושה כזאת שמחה בסעודה שלישית?"
ענה לו היהודי: "אומרים – 'שלא תאבד נשמתו בין גויים'. בסעודה שלישית כשהנשמה היתירה יוצאת ממני אני רוצה שהיא תלך בין יהודים."

י.פ.

כשהבעש"ט היה על ערש דווי בא אליו הס"מ [סמאל, השטן] ושאל אותו: "אתה רוצה שהמשיח יבוא?" הבעש"ט ביקש ממנו שייתן לו שעתיים לחשוב על-כך. לאחר שעתיים בא סמאל עוד הפעם אל הבעש"ט שהשיב לו: "אני רוצה שהמשיח יבוא בעוד שישים שנה. ואם מסיבה כלשהי הוא לא יוכל לבוא, אני אהיה חייב להיוולד עוד הפעם".

שישים שנה לאחר מכן נולד לר' מרוז'ין ז"ל בן. אמר הרבי מרוז'ין: "הייתי רוצה לתת לך את השם 'ישראל' על שם הבעש"ט הקדוש, אבל משום שאני כבר נקרא ישראל, אתן לך את השם יעקב – שהרי יעקב זה גם ישראל." היה זה ר' אברהם יעקב הרבי הזקן [=הראשון] מסדיגורא.

י.פ.

ירמיה כץ

(חסיד בויאן)

לאחר פטירת הבעש"ט, התלמידים האחרים שלו לא רצו להכיר במגיד כממלא מקומו [של הבעש"ט]. הם הסכימו ביניהם שמי שיספר מעשה או מאמר מהבעש"ט שאף אחד מהם לא שמע, אז בו הם יבחרו כממשיך. רק המגיד יכול היה לספר מעשה שאף אחד אחר לא ראה או שמע [על הבעש"ט]. הוא סיפר שהוא בעצמו ראה שכשהבעש"ט לקח כף מלאה באוכל לתוך פיו, עמוד של אש שרף את המאכל לפני שהגיע לפה שלו.

י.פ.

ירמיה כץ

(חסיד בויאן)

פעם אחת, לפני שהמגיד הפך להיות תלמיד של הבעש"ט, הוא חזר מהמים [=מקווה] ופגש בבעש"ט ובתלמידיו. הבעש"ט פנה אל תלמידיו ואמר: "אתם רואים – ככה היה נראה אדם הראשון לפני החטא". התלמידים ניגשו אליו [=אל המגיד] וביקשו ממנו שיהפוך לתלמיד של הבעש"ט, אבל הוא לא רצה. הוא חלם שהבעש"ט יהפוך להיות תלמיד שלו, אמנם בסופו של דבר הוא ראה את האמת ונהפך לאחד מחבורת הבעש"ט.

[הערת צד של הכותב:] לר' ירמיה יש סיפור על המגיד [על כך] שבתחילה הוא היה מאוד ביקורתי על הבעש"ט.

י.פ.

ירמיה כץ.

ר' פנחס מקאריץ היה אצל הבעש"ט בימים האחרונים של החג בפסח האחרון של חייו, אבל הוא הגיע מאוחר מאוד ולא היה לו זמן ללכת למקווה. אמר הבעש"ט: "אוי אוי, הוא היה עושה לנו טובה גדולה אם היה הולך למקווה!" (בשבועות ההוא, הוא נפטר).

כשר' פנחס מקאריץ היה על ערש דווי, ר' חיים מקראסנא, אחד מתלמידי הבעש"ט, נסע אליו. הוא הגיע בדיוק בערב שבת וסיפרו לו את הבשורה העצובה שזה היה מאוחר מדי [כלומר, שר' פנחס כבר נפטר]. הוא הלך אז למקווה, ושם הודיעו לו שר' פנחס עודנו חי, אבל לא זכרו את שמה של אמו של ר' פנחס כשהזכירו אותו. הרבי מקאריץ ז"ל אמר אז "זה עונש על כך שכהבעש"ט היה צריך אותי לא היה לי כלל זמן ללכת למקווה."

י.פ.

פיני לאנדוי.

לפני שהבעש"ט נפטר הוא אמר: לפני שאגיע לעולם הבא, אני רוצה שייקחו ממנו את כל ההשגות בגלל שהוא רוצה לבוא לשם כמו טיפש – בחינת "פני יאמין לכל דבר" [משלי יד, טו].

י.פ.

הרבי מבויאן

ר' מרדכי שלמה פרידמן

כשר' ישראל'נו מהוסיטאן התחיל להניח תפילין, אז אביו, הרבי הזקן [=הראשון] מהוסיטאן, ר' מרדכי פייביש ז"ל, סיפר לו את המעשה הזה [הבא] בזמן שעזר לו להניח את התפילין בפעם הראשונה:

פעם אחת חסידי רוסייה באו אל המגיד והתלוננו שבגלל המרחק הרב קשה להם לבוא [אליו] באופן תדיר יותר, אבל בו בזמן גם קשה להם לשהות תקופה ארוכה בלי הנהגת הרבי. אז המגיד פשט פריט מלבושו, [הוריד את] החגורה, [הוסיף את] המקל שלו ונתן אותם לזקן החבורה ואמר לו: "קח את החפצים אל וויטבסק. שם תמצא איש צעיר בשם מנד'לה ותתן לו את כל הדברים הללו."

כשהגיעו לוויטבסק הם התחילו לברר על אותו ר' מנד'לה. ענו להם: "יש כאן הרבה מנדל'ים. את מי מהם אתם צריכים?" כך, עד שפגשו אישה יהודייה אחת והיא ענתה להם: "גם לחתני קוראים מנד'לה, יכול להיות שזה הוא". כשהם פגשו אותו בבית ונתנו לו את כל הדברים [של המגיד] הוא מיד לבש את הבגד וחגר את החגורה ובו ברגע פניו השתנו לחלוטין והם לא הכירו אותו בכלל ופחד גדול נפל עליהם.

הזקן מהוסיטאן ז"ל סיים [את דבריו]: "אתה רואה בני, לפני רגע ככה – וכעת אחר לחלוטין. אני מברך אותך שתהייה אור ואש עבור הדור שלך כמו שר' מנדל'ה מוויביסטק היה בשביל [הדור] שלו."

י.פ.

ר' יעקב שמשון, הרב של באפאליע, סיפר כי בסלאוויטה היה מקובל שהמעשה על כך שהרב משפטיבקה היה אצל הנודע ביהודה [יחזקאל לנדא] בפראג הוא שקר וכזב.²⁰

(ר' יעקב שמשון הוא סבו של פיני לנדא)

י.פ.

פיני לאנדוי

²⁰ ראה קובץ 293.8 עמ' 155.

[ר' אברהם] המלאך התחתן עם בתו של ר' פייבוש מקרעמיניץ. ר' פייבוש לא רצה לנסוע לחתונה בגלל שזה נחשב ביטול תורה. כשחסידים סיפרו את זה למגיד הם גם סיפרו לו שר' פייבוש הוא כזה צדיק שבכל רגע ורגע הוא נזכר בנוכחותו של ריבונו של עולם. המגיד אמר: "אצלנו לא שוכחים את אלוהים ותורתו אפילו לרגע."

י.פ.

ירמיה כץ

(חסיד בויאן)

[ר' אברהם] המלאך נהג לאפות מצות בערב פסח ולשלוח לאביו, המגיד הקדוש, מצות לפסח. שאלו את המגיד: "המנהג בעולם בדרך כלל הוא שהאבא שולח מצות לבן – לא להיפך." ענה המגיד: "רק מלאך יכול לשמור בכזו אדיקות [אפילו] ממשוהו חמץ – לכן, אני לוקח ממנו מצות בערב פסח"

י.פ.

ירמיה כץ (חסיד בויאן)

לפני פטירתו של המגיד הוא דיבר עם המלאך על התלמידים שלו: "אם אתה רוצה לדעת לגבי פלפול, אתה צריך לפנות לתולדות [=ר' יעקב יוסף מחבר תולדות יעקב יוסף] מפולנאה, אבל אם אתה רוצה לשאול בדבר הלכה או פסיקה אתה צריך ללכת לרב [=ר' שניאור זלמן מליאדי] – כפי שהוא פוסק, כך פוסקים בשמים."

י.פ.

ירמיה כץ

(חסיד בויאן)

בחצר צ'רנוביל הייתה אופנה שלזוג היו שני חדרי שינה. כשר' שלום מפארבישט השתדך עם הרבי מטשארנאביל ונהייה חתנו, הוא הנהיג חידוש שהוא ואשתו ישנו בחדר אחד. זה הטריד מאוד את ה' מצ'רנוביל והוא החליט שהוא חייב ללכת לראות איך הזוג הזה נוהג. ביום הראשון של סליחות, במהלך היום, הוא נכנס לחדר וברגע שפתח את הדלת הוא התעלף. [בגליון:] (מה שהוא ראה קשור במעשה אחר על ר' שלום, שבינתיים לא יכולתי לקבל) כשהוא התאושש הוא צעק: "אוי אוי ! אם ככה אני חייב לעבור למקום אחר." הוא _____? _____ הסתלק לצ'רנוביל ושם הוא ייסד את חצרו.

י.פ.

ירמיה כץ

[בגליון: ר' כץ סיפר שהוא שמע מיהודי אחד שהאבא שלו בעצמו היה נוכח במעשה זה.

כשהמלאך התקבל [למגיד] בפסטאוו, שילמו לו 10 זהובים לשבוע והוא חי בעוני גדול. כל היום הוא ישב ביחידות והתפלל ולמד. במהלך היום הוא כיסה את פניו בטלית וכשלא הייתה לו טלית, פניו היו מכוסות בוילון. הוא לא נהג כמגיד כלל – ולא דיבר מילה עם איש, אלא [פשוט] ישב בחדרו. פעם ביום שלחו לו לחדרו פנימה יונה לאכול וזה הספיק לו.

הקהל ובעלי-הבתים החלו לכעוס – לא הייתה לעיר שום תועלת ממנו כמגיד. פעם אחת הגבאי העז ונכנס אל המלאך, אל תוך ביתו, וסיפר לו על טענות הקהל. "נו, מה הם רוצים?" שאל המלאך. הגבאי ענה שבשבוע הבא יש ברית ורצוי שהמלאך יופיע, אז הוא הבטיח [שיופיע].

כשהופיע המלאך ביום הברית נפל פחד על הקהל, ורוב האנשים התעלפו מחולשה ובקושי נשאר מניין עבור הברית. המלאך נתן לילד את השם לייב. מספרים שלייב היה גיבור באופן יוצא-דופן וחזק כעשרה אריות.

י.פ.

ירמיה כץ

הראשון מהאדמו"רים החסידיים שהתנגדו בעוצמה למתנגדים ולאשכנזים היה הנועם אלימלך, ר' אלימלך מליז'נסק. הוא גזר שצריך להיפרד מהמתנגדים והאשכנזים, כלומר שעליהם לעשות בתי כנסת ומניינים נפרדים משלהם, ולשכור שוחטים משלהם.

י.פ.

הרבי מצאנז

כשר' ברוך ממעז'יבוז' היה עוד ילד הוא פעם אחת ביקר אצל ר' פנחס מקאריץ. כשהוא הלך לישון, ר' פנחס קרא לבני ביתו ואמר להם: "אתם רוצים לראות יהודי אמיתי שדבוק בכל איבריו בריבונו של עולם? הביטו!" ר' פנחס הניח את ידו על מזוזת הבית וכיסה אותה. ברגע שהניח ידו על המזוזה, ראו את ר' ברוך מתחיל להתהפך ולנוע מתוך שינתו – באי נחת. ר' פנחס חזר על כך מספר פעמים ובכל פעם ר' ברוך זז והתהפך.

י.פ.

הרבי מצאנז

כשהרב [ר' שניאור זלמן מליאדי] החל לכתוב את שולחן ערוך הרב שלו, המגיד אמר לו שלא יפסוק הלכה עד ששני גאוני הדור, האחים ר' שמלקה מניקלסבורג וההפלאה [ר' פנחס מפרנקפורט], מסכימים איתו. וכך היה. ר' שמלקה וההפלאה עברו על כל פסק דין. כך מקובל בקרב החסידים ולכן העולם החסידי מחזיק מהשולחן ערוך הרב.

י.פ.

הרבי מצאנז

כשר' אברהם מסוכטשוב היה צעיר הוא למד אצל שוחט שהיה בן-בית [=מקורב] אצל הרבי מצאנז, הדברי חיים. פעם הוא סיפר על גדולתו של הרבי מסוכטשוב עוד כשהיה רק ילד בן שמונה.

אביו של הרבי מסוכטשוב היה אדם גדול, מחבר הספר אגודת אזור, היה רב בעיירה שלו ולימד שיעורים לתלמידיו. פעם אחת אברהם'לה הקשיב בשיעור ואחר כך הוא : "אבא – הקושייה שלך אינה קושייה בכלל וגם התירוץ לא" האבא לא הקשיב בתחילה, אבל כשהוא החל לשקול זאת מחדש, ראה כי בנו צדק. כך זה נמשך כמה ימים. האבא חשש שיובך בפני אנשי עירו, ונזף באברהם'לה שיפסיק לשגע לו את השכל. אבל מאז הוא [בכל זאת] לא הרשה לאברהם'לה להיכנס לשיעור שלו.

י.פ.

הרבי מצאנז

המגיד מסקולע, ר' שלמה לוצקער, חווה פעם מופת מהמגיד ממעזריטש.

ר' מוט'לה [הערת צד:] (יחיאל מיכל?) מזלוצ'וב, הבן של ר' יצחק מדרוהוביץ' – עמד בראש חצר משלו ולא היה מתלמידי המגיד. פעם אחת הוא היה במעזריטש אבל לא כחסיד. הרבי מנסכיו, שהיה אחד מאנשיו של ר' מוט'לה, התלווה אליו [למעזריטש]. הרבי היה צריך את ר' מוט'לה אבל לא יכול היה למצוא אותו. הוא פגש את ר' שלמה לוצקער ושאל אותו: "איפה הרבי שלי?" ר' שלמה חשב שהוא מתכוון למגיד כי המשמעות של סתם "רבי" אצלו היא המגיד אז הוא לקח אותו אל המגיד. כשר' מוט'לה שמע על כך זה הטריד אותו מאוד והוא צעק על ר' שלמה: "אתה כבר לא תהיה רבי!"

[באותו הזמן] בחדרו המיוחד, המגיד הרגיש ברוח הקודש שר' מוט'לה גוזר גזירה. הוא קרא לר' שלמה ואמר לו: "שמע, היית ראוי להיות רבי של ששים אלף חסידים אבל ר' מוט'לה ביטל זאת. אני מבטיח לך שיהיה לך תלמיד אחד שיהיה שקול כנגד ששים אלף [חסידים]". זה היה ר' שלום מבעלז.

י.פ.

הרבי מצאנז

החוזה מלובלין הרגיש שנשמה גדולה גדלה בסקוהל. כיוון שהיו מספר חסידים בלובלין שהיו נשגבים – ביניהם ר' יוסף אלעזר, שהיה אחד מהחסידים הנעלים ביותר בלובלין – אז הוא הורה דרך התלמידים שלו שר' שלום מאוד מוצא חן בעיניו והוא רוצה לראות אותו אצלו. זה הכביד על לבו של הרבי [=שהיה אז חסיד] מבעלז כי הוא לא רצה להיפרד מרבו ומדריכו ר' שלמה לוצקער. הוא גם לא רצה לספר לו על כך כי לא רצה לביישו.

אבל, ה[חוזה] מלובלין לא הניח לו וקרא לו לבוא אליו מספר פעמים. ר' שלום אז פחד מההקפדה של החוזה ובסופו של דבר דיבר עם ר' שלמה לוצקער. כשר' שלום סיפר לרבו מה התרחש, ר' שלמה התחיל לבכות: "הלא יש לו את כל העולם – מה הוא רוצה ממני? !". לי יש פרדה אחת והוא רוצה לקחתה ממני! " אבל הוא לא הסכים, ור' שלום נשאר בסקוהל.

פעם אחת ר' שלמה לוצקער קרא לר' שלום ואמר לו: "הקשב! הלא אתה עדיין איש צעיר עם אישה וילדים קטנים. בכל זאת צריכים לפחד מהחוזה מלובלין. לך לשלום." כשר' שלום הגיע ללובלין הוא מצא שם צדיקי עולם גאונים אדירים – אבל החוזה נתן לו כבוד גדול, ובשבת הוא נתן לו עלייה שישית.

י.פ.

הרבי מצאנז

הרבי מסקוהל, הרמ"ז, היה החותן של הרב הזקן [=הראשון] מבעלז. הוא היה מתנגד ואיש גדול, והרבי מבעלז למד בשיעורים שלו. הרבי מבעלז היה בן חמש עשרה כשהוא התחתן. המגיד של העיירה היה אז ר' שלמה לוצקער שלא רק שהיה תלמיד של המגיד, אלא גם המשמש בקודש שלו, הסופר והמזכיר שלו.

פעם אחת, הרבי מבעלז עבר ליד הבית של ר' שלמה לוצקער ור' שלמה קרא אליו: "איש צעיר, אתה מוצא חן בעיניי, אני רוצה ללמוד איתך חסידות וקבלה" והרבי מבעלז הסכים. אולם, מאחר וחותנו, הרמ"ז היה מתנגד זה היה חייב להיות בסתר, וכך יצא שהוא היה חייב ללמוד עם ר' שלמה את השיעור שלו בחסידות בחצות הלילה. השיעור של החותן התחיל בחמש בבוקר ומכיוון שהרבי מבעלז הגיע הביתה מהשיעור של ר' שלמה בשלוש או ארבע בלילה הוא בקושי ישן, וקרה שהוא נרדם במהלך השיעור של חותנו. זה הטריד את הרמ"ז מאוד והוא התבייש מאוד בחתנו. זה הגיע לידי כך שהוא אמר לבתו שמשום שחתנו מביך אז יהיה ראוי להתגרש ממנו. אשתו של הרבי מבעלז ידעה על השיעורים שלו

באמצע הלילה, אבל היא לא רצתה לספר לאביה עליהם.

זה נמשך זמן מה. הרבי מבעלז למד בלילה עם ר' שלמה לוצקער ולעיתים קרובות היה נרדם מרוב התשה בשיעורים של חותנו. זו הייתה חרפה גדול עבור הרמ"ז בפני התלמידים האחרים. לכן, הוא החל להציק לבתו בעוצמה שתגרש מבעלה. [לאור זאת,] היא הוכרחה לספר לאביה על השיעורים של בעלה וגם סיפרה לו על גודל צדקתו ועבודת ה' שלו. מאז ואילך הרמ"ז הניח לו ואפשר לו ללכת בדרך החסידות.

י.פ.

הרבי מצאנז

פעם אחת ר' שמלקה מניקולסברג נתן טבעת למסכן אחד בגלל שהוא התלונן לו רבות. כשאשתו הבינה זאת, היא התרגזה והוכיחה את בעלה שהטבעת הייתה שווה הרבה מאוד כסף. אז ר' שמלקה קרא לאביון ואמר לו שלמען השם לא ימכור את הטבעת בפחות ממה שאשתו העריכה שהיא שווה.

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' חיים מצאנז התפרנס מסחר בפשתן לבן. כלומר, אשתו עשתה עסקים עם ר' אפרים זלמן מרגליות מבראד. פעם אחת, אשתו נקלעה לסכסוך עם החברה של ר' אפרים זלמן. היא האמינה שחייבים לה שמונים זהובים. היא המשיכה להתעקש ולטעון על כך אבל ללא הועיל. היא התעקשה שהיא רוצה שר' חיים עצמו יבוא לברודי לדון בכך עם ר' אפרים זלמן או שהיא תזמין אותו לדין תורה. בתחילה, ר' חיים לא רצה ללכת בגלל ביטול תורה, אבל היא הציקה לו עד שהוא הסכים. כשהוא הגיע לברודי וכשראה את ר' אפרים זלמן הוא מיד החל לשוחח בלימוד, וזה נמשך שעות. לאחר מכן, שאלו אותו ר' אפרים זלמן: "מה מביא אותך לבראד?" ר' חיים סיפר לו על הסכסוך שיש לאשתו עם החברה. ר' אפרים זלמן אמר לו שהוא כבר כמה שנים לא היה בחנות אבל "עבורך אני אלך ואפתור את הסכסוך. כך או כך אני מאמין לך." והוא הלך לחנות והורה לשלם לאישה את 80 הזהובים.

י.פ.

הרבי מצאנז

פעם אחת כשר' משה לייב מסאסוב בא לטרנוגרוד אז האמא של הדברי חיים, ר' חיים מצאנז, באה לביתו של ר' משה לייב עם הילד שלה על הידיים. כשהיא נכנסה, ר' משה לייב נעמד. היא פחדה נורא. "אל תפחדי", קרא אליה ר' משה לייב. "אני לא נעמד בעבורך – אלא בשביל מנהיג העתידי של הגולה, שאת אוחזת ב ידיך."

כשר' חיים היה בן שלוש-עשרה [מחבר] הים התלמוד (ר' יהושע העשל ארנשטיין) נתן לו סמיכה: "יורה יורה ידין ידין" [לשון כתב הסמיכה שמצביע על הזכות להורות בהלכות איסור והיתר ולדון בדיני ממונות].

בגיל חמש-עשרה, [מחבר] הישועות יעקב (ר' יעקב משולם ארנשטיין) צירף אותו לבית הדין בעבור התרת עגונה.

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' זלמן אורנשטיין סיפר להרבי מקינוב:

הרב [שניאור זלמן מליאדי] היה תלמיד של ר' מיכל מזלאטשוב. כשר' מיכל נסע הוא לקח איתו את תלמידיו ועמם הלך [גם] הרב. כשר' מיכל היה אצל המגיד הוא הנהיג ששניהם יוכלו להוביל טישים נפרדים במהלך הסעודה השלישית [של שבת]. בזמן שהרב מזלאטשוב אמר תורה נהג המגיד לשתוק, אבל כשהמגיד התחיל לדרוש, ר' מיכל לא הביט בו כלל ועסק בשלו.

זה היה מאוד קשה לרב והוא לא הבין – ר' מיכל נוסע אל המגיד ואז לא נוהג בדרך ארץ כלל! [?!] אצל המגיד היה מקורב אחד, חכם גדול, שהיה לפני כן [תלמיד] אצל הגאון מווילנה ונהייה חסיד. הרב שאל בעצתו של החסיד הזה, מה עליו לעשות. אמר לו אותו מקורב: "אני אראה לך איך המגיד נוהג בחצות [ביחס לתיקון]". הוא הראה לו בחצות, איך, למרות שהוא צולע וצריך

קביים, המגיד זורק אותם ורץ כאש לזהבת. הרב התפעל מזה מאוד. אז המגיד פתח את הדלת ואמר לרב: "בענייני תורה ר' מיכל גדול יותר, אבל בעניין תיקון נפשות אני ניצב גבוה ממנו" אז הרב נשאר חסיד של המגיד, שכן גם הוא הרגיש שתיקון נפשות זה נעלה וחשוב יותר.

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' יעקב עמדין אמר פעם: "מכיוון שאני כבר זקן, אני לא יכול להתחרות עם הבעש"ט"

י.פ.

הרבי מקינוב

כשר' ברוך ממעז'יבוז' היה ילד כבן שבע-שמונה, הוא למד בבא-קמא. כששאלו אותו למה הוא לומד בבא-קמא הוא ענה: "האותיות של בבא-קמא הן ראשי תיבות של 'ברוך בן אדל קדוש מבטן אמו'".

י.פ.

הרבי מקינוב

אשתו השנייה של ר' מוטל מצ'רנוביל – איתה היו לו חמישה בנים – הייתה הבת של ר' דויד לייקיס.
הרבי מקינוב [המספר] חושב שלייקיס זה שם של עיר.
הרבי מקומרנו אומר שזה ליאה'קיס, [כלומר] שלאמא שלו קראו לאה.

י.פ.

הרבי מקינוב

רבי ייבא נהייה המגיד באוסטרה כשהוא היה בן שמונה-עשרה.
הרבי מבערדיטשב העיד עליו שהוא מרגיש אור ממנו – אור קדוש.

י.פ.

הרבי מקינוב

”זה לא מפריע לי שהסבא משפולי מדבר כנגדי” – ציין פעם ר’ נחמן מברסלב – ”הוא מדבר רק על דברים שאנשים
אומרים שאני עושה – אבל אני לא עושה אותם.”

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' משה חיים אפריים מסדליקוב, נכד הבעש"ט, היה עשיר. פעם הוא עזב את סטינוב ופגש בר' אהרון מקליבנע שהיה עני מאוד, אביון. לאחר שהם בירכו זה את זה, ר' אהרון שאל אותו: "מהיכן אתה מגיע?" כשה[רבי] מסדליקוב ענה שהוא בדיוק עזב את סטינוב, ר' אהרון אמר: "אוי לי! זה [=סטינוב] יהיה עכשיו כמו מצולה בלא דגים." ה[רב] מסדליקוב אמר לו: "אל תירא! פתחתי את עיניהם כך שעכשיו הם יתנו כסף".

י.פ.

הרבי מקינוב

מספרים שר' אהרון מקליווע, תלמיד של המגיד, למד רק ביחידות. שאלו אותו למה הוא לומד ביחידות והוא ענה: "אני לא מתחיל ללמוד עד שאני רואה את התנא מול עיני."

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' אר'לה (?) מטיטעב, נכד (?) הבעש"ט (?) היה מגיד בסלאפקאוויץ. שם חי גם ר' אהרון מקליוונע, תלמיד המגיד. ר' אהרון היה תלמיד חכם מופלג שידע שמונה-עשרה מסכתות בעל פה. בית המדרש הישן נהרס ורצו לתקן אותו – כל העיר נשרפה כליל. לר' אהרון מקליוונע היה שולחן העץ בבית המדרש – הוא לא נשרף.

י.פ.

הרבי מקינוב

הרבי [משה צבי] מסאווראן רב עם הרבי מרוז'ין. הרב [אברהם יהושוע השל] מאפטא ביקש ממנו שלא יטריד אותו.
ה[רבי] מסאווראן ענה: "אני אעשה כל דבר שתאמר – רבי מאפטא – אבל לא את זה".

י.פ.

פנחס לאנדוי

את הפסוק "לכל בני ישראל היה אור במושבותם" פירשו ככה: "אם אבן טובה מתלכלכת או ששמים אותה בטבעת מכוורת – היא לא נראית טוב – היא לא זוהרת. אבל, שים אותה בתוך טבעת זהב או פלטינום או משהו מעוצב – היא זוהרת ונהיית במילא יותר מאירה. במילים אחרות, ה"אור" של ישראל יזהר לפי "במושבותם" [=מקום מושבם]. ישראל זוהרים לפי המקום שהם עושים לעצמם.

י.פ.

הרב קעלעמער.

הצדיקים הסבירו מהי הסיבה לכך שקראו לו "בעל שם": "בעל" כלומר אדון, מושל. לכל מושל יש את כלי הזיין שלו שבעזרתו הוא מושל. כלי הזיין של הבעל שם היה הנשמות של הנפשות שהוא משך אחריו כחסידים. 'נפש' היא 'שם' – ראייה לכך היא הפסוק: "נפש חיה הוא שמו". אז הוא נקרא בעל שם – בגלל שהוא אדון, כלומר שולט בכל הנשמות של הנפשות שלו [=אנשיו, חסידיו].

י.פ.

הרב קעלעמער

כשהתולדות [יעקב יוסף] נדפס ור' יעקב יוסף רצה למכור אותו בברדיטשב, אף אחד לא רצה לקנות אותו. אז הרב של ברדיטשב רכש כמות גדולה של [עותקים של ספר] התולדות בעצמו מתוך חשש שתהייה לתולדות [=ר' יעקב יוסף] הקפדה על העיר והיא, חס וחלילה, תפגע.

י.פ.

הרבי מבויאן

פעם ר' ברוך ממעז'יבוז' אמר את הדרשה הבאה: את המשפט "היינו הך למה לי למיתני?" הוא פירש כך: היינו הך – אם תוקפים אותנו ככה – למה לי למיתני – למה גם הורגים אותנו?

י.פ.

הרב קעלעמער

בטיש של סדיגורא היה קהל גדול – כולל חסידים נעלים ורבנים חשובים. הגבאים לא ידעו איך במצב כזה עליהם להושיב את כולם בשולחן, אז הם שאלו את הזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה איך לעשות זאת. [ענה הזקן מסדיגורה] "כתוב: 'ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים' [אבות ה, ה]. אנחנו יודעים ש'אוירא דארץ ישראל מחכים' [בבא בתרא קנח, ב] – 'איזהו חכם? המכיר את מקומו' [אבות ו, ו] – אכן כל יהודי ידע איפה מקומו בירושלים ולאף אחד לא היה צפוף, וכך גם כאן – כשכל אחד יכיר את מקומו הוא כבר ימצא את המקום שלו ואף בשולחן לא יהיה צפוף."

י.פ.

הרבי מבויאן

לפי שבועות הייתה שנה קשה ; לא הייתה פרנסה ; והרבה חיילים רדפו את היהודים. אז ר' נחום מצ'רנוביל אמר : "זה לא פלא שבמתן תורה הייתה כזאת התגלות והיהודים צעקו 'נעשה ונשמע !' בים סוף היו כאלו ניסים – 'ראתה שפחה על הים... '[מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', ילקוט שמעוני פ' בשלח, רמ"ז], ולאחר מכן בהר סיני 'כפה עליהם ההר [כגיגית]' [שבת פח,א]. עם כאלה ניסים זה לא פלא שהייתה כזאת התגלות וקבלת התורה באהבה. רבונו של עולם ! " קרא ר' נחום, "הראה לנו היום התגלות כזאת וניסים כאלו, ואז תראה איך היהודים שלך יקבלו את התורה באהבה."

י.פ.

הרבי מבויאן

פנחס לנדוי ראה את אחת מההגהות של הבעש"ט בספר הצורף שהיה אצל פייגע'לה [שם היה כתוב]: "לא להדפיסו ולא להעתיקו מכיוון שהוא אחד ואין שני לו. אחד ואין שני לו? הכיצד [?] הלא אדם הוא? אלא בסוד ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' [בראשית א, ה] וחמישה נוספים לו, ושבת שקולה כנגד שניים".

ר' אהרון מצ'רנוביל ביקש מר' יצחק מסקווירה שירשה לו להעתיק אותה [=את ההגהה] אבל הוא סירב בגלל שהבעש"ט לא הרשה זאת. אולם ר' אהרון ענה לו: "ובכל זאת הבעש"ט אומר [בהערה לספר]: 'אלא בסוד ויהי ערב... [יום אחד]' אז אם סופרים אחד 'וחמישה נוספים לו' [ככתוב שם] יוצא שש. לאחר מכן כתוב: 'כנגד שניים' – אז יוצא לנו עכשיו שמונה – זה רמז לשמונה בנים של ר' מוט'ל מצ'רנוביל ולכן צריך לאפשר לנו להעתיק." ענה לו הרבי מסקווירה: "לא חשבתי כך, אבל אכן אמרת דרשה יפה, אז אני ארשה לך להעתיק, אבל לא מעבר לכך."

אותה העתקה עברה בירושה מר' אהרון לבנו ר' נחמוס, ממנו לר' מרדכי מליווא וממנו לר' יהושע השל

מצ'ודניב.

י.פ.

פנחס לאנדוי

מכיוון שהבעש"ט אומר [=כותב]: "הלא אדם הוא..." חסידים חושבים שאלו הם הכתבים של ר' אדם בעל שם טוב. הוכחה לכך היא שר' אדם בעש"ט גם הגיע לוורשה, ומחבר ספר הצורף [=ר' יהושוע העשיל בן רבי יוסף צורף] נקרא "הצורף מוורשה".²¹ החסידים הזקנים ידעו שר' אדם הוא שהגיע לוורשה [הערת צד: (?)]. ספר הצורף עבר בירושה מהבעש"ט ל[בנו] ר' הירש בעש"ט, ממנו לר' אוריה מטעטיאב ואז לר' אברהם מסקווירא אל ר' ישראל'יק [הערת צד: (?)]. פעם ר' פנחס לאנדוי ראה את ה'צורף' וההגהות היו כתובות בכתב ידו של הבעש"ט עצמו בדיו אדומה. האדם האחרון שלו היה 'הצורף' הייתה פייגע'לה – בתו של [הרב] מטריסק. היא הייתה אלמנתו של ר' ישראל'יק.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

²¹ הספר נמצא בין הכתבים אצל הבעש"ט, ביניהם היו כתבים של ר' אדם בעל שם.

למה זה [הספר] נקרא 'צורף'?

הבעש"ט קרא לזה כך בגלל שהמחבר של אוסף הכתבים עסק בצורפות, היה צורף מוורשה.

י.פ.

פנחס לנדוי

הבעש"ט לא רצה להראות את [כתב היד של ספר] הצורף לאף אחד כי לא רצה שאף אחד יקרא בו לפני שהוא מסיים את ההגהות שלו. רק לר' [פנחס] מקוריץ הוא הראה את זה שלוש פעמים. חסידים אומרים שהבעש"ט כתב את ההגהה האחרונה בשבוע האחרון לפני שבועות – בשנה שהוא נפטר.

י.פ.

פנחס לאנדוי

בשנה האחרונה לפני פטירתו, בדרכו למרחצאות [לטיפול], הרבי משטפנשט, היה בסדיגורא. כשהוא נפרד מהרבי מסדיגורה הוא נעמד עם רגל אחת על הכורסה ועם השניה על הארץ וסיפר את המעשה הבא:

כשרבנו של עולם רצה להחריב את בית המקדש בא סמאל [השטן] ולא רצה לאפשר לו לעשות זאת, כי היה נראה לו שלא יצא לו שום דבר מכך – הרי כך או כך יאשימו וישפטו אותו על חורבן בית המקדש. אבל רבנו של עולם עשה כרצונו ובית המשפט נחרב.

לבית המקדש נשאר רק שם אחד; שם קדוש בלתי-נתפס; שם שרבנו של עולם אמר עליו שלעולם אף בן-אדם או יצור אחר לא ידע עליו אלא רק צדיק הדור ידע שהוא קיים. לאחר החורבן, הידיעה שיש שם כזה נמסרה מצדיק אחד לשני [וכן הלאה], אבל אף אחד לא יכול היה לגלות אותו. הידיעה על השם הועברה [בסופו של דבר] לבעש"ט – וממנו למגיד.

ר' שלום מפרובישט רצה מאוד לגלות את הסוד של השם אז הוא החל להתחבר עם הבעל-דבר [=השטן] ונעשה כמו מחותן שלו – עד שהוא גילה לו

את סוד השם, ואז ר' שלום השתמש בשם הקדוש לעשות מופתים. בשמים רדפו [את השטן] בעוצמה בגלל שגילה את הסוד. אולם, סמאל לא זכר אפילו למי הוא גילה את הסוד – בכזו ערמומיות רימה אותו ר' שלום! אז החל סמאל להטיל גורלות. ראשית, הוא חילק את העולם לחלקים, חלק חלק עד שהגיע לרוסיה. בהמשך הגיע עד פרובישיט, ואחר-כך לרחוב בו התגורר ר' שלום – ובסופו של דבר הגיע עד ר' שלום בעצמו. כשסמאל התעמת איתו על כך שרימה אותו, ענה לו ר' שלום: "אני לא ירא ממך ואם אתה רוצה לפגוע בנשמות ילדי – דע שהעירות שלהם יגן עליהם, ובנוגע לגופים שלהם – לשם כך יש מעיינות חמים." אף על פי כן, ר' שלום נפטר בשנה זו.

הרבי משטפנשט סיפר את הסיפור הזה, התיישב בכורסה והלך אל המעיינות. הוא נפטר באותה השנה.

י.פ.

מאטעס העלרער

חסיד בויאן

אצל הרבי מסטרליסק היה דוחק גדול ועוני, עד כדי כך שלפעמים ממש לא היה להם מה לאכול בשבת. פעם אחת הרבנית כעסה על הרבי, שאיך יכול להיות שהחסידים שלו כאלה קבצנים, ושאם הוא כזה עובד השם למה הוא לא יכול לבקש מרבוננו של עולם שהחסידים שלו ישיגו כסף ושתהיה להם פרנסה טובה יותר. הוא אמר לה שהוא יתפלל עבור החסידים שלו.

למחרת, הוא נהייה מאוד משולהב במהלך התפילה (אצל החסידים מסטרליסק התפללו בהתלהבות) ולפני ברכת 'ברוך שאמר' הוא הסתובב אל חסידיו ואמר: "האם אתם אכן רוצים יותר כסף?" והם ענו לו פה אחד: "חלילה – לא! אנחנו מאושרים ושמחים בחלקנו"

י.פ.

ר' משה כהן

ר' מאיר מפרמישלאן חשש שהרבנים האחרים מנסים לקחת ממנו את המדרגות הגבוהות שלו ורצה לעשות משהו בנוגע לכך. הוא הבין שיש בעיקר שלושה רבנים שמתנגדים אליו; הרבי מקוסוב (מחבר הספר אהבת שלום), הרבי מזידיטשוב, והרבי מסטרליסק, שחסידיו כינו אותו 'שרף' בגלל עבודתו המשולהבת בתפילה.

כשהוא [=ר' מאיר מפרמישלאן] ביקר את ר' מרדכי מקרמניץ, האחרון אמר לו כך: "אינך צריך לפחד מהרבי מקוסוב, הוא איש טוב ואין לו שום רצון לפגוע באף אחד. גם לא מהרבי מזידיטשוב – הוא עוד לא לובש את צווארון הזהב (כלומר, הוא עדיין צעיר ולא חשוב כל כך). אבל, מהשרף אתה צריך לחשוש! אולם אני אתן לך עצה: אצל הרבי מסטרליסק יש עוני גדול, שלח אליו משהו עם מאכלים לשבת, ותוודא שאותו איש לא יגלה מי שלח אותו עם המאכלים. צריך להזהיר את היהודי הזה [=אותו השליח] שלא יאמר מאיפה הגיעה המתנה הזאת עד אחרי שבת. אז ר' מאיר מפרמישלאן עשה כך. היהודי הגיע

לרבי מסטרליסטק עם כל מיני מאכלים ומעדני מלכים. הוא חילק גם הרבה [מאכלים] בחצר, והחסידים לא יכלו לזכור יום שבו היה להם כל כך טוב. הם נהגו ביהודי בכבוד, אבל הוא לא גילה להם מהיכן הוא או מי שלח אותו לשם עם כל המתנות.

לאחר השבת הוא גילה להם שהוא נשלח על ידי ר' מאיר מפרמישלאן. אז הרבי מסטרליסטק קרא: "אם לר' מאיר'ל יש כזה כוח [=השפעה] שאני אכלתי אוכל ממנו כל השבת ולא חשתי מהיכן זה הגיע, אז אין לו צורך לחשוש שהמדרגות העליונות שלו יילקחו ממנו."

י.פ.

ר' משה כהן

למרות שהבעש"ט בעצמו ציווה על אנשים לדבר עליו רעה בפני ר' חיים מצאנז (מהעיר ברודי) כי ידע שר' חיים יהנה מכך מאוד – זה פעם הפריע לו שר' חיים מתנגד לו כל כך – הוא בכל זאת ציווה לשאול את ר' חיים: "מה אתה חושב על עצמך?" הוא ענה: "אני כלום." [והמשיכו לשאול:] "ומה אתה מחזיק מהבעש"ט?" [והוא ענה:] "גם הוא כלום." אז הבעש"ט שאל: "איך 'כלום' יכול לדבר ואיך יכולים לדבר על 'כלום'?"

י.פ.

ר' משה כהן

הגאון מווילנה רצה להיפגש עם המגיד. למרות שהמתנגדים ניסו להשפיע על אמו שהיא לא תרשה לו לנסוע – הא יצא לדרך. ליד מעזריטש הוא היה חייב לבלות את הלילה באכסניה היכן שבעל הבית היה חסיד של המגיד. בעל הבית נתן לגאון מיטה. הגאון הבחין בספרים על קורות הגג ומצא מספר ספרי קבלה. הוא החל לדפדף בגיליונות במהירות. בעל הבית תהה רבות: האם מדפדפים בספר קבלה כמו ב[ספר] תהילים? לאחר מכן, הוא שוב בא לחדרו וראה שהגאון לא מדפדף יותר אלא מעיין היטב בתוכן. בעל הבית הבחין שזה היה דיון קבלי מאוד קשה, אז הוא הציע את הפרשנות שלו על הפסקה. הגאון התרשם מכך שחסיד פשוט יכול לומר פשט כזה – כיצד זה יהיה כשהוא ישאב מהבאר בעצמו – והוא בקושי יכול היה לצפות ליום המחרת שהוא יעשה את הדרך אל מעזריטש.

אולם, במהרה הגיעו חסידים שחזרו ממעזריטש – מלאי שמחה ומלאי חיים. הגאון עשה מאמץ להקשיב למה שהם אמרו (הוא כמובן היה מחופש) – הוא רצה לשמוע מאמר – דרשה טובה. אבל, כל שהוא שמע היה כיצד החסידים ערכו סעודה אחת אחרי השנייה – כמה שהיה להם לשתות 'לחיים', ושהם אכלו, שרו ורקדו. הגאון איבד את רצונו לנסוע אל המגיד – כה מאוכזב הוא היה מהחסידים, והוא נסע חזרה לוויילנה. אנשים אומרים שהבעל דבר [=השטן] עשה זאת בכלל שאם זה לא היה קורה ככה, והמגיד והגאון היו נפגשים, זה היה מביא את המשיח.

י.פ.

ר' משה כהן

פעם אחת, בערב יום כיפור במהלך הטיש, הרבי מרוז'ין פנה אל החסידים שישבו בטיש: "ילדים! עגלים מה אתם עושים בטיש שלי?!" החסידים נבהלו מאוד – אבל אף אחד לא זז ממקומו.

לאחר מכן הרבי מרוז'ין המשיך ואמר: "כתוב 'סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו' [תהילים לד, טו]. אם אתם רוצים להינצל ול'סור מרע', עליכם לפעול 'עשה טוב'. בנוגע ל'בקש שלום ורדפהו' – אתם צריכים לחפש צדיק (שהוא במדרגה של 'שלום') 'ורדפהו' ואתם צריכים לרדוף אותו – ואפילו שהוא רודף אתכם וצועק עליכם "ילדים! עגלים!"

לאחר הטיש, החסידים סיפרו האחד לשני מה הם חשבו בזמן שהרבי מרוז'ין צעק עליהם; כולם הרגישו אותו הדבר, ובזמן הצעקות חשבו ואמרו לעצמם: "שמע ישראל!" החסידים מרוז'ין מספרים שכל שישבו בזמן ההוא בטיש האריכו ימים.

י.פ.

מאטעס העלער

חסיד בויאן

למרות שהוא היה מתנגד, ר' בנצ'ל סטריער למעשה העריך את הרבי מצאנז. הוא סיפר משל: שני סוחרים באו לבית חרושת שמוכר סחורה. כשהציגו את הסחורה לאחד מהם ונקבו במחיר הוא הציע לשלם 50% מהמחיר במקום ואת השאר בתשלומים והם סגרו עסקה מיד.

הסוחר השני האחר ראה כיצד עסקאות נעשות וחשב שהוא יהיה חכם יותר. כשהראו לו את הסחורה, הוא לא הציע להם כסף אלא טען שהם צריכים לבטוח בו עם כל [הסכום]. לא יצאה מזה שום עסקה. הם אמרו לו: "הסוחר הראשון לפחות היה מוכן לתת 50% – ראינו שהוא היה רציני. אתה לא רצית לתת כלום – אז אנו יודעים שאתה לא יותר מסתם נוכל."

"כך זה גם עם ה[רבי] מצאנז", סיכם ר' בנצ'ל, "לדעת ללמוד זה לפחות 50% מהערך של אנשים. {הוא} [אני] יודע מיד שיש לו את ה-50% – ולכן אני מאמין לו בנוגע ל-50% האחרים."

י.פ.

ר' משה כהן

אל הרבי מצאנז הגיעה תשובה הלכתית בנוגע לאישה עגונה אחת. אחת מהחתימות על התשובה הייתה של הרב מסטריע, ר' בענצי'ל. בתשובה דנו האם 'שוטה לדבר אחד' נקרא שוטה לכל דבר אחר. השאלה הייתה האם שוטה לדבר אחד יכול להתגרש מאישה. ר' בנצי'ל פסק שכן – כלומר, ש'שוטה לדבר אחד' הוא לא 'שוטה' לכל התורה כולה, והוא הביא ראיה לכך שחסידים הם בוודאי 'שוטה לדבר אחד' – ואין ספק שהם רשאים להתגרש מנשותיהם.

י.פ.

ר' משה כהן

ר' פנחס מקאמיניץ והרב של סאווראן היו חברים. כשהרבי מסאווראן נהייה {חסידים} [רבי], ר' פנחס שאל אותו: "למה לפתע נהיית רבי?" הוא ענה לו: "אם יש ערימה של חיטה ויהודים מפרישים קצת, התרומה שלהם נהיית קדושה. יהודים בוחרים בי אז אני נהייה קדוש"

י.פ.

פנחס לנדא

הרב של סטריי, ר' בנצ'יל, היה מתנגד (הוא כתב הגהות ל[ספר] אבני מילואים והיה תלמיד של [ר' אריה לייב הלר, מחבר] קצות החושן). הוא שאל כיצד ייתכן שיהודים בוחרים רב ועושים ממנו קדוש. חסיד אחד ענה לו שצדיקים אומרים על כך משל שזה כמו תרומה, כלומר כשערימה של חיטה שוכבת כל אחד יכול ליהנות ממנה אבל כשיהודי תורם מזה תרומה, התרומה נעשית קדושה. ככה זה עם הרבי; אם חסידים מפרידים אותו קצת מכלל ישראל הוא נהייה קדוש. ר' בנצ'יל הרשה לעצמו מעט הומור וענה: "הרי כתוב, שחירש, שוטה וקטן שתורמים תרומה, אין תרומתן תרומה. חסידים הם הרי שוטים, [אז] ממילא התרומה שלהם אינה קדושה – וכך גם הרבנים שלהם".

י.פ.

ר' משה כהן.

ר' אלימלך מליז'נסק ור' זושא מאניפולי כפו על עצמם גלות וטיילו בכל העולם. פעם אחת הם הגיעו לר' יעקב לינסק ו למרות שהם היו בהסתר [=מחופשים] הוא זיהה שכפו על עצמם גלות. אז הוא סיפר להם: "לו הייתי יוצא לגלות למשך אותו זמן כמוכם, אז נהיה לי פנים יפות יותר [משלכם]". אז הם המשיכו לנוע ולנוד עוד שנה.

י.פ.

ר' משה כהן.

ר' יעקב לינסקר עסק יום שלם ב[לימוד] תורה ואשתו שלו ניהלה עסק לבדים. פעם אחת היא הייתה חייבת לצאת ועזבה את ר' יעקב בחנות לבדו. עני אחד נכנס וביקש נדבה. ר' יעקב היה בטלן [=אדם שיושב ולומד כל היום] גדול ולא הכיר צורת מטבע [=לא הכיר בחשיבות וערך הכסף]. הוא ראה בדלפק מספר רנדלים [=מטבע אירופאי] ושאל את הקבצן: "זה מספיק?" הקבצן אמר "כמובן שכן!" ור' יעקב נתן לו רנדל אחד. הקבצן הפיץ את הידיעה שר' יעקב נותן נדבות גדולות וקהל שלם של פושטי יד ומקבצי נדבות באו בריצה לדלפק של ר' יעקב והוא נתן לכל אחד רנדל. כשרנדלים נגמרו הוא התנצל ושאל אם הוא יכול לתת להם סחורה במקום כסף. וכמובן שלקבצנים לא היה אכפת שנותנים להם כמה מטרים של סחורת בד. עד מהרה העסק היה ריק: בלא מטבעות ובלא סחורה.

כשהרבנית חזרה חשכו עיניה. היא החלה להתרעם שהוא הרס אותה. אז ענה לה ר' יעקב לינסקר: "אני לא מבין אותך. אני רואה אותך כל יום נותנת סחורה לגויים ואת לא עושה מזה שום מהומה, נו, אז גם אני רשאי לעשות אותו הדבר ליהודים".

י.פ.

משה כהן.

ר' מנדל לינסקער היה החתן של ר' איציק'ל האמבורגער והובטחו לו 5000 רנדל לנדוניה. כשהגיע זמן החתונה, הוא ואביו ר' _____ באו להמבורג. אבל כשהרבנית הסתכלה על הכלה חשכו עיניה- היא הייתה רזה ודוחה. היא רצה לבעל וסיפרה לו את הבשורות הרעות. "מה אני יכול לעשות" אמר לה – "שאלי את החתן". החתן ישב ולמד וענה שזה לא משנה לו אם הכלה לא "כזאת יפה".

בנוגע לנדוניה – יצא שלר' איציק'ל המבורגר לא הייתה שום נדוניה לתת. אמא שלו הייתה עכשיו באמת כעוסה – "לא כלה ולא נדוניה", היא טענה. הרבי שלח אותה שוב לבן שלהם ר' מנדל ושוב הוא הסכים – לא אכפת לו, והם צריכים להתקדם עם החתונה.

לאחר החופה, הוציא ר' איציק'ל המבורגר את הארנק שלו ונתן לחתן נדוניה כפולה.

"כתוב" - הוא קרא "הנושא אישה לשם ממון או לשם נע נע?" [ניו/יופי?] { ? }²²

כשראיתי שהוא היה רציני בנוגע לשידוך ולא מסתכל על היופי ולא על הכסף – הוא מצא חן בעיני ולכן אני נותן לו נדוניה כפולה.

י.פ.

ר' משה כהן

²² אולי הכוונה כאן לקידושין ע, א.

ר' הירש מרימנוב הנהיג עצמו בשקט ובצניעות [?] – הוא לא צם שום תענית נדבה – אכל והתפלל בזמן. הוא לא נהג אחרת מיהודי פשוט וישר.

המליצו על ההתנהגות שלו לרבי מרופשיץ והוא ביקש שישלחו אליו את הרבי מרימנוב.

כשהוא הגיע ופתח את הדלת ר' הירש נעמד בפתח למשך כמה דקות. ר' הירש הסתכל על הרבי מרופשיץ והרבי מרופשיץ לא הוריד ממנו את העיניים.

לאחר מכן, הרבי מרופשיץ רץ אליו וביקש ממנו לשבת ונתן לו כבוד גדול. הוא אמר: "לא היה לי שום מושג כמה ר' הירש הוא מושלם. זה באמת חבל להרוס כזה כלי".

י.פ.

ר' משה כהן

פעם אחת, ר' יוסף מקוידנוב שאל מדוע כשרב מבקר בעיר לא אומרים 'תחנון' [בתפילה] { ? }
הוא ענה: "ממש כפי שבברית לא אומרים תחנון מכיוון שזה חסרון כיס – מוציאים חתיכה אחת – ככה גם כשאני מגיע
לעיר זה גם חסרון כיס – לאף אחד אין כסף".

י.פ.

מ. איוונסקי

פעם אחת, ר' יוסף מקוידנוב אמר בדיחה [הלצה] על הציונים כשהם התחילו להתפשט בסוף שנות התשעים [של המאה ה-19].

כשסיפרו לו על הציונים הוא נאנח – אוי, המשיח תכף מגיע. איך יודעים זאת?
כשמובילים חתן וכלה לחופה – מי רץ לפניהם? – השקצים והנבלים – ככה זה גם עם הציונים.

י.פ.

מ. איוונסקי

פעם אחת, ר' ברוך מקוידנוב היה בלידא, היכן שהיו הרבה מתנגדים.
בזמן שהוא היה שם הלשינו עליו [לשלטונות]. באמצע קריאת התורה בבית הכנסת ניגש אליו חייט וסטר לו.
אפילו מתנגדים סיפרו לאחר מכן שבתו של החייט נפטרה אחר כך.

י.פ.

מ. איוונסקי

יחוס קוינדוב

לר' שלמה חיים היו בן ובת

(1) ר' ברוך

(2) ר' נח – היה רב בהורודישץ ליד נוברדוק {היה חתנו}

הבן של ר' ברוך היה ר' אהרון מקוידנוב ור' שלום

הבנים של ר' אהרון היו

(1) ר' נחמיה

(2) ר' יוסף שהיה ממלא מקומו

(3) ר' בר'לה

(4) ר' שלמה חיים הצעיר ביותר – נפטר צעיר מאוד – משחפת.

י.פ.

[מ.] איוונסקי

הלשינו על ר' אהרון מקוידנוב [לשלטונות] ברוסיה שהוא לוקח מכספי [הנדבות ל] ארץ ישראל. זה הגיע לבית המשפט.
אבל שחררו אותו – והמוסר נהייה אילם לאחר מכן.
היו בו זיכו שחררו אותו היה כ"ז שבט.
היום שלו קראו 'ז"כ שבט' חוגגים בקוידנוב כיום חג.

איוונסקי

אח של פרץ וויערניק, ר' מאיר מסמורגון ור' מיכל פרידמן היו חסידי קוידנוב החשובים ביותר. הם היו ממש ה"פועלים מאחורי הקלעים".

כשר' אהרון נפטר הרבה חסידים רצו למנות את ר' נחמן לרב [במקומו]. אבל, ר' מאיר ור' מיכל היו בעלי השפעה מספקת כדי שהתוכנית לא תצא לפועל. הם דאגו שר' יוסף יהיה ממלא מקומו.

י.פ.

מ. איוונסקי.

בנו היקר של ר' אהרון מקידנוב, ר' שלמה חיים, נפטר צעיר מאוד.
הוא הוציא [נשמתו] בשבת. סיפרו לר' אהרון את הבשורה העצובה כשהוא ישב בשולחן שבת.
הוא ענה ברוגז: הרי שבת! ! הוא כעס מאוד שמבלבלים אותו בשבת.

איוונסקי

פעם אחת הייתה לר' אהרון מקוידנוב מורסה על הלחי והוא היה חייב לעבור ניתוח. הוא לא הרשה להם לתת לו שום חומר מרדים, אבל במהלך כל הניתוח הוא לא התלונן. הרופא התפלא מאוד מהפגנת הכוח הזו ושאל אותו כיצד הוא סובל כזה כאב. הוא ענה לו: הייתי שקוע במחשבה על רבונו של עולם – כך הכאב לא פגע בי – הייתי עסוק, כך שלא חשבתי על הכאב כלל.

י.פ.

איוונסקי

פעם אחת, ר' מוטל מטשרנוביל הגיע לסלאוויטא. באו לר' משה, הרב מסלאוויטא, לומר שהרבי מטשרנוביל נמצא בעיר וכלאוונע – המשרת של הרבי מטשרנוביל גם רץ להרב מסלאוויטא ואמר לו: "בעל הבית, הרבי כבר כאן". הרבי מסלאוויטא ענה: "לך אמור לרבי שלך שאני לא בעל הבית שלו, והוא לא רבי בכלל"

י.פ.

פנחס לאנדוי

פעם אחת ר' יוחנן מרחמסטריווקה נסע לזבניגורודקה. שם היה לו חסיד נלהב, פיטר ברדסקי. היה לו גיס בשם ר' שפיגל שהיה ליטאי נלהב מווילנה – מתנגד.

כשר' יוחנן הגיע לתוך העיר, כל אנשי העיר באו לקבל את פניו. ברודסקי רצה שגם גיסו, שפיגל, יקבל את פני הרבי. שפיגל סירב להבין מדוע מגיע כזה כבוד לבשר ודם ולהיפך – הוא כעס מאוד שעושים כזה 'צימעס' [עסק גדול] מ[סתם] יהודי. והוא אכן לא הלך.

במהלך השבוע הוא ראה שאין אף אחד אצל הרבי (הוא גר בדיוק ממול למקום בו התאכסן הרבי). הוא החליט להיכנס אל הרבי להציג את טענותיו ולהתווכח עמו.

וכך היה. הוא לא פגש אף אחד אצל הרבי והגבאי מייד נתן לו להיכנס. ר' יוחנן קיבל אותו ושפיגל החל להתווכח [להציג את טענותיו]. "מדוע, רבי, מגיע לך כבוד כזה? מדוע כל כך הרבה יהודים צריכים לבוא אליך – לתת לך פדיונות, ולפחד ממך כל כך הרבה?"

ועל כל שאלה ר' יוחנן הניד בראשו ואמר לו: "אכן, אתה צודק – אכן כך – אבל אתה יודע למה? בגלל שאלוהים רוצה כך –

ואם כך רוצה אלוהים, אז אני אומר לך שאתה אכן צריך לפחד ממני." לאחר מכן שפיגל נהייה חסיד וסיפר בעצמו את הסיפור הזה לפ. לאנדוי.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' אלעזר לעכישאווער – אחד מהחסידים הנעלים – מכבר פגש את הבעש"ט וגם הכיר את הרבי מרוז'ין. הוא נפטר כשהיה כמה שנים מעל גיל 90.

הוא סיפר: כשהבעש"ט היה בעולם הכל היה אחד – הבעש"ט היה גם רבי, [גם] רב ו[גם] מגיד. לאחר הסתלקותו הם נהיו [תפקידים] נפרדים – סתם רבי נהייה הרבי מקוריץ, סתם רב ה'תולדות' וסתם מגיד – [המגיד] ממעזריטש. זה היה ממש נפלא.

לאחר מכן ר' ברוך היה סתם רבי, סתם רב הרבי מברדיטשב וסתם מגיד המגיד מקוז'ניץ – זה היה עדיין נסבל. אבל, היום, סתם רבי הוא הרבי מרוז'ין, סתם רב הוא הרב מסאווראן וסתם מגיד הוא המגיד מצ'רנוביל – וזה כבר אי אפשר לסבול.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

ר' אהרון מקוידנוב היה בדחן גדול.

פעם אחת, הוא נסע בדרך ועבר דרך לידא – מקום עם הרבה משכילים.

אחד מן המשכילים שאל אותו – "מה איתך? – גם אתה רק בן-אדם, מדוע מגיע לך כל כך הרבה כבוד?"

קרא אליו ר' אהרון: "איש צעיר – ההבל בינינו הוא בשלושה דרכים:

(1) אתה מחפש נשים, ונשים מחפשות אותי

(2) אתה נותן לנשים כסף, ונשים נותנות לי כסף

(3) אתה מבטיח לנשים שלא יהיו להן ילדים ובסוף יש להן, אני מבטיח להן [שיהיו להן ילדים], ואכן יש להן."

אברהם פרלוב – נכד של הרבי מקוידנוב – נכד של ר' אהרון – לא האמין שר' אהרון אמר כזאת "בדיחה גסה" למרות שהוא ידע שהוא היה בדחן גדול.

י.פ.

מ. איוונסקי

אברהם רייזען המשורר היידי המפורסם גם היה מקוידנוב ופעם אחת הוא סיפר על מופת שעשה ר' אהרון מקוידנוב. אצל רק אהרון היו תמיד הרבה יושבים [אנשים שהסתובבו בחצרו והתארחו אצלו] וכך היו הוצאות גדולות. מאחר והפרנסה הייתה מועטת, [אנשים] נגררו לחובות גדולים. נושה אחד נעשה כל כך מתוסכל שלא שילמו לו את החובות שהוא צעק על הרבי – "אם אתה לא תתן לי שום כסף אז אני אתלוש לך את הזקן" ר' אהרון כעס מאוד וענה: "זה מי שרוצה לתלוש את הזקן שלי, שיער הזקן שלו ינשור בעצמו" וכך היה.

י.פ.

מ. איוונסקי

מקוידנוב

סופר ידוע (צוקונפט)

ל[מחבר] 'חידושי הרי"ם' [=ר' יצחק מאיר אלטר] היה שכן עני ואביון שלא הפסיק להיאנח כל היום – גם ה'חידושי הרי"ם' היה אביון גדול והרבנית שאלה אותו – "ראה, השכן שלך לא מפסיק להיאנח וממך לא שומעים אפילו מילה שלילית אחת."

ענה לה ה'חידושי הרי"ם': "לי יש כזה ראש טוב שבאנחה אחת אני משתווה לשכן שלי שנאנח כל היום."

י.פ.

הרב הרשברג

משיקאגו

בחצר של ה[רבי] משטפנשט חסיד אחד, איש צעיר, החל להתחזק – לצעוק בתפילה, להתנדנד בחוזקה – לגמרי לא לפי הסגנון של רוז'ין.

פעם אחת, נכנס האיש הצעיר אל הרבי משטפנשט וראה אותו עומד ליד התנור. כשהרבי משטפנשט הבחין בו – הוא קרא:

אנחנו סבורים שאש צריכה להיות בפנים.

כתוב: 'משמיעים ביראה יחד בקול' [מתוך ברכות ק"ש] – צריך שה'קול' לא יהיה גדול יותר {מקול} [מיראה] – הקולות שלך גדולים יותר מהיראה שלך.

י.פ.

הרבי מבויאן

ל'מלאך' היה עוד בן, בנוסף לר' שלום שכנא מפרוהובישט, ר' ישראל חיים.
ב[ספר] אור פני משה לר' משה מפשוורסק כתובות הסכמות מהרבי מברדיטשב וגם מר' ישראל חיים.
הוא היה חתן של ר' שלמה מקרלין.

היו לו שני בנים

(1) ר' אברהם שלמה

(2) ר' ליבער

ר' אברהם שלמה גר בפרוסקורוב –

בנו היה ר' שלום שהיה חתן של ר' אליעזר וולף – תלמיד של ר' מנדל'ה מקוסוב.

ר' שלום היה סמוך על שלחנו של [=נתמך כלכלית על ידי] ר' אליעזר וולף ולאחר פטירתו של הרבי מרוז'ין הוא נסע
לארץ ישראל.

ר' שלום לא רצה להיות רבי – אז הרבי מסדיגורה הורה לו לנסוע לארץ ישראל

וסייע לו – עשה אותו הגבאי של הכולל הרוסי.

הוא נפטר בתרנ"ח.

י.פ.

הרב חיים אהרון גולד

(נכד של ר' שלום)

לר' יצחק מסקווירא היו ארבעה בנים.

- (1) ר' אברהם יהושע השל
1. משה דן
2. ר' יוסף מאיר
3. ר' יעקב – חתן ר' משה מבאישאוו – ישב בבאישאוו
(2) ר' נחום מסקיקויה (סבא של איינו טווערסקי)
(3) ר' ישראל, אשתו נקראה חוה גולדה
(4) ר' דוד – אשתו הראשונה [הייתה] בתו של ר' משה מסאווראן
1. ר' מוט'ל מסקווירא
2. ר' משה, חתן ר' יעקב לייבנו מטריסק
3. ר' אהרון, חתן ר' יצחק מבוהוש
4. ר' שלמה, [חתן] ר' לייב באגרעבער (?)
5. ר' נחום, חתן ר' יוסף מאיר מסקווירא (בנו של ר' אברהם יהושע השל)
6. בתו שנפטרה צעירה
(עליה אמר ר' יצחק "יוסיף דעת יוסיף מכאוב" [[קהלת א, יח]])

מהאישה השנייה – צפורה, נכדתו של ר' ייבא

- (1) ר' יצחק, חתן ר' שלמה שמואל מצ'רנוביל
(2) ר' יעקב יוסף חתן ר' פנחס מרחמסטריווקה
(3) ר' יהודה לייב חתן ר' משה מקאליב
(4) פנחס
{ לא התחתנו
(5) חנה סימה

י.פ.

דוד טווערסקי

כששאלו של ר' יצחק מסקווירה – מלכה – בתו של הרבי מרוז'ין – נפטרה, הרבי מרוז'ין אמר:
"זה לא מצער אותי בעבור המלכה כמו שזה [מצער אותי] בעבור המלך" – הרבי מרוז'ין אהב את הרבי מסקווירה מאוד.

י.פ.

דוד טווערסקי

נכד הרבי מסקווירה

כש[מחבר] 'חיי אדם' [=ר' אברהם דנציג] פסק שתפוח אדמה הוא קטניות [=בקשר לדין של קטניות בפסח]
הרבי מאפטא ציין:
"תפוח אדמה הוא חיי אדם, אבל ה'חיי אדם' הוא קטניות"

י.פ.

ר' מרדכי שלמה יוסף פרידמן
הרבי מסדיגורה

הרבנים למשפחת ביק היו רבנים מתנגדים במז'יבוז'
למרות שהם היו מתנגדים הם חיו בשלום עם הרבי מאפטא.
לפני שר' זושא היה רבי הם לא חיו בשלום כל כך, אבל עם ר' העשל ועם ר' ישראל שלום ממז'יבוז' הם היו [ביחסים]
הרבה יותר טובים.

י.פ.

פנחס לאנדוי.

הרבי מאפטא נהג ברחבות – וגר בבניין בן שלוש קומות. הרבי מאפטא התיישב בקומה התחתונה – ר' יצחק מאיר דר בקומה האמצעית והילדים שלו בקומה העליונה.

בבית שכן גם בית הכנסת של ה[רב] מאפטא – חדר קטן – לאחר מכן הוא נקרא בית הכנסת של ר' יוסף משה. הרבי ממצ'יבוז, ר' ישראל שלום יוסף העשל התגורר בבית הזה לאחר מכן.

ר' זושא – אחיו של ר' ישראל שלום יוסף – [שהיה] אילם – דר בחדר של ה[רבי] מאפטא – שם היו עדיין המיטה, השולחן והמקל שלו.

היה מנהג שכשילד היה חולה הם שמו אותו במיטה של ה[רבי] מאפטא.

לשולחן היה קרש בחלק התחתון להנחת הרגליים.

קרש המשען [לרגליים] היה משופשף לחלוטין, אומרים שבגלל שה[רבי] מאפטא היה רב-משקל – והוא נשען עליו בכבודות.

י.פ.

פנחס לאנדוי

בכתבה שלו *משאג* (1950), אהרון צייטלין מספר שהרבי מאפטא חי בעוני. פנחס לאנדוי חושב שזה לא נכון – ובאופן חלקי הוא מבסס זאת מהמעשה הבא.

כשהרבי מאפטא הגיע למז'בוז' היו [שם] הרבה מתנגדים. הוא אמר: "אני בעל ייחוס גדול משלכם – יש לי יותר זהב מלכם – ואני גם למדן גדול יותר מכם." "

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' יעקב – אחד משלושת הבנים של ר' אברהם יהושע העשל מסקווירה – היה החתן של ר' מוט'ל מקארשאו וגר בקרשאו.
 אשתו הייתה מרשעת גדולה ומיררה את חייו 'עד מוות'.
 זו הייתה אחת הסיבות לכך שהוא תמיד נסע – מסכן, היה נווד גדול.
 בווסליבקה קוראים לו הרבי של פורים מכיוון שהוא תמיד היה שם בפורים.
 הענווה והאדיקות שלו היו שם דבר.
 מספרים שאפילו בזמן שהוא הלך למקוה, לפני שהוא היה טובל הוא עדיין לבש את הכיפה והוריד אותה רק כשהוא ממש טבל.

י.פ.

אברהם מאנוטא

חסיד מסקווירה

ר' יוסף מאיר מסקווירה – אחד משלושת בניו של ר' אברהם יהושע השל מסקווירה – היה מוערך מאוד בקרב העולם החסידי – סגפן גדול [=נהג לצום הרבה] ועובד השם ביראה.

חסידים אומרים שהסיבות לכך שהוא כל-כך מצא-חן בעיני החסידים הן:

(1) לר' יצחק מסקווירה היה מנהג להושיב אנשים לפי סדר הגילאים אצלו בטיש – אבל את הצעירים [הושיב] לידו

– מאחר ור' יוסף מאיר היה בן-זקונים הוא הושיב אותו הכי קרוב אליו – ובזמן הטיש – חסידים מספרים, ר'

יצחק מסקווירה תמיד הביט בפניו ודיבר אליו ישירות ובמתינות [”ספר את המילים שלו”].

(2) ר' יוסף מאיר היה האחרון שנכנס לחדרו של ר' יצחק מסקווירה לפני שר' יצחק נפטר.

י.פ.

אברהם מאנוטא

חסיד מסקווירה

פעם אחת, כשהוא כבר היה בסדיגורה, הרבי מרוז'ין שאל את הסבא של הרב מפראהביטש:
"מי מקבל עכשיו קוויטלך ברוסיה?"
הוא ענה לו: "הילדים של המיגד מצ'רנוביל".
אז קרא הרבי מרוז'ין: "אם הייתי יודע כמה הייתי נצרך ליהודים ברוסיה אז לא הייתי עוזב"

י.פ.

הרב רייטער

הרב מפראהביטש

ר' יהושע'לה מטומשוב נסע ל[ר'] מדינוב – ה'בני יששכר' –
 פעם אחת הוא היה אצל הרבי מדינוב בשמחת תורה. באמצע ההקפות – באמצע הריקוד – הרבי מדינוב נתן לר'
 יהושע'לה נשיקה – "איש צעיר" – הוא קרא אליו – "תתפלל עלי ואני אעשה ממך כלי!"
 ואכן, בשנה ההיא, שנת ת"ר (1840), בי"ח אייר, הרבי מדינוב נפטר.
 ר' יהושע'לה גם נסע לר' ממוגלניצא – הנכד של המגיד מקוז'ניץ.
 לאחר מכן הוא נסע לר' אליעזר מקוז'ניץ ואחרי כן לזקן מבלז' והוא גם היה אצל ה'דברי חיים' מצאנז.

י.פ.

הרבי מטומשוב,

הרב מ. פרישערמאן

כשהיה מגיע חצות הלילה, ר' יהושע'לה מטשומוב היה מעיר עצמו.

כיצד? הוא היה צועק מתוך שינה – "יהושע'לה תתעורר!"

השוחט של דעש – ר' אהרון זעליג גרין – רצה לראות אם זו אמת – הוא נשאר עד הלילה וראה שזה אכן אמת.

י.פ.

הרבי מטומשוב,

הרב מ. פרישערמאן

ה'דברי יחזקאל' – הרב משינאוה – סיפר על ר' יוסף מטומושוב שהוא לא הרשה לפזר רעל כנגד העכברים – הם בכל-
זאת יצורים של רבוננו של עולם.

פעם אחת ר' יוסף התעורר בבוקר והבחין שהציצית של הטלית הייתה חסרה והוא הבין שעכברים עשו זאת.

הוא התרגז ואמר – שאם העכברים לא יערכו משפט ביניהם אז הוא יחרים אותם מן העולם.

מיד ראו שהעכברים התאספו יחד וקרעו [לגזרים] עכבר אחד בתוכם.

י.פ.

הרבי מטומושוב,

הרב מ. פרישערמאן

מספרים את המופת הבא על ר' יוסף מטומשוב.

טומשוב הייתה ליד הגבול שבין אוסטריה לרוסיה – שם התייצבו קוזאקים.

אחד מהקצינים הבכירים השתוקק ללכת למקווה עם אשתו לעשות שם אמבטיה. –[כך ש]הקהל והנשים לא יכלו ללכת למקווה.

מספרים זאת על ר' יוסף, שמייד אחר כך בנו של הקצין נפגע מאבן ונהרג.

הקצין לקח את כל הפלוגה שלו ורצה להיכנס לטומשוב לעשות פוגרום בגלל המוות של בנו הצעיר .

בעת שהקצין נכנס לחדרו של ר' יוסף מטומשוב – ר' יוסף לקח את ארבע הציציות של הטלית בידו והקוזאק נשאר עומד כמו אבן – הוא לא היה יכול לזוז.

עוד מספרים שלאחר מכן, בזמן המלחמה שהייתה אחר כך – הקצין חזר מהקרב וגם הוא נהרג מ[פגיעת] אבן.

י.פ.

הרבי מטומשוב

רבי מ. פרישערמאן

ר' יוסף מטומשוב, המייסד של שושלת טומשוב, נסע ל[ר'] מלובלין והורה לו לקבל קוויטלים ולהתיישב בטומשוב.
הוא היה אצל ר' מגדל'ה מרימינוב, אצל הרבי מלובלין ואצל הרבי מאפטא.

(קודם לכן הוא התגורר ביארצ'וב?)

הוא נפטר בר"ח ניסן תקצ"ט (1839) ונטמן בטומשוב.

הוא היה חתן של הרבי מזשקוב.

היו לו שני בנים

(1) ר' יהושע'לה מטומשוב

(2) ר' אברהם אביש (חסיד סדיגורה)

ר' יהושע'לה מטומשוב נפטר בי"ט תמוז תרס"ו (1906) בגיל 82.

היו לו שלושה ילדים ?

(1) ר' יוסף אריה לייביש הבכור – קיבל את האדמו"רות בטומשוב.

הוא נפטר בר"ח אדר ב' תרע"ו

אשתו הראשונה של ר' יהושע'לה מטומשוב הייתה הבת של ר' הירש'לה מרמינוב.

אשתו השנייה (אמא של ר' יוסף אריה לייבוש) הייתה הנכדה של ר' יצחק מהמבורג.

אשתו של ר' יוסף אריה לייביש הייתה בתו של הרב מקורצינה – נכדה של הרבי מרופשיץ.

י.פ.

הרבי מטומשוב

הרב מ. פרישערמאן

ר' חיים יידל, מלמד – חסיד טולנא – היה עני אביון גדול עם שמונה בנות שהיו כבר מבוגרות וזקוקות לשידוך, אך לא הייתה [לו] שום נדוניה.

בדרך כלל, כשהחסידי טולנא נסעו לרבי שלהם הם לקחו אותו איתם מתוך רחמנות בתוך העגלה שלהם.

פעם אחת, כשהחסידיים נסעו – ר' חיים יידעל נהיה חולה ולא יכול היה לנסוע איתם, ונשאר מאחור.

הייתה לו עז אחת ממנה התפרנס – הוא מכר אות העז עבור ההוצאות ונסע לטולנא לחג.

ביום השני של הראש השנה לאחר הארוחה הוא יצא להליכה קצרה בגן – הוא ראה איך ר' דוד מטולנא מביט החוצה

מהחלון וכשראה אותו שאל אותו הרבי מטולנא :

”חיים יידל מה אתה חושב?”

ענה לו ר' חיים יידעל: ”אני חושב כיצד שמונה בנותיי תמצאנה חתנים טובים.”

הרבי מטולנא הגיש אליו שזיף מבושל ואמר: ”רבונו של עולם יעזור לך אי”ה.”

ור' חיים יידעל זכה בשמונה חתנים – תלמידי חכמים למדנים .

י.פ.

הירש לעדערמאן

משוגע אחד הגיע אל ר' דוד מטולנא. כשהגבאי שאל אותו איזה שם לכתוב בקוויטל הוא לא רצה לומר את שמו. כשהוא נכנס אל הרבי מטולנא, הוא שאל את המשוגע: "מהו שמך? – מהיכן הגעת לכאן?" הוא ענה: "יש לי שם מההגדה." הוא שאל: "בהגדה יש ארבעה [שמות]". ענה המשוגע- "אני הוא כל הארבעה."

- (1) אנשי העיר [?] אומרת שאני חכם – משום שהפסוק "לא לחכמים לחם" (קהלת ט, יא) כבר התקיים.
- (2) גם רשע – "לוה רשע ולא ישלם" (תהילים לז, כא) – מה שאני שואל, אני לא יכול להשיב.
- (3) אני תם – משום שלא מאפשרים לי להיות 'מועד' – לא מאפשרים לי ללוות יותר משתי פעמים.
- (4) ושאינו יודע לשאול, אני כבר לא יודע כיצד ללוות.

י.פ.

הירש לעדערמאן

פעם אחת הרבי מרוז'ין אמר שבדיוק כמו שלמת אין שום גאווה בזמן שהוא שוכב על עגלת המתים, כך הוא, הרבי מרוז'ין, לא מרגיש שום גאווה בזמן שהוא נוסע בכרכרה שלו.
את זאת, הירש לעדערמאן שמע בעצמו מחמיו ששמע מחמיו שלו שהיה שם.

י.פ.

הירש לעדערמאן

לפני שהמגיד החליט לבקר את הבעש"ט הוא היסס מאוד אם כדאי לו לנסוע מכיוון שהוא פחד מאוד מביטול תורה, אבל בסופו של דבר הוא נסע.

כשהוא הגיע הבעש"ט שאל אותו – "האם אתה למדן?" – ענה לו המגיד – "ככה אומרים."
הבעש"ט הוציא זהר והראה לו קטע וביקש ממנו שהוא יאמר פשט [=יסביר] – אמר לו המגיד פשט.
אבל הבעש"ט לא היה מרוצה. – "הפשט הוא לא כזה", הוא אמר. המשיך המגיד וניסה בדרך אחרת.
"לא – לא כך לומדים את הזהר. תעמוד ואני אלמד אותך את הפירוש."
המגיד נעמד, וכשהבעש"ט החל לומר את הפירוש על החלק בזהר ירדה אש לוהבת והמגיד הפך רועד מפחד.
הבעש"ט קרא: "הפשט הוא אכן כפי שאמרת, אבל הרוח והנשמה הן כפי שאני פירשתי – כך באים כל השמות של המלאכים
לידי ביטוי – והאש מן השמיים שורפת".
כשהמגיד ראה זאת – לא הייתה לו יותר חרטה כל כך שהוא בא אל הבעש"ט ונשאר שם.

י.פ.

(חיים אהרן)

הרב גולד

(צאצא של המלאך)

עבודתו [=עבודת השם] של ר' רפאל בערשטער – תלמיד של ר' פנחס מקוריץ – נסובה כולה על עבודת האמת.
פעם אחת, באמצע החורף – בכפור גדול – דפק אצלו על הדלת יהודי לבקש טובה.
שאל ר' רפאל "מי בדלת?" – ענה היהודי: "אני וועלוועל!"
אמר לו ר' רפאל: "אם אתה עדיין [מחשיב עצמך] "אני", אתה לא יכול להיכנס לתוך הבית."

י.פ.

הירש לעדערמאן

חסיד בויאן

הרב והגאון מווילנה למדו ביחד. [בגליון: ?]

פעם אחת, הם שוחחו על כך שיש אחד "בער'לה" מגיד במעזריטש – שהוא ידוע כלמדן והרבה יהודים נוסעים אליו. הם החליטו לנסוע אליו ולבחון אותו כדי לראות אם הוא [אכן] למדן.

כשהרב הגיע אל המגיד, המגיד בא אל הדלת בעצמו ובירך אותו לשלום, והורה לו לשבת.

הרב בחן אותו על תוספות ידוע במסכת ביצה שיש בה שש קושיות וששה תירוצים.

בדיוק אז נכנס המלאך, שהיה בן חמש. המגיד שאל את הרב – "מדוע אתה צריך לבחון אותי, עומד כאן ר' אברהם'לה – תבחן אותו!"

ואכן, המלאך ענה על שש הקושיות. {המגיד} [הרב] לא ידע מה לומר מרוב פליאה.

"אל תתפלא – רב" – אמר לו המגיד "אצלנו כשאנחנו לא יודעים משהו – באים אביי ורבא בעצמם ואומרים לנו כיצד לומר".

י.פ.

הירש לעדערמאן

חסיד בויאן

כשהרבי מרוז'ין ור' אהרון מקרלין היו ביחד הם איחלו אחד לשני שיוכלו להיות יהודים ישרים ויוכלו לפעול ישועות עבור כלל ישראל.

זמן מה לאחר מכן אחד מחסידי רוז'ין עבר דרך קרלין באמצע השבוע – הוא כתב קוויטל והתקבל אצל ר' אהרון. ר' אהרון שאל – "האם תחגוג גם את השבת כאן איתי?" ענה לו החסיד – "לא. אני נוסע לרבי שלי לשבת". לאחר היפרדם, ר' אהרון אמר לו שימסור דרישת שלום ל[ר'] מרוז'ין ואמר לו שהוא, ר' אהרון, הוא רבי גדול יותר מהרבי מרוז'ין. הברכה שלו שהרבי מרוז'ין יוכל להיות יהודי ישר ולפעול ישועות התקיימה, אבל הברכה של הרבי מרוז'ין עוד לא.

מספרים את המעשה הזה גם על הרבי ור' אהרון מצ'רנוביל (חסיד בויאן).

י.פ.

הירש לעדערמאן

חסיד בויאן

מערכת היחסים בין החסידים והמתנגדים בלידא יכולה להיות מאופיינת בעזרת הסיפור הבא:

בתרצ"א (1931) לידא נשרפה.

בית הכנסת של החסידים גם נשרף בלהבות. בית הכנסת היחיד שנשאר היה בית הכנסת של החייטים, והחסידים, אבוי, גם היו צריכים להתפלל שם.

בסוכות ירד לפני התיבה [כשליח ציבור] חסיד שהיה חיוב ובקדיש הוא אמר: "ויצמח פורקניה."

חייט מתנגד אחד, קפץ ממקומו בכעס גדול!

"דם יישפך" – הוא צעק – "אבל במקום קדוש לא אומרים שום 'ויצמח פורקניה'!"

י.פ.

מ. איוונסקי

כשהרבי מליובאוויטש, שאך נפטר, היה בווינה הוא הוביל את 'טיש הי"ט כסליו'.

באירוע זה הוא סיפר את המעשה הבא על הסבא שלו ה'צמח צדק'.

בפתח השיחה הוא פתח כך :

כשמוכיחים [=אומרים מוסר] ליהודי, צריך ללכת עם כל האמת – ואין לגשת לכך בהונאה – במישרין – בכוח – אבל עם כל האמת.

פעם אחת הצמח צדק היה בפריז – הוא נסע למלון יפה – ולקח חדר יפה. בערב, הוא ירד לאולם נשפים גדול היכן שאכלו, רקדו, וזה היה מלא חיים.

התיישב הצמח צדק בשולחן היכן שיהודי אחד אכל ושתה יין נסך. קרא הצמח צדק אל היהודי - אתה יודע שאסור לשתות יין נסך? היהודי התעלם והמשיך לשתות עוד. קרא אליו הצמח צדק עוד הפעם - אתה יודע שיין נסך מטמא את הנפש? ובכך הוא התרומם וחזר לחדרו – מותיר אחריו את היהודי.

אולם, היהודי תהה במוחו, מי הוא היהודי הזה – עם כזאת הדרת פנים, יושב בפריז באולם נשפים ומוכיח אותו.

הוא שאל עליו וגילה היכן היה החדר שלו. הוא עלה לבקרו ובילה שם אולי כמה שעות – ויצא איש חדש.

הרבי מליובאוויטש סיים את המעשה: אני לא רוצה לספר מי היה אותו היהודי – מכיוון שנכדיו הם מחסידי ליובאוויטש הטובים ביותר.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

לר' הערשעלע מצ'ורטקוב היה בן נוסף מלבד [מחבר ספר] ה'הפלאה', ור' שמעלקע – ילד שכבר כשהייה בן 10 היה עילוי ובן-תורה גדול.

יום שישי אחד, במהלך היום, ר' הערשעלע לקח אותו איתו למקווה – כשהוא חזר הוא שאל את אשתו: בית הדין של מעלה צריך אותו (הכוונה לבנו). אם את מסכימה אז גם אני מסכים.

לאחר מכן הוא הכין מיטה עבור הילד והילד נפטר.

בבית הקברות של צ'ורטקוב עומדת מצבה עליה כתוב:

תינוק בן עשר שנים מת בנשיקה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

החפץ חיים סיפר כשהבן שלו (אדם צעיר – עילוי גדול – שאומרים שסעיפים רבים במשנה ברורה נכתבו על-ידו) נפטר:

אהבתי את בני מאוד. הוא תפס מקום גדול בליבי. עכשיו כשהמקום הזה התפנה – אני נותן אותו בלב שלם לרבונו של עולם.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרבי מאפטא אמר פעם אחת תורה ור' יצחק מאיר הבן שלו, היה נוכח במקום ושמע זאת.

הוא הזכיר שהוא זכר שראה את התורה זאת בספר. כשהרבי מאפטא יצא מהבית, ר' יצחק מאיר הביט בספר והבחין שהלימוד של אביו מוזכר מילה במילה בספר.

ר' יצחק מאיר לקח את הספר, קיפל את העמודים היכן שהוא מצא את התורה והניח אותו על השולחן.

כשהרבי מאפטא נכנס בחזרה הוא ראה את הספר עם העמודים המקופלים והבין למה התכוון בנו, שר' יצחק מאיר בעצמו הכיר [כבר] את התורה. אז הוא קרא אל ר' יצחק מאיר: "תאמין לי, שכשאמרתי את התורה הרגשתי שהתורה נכתבה כבר היכן שהוא. מדוע? בדרך כלל, כשאני אומר תורה, אני חווה חבלי לידה [=קשיים] – אבל עם התורה הזו לא חשתי חבלי לידה..

אולם, תאמין לי, ילדי – אני לא ראיתי את התורה הזו קודם לכן..

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

כשהרבי מרוז'ין השתחרר מההאשמות של מוסרים, המושל עוד טען שמאחר והרבי מרוז'ין הוא כל כך חשוב, הוא חושש מכך שאנשים יהפכו אותו למלך על ישראל – צריך לשלוח אותו לסיביר ולא לאפשר לו לקחת יותר מעשרה יהודים איתו עבור מניין.

אולם, לפני שהצו מהמושל התפרסם – הרבי מרוז'ין, מיד לאחר שהשתחרר מהכלא – התיישב אל השולחן. הוא קרא לגבאי להעמיד יין לפניו עבור מישוהו והזכיר את שמו. הגבאי – שידע שהיהודי לא בחיים, לא קרא בקול בשם. אז הרבי מרוז'ין אמר עוד הפעם – 'נו, תעמיד את היין!' קרא הגבאי אל הרבי מרוז'ין "אבל מדוע? רבי, היהודי אינו חי יותר." הרבי מרוז'ין ענה: 'אתה חושב שאני לא יודע?' אבל ראה כיצד חסיד אמיתי, אפילו בעולם הבא, מסכן את חייו עבור הרבי שלו' – והוא סיפר את הסיפור הבא:

כשדיברו על הצו מהמושל הכריזו שמי שיגלה לרבי מרוז'ין על הצו, יאבד את חלקו בגן עדן. אחד החסידים קרא – שזה שווה לו לאבד את חלקו בגן עדן, כל עוד הוא יציל את הרבי מרוז'ין. הוא בא אל הרבי מרוז'ין וסיפר לו על כל הסכנה שאימה עליו.

הרבי מרוז'ין ענה לו 'למרות שבית דין של מעלה פסקו כך – אני לא מסכים – אני לא מסכים שישלחו אותי לסיביר – אני לא רוצה מה שהם רוצים.' הרבי מרוז'ין סיים – 'היהודי הזה היה אצלי ראשון – לכן אני מעמיד יין עבורו'

י.פ.

ירמי' כץ

חסיד בויאן

שמה של היהודייה שמסרה את הרבי מרוז'ין נקראת קישנע. כשעצרו אותו, היא טפחה לו על הכתף – וקראה אליו: 'אתה ילד צדיק – כך שתאמר לזרוק את המוסרים אל תוך הנהר' המושל אמר לו ברוסית: 'ווידנע פאגלאזארע טשארטע ראבויניק' – כלומר: 'יודעים מהעיניים שלך שאתה אמרת להרוג את המוסרים'

י.פ.

ירמיה כץ

חסיד בויאן

לר' חיים מטשרנוביץ' היה בן מאוד קשה שיצא לתרבות רעה..

בליל יום כיפור הוא לקח אותו איתו לבית הכנסת ואמר שאם מישוהו יאמר עליו מילה רעה, הוא יוציא לו את השיניים.

לאחר מכן הוא התפלל: רבונו של עולם – על אחת כמה וכמה – [עם] הילד שלך, 'בני בכורי' [שמות ד: כב] – עמך ישראל אתה צריך לעשות אותו הדבר, אם אומרים עליהם מילים רעות.

י.פ.

הרבי מקינוב

I. הייחוס של הרבי מקינוב²³

הרבי הנוכחי מקינוב, ר' אברהם, הוא הבן של ר' יעקב יוסף שהתיישב לראשונה בקינוב וכך ייסד את שושלת קינוב-אוסטראה.

ר' יעקב יוסף נהג ברבנות ממתי שהיה בן 30. הוא גדל אצל הזקן מסקווירה – ר' יצחק.

אשתו של ר' יעקב יוסף נקראה שרה סאסיע והייתה הבת של הגביר ר' הירש לייב שפירא – יהודי מכובד מאוד אליו כתבו מכתבים נאים הר' מרוז'ין והר' מטשרנוביל. היא נפטרה ביום ה' 48 של הספירה [=ספירת העומר] והייתה בת 48. אומרים עליה 48 שבחים. קראו לה 'אמא שרה' – משום שהחזיקו ממנה כזאת צדקת.

הרבי מסקווירה אמר על ר' יעקב יוסף – 'הבט – חסידים – כיצד ילד גדל בלי אבא'. כשהוא היה בן 30 באה אליו עדה של יהודים מקינוב וביקשה ממנו שיתיישב בעירם. אמרו אפילו שהאנשים מקינוב ייחסו עצמם אל הרבי והרבי ייחס עצמו

²³ בהבא לקמן, ראו:

<https://www.ivelt.com/forum/viewtopic.php?t=3927&sid=34cf8b724d49fcef69cc30daf0fd0ec>

אל אוסטראה, היכן שצמח.

ר' יעקב יוסף נפטר בוורשה בן 72 – בי"ח שבט תרפ"ב.

הרבי מקינוב אומר שלאביו ר' יעקב יוסף היו חסידים, שכמעט כולם היו יראים ושלמים, בעלי מידות, ותלמידי חכמים. ר' יעקב יוסף התאמץ מאוד להביא אחדות בעולם, ורק רצה שתהייה אחדות בין חסידיו – שלא יעשו שום הבחנה בין גבירים לקבצנים.

ר' אלתר – הרב מקונסטנטיין – א גאון עולם – נמנה בין חסידיו.

לר' יעקב יוסף היה אח – ר' יצחק אייזיק שהיה רב באוסטראה. הוא היה בן 47 בזמן שנפטר. הילדים שלו היו בעלי בתים.

הסבא של הרבי מקינוב, ר' אברהם, היה רב באוסטראה. הוא נפטר בשמחת תורה תרכ"ו, בגיל 47. הוא קבור באוסטראה. אשתו, אדעל, הייתה הבת של ר' אייזיק. ר' אייזיק היה חתנו של ר' נחמן מברסלב.

II. הייחוס של הרבי מקינוב.

לר' אברהם היה אח צעיר, ר' געצעל. הוא היה רב באוסטראה ביחס עם אחיו. הוא נפטר בכ"א טבת תרל"ז. [בגליון בצד:] או בתרל"ג.

הוא הותיר אחריו בן יחיד – ר' מרדכי – לו קוראים ר' "אלטערוני", שכאשר ר' געצל נפטר הוא נהייה רב באוסטראה במקומו.

לר' מרדכי היו שני בנים, ר' יעקב יוסף ור' וועלוועל אשר שניהם נהרגו על קדוש השם בתקופת היטלר. בת יחידה, הינדע פערל, נישאה למישהו מברזנא. בנה הוא אהרון פעטשעניק.

אביו של ר' יעקב יוסף [? אברהם] ור' געצעל היה ר' יעקב יוסף, מייסד שושלת רבני אוסטראה. הוא היה תלמיד מובהק של ר' ברוך ממעז'יבוז'. הוא היה הרב הראשון באוסטראה.

לר' יעקב יוסף היה אח, ר' משה, שהיה רב ברוזיטשוב. היה לו בן יחיד, ר' יעקב יוסף. לר' יעקב יוסף היו שני בנים – אחד ר' אברהם חי כרבי ברוזיטשוב, והשני

ר' געצעל בחר בעיירה הקטנה קוזין. הוא כתב את ספר "אמרי אמת". הוא נפטר בסדר השני ____ ?

ר' משה היה תלמיד של הסבא משפולי.

אביהם של ר' משה ור' יעקב היה הבן הצעיר ביותר של ר' ייבי ר' פנחס. הבנים האחרים של ר' ייבי, היו ר' געצעל – הבכור – ור' לייב. ר' פנחס נפטר בגיל 33. ר' געצעל היה מגיד באוסטראה ר' לייב היה גביר והתיישב בברדיטשב.

י.פ.

הרבי מקינוב

פעם אחת, ר' יעקב יוסף מאוסטראה אמר: מה ההבדל ביני ובין רב _____ [בגליון:] הרבי מקינוב יודע מי הוא, אבל לא רצה לספר.

אותו רבי שבר את החסידים שלו, אבל אולם הם כולם עקשנים. אני מחזק את החסידים שלי ולכן הם מרגישים שבורים.
י.פ.

הרבי מקינוב

חמיו, ר' חיים בער, הראה לחסידים כיצד ר' יעקב יוסף ישן. הוא אף פעם לא ישן לאורך המיטה, אלא תמיד לרוחב. הוא החזיק את הרגלים שקועות בספל של מים קרים. רופאים לא הבינו כיצד הוא יכול לסבול זאת.

י.פ.

הרבי מקינוב

דרכו של ר' יעקב יוסף (הרבי מאוסטראה) הייתה להעלות את המדרגה הכי קטנה של יהודי ולהעלות אותה.

פעם אחת הוא אמר: כשיהודי זורק את הטלית שלו על הכתף ומפריד את הפתילים של הציצית הוא דומה לקלייזמר [=נגן] שמתחיל לנגן. הקלייזמר מנסה את המיתרים של הכינור לפני שהוא מתחיל לנגן את המוסיקה – וכשהוא עושה זאת [הקהל מתחיל כבר לצעוק: 'הנה! הם עוד רגע מתחילים לנגן'.

צריך לקחת בחשבון: המיתרים של הכינור [עשויים] מהגידים של השור והקשת של הכינור עשוי מהזנב של הסוס. אבל כשמשפשפים אותם אחד בשני נהיית שמחה שאפילו קייסרים מתחילים לרקוד. על אחת כמה וכמה כשיהודי מתחיל לארגן את הטלית והפתילים של הציצית שמושווים למיתרים של הכינור – יש בלגן והמולה בשמיים מהשרפים וחיות הקודש שצועקים: ראו, ראו! בעוד רגע יהודי יתחיל לומר את הברכה 'להתעטף בציצית'

י.פ.

הרבי מקינוב

ר' יעקב יוסף, הרב הראשון מאוסטראה היה חתנו של ר' חיים בער מסטינוב – גביר וחסיד של ר' ברוך ממז'יבוז'.

מספרים כזה מעשה על האופן בו הוא נהייה חתנו של ר' חיים בער: פעם אחת, ר' חיים בער נסע ליריד עם סחורה רבה אבל הלך לו רע מאוד בעסקים והוא הפסיד הרבה כסף.

הוא אמר: רבונו של עולם! אתה תופס (את הכסף שלי) אני גם רוצה לתפוס (מצוות)

קרה שפריץ אחד ירד מנכסיו ומכרו את כל עושרו. מכרו גם נברשת כסף יקרה של 72 נרות. ר' חיים בער קנה את הנברשת כמתנה עבור ר' ברוך ממז'יבוז'.

כשר' חיים בער בא למז'יבוז', ר' ברוך היה במקווה. אז ר' חיים בער נכנס לבית – פנימה – השליך את הנברשת הישנה ותלה את נברשת הכסף החדשה וקנה את הנרות הטובים ביותר והדליק אותם.

כשר' ברוך חזר הביתה מהמקווה וראה את הנברשת החדשה הוא אמר: 'זה בוודאי מעשה של ר' חיים בער.'

הוא קרא לו ואמר לו: 'מאחר והארת את עיניי, מי יתן ורבונו של עולם גם יאיר את ימיך עם חתן שיאיר את העולם.'

י.פ.

הרבי מקינוב

סיפרו לר' דוד משה מטשורטקוב מופתים גדולים מהרבי מלובלין. הוא אמר: 'זה לא העיקר – המדרגה הגדולה ביותר שלו הייתה יראת השמיים שלו'

י.פ.

הרבי מצאנז

בנו של הרבי מצאנז, ר' שלמה, הסבא של הרבי מבובוב – נהייה חולה פתאום בערב שישי – ראו מייד שהמצב היה מבשר רעות. הוא היה עדיין צעיר מאוד – אז הפחד והכאב היו כפולים. אנשים החלו לבכות ולילל, אבל על הרבי מצאנז לא ראו שום שינוי – רצו ללכת אליו לבקש ממנו רחמים, אבל הוא ענה: 'היום שבת!'

הוא קיצר את סעודה שלישית במעט – עשה הבדלה והקהל חיכה בקוצר רוח שהוא יכנס אל הבן שלו ששכב על ערש דווי. הוא לא מיהר – עישן את מקטרתו והחדר נהייה כל כך מלא בעשן שתחושת אימה נפלה על כולם.

לאחר מכן, הוא נכנס לתוך החדר, היכן ש ר' שכב. הוא נעמד שם לכמה דקות – דומע, ואמר:

'אל תפחד – כשתגיע לעולם העליון, זכות החברים שלי והרביים הקדושים יגן בעדך – לא יחסר לך שום דבר.'

י.פ.

יעקב פלאנצגראבען

(חסיד פלאנשעוו)

כשר' שמואל ענגעל נהג להיות בצאנז, הוא למד עם הרבי מבאדיעוו – הבן של הרבי מגארליץ – איש גדול –

ר' שמואל ענגעל סיפר, שפעם אחת, מאוחר בלילה, הוא שוחח ולמד עם הרבי מבאדיעוו. הרבי מצאנז ישב בחדרו והבין ששמע את השיחה שלהם. פתאום, הוא אמר: 'על מה אתם מדברים?' – וכשהם סיפרו לו ר' ענגעל חש בסוג של כוח חדש ללימוד, כאילו ממש ההפך לאיש חדש.

י.פ.

ר' יעקב פלאנצגראבען.

תלמיד של ר' שמואל ענגעל חסיד פלאנשעוו.

(מעשה זו סיפר ר' שמואל ענגעל לר' יעקב פלאנצגראבען)

ר' שמואל ענגעל הרב מרדומשיל (קרוב משפחה של ר' יוסף ענגעל) היה יתום מגיל צעיר. אמא שלו הייתה אלמנה ענייה.

הנער הראה יכולות מדהימות אבל היה מאוד פרוע. לעיתים, הוא יכול היה להישאר ער לילות שלמים וללמוד בהתמדה, ופעמים אחרות היה מתהלך ימים שלמים בלי להביט כלל על צורת אלף.

אמו נסעה אל הרבי מצאנז – הדברי חיים, ולקחה אותו עמה. היא בכתה בעוצמה אצל הרבי מצאנז והתלוננה שיש לה בן מאוד יקר עם כשרונות גדולים – אבל מאוד מופרע.

הרבי מצאנז קרא לו ואמר לו: 'הקשב ילד – אתה צריך לציית לאמך – ואם אתה תציית לאמא, אתה תגדל להיות מלך בישראל'.

והזהיר אותו עוד על הדברים הבאים:

- (1) אל תלמד לכתוב עד שאתה בן 13 2
- (2) תמיד תתפלל מתוך הסידור 3
- (3) תשמור על אמך.

כשר' שמואל ענגעל סיפר את המעשה הזה הוא אמר: 'אני צייתתי ל[דברי] הרבי, ואף פעם לא התחרטתי [על כך]' י.פ.

ר' יעקב פלאנצגראבען

תלמידו של ר' שמואל ענגעל

כשאשתו של הרבי מצאנו, אמא של הרבי מטשחויב, נפטרה, הוא אמר לבנו – הרבי מטשחויב: 'אני מקנא בך
שאתה יכול לומר: 'יתגדל ויתקדש שמה רבא!'

י.פ.

יעקב פלאנצגראבען

פעם אחת, הרבי מצאנז, הדברי חיים, נעמד בלילה ללמוד – הוא נעמד ליד הסטנדר רגל אחת על הארץ והשנייה – הרגל חולה על הסטנדר.

ככה הוא עמד עד הבוקר ולא זו.

כשהגיעו בבוקר להתפלל הוא התעורר מלימודו ואמר: 'מה, מה? חשבתי שלא עברה אפילו שעה מאז שנעמדתי ללמוד'

י.פ.

יעקב פלאנצגראבען

הרבי מצאנו סבל כל חייו מרגל אחת. מספרים שכשהוא היה נער, הוא פעם אחת לא רצה ללכת לחדר והעוזר למלמד הנחית עליו מכה עם מקל על הרגל ומאז הוא סבל ממנה. הוא דימם מהפצע שתמיד היה חבוש.

אולם, כשהוא היה צריך ללכת למקווה הוא לא הביט עליו, וקרע את התחבושת.

י.פ.

יעקב פלאנצגעראבען

ר' ברוך ממז'יבוז' האמין שאסור להשתמש בברואיו של רבונו של עולם ולכן הוא לא השתמש בשום קרש עבור חימום לטובתו האישית.

פעם אחת, היה כזה כפור שהחלונות קפאו ועל החלונות גדלו עצים.

הוא אמר אז: 'רבונו של עולם, כשאני רואה שהעצים דוחפים לשמוע את הלימוד שלי זה סימן שהם רוצים שישתמשו בהם – נו, אקח עצים פנימה לחימום התנור'

י.פ.

הרב תאומים

פעם אחת ר' נחום'נו, הרבי מבויאן (מטשערנוביץ') סיפר: הרבי מרוז'ין שאל חסיד אחד: 'מה הפירוש של 'משיב הרוח ומוריד הגשם'? החסיד לא ידע את הפירוש. אז הרבי מרוז'ין אמר: 'הפשט של "משיב" הוא 'נעלה' מהפסוק "מושיב יחידים ביתה" [בגליון: תהילים סח, ז. 'משיב הרוח' – 'מתי יכולים להתעלות ברוחניות?' – 'כש 'מוריד הגשם' – כשמגמיכים את הגשמים. '

הרב תאומים שמע זאת מהרבי מבויאן.

י.פ.

הרב תאומים

פעם אחת בסוכות בערב, כשר' חיים מצאנז מחכמי בראד התיישב לבד בסוכה עם בנו – הוא דיבר נגד הבעש"ט – כפי שאסור לדבר! לאחר מכן, הם הלכו לישון. מוקדם בבוקר הוא התעורר והלך למקווה. בדרך הוא פגש את הבעש"ט.

שאל אותו הבעש"ט: 'מה? יושבים עם אושפיזין קדושים בסוכה ומדברים כך לשון הרע?'

ר' חיים תהה כיצד ידע ככה הבעש"ט את כל המעשה. אף אחד לא ישב אתם בסוכה, והוא ידע שהבן שלו עדיין ישן. שאל אותו: 'מי סיפר לך זאת?'

ענה לו הבעש"ט שמלאך אחד סיפר לו. שאל אותו עוד ר' חיים מצאנז: 'כיצד מלאך רשאי לספר לשון הרע?'

אמר לו הבעש"ט: 'כן! כשעושים מעשים טובים, יוצרים מלאך טוב והוא עושה בוודאי רק טוב, ומלאך כזה לא יספר לשון הרע.

אבל אם עושים מעשים רעים – נולד מלאך רע והוא אכן מסר לי לשון הרע.'

י.פ.

הרב תאומים

ר' מיכל'ע מזלאטשוב היה חתנו של גביר אחד.²⁴ לאחר החתונה, ר' מיכל'ע הצליח לשכנע את חמיו שהוא יתן לו חדר מיוחד, שבו הוא [יוכל] להיות יום שלם – בלי שאף אחד יוכל להיכנס – את האוכל היו צריכים להכניס דרך חרך בדלת. ודלת מיוחדת נבנתה עבור בית השימוש.

כך זה היה עבורו במשך שנה אחת-שתיים. זה לא מצא-חן בעיני חמיו וכל הדיבורים שלו לא הועילו – אז הוא נסע לר' יצחק מדרוהוביטש – אביו של ר' מיכל'ע, להתלונן על ר' מיכל'ע.

ר' יצחק הציע לו שירשה לו להתבודד שנה אחת. וכך היה – אבל לאחר שנה ר' מיכל'ע נסע הלאה לברודי ונטש את אשתו אצל המחותן.

בברודי הוא היה מלמד. חכמי ברודי חשו שהמלמד הוא 'כלי מפואר' ונתנו לו כבוד גדול. פעם אחת, חכמי בראד רצו להחרים את הבע"שט. הם רצו גם לפסוק חרם עליו, כשמישהו אמר שזה לא נאה לעשות משהו כזה בלי להתייעץ עם המלמד ר' מיכל'ע, אותו הם העריכו מאוד.

כשקראו לר' מיכל'ע, הוא

במקור ביידיש כתוב: ר' מיכל'ע לקח גביר לחתן. אך מהמשך הסיפור ברור שהגביר היה חותנו של ר' מעכעלע ולא חתנו.²⁴

אמר להם שהוא לא יכול להיות מעורב בעניין זה והציע להם שלא לריב עם הבעש"ט. כשהם שמעו את המילים הללו מר' מיכל'ע, הם התחרטו וזנחו את כל העניין.

לאחר מכן, כשר' מיכל'ע היה אצל הבעש"ט – הבעש"ט אמר לו: 'שלוש שנות ההתבודדות עזרו לך להציל את כבודי'

י.פ.

דוד געלבטון

חסיד קופישניץ

ר' נחמן מסקאליט – צאצא של ר' פנחס מקוריץ ושל ר' מיכל'ע מזלאטשוב.

פעם אחת, הוא היה ברוז'ין לשבת והיה כבר מאוחר בלילה וזמן לעשות קידוש. הרבי מרוז'ין היה מוכן לעשות קידוש, אבל ר' נחמן עוד לא [הגיע] לשם. אז הרבי מרוז'ין שלח שליח אחד [לקרוא] לו לבוא לקידוש, ושהרבי מרוז'ין מחכה לו. השליח מצא אותו עומד ב[תפילת] שמונה עשרה. כך קרה פעמיים. פעמיים הרבי מרוז'ין שלח שליחים והם היו חייבים לחזור ולספר שר' נחמן עומד בתפילת שמונה עשרה.

בפעם השלישית אמר הרבי מרוז'ין: 'הקבצן עדיין עומד ומקבץ נדבות' אז ר' נחמן הרגיש שהרבי מרוז'ין מחכה לו ואז עקר רגליו וסיים תפילת שמונה עשרה...

כשהגיע לחדר, היכן שהרבי מרוז'ין עמד וחיכה לו – שאל אותו הרבי מרוז'ין 'מתחנן כל כך הרבה זמן ! מדוע?' {התשובה ?}

לר' נחמן היה בן, ר' מיכל'ע – הוא לא הוביל אף אדמו"רות. הוא היה נוסע לסדיגורה.

י.פ.

דוד געלבטוך

חסיד קופישניץ

כשר' שמואל אבא חזר ממוסקבה הוא שהה בפעם הראשונה בשבת אצל ר' גדליה אהרון, חתנו. בזמן הארוחה אמר ר' שמואל אבא – 'העבר לי ביצה עם קצת אבקת סוכר וקצת חומץ כדי להכין מאכל' – וסיפר את המעשה הבא.

כשהוא ישב בכלא ביחד עם הרבי מרוז'ין, הם הביאו לשניהם – לו ולרבי מרוז'ין אוכל מבחון. קרה, שהייתה לרבי מרוז'ין שאלה [הלכתית] – וזה הוביל לכך שלא היה לו מה לאכול – הוא שלח לר' שמואל אבא בקשה האם הוא יכול להביא לו משהו לאכול. ר' שמואל אבא רצה לקיים הכנסת אורחים עם כל מה שהיה ברשותו. לכן, הוא הכין לו מאכל מדברים שכבר היו אצלו – ביצה, קצת אבקת סוכר, וכף חומץ. לאחר מכן, הוא שאל את השמש של הרבי מרוז'ין אם הרבי מרוז'ין נהנה מהמאכל שלו. השמש ענה – 'כן, כן, הייתה לו הנאה מרובה'.

ר' שמואל אבא סיים [את דבריו]: 'מאחר והרבי מרוז'ין נהנה מזה, אני רוצה לאכול מנה זאת, בערב השבת הראשון שאני חופשי'.

{ פנחס לנדאו אומר 'כך סיפר ר' שמואל אבא, למרות שידועים שהוא לא העריך את הרבי מרוז'ין' }

י.פ.

פנחס לנדאו

סיפרו לר' שמואל אבא שר' דוד מטולנא אמר: שהכו את ר' שמואל אבא ור' פנחס כדי שיהיו אדמו"רים.

ר' שמואל אבא אמר: 'זה שהכו אותנו כדי שנהייה אדמו"רים, זה אני לא מאמין. אולם זה שיכו אותם

{אדמו"רים אחרים} בגלל שהם הפכו לאדמו"רים, בזה אין לי שום ספק.'

י.פ.

פנחס לאנדוי

הרבי מרוז'ין היה אצל הרב מסלאוויטה. עישן הרבי מרוז'ין את המקטרת שלו והיא כבתה מספר פעמים.

שאל הרבי מרוז'ין את הרב מסלאוויטה אם הוא רשאי לעשן – אולי הוא לא יכול לסבול את העשן.

ענה הרבי מסלאוויטה: 'אכן לא, אכן לא! אדם צעיר חייב לבעור עם הלב – לא עם הפה.'

י.פ.

פנחס לנדאו

הסבא משפולי בא עם ר' רפאל {בערשטער?} אל ר' פנחס מקוריץ – אולם, הסבא משפולי נשאר שם רק שני שבועות ולאחר מכן ברח. הוא אמר: 'אני מפחד מהאש שלו – הוא עוד ישרוף אותי'.

אולם, ר' רפאל נשאר שם לנצח.

מקובל במשפחה של ר' פנחס לנדאו – ההיפך ממה שכתוב אצל ר' יצחק ורפל ב'ספר החסידים' בעמוד 13.

שם אומר ורפל שהסבא משפולי גדל שם.

י.פ.

פנחס לנדאו

ר' שמואל ווארכיווקער התלונן אצל הבעש"ט שהבן שלו, ר' ליפע מכמעלניק סירב לנסוע איתו אל הבעש"ט.

הוא ענה לו: ' זה אכן לא חשוב – הוא צריך לדאוג { (ללמוד) } טוב יותר לסמ"ע [ספר מאירת עיניים] (ספר מאת ר' פלק כהן).

ר' ליפע היה חתנו של ר' פלק כהן.

י.פ.

פנחס לנדאור

הר' מרוזין יצא מהכלא בשושן פורים (הרבי מבויאן).

יהודי אחד גילה שהרבי מרוזין יצא מהכלא – אז הוא השתוקק להיות הראשון שיקבל את פניו.

הוא התעורר מוקדם מאוד בבוקר והלך למקווה, לקח עמו בקבוק ברנדי ומשהו לטעום והמתין עד שהרבי מרוזין יצא. ואכן, קרה – שהוא היה האדם הראשון במקום. הוא בירך את הרבי מרוזין לשלון ושתה עמו לחיים.

לאחר מכן, אמר לו החסיד: 'מי יתן ורבוננו של עולם יסייע לכך שהייסורים שהרבי סבל יהיו כפרתך עבור ההמשך – אולם, רבי – עליך לדאוג מכאן והלאה – שלא לגנוב סוסים'

{[זו כנראה התייחסות לעובדה שהרבי מרוזין לא נכלא על לא דבר]}

י.פ.

אליה נייגארטען

(שמע מחסיד בויאן זקן שהכיר כבר את הזקן מסדיגורה)

ר' שלום מפרוהוביטש יושב ב'סדר' של יום הראשון של פסח – הוא אמר לקהל – 'ראו, ראו כולם, כיצד עבור מילה קטנה של דרבנן אפשר להשיג את העולם הבא'

וסיפר את המעשה: היו היה יהודי אחד שהיה גוי גמור – אך על מצוות נטילת ידיים הוא אף פעם לא עבר.

פעם אחת, הוא נסע ליריד – לבו כאב בחוזקה [מרעב] והיה לו רק חתיכה של לחם לאכול – אולם, הוא היה באמצע היער ולא היו לו מים לרחיצה [של הידיים].

הוא נזכר שמעט בהמשך יש נהר, אבל המקום היה מלא בשודדים ולכן הייתה שם סכנה גדולה להיהרג.

הוא שקל את הדברים לכאן ולכן מכיוון שבאותו הזמן יצר הרע פיתה אותו: 'אתה אידיוט! אתה בכל מקרה עובר על כל עברות התורה – אז עבור עבירה כל כך קטנה אתה תסכן את חייך!'

אבל, הוא התגבר על יצר הרע ואכן הלך אל תוך היער לרחיצה

עבור [ברכת] 'המוציא'. זה באמת מקרה של יהרג ובל יעבור שיצאה בת קול שהיהודי זכה לעולם הבא.

סיים ר' שלום את דבריו – 'ראו יהודים כיצד יהודי אחד יכול במילה אחת קטנה של דרבנן לזכות עצמו בעולם הבא'.

י.פ.

ירמיה כץ

חסיד בויאן

כשהרבי מרוז'ין היה עדיין צעיר – בערך בן 6-7 הוא חזר מה'חדר' וכשעבר דרך גן אחד הוא פתאום הסיר את כובעו – ניגב אותו בשרוול והתחיל לצחוק בחזקה. כשהרבי מרוז'ין התחיל לצחוק, ר' שלום, שראה את כל המעשה – גם פרץ בצחוק.

שאלו החסידים את הרבי מרוז'ין מדוע הוא צוחק – אבל הוא שתק – ר' שלום ענה להם: 'שושקיני! (כך ר' שלום נהג לקרוא לר' ישראל מרוז'ין) מה זאת? – יהודים שואלים אותך ואתה לא עונה!'

אז הרבי מרוז'ין סיפר את המעשה הבא: 'פעם אחת היה יהודי אחד, איש עני מאוד. כשהגיע פסח, למגינת הלב לא היה לו שום דבר עבור פסח – אמרה לו אשתו, שהוא צריך לקחת את גביע הכסף שיש לו לקידוש – והוא צריך למשכן אותו אצל גוי. הוא הלך אל גוי משכן את הגביע, וקיבל שלושה רובלים. הוא הלך ונכנס עם שלושת הרובלים אל העיר לקניות עבור פסח. על הדרך היה הרבה שלג והוא התייסר על כל מטר של הדרך. על השביל הוא פגש גוי אחד עם פגר של סוס. קרא לו הגוי – ושאל אותו אם הוא רוצה לקנות את העור של הסוס, והציע גם להפשיט את העור בעבורו.

השלג נהייה גרוע יותר והוא בוודאי היה קופא אילולי מרכבה גדולה עברה שם ולקחה אותו ואת העור, שהיה כבד מאוד ומלא בקרח.

כשהגיע אל תוך העיר הוא מכר את העור בעבור שישה רובלים. אז הוא קנה מיני מאכלים עבור פסח ועוד לקח עמו את שלושת הרובלים שנותרו לו כרווח. כשהגיע הביתה אשתו הייתה מלאה שמחה, וכשהוא סיפר לה שהיו לו עוד את שלושת הרובלים כרווח, היא הציעה לו להחליפם בעבור הכוס שהוא משכן אצל הגוי – כך שהוא יוכל לעשות קידוש ב'סדר'. והוא הקשיב ואכן כך עשה.

כשהיהודי נפטר והגיע לעולם הבא התברר שליהודי לא הייתה שום זכות [=למוד זכות, כלומר מעשה שילמד עליו זכות] הוא מעולם בחייו לא קיים שום מצווה. עמדו להוביל אותו לתוך הגיהנום – כשרץ מליץ יושר אחד וסיפר את המעשה עם הכוס הממושכנת. אבל כשהניחו אותו [=את המעשה] במאזניים, עדיין כל העברות שלו שקלו יותר. אז אמר המליץ יושר – 'נו, זרקו את העור על המאזניים' – וכשהניחו את העור המים הקפואים נשפכו החוצה ונפלו על האדמה. את זאת הרגיש הרבי מרוז'ין על הכובע שלו ולכן צחק.

י.פ.

ירמיה כץ

ר' יוחנן טברסקי מרחמסטרבקה רשם את המעלות של ילדיו:

- (1) ר' דוד הוא יהודי אדוק מאוד
- (2) ר' מרדכי הוא 'יהודי טוב' – יהודי שאף פעם לא אוכל ובפסח הוא אוכל כזית מרור קצת יותר מכל היהודים האחרים
- (3) ר' נחום הוא חכם
- (4) וועלוול שלי – נו, ר' יצחק אלחנן אומר אליו שהוא גאון.

י.פ.

פנחס לנדאו

לא ר' יוחנן מרחמסטריבקה ולא אח שלו ר' יצחק מסקווירה, אמרו תורות.

פעם אחת ר' יוחנן אמר: 'העולם כולו יודע שאני ואחי, ר' יצחק, יודעים יותר מכל אלו (מהרביים האחרים שאומרים תורה), אבל אנחנו לא אומרים אף תורה ואנחנו יודעים מדוע אנו לא אומרים.'

י.פ.

פנחס לנדאו

ר' יוחנן מרחמסטרִיבקה תמיד השתמש באתרוגים מארץ ישראל.

אחינו, ר' מרדכי בער מהוונסטייפל שהיה לו שם של גאון גדול, פעם אחת שאל מדוע הוא משתמש באתרוגי ארץ-ישראל – 'מדוע? [שהרי] אתרוגים מקורפו [=אי ביוון] יפים יותר להידור מצווה.'

הוא ענה לו: 'אתה יודע ללמוד [=למדן]! אני אדם פשוט – אני לא יודע שום דבר, אבל אני רק יודע שכתוב בתורה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר" [ויקרא כג, מ], והתורה בברור לא התכוונה לאתרוגים מקורפו, אלא בוודאי ל[אתרוגים] מארץ ישראל.

י.פ.

פנחס לנדאו

כשהחלה מלחמת העולם הראשונה, ה'תפארת שמואל' היה בגרמניה ונותר תקוע שם.

שם, הוא שמע שהרוסים תלו את בנו, ר' פייבל. לאחר מכן, יהודי אחד שאל אותו אם זה נכון שהוא אמר 'מכיוון שלקחו את הכתר שלי, יקחו גם את הכתר שלו (של האדון הרוסי)'.
הוא קרא בפחד: 'מה? כבר אומרים זאת בשמי ברחובות?'

י.פ.

הרבי מסאדאוה

הרב סעקולא

ר' יחיאל מאלכסנדר נהג לנסוע אל המגיד מטריסק. פעם אחת הוא נסע עם בנו, בהמשך [יכונה] ה'ישמח ישראל'.

בזמן שהם ישבו בביתו של המגיד מטריסק עברה שם בתו של המגיד מטריסק מלכה – שהיה לה שם של מלומדת גדולה מאוד, ואותה החסידים העריכו מאוד.

כשעברה בבית ה'ישמח ישראל' הפנה את מבטו.

אמר ר' יחיאל: 'לא! – זו בתו של הרב.' ענה לו ה'ישמח ישראל': בתו של הרב היא גם נקבה.

י.פ.

רב מבליץ

הרב שטערן

ר' חיים, בנו של ה'תפארת שמואל' סיפר את המעשה הבא: פעם אחת ה'ישמח ישראל' נסע לגרמניה. ברכבת, ניגש אליו יהודי אחד וברכו לשלום.

אמר אליו ה'ישמח ישראל': 'חיים! מה אתה עושה כאן?'

היהודי השתומם — 'כיצד יודע הרבי את שמו?!'

הזכיר לו ה'ישמח ישראל' שהוא מכיר אותו מכיוון ש[לפני] 20 שנים הוא בירך את סבו לשלום. היהודי המשיך לתהות: "אבל בזמנו, התפארתי בזקן ובפאות, והים אני הולך כגרמני — מגולח לגמרי."

ענה לו ה'ישמח ישראל': האמן לי, בזמנו נראית ליכמו שאתה היום — למרות שאז לבשת זקן ופאות, ועכשיו אתה מגולח

י.פ.

הרבי מסאדאוה

הרב סעקולא

ר' יחיאל, הרבי של אלכסנדר, היה פעם אחת בסדיגורה.

כשהוא חזר משם שאלו אותו האם זו אמת שכשהרבי מסדיגורה עושה קידוש, הכוס רותחת ממש?

הוא ענה: אם הכוס רותחת, אני לא ראיתי! אבל שהרבי מסדיגורה רותח בעצמו את זה אני ראיתי בעצמי.

י.פ.

הרבי מסאדאוה

הרב סעקולא

כשר' יחיאל מאלכסנדר עשה הקפות הוא שפך כל כך הרבה דמעות שממש ראו שהרצפה הייתה רטובה.

י.פ.

הרבי מסאדאוה

הרב סעקולא

ר' יחיאל היה הרבי הראשון של חסידות אלכסנדר. הוא נסע לוורקה ולאחר מכן אל הרבי מביאלה ר' בערוש (בנו של ר' אברהם מטשעכנוב)

לאחר פטירתו של הרבי מביאלה בתרל"ז הוא נהייה רבי, וכבר בניו של הרבי מביאלה נסעו לאלכסנדר.

ר' יחיאל נפטר בתרנ"ז.

לר' יחיאל היו שלושה בנים.

- (1) ר' רחמיאל ישראל יצחק – הישמח ישראל'
- (2) ר' שמואל צבי – ה'תפארת שמואל' נפטר בתרפ"ד. הישמח ישראל נהייה רבי בתרנ"ד ונפטר בתר"ע. לאחר שנפטר ה'תפארת שמואל' נהייה רבי.
- (3) ר' בצלאל יאיר – בן הזקונים שהתגורר בלודז' ושם הנהיג רבנות.

לאחר תרפ"ד כשה'תפארת שמואל' נפטר, בנו ר' יצחק מנחם מנדל נהייה רבי. הגרמנים רצחו אותו במלחמת העולם השנייה. עוד בן של ה'תפארת שמואל' נקרא ר' חיים.

לר' יצחק מנחם מנדל היו שלושה בנים

- (1) הבכור – ר' פיוועל דאנציגר – הרוסים שבו אותו במלחמת העולם הראשונה.
- (2) ר' יעקב שמחה בונים.
- (3) ר' אברהם חיים.

י.פ.

הרבי מסאדאוה

(4) הרב סעקולא

לאחר פטירתו של הזקן [=הרבי הראשון] מסדיגורה, הייתה מחלוקת קטנה בין החסידים של ר' יצחק הבכור, שלאחר מכן עבר לבויאן לבין החסידים של אחיו ר' ישראל שנשאר בסדיגורה.

חסידי סדיגורה נהגו לצעוק בבית הכנסת שלהם בשמחת תורה [במהלך קריאת התורה] אשרך ישראל [דברים לג, כט] בניגוד לכך, חסידי בויאן נהגו לצעוק בזמן קריאת התורה [פרשת וירא] 'כי ביצחק יקרא לך זרע' [בראשית כא, יב].

י.פ.

חסיד בויאן

ר' יוחנן מרחמסטריווקה היה פעם אחת אצל ר' יצחק מסקווירה. הניחו על השולחן יין ארצישראלי מיושן. מזג לו ר' יצחק כוס לקידוש. כשר' יצחק הביט לרגע אחד הצידה, ר' יוחנן מזג כוס אחרת של יין רגיל.

בכל אופן, ר' יצחק הבחין בכך ושאל את ר' יוחנן מדוע הוא עשה זאת. ר' יוחנן ענה: "אני בקושי מבין ביין – [אבל] אי אפשר להבין את כוחו של יצר הרע. הוא יכול לשכנע אותי שאני דווקא לא אוהב את יין ארץ ישראל. אני לא רוצה חס וחלילה להוציא דיבה על פירות הארץ – אני לא רוצה לעמוד בכזה נסיון. ענה ר' יצחק: אני יודע שאתה יהודי הגון וישר [ירא שמים] – אולם, שאתה עד כדי כך, אני לא ידעתי.

י.פ.

פנחס לאנדוי

שמע מר' נחום בנו של ר' יוחנן מרחמסטריווקה.

פעם כשהמלאך בא לקרמניץ אל חמיו, אז המתנגדים בעיר – גבירים, אנשים שהחזיקו מעצמם – באו אליו אל הבית פנימה.

הם ראו כיצד המלאך עומד ליד החלון ומביט החוצה על ההרים – (לקרמניץ היו הרבה הרים).

המתנגדים תמיד שמעו על דרכו הקדוש של המלאך ותהו – סתם לעמוד לצד החלון ולהביט?

המלאך אמר להם: 'אני מביט ורואה כיצד פיסת אדמה פשוטה הרימה עצמה כה גבוה'

י.פ.

הרבי מבויאן

שאלו את ר' יוחנן מרחמסטריווקה מדוע באים אל רבנים לתת קוויטל.

הוא ענה: רב דומה ליששכר והיהודים לזבולון.

כשיששכר מצליח ברוחניות, זבולון מצליח בגשמיות. אבל כשזבולון לא מצליח בגשמיות – מי אשם? – יששכר שלא עסק די ברוחניות. יהיה הוגן שהיהודים יקרעו את עיניו של הרב.

אבל יהודים הם רחמנים בני רחמנים – באים הם אל הרב ונותנים קוויטל – ומזה מובן שהם אומרים בשקט – ראה רבי! את זאת צריך היית להשיג.

י.פ.

ר' יצחק מאיר העשל

הרב ממעזיבון

פעם אחת, ר' דוד מטולנא אמר: אני מקנא באיציק'ל (מסקווירה) שלי – יש לו כל כך הרבה חסידים הגונים [יראי שמים], שהוא בעצמו נהייה יהודי הגון.

י.פ.

פנחס לאנדוי

ר' גדליה מליניץ תמיד ביקש [בתפילתו] על העוני. שאל אותו הרבי מברדיטשוב – היתכן? – כתוב כך: 'עניות מעבירה על דעת קונו' [עירובין מא ב].

ענה לו ר' גדליה: אם היו מפרשים כמון, אז היה בהכרח כתוב 'עניות מעבירה מדעת קונו', אבל מכיוון שכתוב 'על דעת קונו' – אני מפרש כך: 'מעבירה על דעת קונו' שהעוני מעלה את דעת קונו.

י.פ.

פנחס לאנדוי

לרבי מסטרליסק היה חתן, ר' יצחק, שהיה עני ואביון מאוד וצריך היה לחתן את אחת מבנותיו והיה צריך [כסף] עבור נדוניה. הוא בא אל ר' שלום מבעלז לראות אם שם אפשרי לאסוף כסף עבור נדוניה.

הוא הגיע לבעלז לשבת. לאחר ערבית כשהוא נכנס אל הרבי מבעלז, ר' שלום אמר לו לשכב על הספה ולתפוס תנומה מכיוון שהוא לא סיים ויהיה עוד זמן לפני הקידוש.

ר' יצחק ציית לו – הוא תפס תנומה קלה – לאחר מכן עשו קידוש וערכו שבת שמחה.

לאחר שבת, ר' שלום אמר לו לנסוע ליאסי. לר' יצחק לא היה אף מטבע – אבל הרבי מבעלז נתן לו סכום כסף. אולם, הכסף הספיק בקושי להוצאות עבור בעל-עגלה.

בעל העגלה הסיע אותו עד יאסי אל רחוב היהודים ושם הוריד אותו.

בעומדו שם ניגש אליו יהודי אחד – זר אחד פרוע ובירכו 'שלום עליכם' ר' יצחק! והזמין אותו לביתו – נתן לו כל טוב ואף הזמינו להישאר לשבת. כל השבת הוא תהה כיצד מכיר אותו היהודי – ייתכן שהוא ראה אותו אצל חמיו בסטרליסק. לאחר השבת הוא שאל אותו 'מהיכן אתה בעצם מכיר אותי?' סיפר לו היהודי את המעשה הבא:

ליהודי הייתה בת משוגעת והוא הוביל את ר' יצחק פנימה אל חדר אחד בו היא יושבה. עד לפני כמה

[בגליון:] ראה ספר דובר שלום עמ' 58 סעיף קכ"ה, שם מופיע סיפור דומה

ימים הייתה לה לפחות יראה מאביה. ביום שישי לפני שבוע, כשר' יצחק הגיע לבעלז היא התרגזה מאוד וסטרה לאביה, וסגרה את עצמה בחדרה.

האבא הצטער על כך מאוד – ובערב שישי הוא אפילו לא יכול היה לעשות קידוש. עד כדי כך היה שרוי בצער. הוא נשכב: ותפס תנומה. בחלום בא אליו אביו – הוא בכה הרבה בפניו – אביו שהיה תלמיד של החוזה [מלובלין] הבטיח לו שהוא יבקש בעבורו רחמנות על בתו בהיכל של החוזה.

אבל החוזה לא רצה – הוא טען – שהוא לא יכול לעזור כלל – הוא נפטר מן העולם לפני הרבה זמן, אבל הציע שילכו לתלמידו הרבי מסטרליסק ו'אני גם אלך אתכם' – כשהגיעו להיכל של הרבי מסטרליסק הוא גם אמר את אותו הדבר וצוה ללכת אל הרבי מבעלז שהיה תלמיד שלו. הלכו שניהם אל הרבי מבעלז כדי לפעול ישועה עבור הבת המשוגעת.

הרבי מבעלז אמר – שהוא מוכן – אבל 'אני רוצה בעבור זאת בת בעבור בת – לבת שלך רפואה ולבת אחרת חתונה'. בחלומו היהודי שאל 'כיצד אני אכיר [את האיש]?' הראה לו הרבי מבעלז את ר' יצחק חתנו של הרבי מסטרליסק מנמנם על הספה, וכשהוא בא ליאסי הוא זיהה אותו.

לאחר מכן, שניהם נסעו אל הרבי מבעלז – הבת נרפאה – והיהודי נשא את בתו של ר' יצחק.

י.פ.

אלכסנדר ביסטריצקי

פעם אחת קרה שאצל המגיד לא הייתה חיטה שמורה לפסח. אז הוא שלח את ר' זושע מאנאפולי למצוא חיטה שמורה.

הוא נסע דרך מספר ערים ולא יוכל היה למצוא – עד שבא לכפר אחד בו מצא חיטה יפה – שמורה, אצל יהודי אחד. הוא שמח מכך מאוד ופנה לנסוע הביתה, מלא שמחה.

בדרך חזרה – כשעבר דרך כפר אחד הוא שמע בכייה. לאחר ששאל, הוא גילה שאלמנה אחת עם מספר יתומים היו פשוט מתים מרעב. הוא אפילו לא חשב לרגע, ולקח את החיטה הקשה להשגה – ומיד הכין מאכלים עבור המשפחה.

במקום החיטה הוא קנה חיטה רגילה – לא שמורה, ונסע הביתה. וכמוכן הוא לא סיפר שזו לא [חיטה] שמורה.

במהלך הסדר, מיד לאחר שהמגיד אכל כזית מצה, הוא קרא לר' זושא.

ר' זושא פחד מאוד. הוא הבין שהמגיד בטוח מרגיש שזו לא [מצה] שמורה כלל.

כשר' זושא ניגש – אמר לו המגיד: 'יש אור גדול מהמצה. מה הסיבה לכך?'

אז, ר' זושא העז לספר את המעשה.

י.פ.

הרב מבליץ

הרב שטערן

ר' שמעלקע ו'הפלאה' הלכו יחד אל המגיד לראות אם הוא באמת [אדם] גדול. הם היו שם כמה ימים ולא התפעלו מאוד, אז החליטו ללכת משם.

כשנפרדו מהמגיד הוא אמר להם – ללכת להיפרד מר' זושא מאנאפולי. [ש]יושב בבית המדרש [קלויז]. הוא ייעץ להם שזה כדאי שהם ישאלו אותו על הפשט של המשנה "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" – אז הם הלכו לבית הכנסת – וראו יהודי אחד לבוש בגדים קרועים-בלועים יושב אי-שם מאחורי הספסל – והראו להם שהברנש הוא ר' זושא.

אז הם דיברו על כך שהמגיד אמר להם שהם צריכים לשאול אותו פשט על המשנה.

הביט בהם ר' זושא ואמר להם: אני לא מבין למה הוא התכוון. רק אדם שחש פעם רע יכול לתת [פירוש] כדי להבין זאת – אני אף פעם לא הייתי ברע.

י.פ.

רב מבליץ

הרב שטערן

ר' יצחק מסקווירה העריך מאוד את אשתו מלכה – בתו של הרבי מרוז'ין. כשהיא נפטרה הוא אמר:

יחד איתה אני החזקתי במדרגה גבוהה. היא הייתה צריכה למכור בייגלים בשוק רק כדי שאני לא אהיה רבי כלל.

י.פ.

דוד טווערסקי

צאצא [של הרבי] מסקווירה

הרבי מצאנו היה אצל ר' מאיר מפרמישלן שנה אחת לפני שהוא נפטר.

ר' מאיר שאל אותו: "צר לי בתוך הדירה – אני רוצה לצאת – מה אתה חושב על כך?"

ענה לו הרבי מצאנו: "למה לא!" רק לאחר מכן הרבי מצאנו הבין שר' מאיר התכוון לעולם האמת לשם

הוא רוצה להיכנס – הוא רצה להצטדק וטען – "לא! – העולם צריך אותך עדיין!"

אבל ר' מאיר אמר: מאוחר מדי! אתה מבית הדין הגדול – אתה כבר הכרזת – זה יותר מדי מאוחר. בשנה לאחר מכן ר' מאיר נפטר.

י.פ.

אלכסנדר ביסטריצקי

שמע מהרבי מרידניק

יהודי מקומי שמע מיהודי אחד שעוד הכיר את ר' מאיר מפרמישלן (ר' מאיר מפרמישלן נפטר בשנת תר"י
[1850])

ר' מאיר אמר ליהודי להצטרף למלחמה והבטיח לו שיחזור בשלום. היהודי האריך ימים וחי 108 שנה.

היהודי סיפר שבשנות חייו האחרונות של ר' מאיר, לא הסכימו לאף אחד לגשת אליו והוא קיבל רק יחידי
סגולה וגם זאת רק דרך חור בדלת. היהודי זכר את היד הרזה שהוא הוציא דרך הקיר.

חסידים אמרו שהסיבה לכך שהוא לא הרשה לאף אחד להיכנס אליו פנימה היא משום שאם הוא היה מביט
בפני יהודי, אז היה מתוודע לכל העבירות שלו.

י.פ.

אלכסנדר ביסטריצקי

ר' מוט'לה מקרמניץ, חמיו של ר' אהרון מקרלין, נדנוד פעם אחת את בתו של ר' אהרון בחיקו. זה היה במוצאי שבת והוא שר 'אמר ה' ליעקב'. הוא אמר לנכדתו שהייתה אז בת שנה – 'אני מבטיח לך שיהיה לך בעל שיהיה מלך בקרב היהודים'.²⁵

י.פ.

אלכסנדר ביסטריצקי

²⁵ כנראה הכוונה להרבנית חיה שרה אשת ר' מרדכי מטשרנוביל.

ר' מוט'לה מטשרנוביל היה פעם בחתונה אחת בגליציה. אל החתונה, הגיע גם הבן הבכור של הרבי מבעלז (ר' שלום), ר' משה מקורוב. ר' שלום, שפעם אמר 'אם ר' מוט'לה היה 100 מייל רחוק מכאן, הייתי הולך לראותו', שלח עם ר' משה קוויטל, בו היה כתוב רק השם שלו ושל אמו וגם [כספי] פדיון בסכום של שני רייניש. הוא אמר לר' משה שיביט טוב מה ר' מוט'לה עושה עם הקוויטל ועם הפדיון.

כשר' משה חזר מהחתונה ר' שלום מבעלז שאל אותו: 'מה ראית?' ענה לו ר' משה: 'עם הקוויטל הוא עטף את האצבע האמצעי של ידו הימנית. ואת הכסף הוא הניח בכיס אפודתו. הזקן מבעלז אמר: הוא עשה כך עם הקוויטל שלי בגלל שהוא רצה לברך את היהודים עם השם שלי – ואת הכסף הוא הכניס לאותו כיס בו הוא מקיים את ל"ו הצדיקים.

י.פ.

הרב מביליץ

הרב שטערן

כשהתחילו לגייס יהודי לצבא ברוסיה בניו של הרבי מרוז'ין כבר היו באוסטריה – אבל ציוו על חסידי רז'ין לשלם כסף כדי לבטל את הגזירה.

שלחו בקשה אל הרבי מסקווירה ושאלו כמה הוא יתן – אבל ר' יצחק לא רצה לתת כלום מכיוון שהוא אמר שזה לא יעזור ואז הוא סיפר את הסיפור הזה:

כשר' איציק'ל עוד היה חתנו של הרבי מרוז'ין והיה סמוך על שלחנו, היה מנהג לר' מרוז'ין ללכת בכל יום עם אחד מילדיו או חתניו.

פעם אחת, הרבי מרוז'ין קרא לר' יצחק למרות שזה לא היה תורו. הוא לא היה מוכן, אבל משום שהרבי מרוז'ין הוא שביקש, הוא התארגן במהירות ורץ אל הכרכרה, היכן שהרבי מרוז'ין כבר חיכה לו. בדרך כלל, הרבי מרוז'ין היה יושב בצד אחד – ר' איציק'ל באחר, וכיניהם נשאר חלל.

הם נסעו אל תוך היער. לפתע, עצרו את הכרכרה ויהודי ניגש מהיער והתיישב בכרכרה באמצע – הרבי מרוז'ין והיהודי דיברו ארוכות ביניהם אבל ר' איציק'ל לא הבין כלום.

לפתע, הרבי מרוז'ין ליווה את היהודי אל תוך היער, נשאר שם מעט ולאחר מכן, יצא החוצה לבדו וחזר הביתה.

ר' איציק'ל סיים: 'עכשיו אני יודע מה קרה ביניהם – ולכן אני לא רוצה לתת שום כסף עבור ביטול גזירת הצבא. משום שאני יודע שזה לא יעזור'

הרבי מביליץ שמע זאת מר' יעקב יוסף מסקווירה.

י.פ.

הרב מביליץ

הרב שטערן.

פעם ר' יצחק מסקווירה הוכיח את ר' דוד מטולנא שנהג כל כך בעשירות – נסע בכרכרה רתומה לארבעה סוסים.

ר' דוד התווכח איתו והראה לו שהדרך שלו נכונה.

ר' יצחק ענה לו – "ייתכן ודרכך אכן נכונה וטובה בשבילך. אבל מה יהיה עם הילדים שלך? – אם ילדיך לא יהיו כמוך (כלומר בקדושה ומידות) אז זה לא יהיה בסדר."

הוא המשיך ואמר – "מילא הילדים שלי, אם יצייתו לדרך שלי של ריבוי צומות וטבילה תמידית במקווה – אפילו שלא יכוונו כה ברצינות – נו, אבל זה אף-על-פי כן טוב".

י.פ.

הרב מבליץ

הרב שטערן

פעם, הרבי מרוז'ין שאל את הרבי מסדיגורה בזמן שר' אברהם יעקב עדיין היה ילד – 'מדוע מוכרים חמץ לגוי לפני פסח?'

ענה לו ר' אברהם יעקב – 'חמץ הוא בבחינת יצר הרע – רוע – אז מוכרים אותו.'

'אם כך', שאל אותו הרבי מרוז'ין – 'מדוע קונים את החמץ אחרי פסח?' ענה לו הרבי מסדיגורה לעתיד 'פסח זה בבחינת אהבה – אם מוכרים את הרוע – זה אומר שעושים תשובה מאהבה ותשובה מאהבה עושה מהזדונות זכויות כך שהחמץ מומר לטוב – לכן קונים אותו שוב.

י.פ.

הרבי מבויאן

הרבי מברדיטשב סיפר פעם את המעשה הבא : קרה שבבין הדין של מעלה דנו יהודי אחד, שלדאבוננו היו לו מעט זכויות. נזכרו שהוא פעם פרנס אלמנה אחת והציל את חייה. אז הם הציבו את האלמנה על כף המאזניים והיא גברה על כל העברות שלו. הקטגור טען – 'זה קרה פעם אחת עם יהודי שגנב כסף, שבמקרה שלו אמדו את העברה רק בפרוטות שהוא גנב – צריך היה גם אצלו לשקול את האיש ממנו הוא לקח את הכסף.'

המלאך מיכאל אז ענה – 'לך אחר ההגיון ! בוודאי במקרה של האלמנה העיקר אינו הפרוטות שהוא נתן לה – הוא התכוון להציל את החיים שלה – לכן לוקחים את כל האלמנה שהוא הציל ומניחים אותה על כף המאזניים.

במקרה של היהודי הגנב – הוא לא התכוון לחיים של היהודי – רק לכסף שלו לכן שוקלים רק את הפרוטות.'

צדיקי הדור אמרו – שהרבי מברדיטשב אגן סיפר על המלאך מיכאל אבל הוא בעצמו הגה את הפתרון הזה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

לפני פטירתו, הרבי מפאטא אמר: 'יתכן ואתם עוד תשמעו תורות יפות יותר – אבל לעולם לא מפה כזה.'

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

לפני פטירתו הרבי מפאטא אמר: 'אם הייתי רוצה, הייתי יכול לעוף מהעולם הזה אל העולם ההוא כמו ציפור. אבל מה יאמרו כולם? – שהרבי מאפטא מת מיתה משונה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

רבים מבניו של 'החידושי הרי"ם' נפטרו בחייו. כשנפטר בנו האחרון הוא בכה מאוד. חסידים שאלו אותו: 'רבי, אם אתה נופל בעצבות, מה אנחנו יכולים כבר לומר?' הוא ענה: 'אני לא עצוב כל כך בעבור מותו של בני – אני מרגיש רק הרבה צער. אני כבר התחלתי ללמוד איתו, ועכשיו, איני יכול לקיים יותר את מצוות 'ולמדתם [אתם] את בניכם'.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

ביום השנה של הרבי מרוז'ין הרבי מהוסיאטין בא אל אחיו המבוגר הרבי מסדיגורה אל סדיגורה.

הם ישבו בטיש והקהל הגדול היה מאוד סקרן לשמוע מה שני האחים דיברו זה עם זה.

אמר הרבי מסדיגורה לרבי מהוסיאטין: 'האם עברת בגשר זלוטשין בדרך לכאן?' הרבי מהוסיאטין: 'כן!' הרבי מסדיגורה: 'כמה גבוה הגשר?' ענה לו הרבי מהוסיאטין שהוא [הגשר] גבוה כך וכך הרבה מטרים. תהה הרבי מסדיגורה: 'לא, אני חושב שהגשר גבוה יותר' ושני האחים התווכחו ארוכות כמה גבוה הגשר.

לאחר מכן, הרבי מהוסיאטין אמר: 'שכחתי לומר לך – על הדרך! היה ערפל נורא. היה שלום – ובכך הוא יצא..'

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

פעם, ר' זושא מאנאפולי בא למסבאה – עייף וחלש – הוא ביקש מהמוזג כוס יי"ש – המסבאה הייתה מלאה אז בגוים – והמוזג לא רצה להשגיח על העני המסכן. ביקש ממנו ר' זושא עוד הפעם – הוא ממש הולך ונגמר מרוב חולשה – נהייה המוזג עצבני. והנחית עליו מכה חזקה.

הולך ר' זושע ונדחק לאיזו פינה והתחיל לומר לעצמו – 'זושא, זושא עשה תשובה, עשה תשובה!'

המוזג מרגיש זאת – הוא נותן מכה אחת למישהו ואותו מישהו מבקש תשובה – מאוד מוזר – הוא חושב – וזה ממלא אותו פחד – הולך הוא לר' זושא ומבקש ממנו: 'רבי – סלח לי – אני רוצה להתוודות לפניך – אני כבר כמה שנים לא התפללתי מנחה.' עונה לו ר' זושא – 'על כך לא מגיעה מכה (כלומר, המוזג לא חטא ונפל כך שהוא יכול להרשות לעצמו לתת לר' זושא מכה).

הוא מתחיל לחשב – עוד עבירות – הוא לא אכל כשר – גם שבת הוא לא שמר – ור' זושא תמיד עונה – 'על כך עדיין לא מגיעה לזושא מכה.'

בסוף המוזג התוודה שיש לו בן ממזר מגויה.

'אוי' – אמר אז [ר' זושא] – 'על כך כבר מגיעה לזושא מכה' – (כלומר – יהודי שעשה כזאת עברה

הוא כבר מסוגל לתת כזאת מכה) ככתוב במסכת חגיגה – איזהו מעוות שאינו יכול להתקן? (קהלת א, טו) זה הבא על הערווה והוליד ממנה ממזר. (חגיגה ט, א) לכך תשובה עוזרת רק אם הממזר נפטר מהעולם. זו היא העצה [=הפתרון] היחידה."

שאל ר' זושא מה עושה הממזר? – ענה המוזג שהוא עובד ביער וחוטב עצים. התפלל ר' זושא ומייד באה ידיעה שהממזר נמצא מת מתחת עץ שנפל עליו. אז, המוזג אכן יכול היה לעשות תשובה.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

ר' הירש'לה מצ'ורטקוב, אביו של ר' שמלקה ושל [מחבר ספר] 'הפלאה' – היה אב בית דין בצ'ורטקוב – יהודי קדוש – אחד מצדיקי מרא דחושבנא [=בעלי חשבון הנפש] שהעלו על הכתב כל מה שהם עשו בכל יום וערכו חשבון מכל מה שקרה כל היום.

פעם אחת, כשר' הירש'לה בחן מה הוא עשה באותו היום, הוא הרגיש שבעניין שאלה אחת על נדה נעלם ממנו תוספות אחד – הוא קרא מהר לשמש שיאמר ליהודי שהפסק שלו שנפסק באותו יום הוא לא נכון. השמש מיהר ללכת אבל הוא מיד חזר עם בשורה שזה היה כבר מאוחר מדי. הצטער ר' הירש'לה מאוד והתחיל לעיין מה הביא אותו לכזה חטא. הוא הגיע למסקנא – זה משום שהבעש"ט עושה את מעשה התעוועים שלו בטלוסט – סך-הכל מרחק של כמה מיל' מצ'ורטקוב, והוא – ר' הירש'לה מותיר אותו כך ולא רודף אחריו – לכן מגיע לו כזה עונש.

אבל מכיוון שהוא לא רצה לדון משהו שלא בפניו – ורצה להשתכנע בעצמו, הוא נסע לטלוסט לראות את דרכי הבעש"ט. כשהגיע ביום שישי – הוא ראה כיצד הבעש"ט עוסק בשתי עגונות – שתיהן קוננו ובכו ורצו לדעת היכן היו בעליהן. נכנס הבעש"ט לבית הכיסא – התפנה – שטף את ידיו ולאחר מכן אמר לנשים שהן צריכות ללכת לכאן ולכאן – שם תמצאנה את בעליהן.

אז ר' הירש'לה נהייה עוד יותר משוכנע שהוא חייב לרדוף את הבעש"ט – היתכן? – לכאלה מקומות הולך הבעש"ט בחיפוש אחר רוח הקודש!?

כשהנשים עזבו – הבעש"ט ניגש לר' הירש'לה ובירך אותו לשלום – ואמר לו – 'אל תצטער – לא פסקת באופן רע – לא דילגת על התוספות – אתה רק טעית בפירוש – אתה חשבת שלשיטת התוספות צריך לפסוק כך – לא, צריך דווקא לפסוק כך כמו שאתה פסקת' – והוא לקח את הגמרא ולמד איתו את הפשט האמיתי.

אמר ר' הירש: 'יש לנו קבלה [מרבתינו] שאותות ומופתים אפשר גם לעשות מהצד האחר, אבל תורה היא מכל מקום אמת

ומה שלמדת בתוספות היא תורת אמת – שלום עליך רבי ומורי!

אני מבין עכשיו שכל מה שאתה עושה, אתה עושה מצד הקדושה – רק דבר אחד אני לא מבין. מדוע היית צריך ללכת למקום כזה כדי לחפש ברוח הקודש היכן הגברים נמצאים?'

ענה לו הבעש"ט: 'ידעתי שהגברים שלהן נמצאים במקומות נמוכים מאוד, ובזמן שאני עוסק בדברי תורה אני לא מתבונן בכאלה מקומות נמוכים – בבית הכסא אסור להרהר בדברי תורה – לכן, אז יכולתי לראות את המקומות המאוסים היכן שהם נמצאים כעת – אני חיפשתי אותם ושם מצאתי'.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרבי מבויאן משרנוביץ (ר' מנחם נחום) סיפר פעם את המעשה הבא :

הרבי מרוז'ין נהג לצאת לטיול ביער, ושם להתפלל מנחה. בכל פעם הוא לקח בן אחר שלו. פעם אחת, הלך איתו הרבי משטפנשט. כשהגיעו למאלאה ליד בויאן הרבי מרוז'ין ראה שגוי אחד סוחר דג גדול. אמר הרבי מרוז'ין לשמש שלו, לייב – 'גש וקנה את הדג הזה'

אבל ר' לייב אמר שאין לו כסף כלל. ענה לו הרבי מרוז'ין – 'אם כך לך לחוכר ותשאל ממנו כסף – אבל קנה את הדג.' כשנקנה הדג לקחו הרבי מרוז'ין ביד והביט בו ארוכות – לאחר מכן – הוא הניח את הדג מתחת לרגליו ונסע הביתה.

הרבי משטפנשט נהג לספר שכשהרבי מרוז'ין לחץ על הדג ברגליו, הוא שמע כיצד הדג צועק: 'אוי ואבוי לי ! אוי ואבוי לי !'

כשהגיעו הביתה לסדיגורה הרבי מרוז'ין אמר שצריך לבשל את הדג בשביל [סעודת] ליל שבת. כשהם הביאו את הדג לשולחן הרבי מרוז'ין חילק שידיים לכל הילדים שלו ואמר כך: 'אתם יודעים מי הוא הדג הזה ? בתוכו נמצא גלגול של

צדיג גדול – צריך לתקן אותו. אני אפילו אומר מי הוא הצדיק, אבל יושבים כאן הנכדים שלו, שבאו הנה לשבת, לכן אני לא רוצה לבייש אותם.

י.פ.

שלום רחמן ממזריטש שמע מהרבי מבויאן כתב למשה נארשען חסיד בויאן.

יהודי אחד ברח מרוסיה לאוסטריה ושינה את שמו, אבל על פי טעות הוא נקרא בשני השמות. וזה נחשב פשע.

לכן, קראו לו לבית המשפט. הוא פחד מאוד ובא אל הזקן [=הר' הראשון] מקופישניץ – הוא בירכו ואמר לו שהוא צריך ללכת לבית המשפט בזמן.

היהודי ציית ובא לבית המשפט כשהוא רועד, והראה המסמך לפקיד הראשון שישב. הפקיד שלח אותו לפקיד שני והשני שלח אותו לאחד אחר. אף אחד לא ידע מה לעשות איתו עד שהוא בא אל הפקיד הבכיר – הוא עיין בכל הספרים שלו, וכשלא מצא את שמו אמר לו ללכת הביתה.

לאחר מכן, הוא בא אל הרבי מקופישניץ וסיפר את המעשה.

הרבי מקופישניץ אמר: 'אני בבלתי לכולם את הראש'

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

רבנים תקנו את הקדיש מסיבה אחת.

מכיוון שהרבי מאפטא היה הרב הבכיר והרבי של דורו, הוא ממילא אמר קדיש. הילדים שלו אימצו את המנהג הזה.

י.פ.

פ. לאנדוי

כשהמגיד הגיע לראשונה אל הבעש"ט לשבת להתוודע לדרכו, הוא לא התפעל מידיעותיו בקבלה ומהנהגתו. בשבת הוא החליט לבחון אותו. הניסיון היה שהוא יחשוב על [סוגייה] קשה בתוספות ויראה אם הבעש"ט יחוש בזאת.

בסעודה שלישית הבעש"ט החל דיון על אותו העניין מהתוספות.

מאז והלאה המגיד נהייה מחסידי המסורים של הבעש"ט.

י.פ.

פ. לאנדא

כשהרבי מסדיגורה נפטר אז הרבי מצ'ורטקוב רצה לקחת את הנשיאות של כולל וואהלין.

אולי פשוט רבנים פסקו שמצוות צדיקה עוברת בירושה מלבד לאחד שמוחזק ח"ו רשע. לכן, הנשיאות עוברת אל הרבי מבויאן, ר' יצחק פרידמן.

י.פ.

הרבי ממעז'יבוז'

קודם פטירתו, הרבי מאפטא בכה רבות על ייסורי היהודים בגלות, והתייפח על כך שמשיח עדיין לא בא.

והוא אמר: 'הרבי הקדוש מברדיטשב אמר לפני שהוא נפטר שכשהוא יגיע לעולם הבא אז הוא לא ינוח עד שהוא יפעל אצל רבונו של עולם להביא את המשיח. אבל כשהוא הגיע לעולם הבא עשו לו קבלת פנים כזאת גדולה בארמונות השמיים שהוא שכח את המשימה שלו. אבל אני מבטיח לכם שלא אשכח.'

י.פ.

הרבי ממעז'בוז'

לפני שר' משה מלעלוב עזב אל ארץ ישראל הוא נפרד מהרבי מרוז'ין, הרבי ממגוליניצה ומהרבי הזקן [=הראשון] מבעלז.

ר' משה נסע עם מניין של יהודים משלו ונסע עם מסירות נפש. בתחילה הרביים לא רצו להרשות לו לנסוע: כיצד הוא יכול להפקיר כזאת עדה של יהודים וחסידים.

השנה ימלאו בדיוק 100 שנים מאז הרבי מלעלוב נסע לארץ ישראל.

בסוכות, הוא היה על האונייה ולא הייתה לו אפשרות להשיג אתרוג.

הרבי הזקן [=הראשון] מבעלז תהה: 'דבר מוזר עבור צדיק. הייתה לו כזאת אהבה לארץ שזה לא הטריד אותו כלל שחסר לו אתרוג.'

באונייה הוא בזבז הרבה כסף לשכנע את הקפיטן – רשע גדול – שירשה לו לבנות סוכה.

י.פ.

הרבי מצאנז

האדמו"רים הזקנים כלל לא קראו להמון לנסוע לארץ ישראל – רק ליחידי סגולה.

הם האמינו שקדושת ארץ ישראל היא כה קדושה שרק אנשים מורמים מעם יכולים להנות ממנה [=מארץ ישראל] ולהיפך לארץ ישראל לא תהייה הנאה, אלא מכאלה יחידי סגולה.

י.פ.

הרבי מצאנז

ר' שלום היה בן משפחה רחוק של הרבי מרוז'ין – הוא היה איש פשוט והוא לא תפס שום מקום של חשיבות בעולם החסידי. אולם, הוא נראה בדיוק כמו הרבי מרוז'ין – עד כדי כך שהתבלבלו ביניהם כמה פעמים.

פעם אחד, הרבי מרוז'ין הוכרח לנסוע אל הרבי מאפטא. וקרה שאותו ר' שלום גם היה באזור והגיע חצי שעה לפני הרבי מרוז'ין. הוא נכנס אל הרבי מאפטא והרבי מאפטא לא הכיר אותו – הוא ישב איתו והמשיך להיאנח.

כשהרבי מרוז'ין לבסוף הגיע, הרבי מאפטא התענג על כך ואמר לו: 'אוי אוי, גרמת לי הרבה עוגמת נפש – למשך זמן מה חששתי שנהיו לך פנים אחרות'.

{ סיפור אחד לא מתאים לאחר מבחינה כרונולוגית (י.פ.) }

אותו ר' שלום נסע אחר כך לארץ ישראל וקיבל תפקיד בכולל אחד.

שנתיים לאחר שהגיע לארץ ישראל הוא נסע לאירופה אל הרבי מאפטא. אמר לו הרבי מאפטא: 'ראה, ראה איזה כוח נפלא יש לארץ ישראל. היא חידשה את ר' שלום לחלוטין. זה ממש

בבחינת ראש חודש. עשה סעודה גדולה – בדיוק כמו בראש חודש'

י.פ.

פ. לאנדוי

פעם אחת, ר' ברור דוד כהנא, חסיד חשוב, בא אל הרבי מצאנז, ה'דברי חיים', להיפרד ממנו מכיוון שהוא נוסע לארץ ישראל. שאל אותו הרבי מצאנז: מדוע אתה כה ממהר – חכה מעט, ואני אסע ביחד איתך.

אולם, שנה לאחר מכן, הוא נפטר.

י.פ.

הרבי מצאנז

בזמן שהרבי מאפטא התגורר ביאסי, הוא חשק לראות את ר' ברוך. אולם, הגבאים שידעו שר' ברוך הוא מאוד קפדן, חששו שכשר' ברוך ישמע את הגוזמאות של הרבי מאפטא, ויראה כיצד הוא אוכל (הרבי מאפטא אכל המון) זה יעורר מחלוקת.

אבל, זה לא עזר – והרבי מאפטא נסע ובא אל ר' ברוך לשבת. בערב בזמן הטיש, הגישו איטריות – קערה מלאה. בתחילה, הרבי מאפטא אכל עם כף, אבל במהרה הוא לקח את הקערה בידיהו והתחיל לאכול ישר מהקערה.

חששו שאכילה זו תטריד את ר' ברוך. לא! הוא רק אמר – 'ראו רק כיצד איש אחד להוט לקורבנות!' לאחר מכן, הוא כיבד אותו לומר תורה.

בשבת בבוקר, ר' ברוך עוד הפעם כיבד את הרבי מאפטא לומר תורה.

בסעודה שלישית, הרבי מאפטא לא רצה ללכת לטיש – הוא אמר – 'אני אמרתי תורה בערב שבת, ובשבת בבוקר – אני חושש שהוא עוד הפעם יכבד אותי בכך.'

אז הבטיח לו ר' ברוך שהוא יאמר תורה אבל שהוא צריך לבוא. אז הוא בא.

בסעודה שלישית, החל ר' ברוך לומר קטע מן הזוהר – אבל רק בלשון פשוטה – בלא שום הסבר.

לאחר ברכת המזון, הלך הרבי מאפטא הביתה אל הפונדק – הוא אמר למקורבו ר' ברוך ממש דכדך אותי עם התורה שלו ור' ברוך אמר על הגוזמאות של הרבי מאפטא: 'פיו הוא משקולת זהב'.

י.פ.

אלעזר זאהן ממעז'יבוז'

פעם אחת, הרבי מרוז'ין היה אצל הרבי מאפטא. אמר לו הרבי מאפטא: 'אני לומד זוהר ואתה לומד זוהר! אני הייתי אצל ר' ברוך – אני יכול לומר לך שאפילו את העברית של הזוהר, אנחנו לא יודעים.

י.פ.

אלעזר זאהן ממז'בוז'

בזמן מלחמת העולם הראשונה היו הלשנות למלכות [=מסירות] כנגד הרבי מצ'ורטקוב, ר' ישראל'נו, שהוא עוזר ליהודים להתחמק משירות צבאי.

פעם אחת, בא אליו יהודי אחד מבוגר ומדוכדך שבכה והתלונן שהבן שלו – בן יחיד, חייב להתייצב לצבא, ושהרבי מצ'ורטקוב יתפלל בעבורו ולראות כיצד אפשר להצילו.

ענה לו הרבי מצ'ורטקוב: 'אני מצטער מאוד, שאני לא צעיר יותר – אחרת, הייתי אני בעצמי מתייצב לשירות המולדת – אני לא יכול לעשות בשבילך דבר – הבן שלך צריך להתייצב ולהיות חייל טוב.'

כשהיהודי שמע זאת הוא הודה שהוא מרגל משטרה ושבא לחפש עדות להלשנות – מכיוון שראה כמה חכם הרבי מצ'ורטקוב הוא הרגיש שהוא חייב לגלות את האמת בנוגע לעצמו.

י.פ.

יוסף וואהרמאן

חסיד הוסיאטין

כשהרבי מהוסיאטין עזב את סדיגורה הוא התיישב תחילה בסטריזאוו, לאחר מכן בניקאלאינצע, ולאחר מכן – לאחר כמה שנים, הוא התיישב בהוסיאטין וייסד את חצרו.

בזמן שהיה בסטריזאוו (או בניקאלאינצע) הרבי מהוסיאטין אכן אמר תורה.

בשלב מסוים, הוא החל לומר תורה בהמשכים, בכל טיש, על עשר הספירות.

אז יהודי אחד – חכם – רצה להראות שגם הוא יודע משהו וזרק מילה בזמן שהרבי אמר תורה.

מאז, הרבי מהוסיאטין פסק מלומר תורה.

י.פ.

יוסף וואהרמאן

חסיד הוסיאטין

ה'דגל מחנה אפרים' – הרב מסדילקוב , אחיו, ר' ברוך, והרבי מאפטא חיו במז'יבוז' במשך 12 שנים.

י.פ.

אלעזר זאהן ממז'יבוז'

לנגיד אמיד מדרזאשנה לא היו ילדים כלל, רחמנא ליצלן. הוא הלך אל הבעש"ט וביקש רחמים. אמר לו הבעש"ט: 'אם תרצה שיהיה לך ילד, זה אפשרי, אבל אתה חייב להסכים להיות עני. דן בכך עם אשתך לראות אם היא מסכימה לכך.'

אשתו הסכימה והוא חזר אל הבעש"ט. בירך אותו הבעש"ט – ואכן נולד לו בן זכר, ומייד נהייה עני. הבית שלו נשרף – העסק שלו הדרדר. הוא נהייה כזה קבצן שכשהילד גדל, הוא לא יכול היה לתת לו אפילו חתיכת לכת.

הוא בא אל הבעש"ט להתלונן. אמר לו הבעש"ט לצאת אל העולם – עד למקום בו לא שמעו על הבעש"ט.

הוא ציית – ארז את רכושו היחיד – הטלית והתפילין ויצא לדרך.

הוא הלך מעיירה אחת לאחרת. הוא נהג להיכנס לבית הכנסת לשמוע על מה יהודים מדברים ביניהם – וכששמע שמדברים על הבעש"ט הוא המשיך ללכת.

פעם אחת הוא גילה עיירה, בה כבר לא דיברו על הבעש"ט. הוא הבין: שבקרב מסעו יגיע לסופו. אולם, לא היה לו מה לעשות בכפר, אז הוא המשיך ללכת הלאה משם. מצאה אותו סופת כפור חזקה

והיהודי, במאמץ גדול, הצליח רק למצוא את דרכו אל עיירה אחת – היה חשוך – רק בבית אחד הוא עדיין ראה אור. הוא הלך ונעמד מול הדלת – אבל מסתבר שלא שמעו את דפיקותיו. עד שבמקרה פתחו חלון לשפוך דלי מים. המים נפלו על היהודי הקפוא והוא צעק בכזה צער נוראי שפתחו את הדלת והכניסו אותו פנימה.

מיד החליפו לו בגדים, נתנו לו לאכול ונתנו לו מיטה.

בעל הבית היה יהודי עשיר וכשהיהודי ניסה ללכת לישון הגביר התיישב ללמוד. היהודי החל להיזכר שגם הוא היה פעם גביר – וגם יכול היה לשבת בבית חם וללמוד דף גמרא במנוחה, ולבו התמלא צער ולא יכול היה להירדם.

הוא ראה כיצד נכנסה אישה צעירה – בבכי מר מתמשך, ושמע כיצד היא מתווכחת עם בעל הבית – מדוע הוא לא רואה רופאים טובים יותר. ובעל הבית ניסה לתרץ – 'מה אני יכול לעשות?!' – אני עושה כל מה שרק אפשר. לאחר מכן היא הלכה.

היהודי – שכך או כך לא יכול היה לישון, לא שכב במנוחה. הוא נעמד ושאל את בעל הבית פרטים על מה שקרה. אך בעל הבית לא רצה לענות – 'מה זה עניינך?'

אבל היהודי לא הניח לו – אז סיפר לו בעל הבית שאישה זו היא בתו שנשואה כבר כמה שנים – בריאה לגמרי. יש כאן רק צרה אחת, כשהיא צריכה לטבול והולכת למקווה – היא נהיית חולה וזמנה [המחזור שלה] מגיע עוד הפעם – וזה כבר כך כמה שנים ואף רופא לא יכול לעזור.

סיפר לו היהודי על הבעש"ט והמליץ לו בחום לנסוע אליו. ולמרות שבעל הבית אף פעם לא שמע על הבעש"ט, הוא הסכים ולקח איתו את היהודי ונסע אל הבעש"ט.

כשהם הגיעו אל הבעש"ט, אמר הבעש"ט אל הגביר – 'לך הביתה, אבל קח איתך את היהודי הזה – ואני גם אגיע בהמשך'.

לקח איתו הבעש"ט עשרה אנשים מחבורתו ונסע אל העיירה של הגביר.

הלך הבעש"ט למקווה עם חבורתו ולקח איתו חלף [סכין שחיטה] – ולפני-כן, הוא בעצמו הלך לטבול – צריכים היו התלמידים לחזור ברצף על ה'אלף-בית'.

לאחר מכן, הוא הלך בעצמו לטבול והטביל איתו יחד את הסכין, וראו שהמים מייד נהיו מלאים בדם. כשהבעש"ט יצא מהמקווה, הוא סיפר שבמקווה היו שדים שפגעו באישה. אולם, כעת, הכל יהיה בסדר.

כשהגביר בא להודות לו – הוא שאל אותו הבעש"ט: 'האם אתה זוכר – לפני שנה

נגזר עליך למצוא אנייה עם תבואה? 'הוא ענה: 'כן'. 'כמה כסף הרווחת מזה?' הוא ענה: 'כך וכך'.

‘נו, אם כך, תן ליהודי את הכסף הזה. כשהוא נהייה עני – קרה לו שאחת מאוניותיו נעלמה עם התבואה. זו הייתה האונייה שלך.’ הוא עשה כך. ושניהם נושעו.

ליהודי היה ילד. וקיבל בחזרה חלק מהונו הקודם. ובעל הבית – בתו נרפאה.

י.פ.

אלעזר זאהן ממז’בוז’

פעם אחת, בבית הכנסת של הבעש"ט קרה שבזמן 'כל נדרי' – החזן התלונן לבעש"ט שתפילותיו לא טובות – אין לו כוונות נכונות.

שאל אותו הבעש"ט: 'רק אחוז בי בגארטעל [=חגורה] וכבר תתפלל טוב' וכמובן שתפילות החזן היו טובות.

י.פ.

אלעזר זאהן ממז'בוז'

כשהבעש"ט נפטר טבלו תלמידיו את גופו במקווה.

כשהגיעו אל הראש, והיה צריך להשקיע אותו במים, אף אחד מן התלמידים לא רצה לגעת בראש ולטבול אותו. מספרים שהבעש"ט כופף וטבל את ראשו בעצמו.

י.פ.

אלעזר זאהן ממז'בוז'

ר' יצחק מאלעסק היה בנו של ר' העניך מאלעסק, חתנו של ר' שלום מבעלז. מופתים מאת ר' יצחק, הרבי מאלעסק.

ר' פאפיק מספר שלאמא שלו לא היו ילדים במשך 10 שנים מחתונתה. אביו של ר' פאפיק נסע אל הרבי מאלעסק והוא בירך אותו. ומיד לאחר מכן היא ילדה בת.

לאביו של ר' פאפיק הייתה בת לחתן – החזיקו את השידוך והבטיחו נדוניה של 200 רייניש, אבל הפרנסה נהייתה קשה והאבא לא יכול היה לשלם את 200 הרייניש של הנדוניה.

הוא נסע אל ר' יצחק מאלעסק וסיפר לו את המעשה ועוד סיפר שאפילו אם יאפה עוד לחם בתנור נוסף, הוא עדיין ירוויח רק 32 קרויצער – כלומר – שאין לו שום סיכוי לאסוף את 200 הרייניש הנדרשים.

הרבי לא אמר לו דבר. 'אני מאחל לך הצלחה' – וזה היה כל הראיון – אולם, כשהוא נסע הביתה, ההצלחה שלו הייתה כה גדולה שבתוך מספר חודשים היו לו 200 רייניש לנדוניה – יכלו להלביש את כל המשפחה ולאחר החתונה עוד נשארו לו 300 רייניש עודפים בכיסים.

חמיו של ר' פאפיק היה מעורב במקרה בבית המשפט עם גוי אחד, אז הוא נסע לר' יצחק מאלעסק.

במהלך השיחה ביקש החם מהרבי מאלעסק: 'אנא, רבי, התפלל שהגוי ימות מיתה משונה — ותחסך ההליכה למשפט.'

אבל הרבי רק ענה: 'אני מאחל לך הצלחה'

החותן נסע הביתה. במשפט החותן זוכה והשתחרר, אבל לאחר מכן הגוי נהייה חברו הכי טוב במסחר — הוא עשה איתו עסקים גדולים — ו החותן הרוויח איתו הרבה.

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

אצל ר' יצחק מאלעסק נהגו תמיד למצוא נשים עם בחורים שהשתגעו. הם נשארו באלעסק למשך 5-6 שבועות – והרבי נהג לדבר עם כל בחור בכל יום – והם נסעו הביתה בריאים.

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

ר' שלמה היה אחיו של ר' יצחק מאלעסק. הוא גר בסאסאוו.

ר' פאפיק נכח בעצמו בזמן שמעשה זה התרחש. הוא כבר סיים את הראיונות כשבחור צעיר נכנס עם ילד בידו. הילד היה בוודאי בן 3-4 והוא בכה שהילד עדיין לא הולך. הוא הניח מטבע [קרונה] על השולחן. הרבי אמר לו: 'אתם הייתם פה כבר אתמול ואני בירכתי אותך ברפואה שלמה.'

הרבי אמר לילד לעמוד על השולחן. הוא תפס בברך של הילד – והתחיל ללחוץ ולהחזיק את הברך במשך 5 דקות בערך.

לאחר מכן, הוא קרא לאיש הצעיר – להוריד את הילד על הרצפה – והילד, בו במקום החל ללכת.

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

בעש"ט (1)

כשהבעש"ט רק הגיע למז'בוז' היו בעיר הרבה מתנגדים, אבל למדנים גדולים.

ראש למתנגדים היה יהודי אחד עשיר שהייתה לו בת אחת. הבת נהייתה חולה מאוד וכל מה שהרופאים ניסו לעשות, לא עזר.

כמה נשים באו אל אשתו וייעצו לה שכדאי ללכת אל הבעש"ט – אולי הוא יוכל לעזור.

הצליחה האישה לשכנע את בעלה שילך אל הבעש"ט – אבל מכיוון שהתבייש מחברים שלו – שהיו מתנגדים, הוא הלך אל הבעש"ט באמצע הלילה.

הוא סיפר לבעש"ט את המעשה על חולי בתו והבעש"ט לא אמר לו דבר – רק שהוא ילך הביתה ושהוא – הבעש"ט, יבוא אליו למחרת.

היהודי היה נסער מאוד – מצד אחד הוא התבייש מחבורת המתנגדים, שהוא עצמו עמד בראשה – אבל מצד שני, הוא פחד לומר לבעש"ט שלא יבוא אליו הביתה.

למחרת בבוקר, הבעש"ט בא אליו הביתה והוא ניגש למיטת החולה ובירך את הבת: 'אני מאחל לך רפואה שלמה מגן-עדן' והלך הביתה.

בהיותו עשיר, ליהודי היו תמיד שני שומרים בלילה – בזמן שאחד ישן, השני היה ער וכל כמה שעות השומרים

התחלפו. בלילה, לאחר היום בו הבעש"ט היה אצלם בבית – נפתחה הדלת באמצע הלילה (למרות שהדלת הייתה נעולה) ונכנס יהודי – שנראה כמו בעל עגלה. ביד אחת היה לו שוט ובאחרת פרח. היהודי ניגש אל החולה ואמר לה כך: 'הריחי את הפרח' היא צייתה ובעל העגלה הבטיח שמחר בלילה הוא יבוא שוב.

היהודי פחד מאוד – הוא העיר את השומר האחר וסיפר לו את המעשה, אבל הם מייד ראו שינוי לטובה אצל הנערה. למחרת, הם סיפרו לאבא מה שקרה – וכבר לא היה אכפת לו מה מתנגדי העיר יאמרו, הוא מיד רץ אל הבעש"ט וסיפר לו את המעשה.

אמר לו הבעש"ט ש'כשהיהודי יבוא עוד הפעם היום בלילה, תאמרו לו שהוא צריך לבוא אלי'.

הלילה היה אותו הדבר; היהודי בא עוד הפעם – נתן לנערה להריח את הפרח וראו שינוי לטובה. אבי הנערה אמר ליהודי את מה הבעש"ט ביקש ממנו, והוא יצא.

בבוקר, האבא בא אל הבעש"ט והבעש"ט אמר לו לשבת וסיפר לו מי הוא אותו יהודי:
'היהודי היה כל ימיו בעל עגלה – אולם, חוטא

בעש"ט (2)

חוטא גדול – שעשה את כל העברות שבעולם. פעם, הוא נסע ביער עם הכרכרה שלו – הוא ראה יהודי אחד תלוי על עץ – הוא הסיע את הכרכרה אל מתחת לעץ – גזם את היהודי שנפל לתוך הכרכרה על החציר – נסע משם אל העיירה והצילו את היהודי והוא נשאר בחיים.

כשהיהודי בעל העגלה נפטר והגיע אל בית-דין של מעלה באו מלאכי חבלה והראו שנבראו כל אחד מעבירה. אולם, לאחר מכן בא המלאך גבריאל בעצמו וסיפר את המעשה כיצד בעל העגלה הציל את היהודי ממוות בטוח. הוחלט להניח את העברות על צד אחד במאזניים ואת הכרכרה והסוס שאיתם הוא הציל את היהודי, על הצד השני במאזניים – וזה היה שווה בשווה.

לא ידעו מה לעשות – לגיהנום לא יכלו לשלוח – הוא הרי הציל נפש אחת מישראל ולגן עדן גם לא ניכלו לשלוח – אי אפשר סתם להתעלם מהעברות שלו. אז החליטו לעשותו שמש בגן עדן – וכשצריך לשלוח רפואה מגן עדן, שולחים את בעל העגלה.

סיים הבעש"ט את דבריו: 'זה היה היהודי שבא אל בתך.'

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

שמע מר' אלעזר זאהן ממז'בוז'

פעם באה אל ר' ישראל שלום יוסף העשל הרבי ממעז'יבוז', אישה מקשה ללדת. הוא בירך אותה שתזכה לישועה. לאחר מכן, הוא אמר: 'סגולה עבור אישה מקשה ללדת – ללכת לטייל ולספר סיפור. הוא לקח את שנין?'] מקורביו וסיפר להם את המעשה הבא.

בעיירה אחת חי פריץ אחד רשע מרושע. הוא נהג לעשות מה שהוא רוצה ואף אחד לא העז להתעמת איתו. הוא נהג, למשל, לעמוד ליד המקווה וכשהנשים יצאו מהטבילה, הוא העז לחטוף אותן עבור דרכיו הרעות.

פעם אחת, הוא חטף כך אישה צעירה ליד המקווה והכריח אותה לבוא אליו לטירה. לפתע, קראו לו – אז הוא הפשיט את האישה לגמרי כך שלא יכלה לברוח ונעל אותה בחדר. האישה הייתה המומה, היא הבחינה שהייתה שם מרפסת, שנשארה פתוחה, וממנה אפשר לקפוץ. היא הייתה מוכנה לעשות את הקפיצה הגדולה – אבל היא הייתה ערומה – היא לקחה שמיכה – התעטפה בה – קפצה למטה ובעזרת השם, היא הצליחה לברוח. היא באה לבעלה וסיפרה לו את המעשה. אבל הוא לא האמין לה למרות שהיא נשבעה שהפריץ אפילו לא נגע בה.

הוא אמר לה שהוא לא רוצה לגור איתה יותר – אבל הוא מכיוון שהוא כעס מאוד, הוא החליט לברוח. בעיר היכן שהוא גר היה נמל והוא רצה לעלות על אוניה ולנסוע רחוק רחוק משם.

בהמתנה לאוניה, הוא ראה את הפריץ רץ כמו משוגע – מכה את עצמו בראשו. היהודי הכיר אותו – הוא שאל אותו מה קרה – הפריץ סיפר לו את המעשה. ושלא אכפת לו שהאשה ברחה, למרות שהוא אפילו לא נגע בה – אלא, שבתוך השמיכה שהיא לקחה היה תפור כל הונו.

היהודי התמלא שמחה – במיוחד שהוא שמע שאשתו דיברה אמת. הוא חזר אליה – פייס אותה וכשהם פרמו את השמיכה הם בוודאי מצאו ממון אוצר רב [עשירות כמו שהיה לקרח].

בדיוק כשהרבי ממז'יבוז' סיים את המעשה בו בזמן הגיעו עם הבשורה שנולד בן זכר.

י.פ.

אברהם ליפע פאפיק

יחסו של הרבי מאפטא לארץ ישראל

כשהרבי מאפטא שלח כסף לארץ ישראל הייתה כזאת שמחה אצלו שהוא חבש שטריימעל.

י.פ.

הרבי מקופישניץ

ה'אוהב ישראל' היה נשיא של כולל וואהלין. אולם, הוא העביר את הכולל לרבי מרוז'ין.

חסידי זינקוב כעסו אפילו שהכסף של ארץ ישראל שנאסף באוקרינה נשלח לסדיגורה ובויאן.

הרבי ממז'יבוז', ר' ישראל שלום יוסף העשל, שלח את הכסף לבויאן. אבל, היה לו הפריווילגיה לצרף פתק עם רשימה של אנשים בארץ ישראל, אליהם הכסף צריך להגיע.

פעם, הגיע יהודי חשוב אחד אל הרבי מאפטא לסוכות. בערב, בארוחה, הוא ראה שלא היו שם אורחים נוספים. אז הוא התיישב לצד הרבי מאפטא. אמר לו הרבי מאפטא לזוז הצידה. היהודי היה תמה מאוד, וכשהוא שאל אותו מדוע, הרבי מאפטא ענה – 'מקום זה הוא עבור אורחים חשובים, האושפיזין'.

היהודי התחנן שהוא יעשה כל דבר בעולם כדי לראותם. ענה לו הרבי מאפטא שזה לא אפשרי אלא אם יקבל על עצמו למות תוך זמן קצר. היהודי הסכים לעסקת החליפין.

הרבי מאפטא נופף במטפחתו והיהודי ראה את האושפיזין. תוך זמן קצר הוא אכן נפטר. אומרים שמשום שהוא זכה לראות את האושפיזין וקיבל על עצמו כזה קורבן, הרבי מאפטא מאז התחיל לומר עליו קדיש לפני 'כגוונא'.

י.פ.

הרב ממונסטריץ'

פעם, לרבי מאפטא לא היה אתרוג לסוכות. ברגע האחרון צץ יהודי עם אתרוג מפואר ונתן אותו במתנה לרבי מאפטא.

אולם, הוא מייד חלה קשות ונפטר.
על מיטתו, הרבי מאפטא אמר שהוא והילדים שלו יאמרו עליו קדיש, ובחר את הקדיש שלאחר 'כגוונא'.

י.פ.

הרבי ממז'בוז'

הרבי מברודי, ר' אברהם מנדל שטיינבערג – סיפר שפעם ה'חידושי הרי"ם' נסע אל הרבי מרוז'ין – ולקח איתו רבנים מפורסמים מפולין.

כשהוא הגיע אל הרבי מרוז'ין, שאל אותו הרבי מרוז'ין: 'האם נכון הדבר שעושים בוורשה כביש מרוצף?' ענה לו ה'חידושי הרי"ם': 'כן!' הרבי מרוז'ין: 'עובדים על הכביש עם גויים או עם יהודים?' ה'רי"ם': 'עם יהודים!' הרבי מרוז'ין: 'כביש יכול להיבנות רק על ידי יהודים.' "וארח צדיקים כאור נגה" (משלי ד', י"ח) והוא חזר על הפסוק כמה פעמים.

כשהרי"ם נפרד ממנו ועזב הוא הניח מגבת רטובה סביב ראשו ואמר לרבנים הפולניים הגדולים שנסעו איתו: 'אתם בוודאי לא מבינים, אבל הוא שינן איתי חצי מ'פרי עץ החיים'.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרב מברודי, ר' אברהם מגדל שטיינבערג, סיפר פעם שהבעש"ט אמר על ר' חיים מצאנז – מחכמי ברודי – שהייתה לו נשמת ר' יוחנן בן זכאי.

ר' יוחנן בן זכאי לא חטא בשום חטא כל חייו – רק חטא אחד היה לו לפני פטירתו כשהוא בכה (ברכות – כח ע"ב "כשחלה ר' יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו, כיוון שראה אותם התחיל לבכות...") אז הוא נולד עוד הפעם בצורתו של ר' חיים מצאנז כדי לתקן את חטאו.

יש להעיר שבפנקס קהילת ברודי, כתוב שלפני שהוא נפטר, ר' חיים מצאנז קרא לקבוצה של נגנים [=קלייזמרים] לנגן לו מוסיקה – שתשמח אותו בזמן שנפטר.

י.פ.

יעקב טייטעלבוים

הרבי מברודי, ר' אברהם מנדל שטיינבערג – חסיד סדיגורה סיפר:

פעם אחת ר' יצחק מהמבורג היה באותה עיירה היכן שהבעש"ט התיישב. זה היה ביום הראשון של סוכות וירד גשם חזק שלא יכלו לקיים מצוות סוכה.

אמרו לו שבסוכה של הבעש"ט לא יורד גשם ושחסידים שרים ורוקדים ומקיימים מצוות סוכה בהידור.

אז הוא ניגש [לשם] וזה אכן כך היה – שיכלו לשבת [בסוכה], ר' יצחק מהמבורג עשה קידוש וקיים אכילת כזית בסוכה – והחסידים נהנו – רקדו ושרו.

כשהוא סיים לאכול, הוא מייד עזב. החסידים שאלו אותו – 'מדוע אתה בורח כך?' הוא ענה: 'במושב לצים לא אשב.'

הרבי מברודי סיים את דבריו: 'ראו מה זה מתנגד – הוא ראה כזה מופת ולאחר מכן הרשה לעצמו לומר דבר כזה'

י.פ.

יעקב טייטעלבוים